

scan

**พัฒนาการความเชื่อใน “องค์จตุคามรามเทพ” ระหว่าง พ.ศ.2530-2550 :
กรณีศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช**

นางสายสุดา จิตต์รักษ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาไทยคดีศึกษา สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
พ.ศ. 2551

Development of Belief in “Jatukam Rammathep” During 1987 – 2007 :
A Case Study in Nakhon Si Thammarat

Mrs. Saisuda Jitrak

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Arts in Thai Studies
School of Liberal Arts
Sukhothai Thammathirat Open University

2008

หัวข้อวิทยานิพนธ์ พัฒนาการความเชื่อใน “องค์จตุคามรามเทพ” ระหว่าง พ.ศ. 2530-2550:
กรณีศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช

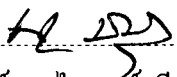
ชื่อและนามสกุล นางสาวสุดา จิตต์รักษ์

แขนงวิชา ไทยคดีศึกษา

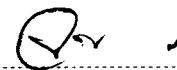
สาขาวิชา ศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

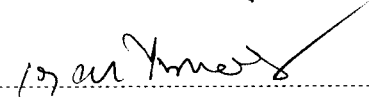
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุจิตต์ เจนนพกาญจน์
2. รองศาสตราจารย์เสาวภา ไพทยวัฒน์
3. อาจารย์ นาวาโท ดร.อนุชา ม่วงใหญ่

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ได้ให้ความเห็นชอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ มีกุศล)

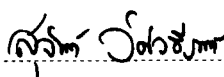

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุจิตต์ เจนนพกาญจน์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.จิตรา วีรนรินทร์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์เสาวภา ไพทยวัฒน์)

..... กรรมการ
(อาจารย์ นาวาโท ดร.อนุชา ม่วงใหญ่)

คณะกรรมการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์
ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชา
ไทยคดีศึกษา สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุจินต์ วิสวธีรานนท์)

วันที่ 5 เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2552

ชื่อวิทยานิพนธ์ พัฒนาการความเชื่อใน “องค์คุณคชามรามเทพ” ระหว่าง พ.ศ. 2530-2550 : กรณีศึกษา
จังหวัดนครศรีธรรมราช

ผู้วิจัย นางสาวสุภา จิตต์รักษ์ ปริญญา ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ไทยคดีศึกษา)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุจิต เจนนพกาญจน์ (2) รองศาสตราจารย์เสาวภา ไพทยวัฒน์
(3) อาจารย์นาวาโท ดร.อนุชาม่วงใหญ่ ปีการศึกษา 2551

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ (1) ศึกษาประวัติขององค์คชามรามเทพ ระหว่าง พ.ศ. 2530-2550 (2) ศึกษาลักษณะความเชื่อองค์คชามรามเทพ (3) ศึกษาอิทธิพลขององค์คชามรามเทพที่มีต่อเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของจังหวัดนครศรีธรรมราช

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย พระสงฆ์ จำนวน 3 รูป พราหมณ์ จำนวน 2 คน ทายาท พล.ต.ต.ขุนพันธรักษ์ราชเดช จำนวน 2 คน นักวิชาการ จำนวน 3 คน พ่อค้าประชาชน จำนวน 20 คน รวมทั้งสิ้น 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ และแบบสังเกต การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย พบว่า (1) องค์คชามรามเทพก่อนสร้างวัดดุมงคลหมายถึง เทวดา เทพ กษัตริย์ และเจ้าเมือง และเป็นวัดดุมงคลที่สร้างขึ้นเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2530 เพื่อเป็นที่ระลึกในการสร้างศาลหลักเมืองจังหวัดนครศรีธรรมราช ส่วนในช่วง พ.ศ. 2543-2550 เป็นวัดดุมงคลที่ได้รับความนิยมสูงสุด (2) ลักษณะความเชื่อที่มีต่อองค์คชามรามเทพ คือ 1) เชื่อว่า องค์คชามรามเทพมีความเมตตาต่อมวลมนุษย์เป็นเทพหรือเทวดาที่คอยปกป้องรักษาเมืองและดูแลพระบรมสารีริกธาตุ 2) เชื่อตามพุทธศาสนานิกายมหายาน ที่มีการสร้างรูปเคารพเพื่อใช้สำหรับสักการะและอธิษฐานขอพร 3) เชื่อจากกุศโลบายของคนโบราณที่ต้องการอบรมขัดเกลาให้คนเกรงกลัวต่อบาป 4) เชื่อในเรื่อง ขอได้ไหว้รับ หรือการบนบาน การอธิษฐาน 5) เชื่อว่าผู้นับถือจะต้องเป็นผู้ที่มีคุณธรรม และเป็นคนดี 6) เชื่อในพิธีกรรมอันศักดิ์สิทธิ์ทางศาสนาพราหมณ์ 7) เชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ อิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์และทางไสยศาสตร์ของวัดดุมงคล คาถาอาคม เครื่องรางของขลัง และ (3) อิทธิพลของความเชื่อองค์คชามรามเทพมีผลต่อเศรษฐกิจ ทำให้เกิดรายได้ เกิดอาชีพ ด้านสังคมเกิดกลุ่มสังคมใหม่ เช่น กลุ่มอาชีพปลูกเสก กลุ่มค้าขาย กลุ่มเช่าพระ ด้านครอบครัว ทำให้ครอบครัว มีความสามัคคีรักใคร่ปรองดองกัน ด้านชุมชน เกิดชุมชนเช่าพระบริเวณวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร ด้านชนชั้นเกิดการเลื่อนชั้นในสังคม ด้านสหจร ทำให้เกิดสมาคมสร้างวัดดุมงคล ด้านวัฒนธรรม สถาบันครอบครัว มีความมั่นคงเข้มแข็ง สมารถในครอบครัวมีความเชื่อและศรัทธาในศาสนา สถาบันการศึกษามีการถ่ายทอดความรู้ในเรื่องประวัติความเป็นมาขององค์คชามรามเทพ สถาบันศาสนา ช่วยให้สถาบันศาสนาได้รับความเชื่อถือและศรัทธาเพิ่มขึ้น สถาบันเศรษฐกิจ ทำให้เศรษฐกิจของจังหวัดนครศรีธรรมราชดีขึ้น ประชาชนมีงานทำ มีรายได้เพิ่มขึ้น สถาบันคมนาคมขนส่ง ทำให้การคมนาคมมีการขยายตัว สร้างรายได้ให้กับองค์กรต่างๆ สถาบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีการส่งเสริมเทคโนโลยีด้านการออกแบบ การหล่อพระ และการพิมพ์ให้เจริญก้าวหน้าขึ้น

คำสำคัญ : พัฒนาการ ความเชื่อ องค์คชามรามเทพ

Thesis title: Development of Belief in “Jatukam Rammathep” During 1987-2007:
A Case Study in Nakhon Si Thammarat

Researcher: Mrs.Saisuda Jitrak **Degree:** Master of Arts (Thai Studies);

Thesis advisors: (1) Dr. Sudjit Jennobkarn, Associate Professor;

(2) Saowapa Phaitayawat, Associate Professor; (3) Cammander Dr. Anucha Muangyai; **Academic year:** 2008

Abstract

The objectives of this research were (1) to study the background history of jatukam Rammathep between 2530 – 2550 (Buddhist Era), (2) to study the belief characteristics on Jatukam Rammathep and (3) to study the influence of Jatukam Rammathep on the economy, society and culture of Nakorn Sri Thamanarat Province.

The samples of this qualitative research comprised 3 Buddhist monks, 2 Brahmins, 2 officers of the police major general Khun Phan Tharak (the person who created Jatukam Rammathep), 3 academics and 20 businessmen totaling 30 persons. The method applied for this research was interview and observation and the description analysis.

The conclusions of the research were (1) Before the creation of sacred object, Jatukam Rammathep, was a deva, god, guardian spirit, king and governor of a province Jatukam Rammathep was a sacred object created for the first time in the year 2530 and as a keppsa on an occasion of an establishment in the center of the city of Nakorn Sri Thammamarat province during the period of 2543 – 2550 : (2) the beliefs in Jatukam Rammathep were categorized as in the following: 1) Jatukam Rammathep has mercy as a deity to mankind and was regarded as a god or deity who guarded over the Buddha's relics. 2) According to the sect of Buddhism, the creation of statues was for people's worship and prayer for blessing. 3) The ancient belief that people needed to be trained for refining fear to sin. 4) Belief in respect for the prayer or vow. 5) Belief that those who respected must possess moral and be good people. 6) Belief in a holy ritual of Brahminism. 7) Belief in the sacred, miraculous supernatural power and black magic talisman of the sacred object: (3) the effects of Jatukam Rammathep on the economy were that it created new income and jobs. For the society, there were the new groups of society such as the group of enchantment and statue traders. As for family, there was harmony among the family members. For the community, there was a community of Buddha image rental and trade in the area of Wat Prasrimahathat. Concerning the Social status, there was a change in the social association, such as an association for building the sacred objects was set up. In terms of culture, there was a stronger stability in family in that the family members had more belief and faith in the religion. At the educational institutions, the history and background of Jatukam Rammathep had been taught in schools and this assisted in gaining more belief and respect in the religion. For the economy of Nakorn Sri Thammamarat, there was more employment and an increase in people's income. The transportation had also been progressive and increased, which subsequently created more income. Moreover, for transportation, there was an improvement on the design technology comprising Buddha casting and printing.

Keywords: Development, Belief, Jatukam Rammathep

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก ผศ.ดร.สุจิต เจนนพกาญจน์ รศ.เสาวภา ไพทยวัฒน์ อ.นท.ดร.อนุชา ม่วงใหญ่ ที่ได้ให้คำแนะนำ และตรวจแก้ไข เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ทางวิชาการ และเป็นประโยชน์แก่การศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งผู้วิจัยกราบขอบพระคุณ ท่านทั้งสามเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ผศ.ฉัตรชัย สุกระกาญจน์ อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ผศ.ประหยัด เกษม ข้าราชการบำนาญมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช และดร.ณรงค์ บุญสุขขวัญ อาจารย์มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ทุกท่านในที่นี้ได้ให้โอกาสกับผู้วิจัยในการนำความรู้ และคำแนะนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์กับการศึกษาวิจัย

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงสำหรับเจ้าอาวาสวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร วัดนางพระยา วัดพระนคร และศาลหลักเมืองที่ให้ผู้วิจัย เก็บข้อมูลภาคสนาม ซึ่งความอนุเคราะห์ของท่านได้ช่วยให้งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จด้วยดี

คุณค่าและประโยชน์อันเกิดจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอมอบให้กับผู้มีความเชื่อและความศรัทธาในองค์ตุคามรามเทพ เป็นพื้นฐานวัฒนธรรมของบรรพบุรุษ ให้สืบทอดไปสู่ลูกหลาน พร้อมความภาคภูมิใจในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นคนท้องถิ่นแห่งนี้ ใคร่ขอมอบประโยชน์จากการศึกษาวิจัยให้กับประชาชนในท้องถิ่น

สายสุดา จิตต์รักษ์

กรกฎาคม 2552

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
กรอบแนวคิด.....	5
ขอบเขตการวิจัย.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	7
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	8
แนวคิด.....	8
แนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อ.....	9
แนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อในสังคมไทย.....	9
แนวคิดในการศึกษาโครงสร้างทางสังคม(Social Structure) และการจัดระเบียบทางสังคม(Social Organization)	10
แนวคิดในการศึกษาปฏิสัมพันธ์(Intersction)ทางมิติวิญญาณ ขององค์เทพกับร่างทรง.....	14
แนวคิดในการศึกษาเงื่อนไขทางสังคมที่มีผลต่อพัฒนาการความเชื่อ ในองค์ตุคามรามเทพ.....	17
กรอบความคิดในการศึกษาสังคม.....	19
กรอบความคิดในการศึกษาวัฒนธรรม.....	21
ทฤษฎี.....	34
ทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่.....	34
ทฤษฎีการหน้าที่นิยมของ Bronslaw Malinowski.....	35

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
ทฤษฎีการแพร่กระจายวัฒนธรรม (Cultural Diffusion Theory)	38
ทฤษฎีความเชื่อของคนไทย	38
ประวัติจังหวัดนครศรีธรรมราช.....	40
ประวัติของ พล.ต.ต.ขุนพันธรักษ์ราชเดช.....	59
ประวัติความเป็นมาขององค์ตุลาการมณฑล.....	61
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	81
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	85
รูปแบบการวิจัย.....	85
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	86
เครื่องมือวิจัย.....	86
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	87
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	88
ข้อเสนอผลการวิจัย.....	89
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	90
ตอนที่ 1 สถานภาพของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	90
ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	96
ตอนที่ 3 ข้อเสนอที่ได้จากการค้นพบ.....	128
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	131
สรุปการวิจัย.....	131
อภิปรายผล.....	135
ข้อเสนอแนะ.....	149
บรรณานุกรม.....	151
ภาคผนวก.....	154
ก หนังสือเชิญผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาพิจารณาเครื่องมือวิจัย.....	155
ข แบบสัมภาษณ์และสังเกต.....	164
ประวัติผู้วิจัย.....	174

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

มนุษย์ทุกคนมีความกลัวอันเกิดจากความไม่รู้หรือไม่สามารถให้เหตุผลอธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติได้ เช่น ภูเขาไฟระเบิด แผ่นดินไหว ฟ้าร้อง ฟ้าผ่า เป็นต้น อีกทั้งยังไม่สามารถหาคำตอบและหาทางป้องกันแก้ไขมิให้เกิดขึ้นได้อีก จึงทำให้เกิดความกลัวและยอมรับว่าสิ่งนั้นมีอำนาจเหนือตน ดังที่ มณี พยอมยงค์ (2529 : 178) ได้ระบุไว้ว่า “ความเชื่อของมนุษย์เกิดจากสิ่งที่มีอำนาจเหนือมนุษย์ เช่น อำนาจดิน ฟ้า อากาศ ภัยธรรมชาติ หรือเหตุการณ์ที่มนุษย์ไม่สามารถรับรู้ถึงสาเหตุว่าเกิดจากอะไร จึงทำให้เกิดความรู้สึกยอมรับและเชื่อถือในอำนาจสิ่งเหล่านั้น บางครั้งก็วิงวอนขอความช่วยเหลือจากสิ่งที่ตนเชื่อถือ” ซึ่ง จูริ จุลละเกศ (2541 : 88-89) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความเชื่อต่อปรากฏการณ์ธรรมชาติไว้ว่า “มนุษย์ในสมัยก่อนจะดำเนินการแบบง่าย ๆ เพราะว่ามีความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติน้อยมากหรือเกือบจะไม่มีเลยก็ได้ ดังนั้นมนุษย์ในระยะเริ่มแรกจึงตกอยู่ภายใต้อำนาจของธรรมชาติโดยสมบูรณ์ เมื่อประสบเหตุการณ์ธรรมชาติต่าง ๆ ทั้งน่ากลัวและน่ามหัศจรรย์ มนุษย์จึงเต็มไปด้วยความรู้สึกกลัวต่อธรรมชาตินั้น ๆ”

ด้วยเหตุนี้ความเชื่อดั้งเดิมของมนุษย์ทุกสังคมส่วนใหญ่จึงมีความเชื่อเกี่ยวกับอำนาจลึกลับเหนือธรรมชาติหรือภูตผีวิญญานที่สามารถให้คุณหรือให้โทษแก่มนุษย์ได้ ดังที่ อมรา พงศาพิชญ์ (2538 : 7) ได้ระบุไว้ว่า “ในสมัยโบราณเมื่อมนุษย์ประสบภัยธรรมชาติไม่สามารถต้านทานได้ก็จะนึกเอาว่าเป็นเพราะผีหรือว่าเทวดาซึ่งมีอำนาจอยู่เหนือตนเป็นผู้บันดาล” เช่นเดียวกับภิญโญ จิตต์ธรรม (2522 : 4) ที่มีความคิดเห็นในทำนองเดียวกันว่า “มนุษย์เชื่อว่าอำนาจลึกลับบันดาลให้เกิดผลดี ผลร้าย จึงกลัวอำนาจลึกลับนั้น และคิดว่าจะทำอย่างไรจึงจะไม่ถูกลงโทษ ทำอย่างไรจึงจะเกิดผลดีและเกิดความสุขแก่ตนเอง”

นอกจากนี้ ศิราพร จิตะฐาน (2533 : 7) เชื่อว่า ความเชื่อเรื่องผีसाง เทวดา พระเจ้าที่มีอำนาจที่จะให้คุณหรือโทษบันดาลในสิ่งที่เหนืออำนาจมนุษย์ จะทำให้มนุษย์เกิดพฤติกรรมที่ต้องปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติ

ปัจจุบันสังคมมนุษย์มีความเจริญก้าวหน้า และวิทยาการในด้านต่าง ๆ ได้ถูกคิดค้นและพัฒนาจนทำให้มนุษย์มีความเข้าใจและสามารถอธิบายปรากฏการณ์ธรรมชาติได้แล้วก็ตาม แต่มนุษย์ก็ยังคงมีความเชื่อเกี่ยวกับอำนาจ ลึกลับ ศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติ เช่น ผีसाง เทวดา เจ้าป่า

เจ้าเขา อิทธิฤทธิ์ และปาฏิหาริย์ เช่นเดียวกับสังคมไทยเป็นสังคมหนึ่งที่ประชาชนจำนวนมาก ทุกภูมิภาคยังคงยอมรับนับถืออำนาจเหนือธรรมชาติหรือภูตผีปีศาจ ดังเช่น การศึกษาของ ฉลาดชาย รมิตานนท์ (2527 : 21-26) เกี่ยวกับความเชื่อเรื่องผีเจ้านายในจังหวัดเชียงใหม่ โดยพบว่า มีการจัดระเบียบและลำดับชั้นบรรดาศักดิ์ และผีเจ้านายทั้งหลาย รวมถึงการชี้ให้เห็นถึงการดำรงอยู่ของประเพณี การทรงผีเจ้านายช่วยตอบสนองตามความต้องการของผู้คนในสังคม ทั้งทางด้านจิตใจและทาง ด้านวัตถุโดยที่การดำรงอยู่ของความเชื่อในเรื่องนี้ควบคู่กันไปกับระบบความเชื่อในพุทธศาสนาของศาสนาพราหมณ์ ผลจากการศึกษาวิจัยได้สะท้อนให้เห็นว่าความเชื่อและโลกทัศน์ทางศาสนาเป็นภาพสะท้อนเกี่ยวกับการจัดระเบียบโครงสร้างทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมในชุมชน โดยมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับโครงสร้างทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมของประเทศ การจัดระเบียบทางสังคมของเจ้านายในอดีต ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ธวัช ปุณโณทก(2538 :369-386) เกี่ยวกับความเชื่อเรื่องผีในสังคมอีสาน ว่าความเชื่อในเรื่องภูตผีในสังคมอีสานนั้นยังคงฝังแน่นอยู่กับวิถีประชาสังคม ซึ่งความเชื่อเรื่องภูตผีนี้ก่อให้เกิดพิธีกรรมต่าง ๆ ผีที่มีผู้คนให้ความเคารพนับถือ เช่น ผีแถน ผีปู่ตา วิญญาณบรรพบุรุษประจำหมู่บ้าน ผีมหัศจรรย์หลักเมือง เป็นต้น

ส่วนในภาคใต้ก็มีการนับถือสิ่งที่มีอำนาจเหนือธรรมชาติเช่นเดียวกัน โดยจะพบในตำนานและความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับผีบรรพบุรุษหรือวิญญาณศักดิ์สิทธิ์ที่เรียกว่า“ทวด” ซึ่ง สุธิวงค์ พงศ์ไพบูลย์ (2529 : 467-468) ได้ศึกษาและให้ความหมายของทวดไว้ ทวด หมายถึง วิญญาณที่มีเดชาภาพสูง ต้องมีการปฏิบัติบูชาเอาใจจึงจะให้คุณและให้โทษหากมีการล่วงละเมิด ทวดปรากฏในหลายรูป คือ ทวดที่เป็นครั้งสัตว์ครึ่งเทพ เช่น ทวดงู ทวดจระเข้ ทวดที่ปรากฏในรูปคน เช่น ทวดหุ้ม (ประจำหัวเขาแดง จังหวัดสงขลา) หลวงพ่อทวด (วัดช้างให้ จังหวัดปัตตานี วัดพะโคะ จังหวัดสงขลา) แต่ถ้าเป็นหญิงจะเรียก “เจ้าแม่” เช่น เจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว (จังหวัดปัตตานี) เจ้าแม่ไทรทอง (จังหวัดนราธิวาส) เป็นต้น

โดยที่ความเชื่อ พิธีกรรมและศาสนา เป็นวัฒนธรรมที่มีความจำเป็นในการดำรงชีวิตของมนุษย์ ที่สืบทอดกันมาตั้งแต่เมื่อครั้งมนุษย์อยู่ในสังคมล่าสัตว์ สังคมเกษตรกรรม ต่อมาพัฒนาเป็นสังคมอุตสาหกรรมที่มีความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จนกระทั่งถึงยุคปัจจุบันเป็นยุคแห่งการเรียนรู้ โดยประชาชนทั่วโลกมีความตื่นตัวและให้ความสำคัญกับการนำเอาผลจากการได้รับการศึกษาเพื่อการพัฒนาสติปัญญา ร่างกาย จิตใจ เพื่อดำรงความเป็นมนุษย์ที่มีเหตุผลสามารถดำรงอยู่ในโลกได้อย่างมีความสุข ในท่ามกลางความเจริญก้าวหน้าของสังคมโลก แต่แม้กระนั้นมนุษย์ทุกสังคมก็ยังคงมีสถาบันความเชื่อและศาสนา ทำหน้าที่ในการบำบัดรักษาจิตใจเพื่อสนองความสุขกาย สบายใจ พร้อมเสริมสร้างความมั่นคงทางจิตใจให้กับมนุษย์ได้และเป็นไปตามวิถีทางของแต่ละสังคม และวัฒนธรรม (Max Weber 1963 :27-28)

ศาสนาจัดเป็นความเชื่อในสิ่งที่เหนือธรรมชาติ ดังนั้นจึงไม่มีความจำเป็นในการสืบค้นให้ได้ว่า สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ปรากฏในศาสนาและความเชื่อเกิดขึ้นได้อย่างไร แต่ยอมรับว่ามีความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์และความเชื่อในศาสนาที่เกิดขึ้น อย่างไรก็ตาม จากความต้องการที่จะค้นหาคำตอบเกี่ยวกับปรากฏการณ์ในโลกที่ได้ถ่ายทอดในรูปของความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ โดยมีรูปแบบของความเชื่อที่จำแนกออกเป็น ศาสนา กับไสยศาสตร์ โดยศาสนามีหลักคำสอนของพระศาสดาต่อมาได้กลายเป็นวัฒนธรรมทางสังคม ส่วนไสยศาสตร์ได้แก่ ความเชื่อเกี่ยวกับขมังเวทย์ อยู่ยงคงกะพันและองค์ตุคามรามเทพ ซึ่งจัดเป็นศาสตร์แบบชาวบ้านและเป็นวัฒนธรรมของชาวบ้าน (Emile Durkhiem 1915 : 388)

สำหรับความเชื่อเกี่ยวกับองค์ตุคามรามเทพ จากการศึกษาหลักฐาน และตำนานทางประวัติศาสตร์ พบว่า องค์ตุคามรามเทพ หมายถึง พระโพธิสัตว์อานาจักรทะเลใต้ ซึ่งอานาจักรทะเลใต้ คือ ดินแดนตั้งแต่ภาคใต้ของไทย เริ่มตั้งแต่จังหวัดสุราษฎร์ธานี มาเลเซีย ไปจนถึงอินโดนีเซีย หรือดินแดนอาณาจักรศรีวิชัย เมื่อประมาณพันกว่าปี โดยเป็นอานาจักรที่มีความเจริญรุ่งเรืองทางการเมือง และศาสนา โดยเฉพาะพุทธศาสนาฝ่ายมหายาน โดยมีหลักฐาน รูปเคารพศิลปกรรมพระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวรจำนวนมากอยู่ทั่วภูมิภาค เนื่องจากกษัตริย์อาณาจักรศรีวิชัยได้ปกครองบ้านเมืองด้วยหลักของพระโพธิสัตว์ คือ เมตตาปรารถนาให้พสกนิกรของพระองค์พ้นห้วงแห่งความทุกข์ (ฉัตรชัย สุกระกาญจน์ 2550 : 14-22) ส่วนคติความเชื่อในเรื่อง องค์ตุคาม รามเทพจากศิลาจารึกวัดเสมามือง ที่ได้จารึกไว้ว่า “ศรีสุวรรณ พระเจ้าผู้ครองเมืองตามพริลึงค์เป็น ผู้อุปถัมภ์ ตระกูลประทุมวงศ์ พระหัตถ์ของพระองค์มีฤทธิ์อำนาจด้วยอานุภาพแห่งบุญกุศลซึ่งพระองค์ได้กระทำแก่มนุษย์ทั้งปวง ทรงเดชานุภาพดุจพระอาทิตย์ พระจันทร์ และมีเกียรติยศอันเลื่องลือ ทรงพระนาม จันทรภาณุศิริธรรมราช” เป็นผู้พิทักษ์ รักษาพระบรมธาตุและเมืองนครศรีธรรมราช รูปศิลปกรรมตุคามรามเทพ แสดงออกด้วยรูปปลักษณะแห่งความเป็นพระโพธิสัตว์ อันเป็นภาคหนึ่งของพระโพธิสัตว์ อวโลกิเตศวรที่มี นีรนามกายได้หลายปาง(ฉัตรชัย สุกระกาญจน์ 2550 : 14-22)

กำเนิดองค์ตุคามรามเทพ ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันในกลุ่มผู้นับถือ พบว่าองค์ตุคามรามเทพ จะมีความเกี่ยวพันกับอดีตบูรพกษัตริย์ของอาณาจักรศรีวิชัย ผู้ทรงสถาปนาอาณาจักรศรีวิชัย สถาปนาเมือง 12 นครหรือกรุงศรีธรรมมาโคกราช จนได้รับเกียรติให้เป็นพระยาศรีธรรมมาโคกราช อย่างไรก็ตามเรื่องราวขององค์ตุคามรามเทพ เกิดขึ้นได้อย่างไรนั้น ไม่ปรากฏอยู่ในตำราใด ๆ ไม่ว่าจะเป็นเทวะกำเนิดหรือพระผู้เป็นเจ้าของพราหมณ์ แต่มีการศึกษาพัฒนาการความเชื่อในองค์ตุคามรามเทพโดยพบว่าเป็นเพราะความนับถือพระผู้เป็นเจ้าของพราหมณ์ที่เกิดขึ้นในเมืองนครศรีธรรมราช เมื่อประมาณ พ.ศ. 2530 ได้มีการสร้างวัดดุมงคลขององค์ตุคามรามเทพโดย พล.ต.ต.ขุนพันธรักษ์-ราชเดช เพื่อหาทุนสร้างศาลหลักเมือง ต่อมาในช่วงปี พ.ศ. 2548-2549 ได้

เกิดปัญหาเศรษฐกิจ ส่งผลให้บุคคลทั่วไปที่มีความทุกข์ เลือกรับ และเลือกปฏิบัติ ยึดถือสิ่งที่เป็นรูปธรรมของพิธีกรรมทางไสยศาสตร์ ซึ่งเป็นศาสตร์ลับที่ปรากฏอยู่ทั่วไปในสังคมไทย โดยเฉพาะกระแสการเล่าลืออิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ขององค์ตุคามรามเทพ ประกอบกับการสนับสนุนทางสังคม เป็นแนวคิดในเชิงสนับสนุนพัฒนาการทางความเชื่อในองค์ตุคามรามเทพ ด้านจิตใจของผู้คนที่มีปัญหาทุกข์ยาก ในช่วงเวลานั้น การเห็นคุณค่าในการเป็นส่วนหนึ่งที่จะนำความคุ้มครองทางจิตใจให้กับคนในครอบครัว ผู้ใกล้ชิด และในสังคม ประกอบกับการแพร่ภาพการประชาสัมพันธ์ อิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ขององค์ตุคามรามเทพต่อสื่อมวลชน ทั้งทางโทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ต่าง ๆ ซึ่งแสดงเจตนาการเชิญชวนให้บุคคลต่าง ๆ ได้มีไว้ครอบครอง ดังนั้นจึงส่งผลให้กระแสองค์ตุคามรามเทพได้รับความนิยมเชื่อถือมากมาย อย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน ความเชื่อความนิยมเหล่านี้ได้ส่งผลดีต่อเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของจังหวัดนครศรีธรรมราช

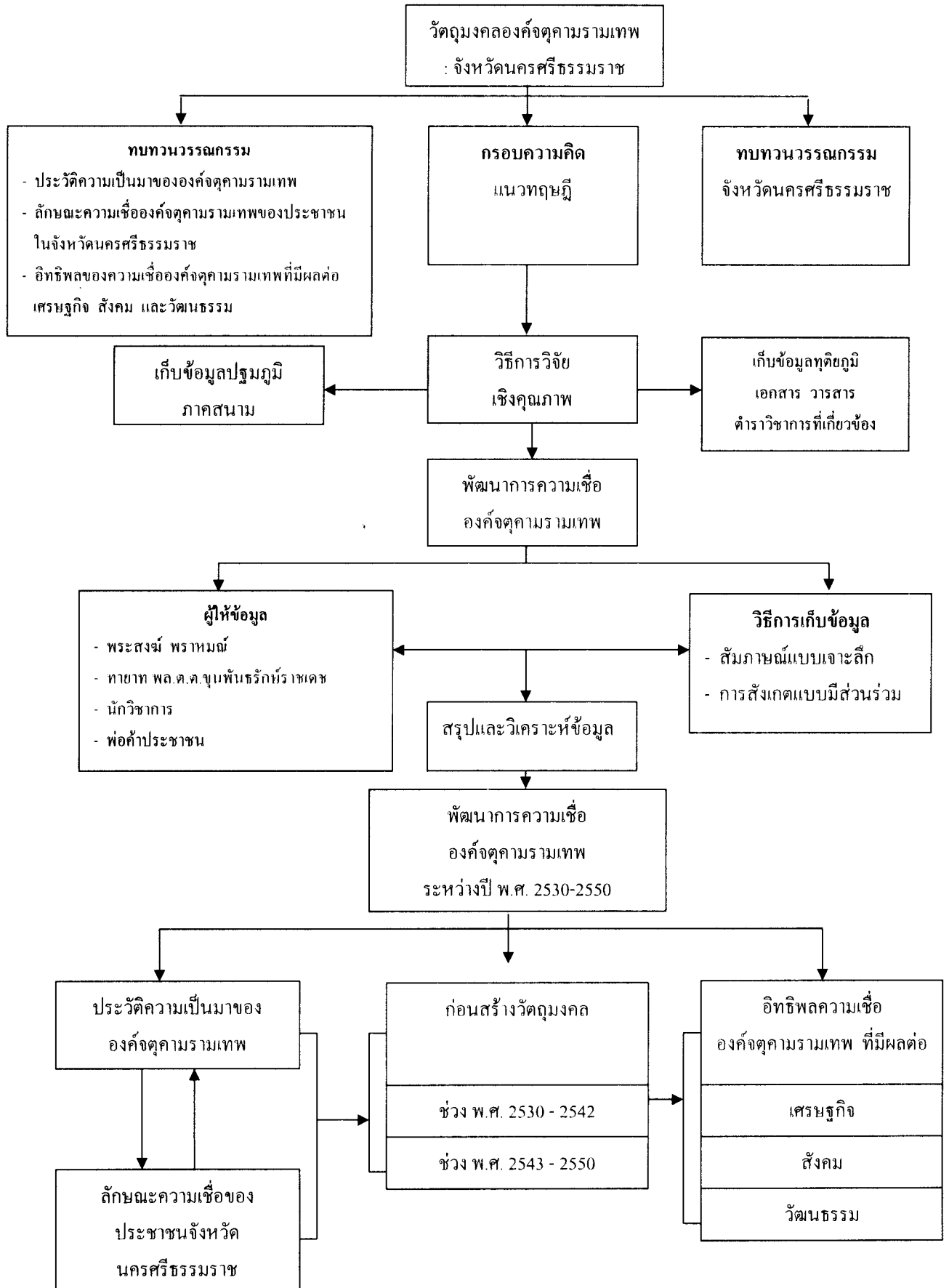
ผู้วิจัย เกิดความสนใจในเรื่องนี้ ประกอบกับยังไม่มีผู้ใดศึกษาประวัติความเป็นมาขององค์ตุคามรามเทพมาก่อน ผู้วิจัยประสงค์ที่จะทำการศึกษาเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา ลักษณะความเชื่อ และอิทธิพลของความเชื่อองค์ตุคามรามเทพที่มีผลต่อเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งผลจากการศึกษาจะเป็นองค์ความรู้และทำให้ทราบประวัติความเป็นมา ลักษณะความเชื่อองค์ตุคามรามเทพ อิทธิพลของความเชื่อในองค์ตุคามรามเทพที่มีผลต่อเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของจังหวัดนครศรีธรรมราช ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาความเป็นมาของ “องค์ตุคามรามเทพ”
- 2.2 เพื่อศึกษาลักษณะความเชื่อ “องค์ตุคามรามเทพ”
- 2.3 เพื่อศึกษาอิทธิพลของความเชื่อ “องค์ตุคามรามเทพ” ที่มีผลต่อ เศรษฐกิจ สังคม

และวัฒนธรรม ของจังหวัดนครศรีธรรมราช

3. กรอบแนวคิด

4. ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตไว้ดังนี้

4.1 ขอบเขตด้านพื้นที่ การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่ในการศึกษา 3 แห่ง ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร เป็นพระอารามหลวงชั้นเอก ชนิดวรมหาวิหาร ตั้งอยู่ภายในกำแพงเมืองโบราณ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช หน้าวัดหันไปทางทิศตะวันออก เป็นวัดเก่าแก่ มีความสำคัญมาแต่โบราณกาล เดิมเรียกว่า “วัดพระ-บรมธาตุ” ต่อมาเมื่อ พ.ศ. 2458 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ได้เสด็จประพาสเมืองนครศรีธรรมราช และได้พระราชทานนามใหม่ว่า “วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร”

ศาลหลักเมืองนครศรีธรรมราช สร้างขึ้นเพื่อประดิษฐานหลักเมือง ประกอบด้วยอาคาร 5 หลัง หลังกลาง เป็นที่ประดิษฐานหลักเมือง ส่วนอาคารเล็กทั้งสี่หลัง ถือเป็นศาลบริวารสี่ทิศ เรียกว่า ศาลจตุโลกเทศ ประกอบด้วย ศาลพระเสื้อเมือง ศาลพระทรงเมือง ศาลพระพรหมเมือง และศาลพระบันดาลเมือง วางศิลาฤกษ์เมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม 2535 ก่อสร้างเสร็จสมบูรณ์เมื่อ พ.ศ. 2542

วัดนางพระยา “ต้นกำเนิดจตุคาม รามเทพ” เดิมเป็นเพียงวัดเล็ก ๆ ตั้งอยู่ที่หมู่ 3 ตำบลปากนคร อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ตัววัดตั้งอยู่ริมแม่น้ำที่ต่อเชื่อมระหว่างทะเลกับเมืองนครศรีธรรมราช เป็นแม่น้ำสายสำคัญทั้งด้านการเมือง สังคม เศรษฐกิจและเชิงประวัติศาสตร์ เพราะเดิมเป็นท่าเรือขนส่งสินค้า รวมทั้งเรือรบของอาณาจักรในสมัยโบราณภายในวัดไม่ได้มีถาวรวัตถุใหญ่โต มีเพียงโบสถ์และศาลาเล็ก ๆ หลังหนึ่งที่ตั้งอยู่ภายในวัดที่เรียกว่า “ศาลแม่ นาง พระยา” ซึ่งประชาชนให้ความเคารพนับถืออย่างมาก เพราะมีการประทับทรงช่วยเหลือชาวบ้านที่เดือดร้อนในการดำรงชีพ

4.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จำแนกประเด็นการศึกษาไว้ดังต่อไปนี้

- ตำนานและประวัติเมืองนครศรีธรรมราช
- ประวัติความเป็นมาของ “องค์จตุคามรามเทพ”
- พัฒนาการความเชื่อใน “องค์จตุคามรามเทพ”
- ผลกระทบในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของจังหวัดนครศรีธรรมราช

4.3 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

- พระสงฆ์ ผู้ทำพิธี 3 รูป พราหมณ์ผู้ทำพิธี 2 คน
- ผู้เกี่ยวข้อง (ทายาทของ พล.ต.ต.ขุนพันธรักษ์ราชเดช) 2 คน
- นักวิชาการ 3 คน
- พ่อค้าประชาชน 20 คน

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 **ตำนาน** หมายถึง เรื่องราวที่ถ่ายทอดสืบ ๆ กันมา ทั้งในการบอกเล่าและเรียบเรียงเป็นลายลักษณ์อักษร

5.2 **พัฒนาการ** หมายถึง การพัฒนา การปรับเปลี่ยนและการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง

5.3 **องค์ตุคามรามเทพ** หมายถึง เทวดารักษาเมืองนครศรีธรรมราชหรือเทพประจำหลักเมือง

5.4 **ความเชื่อ** หมายถึง การยอมรับอันเกิดอยู่ในจิตใต้สำนึกของมนุษย์ต่อพลังอำนาจเหนือธรรมชาติที่เป็นผลดี และผลร้ายต่อมนุษย์นั้น ๆ หรือสังคมมนุษย์นั้น ๆ

5.5 **พิธีกรรม** หมายถึง การทำกรบูชาเช่นไหว้สิ่งต่าง ๆ ตามความเชื่อของผู้ประกอบพิธี

5.6 **ปรากฏการณ์ทางสังคม** หมายถึง สภาพทางสังคมในพื้นที่แห่งใดแห่งหนึ่งซึ่งมีลักษณะเฉพาะแต่ละพื้นที่ โดยมีลักษณะเป็นพลวัต พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ไม่มีแบบแผนตายตัว สามารถมองได้โดยใช้มิติทางสังคม ทั้งมิติอัตวิสัยและภาวะวิสัย และสะท้อนให้เห็นหน้าที่ทางสังคมของแต่ละชุมชน

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

- 6.1 ได้ทราบประวัติความเป็นมาของ “องค์ตุคามรามเทพ”
- 6.2 ทำให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการความเชื่อใน “องค์ตุคามรามเทพ”
- 6.3 ทำให้ทราบอิทธิพลความเชื่อ “องค์ตุคามรามเทพ” ที่มีต่อเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของจังหวัดนครศรีธรรมราช
- 6.4 เป็นความรู้สำหรับการศึกษาวิจัยในเรื่องที่เกี่ยวข้องต่อไป

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาพัฒนาการความเชื่อใน “องค์ตุคามรามเทพ” ระหว่าง พ.ศ. 2530-2550 : กรณีศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นมาขององค์ตุคามรามเทพ ลักษณะความเชื่อองค์ตุคามรามเทพ อิทธิพลความเชื่อองค์ตุคามรามเทพ ที่มีผลต่อเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ของจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์เอกสาร โดยครอบคลุมเนื้อหา ดังนี้

1 แนวคิด

- 1.1 แนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อ
- 1.2 แนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อในสังคมไทย
- 1.3 แนวคิดในการศึกษาโครงสร้างทางสังคม (Social Structure) และการจัดระเบียบทางสังคม (Social Organization)
- 1.4 แนวคิดในการศึกษาปฏิสัมพันธ์(Interaction)ทางมิติวิญญาณองค์เทพกับร่างทรง
- 1.5 แนวคิดในการศึกษาเงื่อนไขทางสังคมที่มีผลต่อพัฒนาการความเชื่อในองค์ตุคามรามเทพ
- 1.6 กรอบความคิดในการศึกษาสังคม
- 1.7 กรอบความคิดในการศึกษาวัฒนธรรม

2. ทฤษฎี

- 2.1 ทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่
 - 2.2 ทฤษฎีการหน้าที่นิยมของ Bronislaw Malinowski
 - 2.3 ทฤษฎีการแพร่กระจายวัฒนธรรม (Cultural Diffusion Theory)
 - 2.4 ทฤษฎีความเชื่อของคนไทย
3. ประวัติจังหวัดนครศรีธรรมราช
 4. ประวัติของพล.ต.ต.ขุนพันรักษ์ราชเดช
 5. ประวัติความเป็นมาขององค์ตุคามรามเทพ
 6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิด

1.1 แนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อ

ความเชื่อ เป็นความคิด ความเข้าใจที่มีอิทธิพลต่อการไตร่ตรอง ต่อการแสดงพฤติกรรมของบุคคล เมื่อบุคคลมีความเชื่ออย่างใด ความเชื่อนั้นจะเป็นตัวกำหนดให้บุคคลปฏิบัติตามสิ่งที่ตนเชื่อทั้ง ๆ ที่บางครั้งความเชื่อนั้นอาจไม่อยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริงก็ตาม (Rodeach อ้างถึงใน ประสงค์ ลิ้มตระกูล, 2536 :157) การที่บุคคลมีพฤติกรรมที่แตกต่างกันออกไปนั้นเนื่องจากความคิด ประสบการณ์และความเชื่อของแต่ละบุคคล ซึ่งมีอำนาจในการควบคุมตนเองให้ปฏิบัติในลักษณะต่าง ๆ กันออกไป

ลักษณะของความเชื่อเกิดขึ้นได้ทั้งภายในและภายนอกตน รอตเตอร์ (Rotter.) (1966 : 2) ได้อธิบายถึงลักษณะของความเชื่อภายในภายนอก โดยอาศัยทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมว่า ถ้ามีเหตุการณ์เกิดขึ้นเป็นไปตามที่บุคคลคาดหวังไว้ จะทำให้ความคาดหวังเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ความคาดหวังที่เกิดขึ้นจะขยายไปครอบคลุมพฤติกรรมหรือเหตุการณ์อื่น ๆ จนกลายเป็นบุคลิกภาพที่สำคัญในตัวบุคคลนั้น ซึ่งก่อให้เกิดความเชื่ออำนาจภายใน-ภายนอก ถ้าประสบการณ์ของบุคคลได้รับการเสริมแรงบ่อย ๆ เมื่อแสดงพฤติกรรมเดิม จะทำให้บุคคลนั้นเชื่อว่าสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นผลจากความสามารถของตนเอง ความเชื่อเช่นนี้เรียกว่า ความเชื่ออำนาจภายในคนจากพฤติกรรมไม่ได้รับแรงเสริม จะทำให้บุคคลรับรู้สิ่งที่ได้รับนั้นไม่ได้เป็นผลจากการกระทำของตนเอง แต่เป็นเพราะโชคชะตา ผีสิง เทวดา ความบังเอิญหรือสิ่งแวดล้อมบันดาลให้เป็นความเชื่อเช่นนี้เป็นความเชื่ออำนาจภายนอกตน

1.2 แนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อในสังคมไทย

การที่มนุษย์ยอมรับนับถือหรือเกิดการยึดมั่นถือมั่นในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เพื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจให้เกิดความรู้สึกอบอุ่น ปลอดภัย และมั่นคงในชีวิตนั้น หากมีเหตุผลที่เพียงพอต่อการยอมรับหรือไม่ก็ได้ และเมื่อมนุษย์เกิดยอมรับ ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งแล้วก็จะมีการแสดงออกไม่ว่าจะทางกายหรือทางใจซึ่งการยอมรับนับถือนี้ เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ความเชื่อ

ดังที่ จันทรศรี นิตยฤกษ์ (ม.ป.ป. : 111) ได้กล่าวถึงความเชื่อ สรุปได้ว่า ความเชื่อไม่ว่าจะเกิดขึ้นด้วยความรู้สึก หรือเหตุผลใดก็ตาม มนุษย์เกิดความเชื่อแล้วก็มักจะแสดงออกทางกายและวาจาให้ปรากฏเช่นเดียวกับได้มีผู้กล่าวถึง ความหมายของความเชื่อ สรุปได้ว่า ความเชื่อหมายถึง การยอมรับนับถือหรือยึดมั่นในสิ่งใดสิ่งหนึ่งทั้งที่มีตัวตนและไม่มีตัวตน และการยอมรับนับถือนี้ อาจจะมีหลักฐานหรือไม่มีหลักฐานที่พอจะพิสูจน์ได้หรือไม่ก็ตาม(มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม 2518 : 5) ดังนั้นความเชื่อจึงเป็นสิ่งที่เกิดจากการยึดมั่นใน

สิ่งใดสิ่งหนึ่ง เพื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวในการดำรงชีวิต ถึงแม้ว่าโลกปัจจุบันจะมีวิทยาการที่ก้าวหน้าไปมากแล้วก็ตาม แต่เราก็พบว่ามนุษย์ยังมีความเชื่อในสิ่งที่ไม่มีเหตุผลหรือเชื่อในสิ่งที่จะหาหลักฐานมาพิสูจน์ให้เห็นจริงได้ยากอีกเป็นจำนวนมาก(สุนันท์ อุดมเวช 2524 :114)โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมชนบทที่มีความเชื่อ ในเรื่องต่าง ๆ จนมีอิทธิพลในการกำหนดพฤติกรรมของคนในสังคม ชนบทธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ด้วยเหตุนี้เอง จึงอาจกล่าวได้ว่าความเชื่อเป็นผู้กำหนดให้เกิดคติชนในแขนงอื่น ๆ อีกมากมาย เพราะเมื่อใดที่มนุษย์ มีความเชื่อในเรื่องใดก็จะแสดงออกให้สอดคล้องกับความเชื่อของคน (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2537 : 661)

1.3 แนวคิดในการศึกษาโครงสร้างทางสังคม (Social Structure) และการจัดระเบียบทางสังคม (Social Organization)

แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาโครงสร้างทางสังคม และการจัดระเบียบทางสังคมจะช่วยให้เกิดความเข้าใจ ในระบบค่านิยม ความเชื่อทางสังคมในท้องถิ่น รวมถึงการสนับสนุนให้สมาชิกในสังคมถือปฏิบัติเป็นแบบแผนในการดำเนินชีวิต แนวคิดโครงสร้างทางสังคมและการจัดระเบียบทางสังคมจึงมีความเกี่ยวข้องกับสภาพความเป็นจริงของพื้นที่ ในประเด็นการดำรงอยู่และความเปลี่ยนแปลงในด้านโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรม อันประกอบด้วย ค่านิยมของประชาชน ความเชื่อทางสังคม อุดมการณ์

โครงสร้างทางสังคม คือ วัฒนธรรมมูลฐานทางสังคม เพื่อการดำรงอยู่ได้ โดยมีโครงสร้าง ทั้งที่เป็นรูปธรรม เป็นนามธรรม ความหมายของโครงสร้างทางสังคม มีความหมายทำนองเดียวกันกับการจัดระเบียบทางสังคม หมายถึง การพิจารณากลไกทางสังคม ที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อให้คนสามารถอยู่ร่วมกันอย่างมีระเบียบแบบแผน การศึกษาในเรื่องนี้เน้นการศึกษาแบบแผนของความสัมพันธ์ทางสังคม ที่สมาชิกในสังคมปฏิบัติกัน โดยมีกฎเกณฑ์และแนวปฏิบัติในการดำเนินชีวิตรวมถึงการติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่น ตลอดจนความสัมพันธ์ที่มีลักษณะแบบแผนซึ่งแตกต่างกัน (นภภรณ์ หะวานนท์ 2540 : 8-13) แนวคิดดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับการศึกษาวิจัย ได้แก่ (1) การขัดเกลาทางสังคม (2) การควบคุมทางสังคม (3) การสนับสนุนทางสังคม

การขัดเกลาทางสังคม (Socialization) หมายถึง กระบวนการที่กลุ่มหรือสังคม ซึ่งได้ทำการขัดเกลา อบรมสั่งสอนให้สมาชิกทราบระเบียบ กฎเกณฑ์และแนวปฏิบัติ ตลอดจนคุณค่าต่าง ๆ ที่กลุ่มหรือสังคมกำหนดไว้ สำหรับสมาชิก ที่จะเข้ามาสัมพันธ์ต่อกันในสังคม โดยมีการควบคุมทางสังคม(Social Control) และการสนับสนุนทางสังคม (Social Support)เป็นกระบวนการ ที่เข้ามาช่วยควบคุม สนับสนุนให้คนทำตามบรรทัดฐานทางสังคม

บรรทัดฐานทางสังคมของจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่เกิดจากการเรียนรู้และควบคุมสมาชิกของสังคมประกอบด้วย (1) การเคารพในผู้อาวุโส (2) การปฏิบัติตามแบบอย่างผู้อื่นในสังคมที่เคยยึดถือสืบต่อกันมา โดยเฉพาะเรื่องที่บรรพบุรุษสะสมไว้ ทั้งนี้เพื่อแสดงความเคารพ ในรากฐานทางวัฒนธรรมดั้งเดิมของบรรพบุรุษ และ (3) การได้รับการยอมรับทางสังคมในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม การถ่ายทอดบรรทัดฐานทางสังคมของชุมชนมาสู่ประชาชนทั่วไป จึงสนับสนุนการควบคุมทางสังคมและการสนับสนุนทางสังคม ซึ่งทำให้คนในสังคมปฏิบัติตามบรรทัดฐานของชุมชน

การขัดเกลาทางสังคม มีทั้งการอบรม สั่งสอนบอกกล่าวโดยตรงให้สมาชิกของสังคมทราบระเบียบ กฎเกณฑ์หรือแนวปฏิบัติของสังคม และการขัดเกลาทางสังคมเกิดจากวัฒนธรรม การเรียนรู้ด้วยตนเองของสมาชิกในการติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่นทำให้สมาชิกเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ว่าสังคมยอมรับหรือไม่ยอมรับ

การควบคุมภายใน หมายถึง การปลูกฝังคุณธรรมในตัวบุคคล ให้บุคคลมีหิริโอตตปิยะ หรือมโนธรรม ต้องการทำความดีและละเว้นการทำความชั่ว ด้วยความรู้สึกรับผิดชอบชั่วดีของตนเองต่างกับการควบคุมภายนอก ซึ่งย้ำการให้รางวัลลงใจ ให้คนทำความดี และการลงโทษเพื่อไม่ให้บุคคลละเว้นการทำความผิด ทั้งการควบคุมภายในและภายนอก มีความจำเป็นในการสร้างความ เป็นระเบียบของสังคม ในการนี้ สังคมได้สร้างสถาบันต่าง ๆ ขึ้นมาเป็นตัวแทนต่างๆ ของสังคม ทำหน้าที่เกี่ยวกับการควบคุมทางสังคม เช่น ครอบครัว โรงเรียน เจ้าหน้าที่ของรัฐ ศาสนาและ สื่อสารมวลชน เป็นต้น

นักวิชาการทั้งหลายได้ให้ความหมายและแนวความคิดเกี่ยวกับกระบวนการควบคุมทางสังคมไว้ต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

เอดเวิร์ด รอสส์ (E.A. Ross) ได้ให้คำจำกัดความของการควบคุมทางสังคมว่า “กลไกต่าง ๆ ที่สังคมใช้อำนาจปกครองควบคุมปัจเจกชนซึ่งเป็นสมาชิกให้ปฏิบัติภายในกรอบที่สถาน ของสังคม”

ตามทัศนะของรอสส์ ได้ให้ความสำคัญในเรื่องดังนี้

1. อำนาจของสังคม ที่มีเหนือประชาชนซึ่งเป็นสมาชิกจึงเป็นการมองดูระหว่างองค์กรทางสังคมที่มีอำนาจสูงกว่าสมาชิกที่เป็นส่วนประกอบของสังคม

2. กลไกต่าง ๆ ที่เป็นเครื่องมือของสังคมเช่น สถาบันที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม และวิธีการที่ใช้ในการควบคุม ไม่ว่าจะเป็นระเบียบกฎเกณฑ์ ศีลธรรม หรือบุคลากรที่เป็นตัวแทนของสังคม เช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจ เป็นตัวแทนของรัฐ ในการใช้อำนาจจับกุมผู้กระทำความผิดหรือนักบวช

ผู้นำทางศาสนา อบรมสั่งสอน ให้ประชาชนตั้งตนอยู่ในศีลธรรมอันดีงาม ก็ถือว่าตำรวจและนักบวชเป็นกลไกของสังคม ที่จะบังคับและควบคุมสมาชิก ให้อยู่ในกรอบปทัสถาน

3. กรอบปทัสถาน ได้แก่ กฎหมาย จารีตประเพณี วิธีการดำเนินชีวิตและค่านิยมที่ดีงาม

โรเบิร์ตสัน (Ian Robertson) ได้ให้คำจำกัดความ “การควบคุมสังคมไว้ว่า คือรูปแบบของวิธีการในการที่จะทำให้สมาชิกของสังคมประพฤติปฏิบัติไปในทางที่สังคมคาดหวังและเป็นที่ยอมรับกันได้

ตามความหมายนี้ โรเบิร์ตสันเน้นในความสำคัญอยู่ 2 เรื่อง คือ

1. วิธีการควบคุม คือสังคมจะมีวิธีการอย่างไรที่จะทำให้ผู้ปกครองหรือผู้บริหารมั่นใจได้ว่า สมาชิกที่อยู่ในสังคมนั้นจะประพฤติปฏิบัติให้สอดคล้องและเป็นที่ยอมรับของสังคม

2. แนวทางที่คาดหวังและเป็นที่ยอมรับ ในการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมของสมาชิกนั้น จะต้องแสดงออกไปในทางที่สังคมส่วนมากในสังคมคาดหวัง และยอมรับได้ ซึ่งในทางสังคมวิทยามองดูพฤติกรรมของแต่ละคนเป็นพฤติกรรมทางสังคม เพราะคนเรายู่ภายใต้กรอบของสังคม ความสัมพันธ์ที่มีต่อกันเป็นความสัมพันธ์ทางสังคม เช่น การเป็นนิสิตนักศึกษา ก็ได้รับความคาดหวังไว้ว่าจะต้องประพฤติปฏิบัติตามสถานภาพของตน โดยให้ความสนใจต่อการศึกษาเล่าเรียนเป็นหลัก การเล่น การพักผ่อน และร่วมกิจกรรมอื่น ๆ เป็นงานระดับรอง นิสิตนักศึกษามีพฤติกรรมเช่นนั้นก็คือว่า เป็นพฤติกรรมที่สอดคล้องกับแนวทางสังคมคาดหวังและยอมรับ ดังนั้น นิสิตนักศึกษาถึงแม้จะมีอิสระในการที่จะทำอะไรได้ แต่ภาระความเป็น “นิสิตนักศึกษา” ก็จะถูกควบคุมโดยความคาดหวังของคนในสังคม เป็นต้น

การทำให้สมาชิกยอมรับและปฏิบัติตามบรรทัดฐานของสังคม เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยในสังคม ก่อให้เกิดพฤติกรรมการปฏิบัติตน เกิดมโนภาพในด้านความรับผิดชอบ และการเคารพตนเอง จัดเป็นการควบคุมทางสังคมภายใน ในการศึกษาวิจัยในเรื่องนี้ อิทธิพลต่อการควบคุมทางสังคมภายใน ซึ่งเกิดจากจิตสำนึกของพ่อค้า (ผู้ประกอบการ) ที่มีต่อ สังค์คัลลิตี้ มีความสำคัญที่ผู้ประกอบการสมควรใจในการปฏิบัติ การเรียนรู้จากวัฒนธรรมขององค์กร โดยที่การควบคุมทางสังคมจากภายนอก เป็นการควบคุมอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ หากการพิจารณาการควบคุมทางสังคมซึ่งปรากฏในการขอความร่วมมือของทางราชการในจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อให้สถานที่ประกอบพิธีกรรมต่างๆ มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย

การสนับสนุนทางสังคม เป็นแนวคิดในเชิงสนับสนุน พัฒนาการความเชื่อใน “องค์คุณธรรมเทพ” ในด้านของจิตใจ การเห็นคุณค่าในการเป็นส่วนหนึ่งที่น่าความคุ้มครองทาง

ใจให้กับคนในครอบครัว ผู้ใกล้ชิด นอกจากนี้การแพร่ภาพและการประชาสัมพันธ์ อิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ ของ “องค์ตุคามรามเทพ” ผ่านทางสื่อมวลชน ทางโทรทัศน์และหนังสือพิมพ์ต่าง ๆ ที่แสดงเจตนาการเชิญชวนให้บุคคลต่าง ๆ ได้มีไว้ในครอบครอง

นอกจากแนวคิดในการจัดระเบียบบรรทัดฐานแล้ว การจัดระเบียบความแตกต่างทางสังคม ซึ่งประกอบด้วยสถานภาพและบทบาท(Status and role)และการจัดช่วงชั้นทางสังคม(Social Stratification) นับเป็นองค์ประกอบร่วมที่มีความสำคัญเช่นกัน

สถานภาพ หมายถึง สิทธิและหน้าที่ทั้งหมดในการปฏิบัติต่อผู้อื่น บทบาท หมายถึง พฤติกรรม ความคาดหวังของคนในสังคม สำหรับการจัดช่วงชั้นทางสังคม หมายถึง การแบ่งคนในสังคมในช่วงชั้นต่างกันไป จากการศึกษาพัฒนาการความเชื่อใน “องค์ตุคามรามเทพ” พบว่า การแบ่งช่วงชั้นทางสังคม สามารถกำหนดกลุ่มความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มผู้ควบคุมสถานที่ กลุ่มผู้ทำหน้าที่บริหารจัดการ กลุ่มพ่อค้า(ผู้ประกอบการ) กลุ่มประชาชน กลุ่มคนที่เข้ามาเกี่ยวข้อง ทั้ง 4 กลุ่ม จัดเป็นกลุ่มทางสังคมที่จะต้องร่วมคิด ร่วมทำร่วมประสานงาน และร่วมเผยแพร่ซึ่งกันและกัน

การจัดระเบียบบรรทัดฐานทางสังคม และการจัดระเบียบความแตกต่างทางสังคมทั้ง 2 ประเด็นดังที่กล่าวมาต่างมีความสัมพันธ์กับแนวคิดทฤษฎีปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Interaction Theory)ที่ใช้เป็นแนวทางในการศึกษาเพื่อสร้างความเข้าใจการปฏิบัติตนตามบรรทัดฐานทางสังคม และการจัดระเบียบความแตกต่างทางสังคม ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีที่ว่าด้วยมนุษย์เป็นผู้มีอิสรภาพในตนเองและเป็นผู้สร้างพฤติกรรมให้กับตนเองโดยใช้หลักแห่งความอยู่ร่วมกัน มนุษย์พัฒนาตัวตนของตนเอง (Self) เพื่อเป็นตัวตนทางสังคม ซึ่งส่งผลให้มนุษย์แสดงพฤติกรรม บทบาท หน้าที่ และสถานภาพทางสังคมให้เป็นไปตามความคาดหวังของสังคม พฤติกรรมดังกล่าวช่วยให้สังคมมีระเบียบและมีความสุข(พงษ์สวัสดิ์ สวัสดิพงษ์ 2530 : 1) พฤติกรรมมนุษย์ใน การส่งผ่านความคิด อัตตะ (Self) หมายถึง การคิดสร้างสรรค์ของคนที่มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น คนพยายามมองตนเองเช่นเดียวกับที่ผู้อื่นมอง โดยมีเหตุผลให้คนแต่ละคนรับรู้ความเป็นตัวของตนเอง และพัฒนาการตีความเข้าไปสู่กลไกของความสัมพันธ์ทางสังคม ทฤษฎีปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์อาศัยกระบวนการการเรียนรู้การแปลความหมาย ทั้งนี้เพื่อทราบ การกระทำและผลของการกระทำที่มีต่อสังคม

โครงสร้างทางสังคมร่วมกับการพัฒนาการความเชื่อใน “องค์ตุคาม รามเทพ” ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ทางสังคม (Social phenomena) ซึ่งหมายถึง การเข้าใจถึงพฤติกรรมของมนุษย์ในพื้นที่เพื่ออธิบายความจริงของปรากฏการณ์ทางสังคมที่ศึกษาโดยอาศัยหลักการและเหตุผล 5 ข้อ (ไพฑูริย์ มีกุล 2539 : 55-56)

1. ปรากฏการณ์ทางสังคมมีลักษณะเป็นพลวัต (Dynamic) ซึ่งมีลักษณะที่ไม่หยุดนิ่ง จะต้องเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ เมื่อเข้าไปเก็บข้อมูลภาคสนามเป็นการเก็บข้อมูลจากคนซึ่งไม่หยุดนิ่ง ทั้งในสถานที่และในเวลาที่แตกต่างกัน

2. ปรากฏการณ์ทางสังคม มีลักษณะเป็นพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ ซึ่งสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เกิดจากเหตุและผล ชุมชนแต่ละพื้นที่จะมีประวัติความเป็นมา การศึกษาพัฒนาการ ความเป็นมาจะเสริมความเข้าใจได้ดียิ่งขึ้น

3. ปรากฏการณ์ทางสังคม มีลักษณะที่ไม่มีแบบแผนตายตัวผู้ศึกษาจะต้องไม่ตั้งสมมติฐานไว้เป็นการล่วงหน้า

4. ปรากฏการณ์ทางสังคม มีลักษณะทั้ง 2 มิติ (1) อัตวิสัย โดยมองจากการใช้ตัวเองเป็นหลัก (2) ภาวะวิสัยหรือวัตถุวิสัย เป็นการมองโดยยึดหลักความจริงนอกทัศนคติของตนเอง การศึกษาจึงใช้มุมมองที่แตกต่างกันเป็นแนวทางในการศึกษา

5. ปรากฏการณ์ทางสังคมจะสะท้อนให้เห็นถึงหน้าที่ทางสังคมของแต่ละคนตามสถานภาพและตามบทบาทที่ดำรงอยู่ โดยเน้นความสำคัญที่จุดหมายปลายทางของพิธีกรรม

1.4 แนวคิดปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ทางมิติวิญญาณขององค์เทพกับร่างทรง

การศึกษาในมิตินี้เน้นความสัมพันธ์ในกระบวนการเป็นร่างทรง ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ทางสังคม ความสัมพันธ์ระหว่างร่างทรงกับองค์เทพ การศึกษาดังกล่าวอาศัยกรอบแนวคิดเกี่ยวกับอัตตะ (Self) เพื่อการอธิบายการมองตนเองของร่างทรงในฐานะผู้สวมวิญญาณขององค์เทพ และการนำเสนอตัวตนเพื่อให้ผู้อื่นเชื่อและยอมรับในความเป็นร่างทรงขององค์เทพองค์นั้น แนวคิดเกี่ยวกับอัตตะ (Self) จึงจำเป็นในการอธิบายสัญลักษณ์สัมพันธ์แนวนาฏกรรม (Dramaturgical Perspective)

สังคมไทยเป็นสังคมที่มีความซับซ้อนในการดำรงชีวิต ในทุกส่วนของสังคม ประชาชนในพื้นที่ยังคงดำรงพิธีกรรม ความเชื่อเรื่องอำนาจลี้ลับ อำนาจเหนือธรรมชาติ ซึ่งเป็นที่มาของการนับถือ ผีสางเทวดาในทุกภูมิภาคพร้อมการกระทำพิธีกรรมต่าง ๆ ทางไสยศาสตร์และการเข้าทรง จังหวัดนครศรีธรรมราชก็เช่นเดียวกัน เมื่อ พ.ศ.2529 เกิดความวุ่นวายขึ้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์หรือกลุ่มอิทธิพลมืดในท้องถิ่น กรมตำรวจจึงส่ง พ.ต.อ.สรรเพชญ์ ธรรมาธิกุล (ยศในขณะนั้น) ไปดำรงตำแหน่งผู้กำกับการตำรวจภูธรจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อจัดการความวุ่นวายต่าง ๆ ให้สงบลงและเป็นช่วงที่ พ.ต.อ.สรรเพชญ์ ธรรมาธิกุล ได้พบกับ “แม่นางยา” หรือ “เจ้าแม่นางพญา” ผู้เป็นพระราชมารดาขององค์จตุคามรามเทพ และ “พญาชิงชัย” (พระราชโอรสขององค์จตุคามรามเทพ) โดยผ่านร่างทรง ดังนั้น

พฤติกรรมที่ปรากฏจึงเป็นการสื่อสารกับวิญญาณอมตะ การถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดขององค์เทพในการเข้ามาสวมวิญญาณของมนุษย์ผู้เป็นร่างทรง จึงเป็นปรากฏการณ์ทางสังคม อันเป็นที่มาของการปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ความเชื่อว่า วิญญาณสามารถติดต่อกับมนุษย์ได้ โดยผ่านการเข้าทรงตามหลักของความเชื่อประเภทวิญญาณนิยมซึ่งมีความสอดคล้องกับการศึกษาในสาขาวิชาปรัชญาและศาสนา

เนื่องจากสังคมไทยให้ความเชื่อและความเคารพต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์อำนาจเหนือธรรมชาติ การที่เจ้าแม่นางพญาสำแดงอิทธิฤทธิ์ให้ปรากฏโดยผ่านร่างทรง ให้ พ.ต.อ.สรรเพชญ์ ธรรมาธิกุล เห็นพร้อมทั้งประกาศด้วยสำเนียงอันดังว่า รู้ล่วงหน้าว่า พ.ต.อ.สรรเพชญ์ ธรรมาธิกุล จะเดินทางมาที่นี่ และยังบอกอีกว่ารอ พ.ต.อ.สรรเพชญ์ ธรรมาธิกุล มาพบนับพันปีแล้ว คำพูดดังกล่าวทำให้ พ.ต.อ.สรรเพชญ์ ธรรมาธิกุล งุนงงและถามกลับไปว่า “ทำไมถึงมารอผมเป็นพันปี” เจ้าแม่นางพญาในร่างทรงตอบออกมาอย่างชัดเจนว่า ดวงเมืองนครศรีธรรมราชถูกสาปเอาไว้ ดังนั้นต้องการให้ พ.ต.อ.สรรเพชญ์ ธรรมาธิกุล ช่วยเหลือ เพราะมีดวงเมืองที่ถูกสาปอยู่ในมือและรู้ว่าจะแก้ไขได้อย่างไร พร้อมทั้งขอให้ช่วยสร้างศาลหลักเมืองศรีวิชัย 12 นักษัตรขึ้นมาใหม่ก่อนที่ราหูจะอวดตารหรือปรากฏขึ้นเหนือน่านน้ำทะเลใต้ ซึ่งเป็นหนทางเดียวที่จะช่วยให้บ้านเมืองพ้นจากอาถรรพณ์คำสาปในอดีตได้และเจ้าแม่นางพญาได้ให้ “คาถา” เพื่อเป็นช่องทางในการติดต่อสื่อสารในครั้งต่อไปด้วย

การปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างเจ้าแม่นางพญา ผ่านร่างทรงกับมนุษย์ จึงปรากฏลักษณะการปฏิสัมพันธ์ซึ่งใช้การสื่อสาร การตัดสินใจร่วมกัน องค์เทพและมนุษย์ต่างมีหน้าที่ในการปฏิบัติต่อกันในฐานะผู้ให้ซึ่งกันและกัน โดยที่องค์เทพเป็นผู้ประทานพรในขณะที่มนุษย์เป็นผู้ให้องค์เทพได้

วิญญาณนิยมหรือSpirits จัดเป็นความเชื่อของมนุษย์ที่เป็นวิญญาณ (Soul) และจิต (mind)

วิญญาณ (Soul) หมายถึง วิญญาณที่อยู่ภายในกายของคนที่มีชีวิตอยู่ เป็นตัวตนแท้ของคนเป็นฐานของชีวิต

จิต (mind) หมายถึง คุณลักษณะต่าง ๆ ที่ประกอบด้วยความรู้ ความรู้สึก ความคิด

เมื่อมนุษย์สิ้นอายุขัยจากโลกไปแล้ว วิญญาณได้ออกจากร่างมนุษย์วิญญาณจะปรากฏอยู่ในโลกแห่งวิญญาณซึ่งจัดเป็นสิ่งที่นอกเหนือธรรมชาติ การเข้าถึงวิญญาณในสิ่งที่นอกเหนือธรรมชาติกับมนุษย์ จึงจัดให้มีพิธีกรรมการเข้าทรง สำหรับการเข้าทรงในสังคมซึ่งนับถือผี การเข้าถึงดวงวิญญาณของสิ่งที่เหนือธรรมชาติและมีอำนาจในการดลบันดาลให้กับมนุษย์

ก่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ทางวิญญาณ กระบวนการทางธรรมชาติในดวงวิญญาณและจิตวิญญาณ ทั้งในเชิงนามธรรมและรูปธรรมโดยเกี่ยวข้องกับความเชื่อมโยงในความหมายของคำว่า Soul spirit และ self (Alban C. Widgery 1922 : 176-181) โดยสามารถสรุปสาระสำคัญในความหมายเชิงนามธรรมได้ดังนี้

Soul หมายถึง ส่วนที่เป็นอมตะวิญญาณมนุษย์หรือวิญญาณของผู้ที่ตายแล้วหรือวิญญาณที่ไม่มีรูปทรง

Spirit หมายถึง พลังชีวิตหรือส่วนที่มีสภาพเป็นอมตะหรือส่วนที่เสถียรภาพเป็นอมตะที่สามารถสื่อสารกับมนุษย์โดยผ่านการเข้าทรงได้

Self หมายถึง สภาพะจิตของแต่ละบุคคลซึ่งเป็นต้นกำเนิดของกระบวนการและพฤติกรรมที่ปรากฏในด้านความหมายเชิงรูปธรรม

การศึกษาอัตตะ (self) สามารถทำความเข้าใจและทำการศึกษาได้ทั้งในมิติของพุทธศาสนากับการศึกษาทางสังคมวิทยา ในทางพุทธศาสนาและพุทธปรัชญาเมื่อกล่าวถึงอัตตะหรืออัตตา หมายถึง ความเป็นนามธรรมที่ปรากฏในจิตวิญญาณของมนุษย์แต่ละคนและจะถ่ายทอดเป็นรูปธรรมในด้านการตัดสินใจ การปฏิสังสรรค์กับผู้อื่น บุคคลที่มีอัตตาสูงจะเป็นบุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเองในระดับสูง ยึดถือความถูกต้องจากการเข้าข้างตนเองเป็นสำคัญ ดังนั้น อัตตาในรูปลักษณะของรูปธรรมเป็นสิ่งที่สะท้อนความเป็นบุคคลของแต่ละคนได้อย่างชัดเจน อัตตาจึงปรากฏได้ทั้งในด้านการมองตนเองและการถูกมองโดยสายตาผู้อื่น

แนวคิดเกี่ยวกับอัตตะในการมองตนเองเกี่ยวกับร่างกาย เมื่อร่างกายดำรงตนในการสวมวิญญาณขององค์เทพทั้งด้านร่างกาย ซึ่งปรากฏอกับกิริยาตามลักษณะขององค์เทพร่างทรง รับความเป็นองค์เทพที่เข้าสวมวิญญาณจะมีผลต่อบุคลิกภาพในระหว่างการเข้าทรงเพื่อการโน้มน้าวจิตใจเพื่อให้ผู้อื่นมีความเชื่อและให้การยอมรับในอัตตะของร่างทรงที่มีดวงวิญญาณขององค์เทพครอบครองในช่วงขณะแนวคิดในการพยายามแสดงตนเพื่อให้เกิดการยอมรับของผู้อื่น จึงมีความสำคัญในการดำรงตนของร่างทรง ในที่นี้ Erving Goffman (1959) ได้ให้การอธิบายในแนวคิดปฏิสังสรรค์สัญลักษณ์นิยมแนวนาฏการณ์ (Dramaturgical Perspective) โดยสรุป ดังนี้

1. คนในสังคมทุกคนจะนำเสนอตนเองเพื่อให้ผู้อื่นยอมรับในเบื้องต้น กระบวนการทางสังคมอันเกิดจากการสื่อสาร การเรียนรู้ การตีความ การได้รับข้อมูลข่าวสารภายในสังคมของผู้กระทำทางสังคม จะนำไปสู่ภาพลักษณ์เชิงประจักษ์เพื่อให้ผู้อื่นยอมรับ นับเป็นการเสนอตัวตนหรือการแสดงอัตตะ (self) ให้ผู้อื่นรับรู้ไว้ก่อนการอธิบายให้เกิดความเข้าใจร่วมกัน

2. ในการนำเสนอตนเองของบุคคลในสังคม แต่ละคนทำหน้าที่ในการแสดงตนตามบทบาทของตนเองร่วมกับบุคคลอื่น ๆ ในสังคม การแสดงตนดำเนินไปพร้อมกับส่วนหน้าฉาก ที่มี

องค์ประกอบที่สำคัญ 3 ส่วน คือ (1) ที่ตั้ง (setting) เป็นส่วนทางกายภาพ ซึ่งทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ของคนในสังคม หากเป็นการแสดงจะประกอบด้วยอุปกรณ์ประกอบฉากมากมาย อาทิ แสงไฟ สี เสียง และเฟอร์นิเจอร์ต่าง ๆ (2) ภาพปรากฏเป็นอุปกรณ์การแสดง เพื่อเน้นความเป็นเอกลักษณ์ในการแสดงออก ซึ่งจะประกอบด้วยเสื้อผ้า เครื่องประดับ ทรงผม ฯลฯ (3) กิริยาท่าทางเป็นการแสดงออกในกิริยาท่าทางที่ผู้อื่นสามารถสัมผัสได้โดยการประเมินภาพลักษณ์ ด้วยเหตุนี้องค์เทพทุกองค์จะนำเสนอตนเองโดยองค์ประกอบทั้ง 3 ส่วน โดยมีความสอดคล้องกันพร้อมการทำให้เกิดการยอมรับกันของผู้อื่น

3. ความสำเร็จของผู้แสดงแต่ละบุคคลวัดได้จากความสามารถโน้มน้าวให้ผู้อื่นยอมรับในสิ่งที่ได้นำเสนอจากการแสดงได้สมทบบาท ซึ่งการกระทำเพื่อให้เกิดความสำเร็จได้จะต้องอาศัยความชำนาญในการนำเสนอและการกระทำตามความคาดหวังของผู้อื่น ถ้าหากการแสดงไม่สอดคล้องกับบทบาท ไม่ประสานภายในทีมผู้แสดงและไม่สามารถเข้าถึงอารมณ์ของผู้ชม หรือการสื่อสารระหว่างผู้แสดงกับผู้ชมไม่สอดคล้องกันกับภาพประทับที่บุคคลพยายามนำเสนอให้กับผู้อื่น ปรากฏการณ์ลักษณะดังกล่าวจะส่งผลให้การชะงักภายในสังคมและส่งผลให้เกิดจุดอ่อนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้แสดงกับผู้ชม

4. ในการแสดงทางสังคม บุคคลไม่สามารถสะท้อนการแสดงออกในส่วนซึ่งเป็นหน้าฉากได้ทุกส่วน ภาพลักษณ์บางส่วนที่อาจเผชิญหน้ากับโลกภายนอก ความรู้สึกในส่วนนี้เป็นส่วนหนึ่งของอัตตะจะถูกจัดเก็บไว้ในเบื้องลึกเปรียบเสมือนหลังฉากของการแสดง

การอยู่ร่วมกันในสังคมประกอบด้วย ตัวเรา หรืออัตตะ (self) ตัวเขา หมายถึงผู้รับการติดต่อกับผู้อื่น ซึ่งบุคคลจะถ่ายทอดให้เกิดความประทับใจได้ด้วยการระมัดระวัง ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการกระทำร่วมกันในการกำหนดตนเอง เพื่อจัดการกับภาพประทับ (Impressions) จึงเป็นมุมมองของพื้นฐานของการปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์ซึ่งเรียกว่า ทศนภาพเชิงนาฏการณ (Dramaturgical view) ดังนั้นการศึกษาพัฒนาการความเชื่อใน “องค์ตุคามรามเทพ” จึงสามารถนำเอาแนวคิดดังกล่าวมาใช้ในการวิเคราะห์ถึงการนำเสนอตนเองของร่างทรง เพื่อให้ประชาชนให้การยอมรับในการเป็นร่างทรงขององค์เทพ ซึ่ง พ.ต.อ.สรรเพชญ์ ธรรมาธิกุล ได้ไปจัดการจัดสร้างศาลหลักเมืองตามท้องที่เทพเสนอผ่านร่างทรง

1.5 แนวคิดเงื่อนไขทางสังคมที่มีผลต่อพัฒนาการความเชื่อในองค์ตุคามรามเทพ

การศึกษาความเชื่อมโยง ความเชื่อในองค์ตุคามรามเทพกับระบบเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ซึ่งแต่ละระบบจะมีบทบาทและหน้าที่ต่อสังคมรวมทั้งมีบทบาทและโครงสร้างที่มีความเชื่อมโยงกัน ผู้วิจัยใช้ทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่เป็นแนวทางการศึกษา มาเป็นองค์ประกอบ

ร่วมพร้อมการบูรณาการกรอบแนวคิดที่ได้จากศาสตร์สาขาอื่น ๆ เช่น ปรัชญาและศาสนา คติชนวิทยา ในลักษณะการบูรณาการ สหสาขาวิชา(Interdisciplinary)ความคิดรวบยอดที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้นำไปสู่การอธิบายความสัมพันธ์ของเหตุที่มา (Causes) ซึ่งทำให้เกิดผล (Effects) และผลกระทบ (Impacts) ที่ปรากฏในสังคมท้องถิ่น

การศึกษาในประเด็นนี้จะมีความเกี่ยวข้องกับการศึกษาศาสนา พิธีกรรมและระบบความเชื่อ ซึ่งคนในชุมชนใช้เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจ มีการประกอบพิธีกรรมในการรวมพลังของชุมชน เพื่อแสดงความเป็นเอกถัักษณ์ของชุมชน แนวคิดที่จะนำมาใช้ในการศึกษา อาศัยแนวคิดในด้านโครงสร้างและหน้าที่ สามารถนำไปใช้ในการทำความเข้าใจโครงสร้าง พฤติกรรมพื้นฐานทางสังคม แต่ไม่อาจนำมาวิเคราะห์ศาสนา พิธีกรรม และระบบความเชื่ออย่างเป็นกระบวนการได้ (เบญจรัชต์ เมืองไทย 2543 : 8) ทั้งนี้เพราะปรากฏการณ์ทางสังคมมีลักษณะเป็นพลวัต (Dynamic) ซึ่งมีลักษณะไม่หยุดนิ่งและมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

สังคมไทยเป็นสังคมหนึ่งที่มีความเชื่อดั้งเดิม เช่นเดียวกับสังคมโดยทั่วไป ซึ่งสอดคล้องกับข้อคิดเห็นที่พระยาอนุมานราชธน (2506 : 195) กล่าวว่าความเชื่อของชนชาติไทยตั้งแต่ดั้งเดิมซึ่งไม่ต่างกับของชาติอื่น ๆ คือมีความเชื่อ

การทำความเข้าใจในพิธีกรรม จึงมีความจำเป็นในการศึกษาความสัมพันธ์กับบริบทที่แวดล้อมพิธีกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา ภายใต้อิทธิพลของความเชื่อ พิธีกรรมเป็นกระบวนการทางวัฒนธรรมที่ตั้งเงื่อนไขทางสังคมและบุคคลเพื่อช่วยในการทำความเข้าใจในพิธีกรรมให้มีความลึกซึ้งยิ่งขึ้น(ยุทธนา วรณปิติกุล 2541 : 6) ดังนั้นในการศึกษาพัฒนาการความเชื่อใน“องค์จตุคามรามเทพ” มีความสัมพันธ์กับการศึกษาวิเคราะห์ตามแนวคิดทฤษฎี โครงสร้างและหน้าที่ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพิธีกรรมกับความสัมพันธ์ของมนุษย์โดยอาศัยแนวคิดของนักมานุษยวิทยา 2 คนคือ วิคเตอร์ เทอร์เนอร์ และ คลิฟฟอร์ด กริทซ์ เป็นแนวทางในการศึกษาพร้อมให้คำอธิบายความเปลี่ยนแปลงในพิธีกรรมและการดำรงอยู่รวมทั้งการตอบสนองต่อสังคมโดยรวม

แนวคิดของ วิคเตอร์ เทอร์เนอร์ ได้จำแนกการมองสังคมกับพิธีกรรมโดยมองว่าสังคมมีความเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา พิธีกรรมเป็นกิจกรรมหนึ่งของคนในสังคมเปรียบเสมือนการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ซึ่งจัดทำขึ้นเพื่อบำรุงสถานภาพของคนในกลุ่มคน พิธีกรรมจึงมีสัญลักษณ์ภายในด้านอุดมคติ และแรงบันดาลใจของตนในสังคมกับปฏิกิริยาตอบสนองกับสภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมภายนอก การประกอบพิธีกรรมเป็นการแสดงสัญลักษณ์ที่มีการสอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มคนที่ปฏิบัติพิธีกรรม สัญลักษณ์ของพิธีกรรมจะต้องมีลักษณะที่สำคัญ 3 ประการ กล่าวคือ (1) มีความเข้มข้น (Condensation) (2) มีลักษณะรวมความหมายหลาย ๆ

อย่าง (Certification) และ (3) มีขั้วของความหมาย (polarization) ซึ่งจะรวมถึงอุดมการณ์ทางสังคมกับการเข้าถึงในด้านอารมณ์และความรู้สึก (Turner 1967 : 52-54)

แนวคิดของ กริทซ์ ได้จำแนกการมองมโนทัศน์ของศาสนาที่มีต่อมนุษย์โดยรวม ทั้งนี้เพื่อทำความเข้าใจโลก ตนเอง (self) และความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ กริทซ์ มองเรื่องพิธีกรรมกับความสัมพันธ์ด้านปรัชญา พิธีกรรมทำให้โลกแห่งความเป็นจริงกับโลกแห่งจินตนาการได้หลอหลอมเป็นหนึ่งเดียวกัน นอกจากนี้ สัญลักษณ์ในพิธีกรรมในความซับซ้อนและประณีตสามารถจงใจให้เกิดการแสดงทางวัฒนธรรม สัญลักษณ์ในพิธีกรรมจึงมีลักษณะเป็นสิ่งที่ปรากฏในสาธารณะที่ให้การตอบสนองได้ทั้งทางศิลปะ การแสดงพิธีกรรมจึงสะท้อนการแสดงทางวัฒนธรรมของชุมชนที่ปรากฏผลนอกเหนือจากการแสดงทางศาสนา ซึ่งผลที่ปรากฏสามารถรวมพลังศรัทธาของผู้มีส่วนร่วมให้เกิดความเชื่อในสิ่งที่แสดงไว้ (Greetz 1968 : 28-29)

การศึกษาตามแนวคิดของ วิคเตอร์ เทอร์เนอร์ นำไปสู่การขยายการมองความหมายของพิธีกรรมและสัญลักษณ์ต่างสัมพันธ์กับโครงสร้างทางสังคมและการจัดการกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีผลกับความขัดแย้งภายในโครงสร้างทางสังคมของพิธีกรรม ในขณะที่แนวคิดของ กริทซ์ ช่วยขยายความเข้าใจในกระบวนการที่เกิดขึ้นในระหว่างพิธีกรรม ภายใต้กรอบการแสดงทางศาสนาซึ่งเป็นอีกมุมมองหนึ่งในการให้ความชัดเจนในอิทธิพลของพิธีกรรมที่มีต่อการสร้างอารมณ์ความรู้สึก ตลอดจนการอธิบายมโนทัศน์ของความจริงที่ปรากฏอันเป็นเป้าหมายของพิธีกรรม

1.6 กรอบความคิดในการศึกษาสังคม

การศึกษาด้านสังคม หมายถึง การศึกษาเรื่ององค์การสังคม (Social organization) สิ่งที่เราต้องทำความเข้าใจ คือ องค์การสังคม คืออะไร ประกอบด้วยประเภทอะไรบ้าง และมีองค์ประกอบอะไรบ้าง องค์การสังคมเป็นกลุ่มคน (human group) ประเภทต่างๆ ที่มารวมตัวกันเพื่อประโยชน์หรือทำหน้าที่จำเป็นต่าง ๆ ในแต่ละสังคมที่มีขนาดใหญ่พอควรจะมีกลุ่มคน 5 ประเภทด้วยกันที่ล้วนแต่เป็นองค์การสังคมทั้งสิ้น

1. กลุ่มทางสังคม (social group) หมายถึง องค์การสังคมขนาดเล็ก แต่ละองค์การมีสมาชิกประมาณ 10 คน ที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดสนิทสนมกันจะเป็นชายล้วนหรือหญิงล้วนหรือผสมชายหญิงก็ได้ ตัวอย่าง เช่น กลุ่มเพื่อนเล่น กลุ่มคนทำงานแห่งเดียวกัน กลุ่มคนไปทำบุญวัดเดียวกัน ดังนั้นเป้าหมายของกลุ่มสังคมจึงแตกต่างกันออกไป

2. ครอบครัว (family) หมายถึง องค์การสังคมประเภทที่สมาชิกเป็นหญิงชายอายุใกล้เคียงกัน สมรสกันก่อให้เกิดครอบครัวขึ้น ครอบครัวในขั้นต้นก็คือ กลุ่มสังคม (social group) นั่นเอง เพราะมีสมาชิกเริ่มต้นด้วยสามีภรรยา แต่ต่อมาก็มีบุตร จำนวนสมาชิกก็เพิ่มขึ้น และโดย

ปกติก็จะมีญาติ เช่น พ่อแม่สามี พ่อแม่ภรรยา และญาติทั้งสองฝ่ายของคนอื่น ๆ กลายเป็นตระกูล (clan) หรือเครือญาติ (relatives) จึงอาจมีขนาดขององค์การใหญ่กว่าองค์การประเภทกลุ่มสังคมมาก

3. ชุมชน (community) คือ องค์การสังคมประเภทที่มีที่ตั้งเป็นหลักแหล่งอยู่แห่งใดแห่งหนึ่ง เช่น ชุมชนบางขุนเทียน ชุมชนท่าพระจันทร์ ชุมชนสามย่าน เป็นต้น ชุมชนแต่ละแห่งมักจะสนองความต้องการจำเป็นเบื้องต้น (basic needs) ของคนในชุมชนได้ เช่น มีร้านค้า น้ำดื่ม น้ำใช้ หน่วยทางการเมือง อาทิจำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นายอำเภอ ผู้อำนวยการเขต มีวัด มีที่ทำการไปรษณีย์ อย่างไรก็ตาม ชุมชนมีขนาดแตกต่างกัน บางแห่งเป็นหมู่บ้าน (village) ชนบทมีไม่กี่หลังคาเรือน บางแห่งในเมืองมีครอบครัวเป็นร้อยเป็นพัน เช่น แขวง หรือเขตในเขตเมือง

4. ชนชั้น (social class) เป็นองค์การสังคมประเภทระบบการจัดคนออกเป็นช่วงชั้น (strata) โดยอาศัยเกณฑ์สถานภาพทางเศรษฐกิจ - สังคม (socio-economic status) แต่ละสังคมอาจจัดคนเป็นช่วงชั้นกว้าง ๆ ออกเป็นสามช่วงชั้นคือ ชั้นสูง กลาง ล่าง (higher middle and lower class) แต่ละช่วงชั้นจะมีแบบชีวิต (life style) เช่น เรือนขาน บ้านช่อง เสื้อผ้า เครื่องใช้ อาหารการกิน การศึกษา อาชีพ และโอกาสชีวิต (life chance) เช่น โอกาสที่จะได้รับการศึกษาสูง โอกาสที่จะได้ทำงานดีมีรายได้สูง โอกาสในการที่จะมีสุขภาพดี โอกาสที่จะได้รับความยุติธรรมในคดีความแตกต่างกัน เป็นต้น

ระบบชนชั้น (class system) เป็นระบบที่มีอยู่ในสังคมสมัยใหม่ เป็นระบบเปิด (open system) ในแง่ที่ว่า ในช่วงชีวิตคนสามารถเปลี่ยนชนชั้นของตนได้ เช่น จากที่เคียดต่ำ (lower class) อาจขยับมาเป็นชั้นกลางได้ เพราะมีการศึกษาดีขึ้น ร่ำรวยขึ้น หรือในทางกลับกัน เดิมเคยสูง (higher class) เป็นเชื้อพระวงศ์ เป็นขุนนาง เป็นเศรษฐีแล้วตกยากกลายเป็นคนชั้นล่าง เพราะสิ้นเนื้อประดาตัว ไม่สามารถ...แบบชีวิตเดิมไว้ได้ ดังนี้ เป็นต้น

5. สหกร (association) คือ องค์การสังคมที่ได้รับการจัดตั้งมาโดยจงใจ เพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่อย่างหนึ่งอย่างใด หรือหลายอย่าง ตัวอย่าง คือ บริษัทห้างร้าน สมาคม สโมสร กองทัพ โรงงานอุตสาหกรรม สหกรณ์ กระทรวง ทบวง กรม มหาวิทยาลัย โรงเรียน

ประเด็นการศึกษาด้านสังคม คือ การศึกษาองค์การสังคม ซึ่งสังคมที่มีขนาดใหญ่พอสมควรจะมี 5 ประเภท คือ กลุ่มสังคม ครอบครัว ชุมชน ชนชั้น และสหกร ที่จริงสิ่งเหล่านี้คือ กลุ่มคนประเภทต่าง ๆ นั้นเอง จัดแบ่งโดยเกณฑ์ขนาดและหน้าที่ เพราะมีความเล็กลงและมีหน้าที่ต่าง ๆ กัน ตามประเภท นอกจากนั้นประเด็นการศึกษาเรื่องนี้ยังขยายไปถึงองค์ประกอบขององค์การสังคมแต่ละประเภทที่จะมี 1) การกระทำระหว่างกันทางสังคม 2) หน้าที่ 3) แบบแผนพฤติกรรม และ 4) องค์ประกอบด้านวัตถุ ดังนั้น จึงเห็นได้ว่า ขอบเขตการศึกษาด้านสังคมมี

ความกว้างขวางและมีเนื้อหาสาระมาก เมื่อรวมองค์การประเภทต่าง ๆ เข้าด้วยกันก็จะกลายเป็นส่วนสำคัญของสังคมมนุษย์ (human society)

สังคมมนุษย์ มีองค์ประกอบ ดังนี้

1. องค์การสังคมขนาดใหญ่และโครงสร้างซับซ้อน (Large and complex organization)
2. มีความเป็นอิสระเชิงหน้าที่ (functional autonomy)
3. มีความเป็นอิสระเชิงวัฒนธรรม (cultural autonomy)
4. มีภาวะครอบงำ (dominance)

สำหรับองค์ประกอบแรก องค์การขนาดใหญ่และโครงสร้างซับซ้อน หมายถึง ความใหญ่และซับซ้อนมากกว่าองค์การใด ๆ ภายในตัวสังคม นั่นคือ ใหญ่กว่าองค์การแบบราชการ (Bureaucracy) ใหญ่กว่าทุกชนชั้นรวมกัน (all social class) เมื่อเป็นองค์การ ก็จะต้องมีองค์ประกอบ 4 ประการ ดังได้กล่าวมาแล้ว

คำว่าอิสระเชิงหน้าที่ (functional autonomy) หมายถึง การมีหน้าที่ต้องปฏิบัติ และมีหน้าที่หลายหน้าที่ เพื่อให้สังคมดำรงชีวิตอยู่ได้ เช่น หน้าที่ทางเศรษฐกิจ อนามัย ศาสนา นันทนาการ และการเมือง เป็นต้น รวมทั้งหน้าที่เปลี่ยนแปลงและพัฒนาตนเองให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

คำว่า มีอิสระเชิงวัฒนธรรม (Cultural autonomy) หรือการมีวัฒนธรรมเป็นของตนเอง หมายถึง การที่สังคมต้องมีวัฒนธรรม หรือวิถีชีวิตเป็นของตนเอง วิถีชีวิตนี้อาจแบ่งเป็น 10 ด้านตามจำนวนสถาบันสังคม ดังแสดงไว้ในโครงสร้างสังคม และในชีวิตจริง แต่ละสถาบันก็ต้องมีองค์ประกอบ 4 ประการ ดังจะได้กล่าวรายละเอียดต่อไป

คำสุดท้าย คือ ภาวะครอบงำ (Dominance) หมายถึง การที่สังคมมนุษย์จะต้องมีอำนาจควบคุมให้ทุกหน่วยในสังคมไม่ว่าจะเป็นปัจเจกชนกลุ่มคนประเภทใด ๆ ภายในอาณาเขตของสังคม ทำอะไรหรืองดเว้นการกระทำใด ๆ เพื่อความอยู่รอด และเพื่อความเป็นระเบียบ ความสามัคคี และเจริญเติบโตต่อไป

นักสังคมวิทยา มานุษยวิทยา ไม่ให้ความสำคัญกับที่ตั้งของสังคมมากนัก เพราะความเป็นสังคมมนุษย์อยู่ที่กลุ่มคนและวัฒนธรรม แต่ถ้าเป็นรัฐ ประเทศ ที่เป็นเรื่องของนักรัฐศาสตร์ก็จะต้องระบุที่ตั้งและขอบเขตของดินแดนประเทศชาติด้วย

1.7 กรอบความคิดในการศึกษาวัฒนธรรม

กรอบความคิดในการศึกษาด้านวัฒนธรรมก็อาศัยสังกัดกับโครงสร้างสังคม ซึ่งจะเห็นว่า การศึกษาด้านวัฒนธรรมก็คือ การศึกษาสถาบันสังคม ที่แต่ละสังคม ที่มีขนาดใหญ่พอควรจะมี

10 สถาบัน หมายความว่า วัฒนธรรมแต่ละวัฒนธรรมอาจแบ่งออกเป็น 10 ด้าน เรียกว่า วัฒนธรรมด้านครอบครัว ด้านการศึกษา ด้านศาสนา ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมือง ด้านนันทนาการ ด้านอนามัย ด้านภาษา ด้านคมนาคม-ขนส่ง ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี แต่ก่อนจะกล่าวถึง สถาบันต่างๆ ควรรู้จักกับคำว่า วัฒนธรรมอย่างกว้างๆ เสียก่อน

วัฒนธรรม คือ วิถีชีวิตหรือแผนการดำเนินชีวิตของคนกลุ่มหนึ่งหรือสังคมหนึ่ง การเป็นแบบ (pattern) ของวัฒนธรรมมีความหมายถึง การบังคับ (dominate) ให้สมาชิกของสังคมต้องปฏิบัติตาม ตัวอย่างของการบังคับที่ชัดเจนที่สุด คือ กฎหมายรูปแบบต่างๆ นับตั้งแต่รัฐธรรมนูญลงไปถึง กฎจราจร กฎข้อบังคับของเทศบาล เป็นต้น แต่วัฒนธรรมบังคับคนของสังคมโดยไม่รู้ตัว เพราะเป็นการบังคับภายใน (internal control) เนื่องจากวัฒนธรรม ได้รับการถ่ายทอดจากคนชั่วอายุหนึ่งไปยังอีกคนชั่วอายุหนึ่ง ผ่านกระบวนการที่เรียกว่า การขัดเกลาทางสังคม (socialization) วัฒนธรรมจึงซึมซับหรือฝังลึกอยู่ในตัวคน (internalization) ดังคนไทย คิดอย่างไทย พูดอย่างไทย พูดภาษาไทย บุคลิกอย่างไทย ทำทางอย่างไทย ทำไปอย่างอัตโนมัติไม่รู้ตัวไม่ต้องคิดล่วงหน้า ผิดกับการที่จะพูดภาษาต่างประเทศ เราต้องคิดก่อนไม่ได้พูดได้โดยอัตโนมัติเหมือนพูดภาษาไทย

ลักษณะทั่วไปของวัฒนธรรม

1. ความเป็นสิ่งภายนอกตัว (externality) วัฒนธรรมเป็นสิ่งภายนอกบุคคลที่เป็นสมาชิกสังคม ความเป็นสิ่งภายนอกตนของสังคม ทำให้สมาชิกสังคมต้องตระหนักว่า ชีวิตของเขามีอะไรแวดล้อมเขาอยู่ เขาจะอะไรตามอำเภอใจไม่ได้ เขาควบคุมผลการวัฒนธรรมไม่ได้

2. ความเป็นวัตถุวิสัย (objectivity) วัฒนธรรมเป็นภาวะวัตถุวิสัย คือ การเป็นสิ่งไม่มีชีวิตจิตใจ หลักเกณฑ์ของวัฒนธรรมใช้กับคนทุกคนในสังคมไม่เลือกหน้าเป็นสมาชิกของสังคม หรืออยู่ในสังคมก็ต้องปฏิบัติตามวัฒนธรรม

3. ความเป็นอำนาจบังคับ (coerciveness) วัฒนธรรมมีอำนาจบังคับให้สมาชิกสังคมต้องปฏิบัติตาม เช่น ต้องพูดภาษาไทย แต่งกายแบบไทย แม้แต่คิดแบบไทยสำหรับคนไทย การบังคับของวัฒนธรรมเช่นนี้ก็คือ การบังคับทางสังคมนั่นเอง (social force)

4. ความเป็นอำนาจทางศีลธรรม (moral authority) คำว่า authority เป็นอำนาจที่เกิดจากการดำรงตำแหน่ง เช่น ตำรวจ นายอำเภอ สรรพากร ครู ศัพท์บัญญัติ เรียกว่า อาณา แต่ในวัฒนธรรมผู้มีอำนาจหรืออาณามีฐานอำนาจสำคัญกว่า นายอำเภอ หรือตำรวจ ซึ่งมีฐานอำนาจจากกฎหมาย แต่พ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย มีอำนาจทางศีลธรรม คือ มีความชอบธรรม (legitimacy) ทางศีลธรรมในการบังคับลูกหลาน พระมีอำนาจบังคับศาสนิก ครูมีทั้งอำนาจตามกฎหมายเพราะเป็น

ข้าราชการหรือเป็นสมาชิกของสถาบันการศึกษา และมีอำนาจทางวัฒนธรรมในการบังคับลูกศิษย์ด้วย

5. ความเป็นภาวะทางประวัติศาสตร์ (historicity) ประการสุดท้ายที่จะกล่าวถึง วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มาแล้วเป็นเวลานานในแต่ละสังคม สมาชิกในแต่ละสังคมส่วนใหญ่พอสัมผัสตา คุโลก ก็เจอวัฒนธรรมของสังคมตนแล้ว วัฒนธรรมจึงเหมือนพ่อแม่ หรือญาติผู้ใหญ่ของเขา วัฒนธรรมจึงมีอำนาจบังคับเหมือนกับการเป็นญาติผู้ใหญ่ตนเอง

มิติของวัฒนธรรม (cultural dimension) โดยทั่วไปวัฒนธรรมแต่ละวัฒนธรรม ประกอบด้วย 3 มิติ คือ

1. วัฒนธรรมทางความคิด (ideational culture) นี้คือ มาตรฐานทางความคิด ประกอบด้วย ความเชื่อ (belief) ความรู้ (knowledge) ค่านิยม (value) อุดมการณ์ (ideology) และ คุณธรรม (virtue)

2. วัฒนธรรมทางความประพฤติ (behavioral culture) คือ มาตรฐานความประพฤติที่ สังคมถือว่าถูกต้อง ดีงาม ตามเกณฑ์ของวัฒนธรรมความคิดข้างต้น วัฒนธรรมด้านนี้สรุปรวมอยู่ในบรรทัดฐานทางสังคม (social norms) ซึ่งแยกออกเป็น

1) บรรทัดฐานทางเทคนิค (technical norms) ได้แก่ มาตรฐานทางเทคนิคต่างๆ เช่น เทคนิคทางวัตถุ อาทิ การพิมพ์ดีด การใช้คอมพิวเตอร์ การขับรถยนต์ การควบคุม เครื่องจักรกล เทคนิคทางที่ไม่ใช้วัตถุ อาทิ การเป็นผู้นำ มนุษยสัมพันธ์ การวางแผนโครงการ การจัดการ

2) วิถีประชา (folkways) มาตรฐานการปฏิบัติตัวที่ดีของคนแต่ละคน เช่น การ แต่งตัวในโอกาสต่างๆ อย่างเป็นทางการ ไปงานรื่นเริง งานแต่งงาน ไปวัด ก่อนเข้าโบสถ์ต้องถอด รองเท้า เป็นต้น วิถีประชาเป็นประเพณีปฏิบัติที่ไม่มีผลกระทบรุนแรง ผู้ทำผิด ผู้ฝ่าฝืนก็จะไม่ถูกลงโทษรุนแรง

3) จารีตประเพณี (mores) เป็นมาตรฐานความประพฤติสำหรับกลุ่มคน หรือคน หมู่่มาก อาทิ ประเพณีแต่งงาน งานศพ ขึ้นบ้านใหม่ การไม่ลักขโมย การไม่ผิดลูกผิดเมียเขา

4) กฎหมาย (laws) คือ มาตรฐานความประพฤติที่เป็นลายลักษณ์อักษรมีเจ้าหน้าที่ บังคับให้ปฏิบัติตาม เจ้าหน้าที่เหล่านี้มีองค์การสังกัด มีกระบวนการไต่สวนความผิด การลงโทษ เรียกว่า กระบวนการยุติธรรม กฎหมายอาจนำบรรทัดฐานทางสังคมข้อใดข้อหนึ่ง 3 ข้อข้างต้นที่ สังคมเห็นว่าสำคัญควรบัญญัติเป็นกฎหมายจะนำมาทำเป็นกฎหมาย ประกาศให้ทราบโดยทั่วกัน ตัวอย่างมีตั้งแต่รัฐธรรมนูญจนถึงกระทรวง กฎเทศบาล ระเบียบราชการเรื่องต่าง ๆ

การควบคุมทางสังคม (social control) เมื่อมีกฎระเบียบดังกล่าวแล้ว สังคมก็ต้องการให้คนในสังคมปฏิบัติตาม และเพื่อให้แน่ใจได้ว่าคนจะปฏิบัติตามและไม่ฝ่าฝืน นอกจากการถ่ายทอดระเบียบเหล่านั้นทางการขัดเกลาทางสังคม (socialization) แล้ว สังคมจะมีการควบคุมทางสังคมแบบอื่น เช่น การบังคับใช้กฎหมาย (law enforcement)

การควบคุมทางสังคมอาจทำได้ 2 แบบในทางวิชาการ คือ การควบคุมจากภายนอก (external control) เช่น การควบคุมด้วยกฎหมาย ระเบียบต่าง ๆ ที่สำคัญกว่า คือ การควบคุมจากภายใน (in-ternal control) คือ การอบรมขัดเกลาให้คนรู้จัก ถูกผิดจนติดเป็นนิสัย ควบคุมตนเองไม่ให้ทำผิดเสีย

ในการควบคุมทางสังคมให้ได้ผล สังคมจะมีมาตรการเสริมให้คนปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม เรียกว่า สิทธินุ้มนัดทางสังคม (social sanction) ซึ่งอาจแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) สิทธินุ้มนัดทางบวก (positive sanction) ได้แก่การให้รางวัลรูปแบบต่าง ๆ เช่น ชมเชยให้ของรางวัล ของรางวัลแก่คนที่ปฏิบัติตัวตามระเบียบกฎเกณฑ์เรียบร้อย กับ 2) สิทธินุ้มนัดทางลบ (negative sanction) คือการลงโทษผู้ไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบ ประเพณีอันดีงามของสังคมด้วยวิธีการต่าง ๆ อาทิ การตำหนิด้วยถ้อยคำ การดูว่ากล่าว การใช้สายตาดำหนิ ดูแคลน มองตั้งแต่ศีรษะถึงเท้า รวมไปถึงจนถึงปรับสินไหม จับติดคุก และขึ้นประหารชีวิต

3. วัฒนธรรมทางวัตถุ (material culture) ได้แก่ รูปแบบ (pattern) ของวัตถุเครื่องมือ เครื่องแบบอาหาร แบบเครื่องแต่งกาย แบบเครื่องประดับ แบบยานพาหนะขนส่งแต่ละสังคม ขอย้ำว่าส่วนนี้ คือ รูปแบบ (pattern) ไม่ใช่ตัววัตถุวัฒนธรรม มีองค์ประกอบทางวัตถุอีกส่วนหนึ่งตรงนั้นจะเป็นตัววัตถุ (material component) ของวัฒนธรรม

องค์ประกอบของวัฒนธรรม (cultural parts)

หัวข้อนี้อาจเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ประเภทของวัฒนธรรม (type of culture) เมื่อใช้เกณฑ์ลักษณะของวัฒนธรรม เราก็สามารถแบ่งวัฒนธรรมเป็น 2 ประเภท คือ วัฒนธรรมทางวัตถุ (material culture) กับวัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ (non-material culture) เช่น ความเชื่อ ความรู้ ค่านิยม เป็นต้น แต่ในที่นี้เราจะใช้ตัววัฒนธรรมเป็นเกณฑ์ โดยแบ่งวัฒนธรรมออกเป็นด้านต่าง ๆ เรียกว่า สถาบันสังคม ดังที่แสดงไว้ในสังกัป (concept) เรื่องโครงสร้างทางสังคม สถาบันทางสังคมแต่ละสถาบันอาจเรียกว่า วัฒนธรรมด้านนั้น ๆ เช่น สถาบันครอบครัว ก็เรียกว่า วัฒนธรรมทางครอบครัว สถาบันทางการเมืองก็เรียกว่า วัฒนธรรมทางการเมืองดังนี้ เป็นต้น ดังจะได้กล่าวถึงแต่ละสถาบันโดยสังเขปต่อไป

1. สถาบันครอบครัว (family)

1) ตำแหน่งทางสังคม (social position) มีพ่อ-สามี แม่-ภรรยา ลูกชาย ลูกสาว พี่ชาย พี่สาว น้องชาย น้องสาว ปู่ ย่า ตา ยาย ญาติ

2) หน้าที่ (function) ครอบครัวมีหน้าที่หลายอย่างอาทิ เลี้ยงลูก อบรมสั่งสอนลูก เพิ่มสมาชิกครอบครัว ให้สถานภาพทางสังคมเบื้องต้นแก่สมาชิก และให้ความรักความอบอุ่นแก่สมาชิก

3) แบบแผนพฤติกรรม (pattern of behavior) คือ กฎเกณฑ์การคิดการกระทำ และแบบทางวัตถุ ดังที่บรรยายไว้ในมิติทางวัฒนธรรม สำหรับแบบแผนของครอบครัว มีตั้งแต่แบบแผนการคิดถึงสามี ภรรยา คิดถึงลูก พ่อ แม่ ญาติ แบบปฏิบัติต่อพ่อแม่ของลูก แบบปฏิบัติของลูกต่อพ่อแม่ ต่อญาติ แบบเสื้อผ้า แบบเครื่องประดับ แบบอาหาร

2. สถาบันการศึกษา (education)

1) ตำแหน่งทางสังคม

(1) รายบุคคล ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ผู้บริหาร

(2) กลุ่มคน สมาคมครูและผู้ปกครอง องค์กรนักเรียน / นักศึกษา ชมรม คณะครู ฝ่ายธุรการ ฝ่ายวิชาการ

2) ภาระหน้าที่ หน้าที่หลักคือ การขัดเกลาทางสังคม แบ่งเป็น อาทิ

(1) สอน กฏระเบียบสังคม

(2) ทำหน้าที่สะพานเชื่อมระหว่างปัจเจกกับสังคม

(3) สอนบทบาททั่วไปของสมาชิกสังคม

(4) สอนความรู้ทั่วไป

(5) สอนวิชาชีพ

(6) คั่นคว้าวิจัย

(7) อนุรักษ์ความรู้เดิม

(8) เผยแพร่วัฒนธรรม

3) แบบแผนพฤติกรรม

(1) ความเชื่อทางการศึกษา เช่น ความสำคัญของการศึกษา ครูเป็นพ่อแม่คนที่สอง เป็นปูชนียบุคคล หนังสือเป็นของศักดิ์สิทธิ์เหยียบย่ำไม่ได้

(2) ความรู้ อาทิ ความรู้ทั่วไป ความรู้ด้านอาชีพสาขาต่าง ๆ

(3) ค่านิยม อาทิ ความมีค่าโดยทั่วไปของการศึกษา ความนิยมเฉพาะสาขาวิชา เช่น การแพทย์ พยาบาล เกษษ วิศวะ พาณิชยศาสตร์ สถาปัตยกรรม

(4) อุคคการณั้ อาทิ อุคคการณั้ทุนนิยม อุคคการณั้เจ้าคนนายคน

(5) ประเพณี อาทิ ไหว้ครุ บูชาครุ เคารพครุ

(6) กฎหมาย อาทิ การศึคษาภาคบังคับรัฐต้องให้การศึกษาแก่ประชาชน12ปี โดยไม่เก็บค่าเล่าเรียน

4) องค์วัตุถุ์ ได้แก่ อาคารเรียน ห้องสมุด แปลงทดลองเกษตรกรรม ห้องวิทยาศาสตร์ ห้องประชุม สนามกีฬา เครื่องมอวิทยาศาสตร์ อุปกรณ์การเรียนการสอน เครื่องกีฬา

3. สถาบันศาสนา (religious)

1) ตำแหน่งทางสังคม

(1) คณะบุคคล อาทิ คณะสงฆ์ วัด โบสถ์ มัสยิด สมาคมยุวพุทธ พุทธสมาคม

(2) ปังเจกบุคคล อาทิ ศาสนิกชน พระ เณร ชี ลูกศิษย์วัด

2) ภาระหน้าที่ อาทิ

(1) เผยแพร่ศาสนาธรรม

(2) สร้างความสมัคสมานสามัคคี

(3) เป็นที่พึ่งทางใจแก่ศาสนิกชน

(4) พระ ฆราวาส ฝึกปฏิบัติธรรม

(5) พระ ฆราวาส สอนปฏิบัติธรรม

(6) พระ เณร ชี ฆราวาส ศึคษาธรรม

(7) การสังคมสงเคราะห์

(8) สืบทอดศาสนา

3) แบบแผนพฤติกรรม

(1) ความเชื่อ อาทิ โชค ลาง ของขลัง นรก สวรรค์ ชาตินี้ชาติหน้า

(2) ความรู้ อาทิ สมมติสังจะ เป็นต้นว่า ทิศ 6 การแบ่งทรัพย์ ธรรมนิยม ประเพณีทางศาสนา สังจธรรม เป็นต้นว่า ไตรลักษณ์ ไตรสิกขา ไตรรัตนั้ กฎแก่กรรม อริยสัง

(3) ค่านิยม อาทิ นิยมคุณธรรมความดี นิยมพระที่เคร่งในธรรม นิยมธรรมะ

(4) อุดมการณ์ อาทิ ความเป็นพระโพธิสัตว์ ความเป็นพุทธ ความเป็นอริยบุคคล ความเป็นผู้มีจิตใจงาม ภาวะนิพพาน

(5) ประเพณี อาทิ การบวชเรียน การขึ้นบ้านใหม่ เข้า-ออกพรรษา ประเพณีตักบาตรเทโว ประเพณีหล่อเทียน ประเพณีมาฆะ วิสาขะ อาสาฬหบูชา

(6) กฎหมายคณะสงฆ์ การปกครองสงฆ์

4) องค์วัตถุ อาทิ โบสถ์ ศาสนา พระพุทธรูป ประฆัง หอระฆัง อัฐบริวาร พระธรรม หอไตร วิหาร เจดีย์

4. สถาบันเศรษฐกิจ

1) ตำแหน่งทางสังคม

(1) คณะบุคคล อาทิ บริษัทห้างร้าน โรงงาน สำนักงาน ธนาคาร สมาคม

(2) ปังเจกบุคคล อาทิ ชาวนา ชาวไร่ ชาวดอน ชาวประมง พ่อแม่ค่านักธุรกิจการค้า เสมียนพนักงาน นักวิชาการเศรษฐศาสตร์

2) ภาระหน้าที่ อาจแบ่งกว้าง ๆ เป็น

(1) ภาคการผลิต ผลิตสินค้า และบริการ

(2) ภาคการจำหน่ายจ่ายแจก ได้แก่ การซื้อขายสินค้าและบริการ การขนส่ง นำส่งสินค้า เป็นอาหารที่ใช้ได้ กินได้ เป็นต้น

3) แบบแผนพฤติกรรม อาทิ

(1) ความเชื่อ อาทิ เรื่องแม่โพสพ (เทวดาข้าว) เรื่องอาชีพชาวนา เป็นอาชีพที่ดีมีศักดิ์ศรี เรื่องทุนนิยม บริโภคนิยม

(2) ความรู้ อาทิ ด้านเกษตรกรรม อุตสาหกรรม การค้าพาณิชย์ ด้านบริการ

(3) ค่านิยม อาทิ นิยมอาชีพเกษตรกรรมว่าดีกว่า อาชีพ ซื้อถูกขายแพง นิยมอาชีพรับราชการ เป็นเจ้าคนนายคน บริโภคนิยม วัตถุนิยม ทุนนิยม

(4) อุดมการณ์ อาทิ ทุนนิยม สังคมนิยม ประชาธิปไตย

(5) ประเพณี อาทิ ทางเกษตรกรรม-ประเพณีบูชาแม่โพสพ-วัฒนธรรมข้าว-ประเพณีทางอุตสาหกรรม-ประเพณีวัฒนธรรมองค์การ ประเพณีบูชาพระพิฆเนศร์

(6) กฎหมาย ทางเศรษฐกิจมีจำนวนมาก เช่น กฎหมายที่ดิน กฎหมายการค้า กฎหมายยานพาหนะ กฎหมายการเงินการธนาคาร

4) องค์วัตถุ อาทิ

(1) เครื่องจักรเครื่องกล รถแทรกเตอร์ ไถ คราด อาคาร สำนักงาน อาคาร
โรงงาน ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ผลิตภัณฑ์เกษตรกรรม ยานพาหนะขนส่ง

5. สถาบันการเมือง

1) ตำแหน่งทางสังคม อาทิ

(1) คณะบุคคล อาทิ ฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร ฝ่ายตุลาการ ประชาชน

(2) ปังเจกบุคคล อาทิ ส.ส. ส.ว. ส.ก. นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี
ปลัดกระทรวง อธิบดี ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ ผู้พิพากษา ประชาชน

2) ภาระหน้าที่ อาทิ

(1) หน้าที่บัญญัติกฎหมาย

(2) หน้าที่บริหารราชการแผ่นดิน รักษาความสงบ พัฒนาประเทศ

(3) หน้าที่ตัดสินคดี ให้ความเป็นธรรม

(4) หน้าที่พลเมืองดี-ออกเสียงเลือกตั้ง มีส่วนร่วมในการบริหารประเทศ
พัฒนาประเทศ

3) แบบแผนพฤติกรรม อาทิ

(1) ความเชื่อ อาทิ เชื่อในเรื่องระบอบประชาธิปไตย เชื่อในการบริหาร
ประเทศ เชื่อในการตัดสินอรรถคดี

(2) ความรู้ อาทิ ระบอบประชาธิปไตย การบริหารประเทศ เรื่องกฎหมาย
กระบวนการยุติธรรม

(3) อุดมการณ์ อาทิ อุดมการณ์ประชาธิปไตย ทุนนิยม

(4) ค่านิยม ประเพณี อาทิ ประเพณีเปิด-ปิดรัฐสภา ประเพณีแถลงนโยบาย
ของรัฐบาล ประเพณีเปิด-ปิดสมัยประชุม

(5) กฎหมาย รัฐธรรมนูญ กฎหมายแพ่ง กฎหมายอาญา พระราชกำหนด
พระราชกฤษฎีกา กฎ ระเบียบ

4) องค์วัตถุ อาทิ อาคารที่ทำการรัฐบาล ยานพาหนะทางราชการ ที่ทำการ
รัฐสภา ที่ทำการศาลระดับต่าง ๆ เครื่องมือ เครื่องใช้ ตัวกฎหมายต่าง ๆ

6. สถาบันอนามัย (health)

1) ตำแหน่งทางสังคม อาทิ

(1) คณะบุคคล อาทิ โรงพยาบาล สถานอนามัย คณะแพทย์ คณะพยาบาล
คณะเภสัชกร เทคนิคเขียนทางอนามัย มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ สมาคมวิชาชีพ

(2) ปัจเจกบุคคล อาทิ นายแพทย์ นางพยาบาล คนไข้ เภสัชกร
ทันตแพทย์ บุรุษพยาบาล

2) ภาระหน้าที่ อาทิ

- (1) การป้องกันโรค
- (2) การรักษาโรค
- (3) การดูแลคนป่วยหลังการรักษา
- (4) การศึกษาวิจัยด้านสาธารณสุข การแพทย์
- (5) การศึกษาหาความรู้ทางการแพทย์สาธารณสุข

3) แบบแผนพฤติกรรม อาทิ

(1) ความเชื่อ อาทิ การแพทย์แผนใหม่ แผนโบราณ ความเชื่อเรื่องเวทมนต์
คาถา น้ำมันต์ น้ำมัน

(2) ความรู้ อาทิ ทางการแพทย์ พยาบาล เภสัชกร ทันตแพทย์ ความ
สมัยใหม่ ความรู้ดังกล่าวแผนโบราณ เช่น สมุนไพร

(3) ค่านิยม อาทิ ความนิยมการแพทย์ การพยาบาลสมัยใหม่ ความนิยม
การแพทย์แผนไทย แผนโบราณ จรรยาบรรณ

(4) ประเพณี อาทิ ประเพณีไหว้ครู ประเพณีให้ความเคารพ “ครูใหญ่” ซึ่ง
เป็นศพสำหรับฝึกหัดผ่าตัด

(5) กฎหมาย อาทิ กฎหมายด้านการแพทย์ ด้านการพยาบาล ด้านเภสัชกรรม
ทันตกรรม การแพทย์แผนไทย

4) องค์กร/วัตถุ อาทิ

- (1) อาคารโรงพยาบาล
- (2) ห้องพักคนไข้
- (3) ห้องผ่าตัด
- (4) ห้องคลอด
- (5) ห้อง ICU
- (6) เครื่องมือ เครื่องใช้ทางการแพทย์
- (7) ยาต่างๆ

7. สถาบันภาษาและการสื่อสาร (language and communication)

1) ตำแหน่งทางสังคม อาทิ

(1) คณะบุคคล อาทิ สถานีโทรทัศน์ สถานีวิทยุ สำนักพิมพ์ ร้านขายหนังสือ ห้องสมุด สมาคมนักหนังสือพิมพ์ สมาคมนักประพันธ์ ชมรม สโมสรภาษา

(2) ปัจเจกบุคคล อาทิ ผู้ใช้ภาษา โฆษก ผู้สื่อข่าว นักเขียน นักประพันธ์

2) ภาระหน้าที่ อาทิ

(1) ติดต่อสื่อสาร

(2) เรียนรู้ภาษา หลักภาษา โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน

(3) รักษาภาษาวัฒนธรรม

(4) หาข่าว แพร่ข่าวสาร

(5) สร้าง สารคดี นวนิยาย

(6) สร้างภาพยนตร์ สารคดี และการบันเทิง

3) แบบแผนพฤติกรรม อาทิ

(1) ความเชื่อ อาทิ เชื่อครูอาจารย์ บูรพาจารย์

(2) ความรู้ อาทิ ภาษาไทย ภาษาต่างประเทศ ไวยากรณ์ ความรู้ด้านการสื่อสาร สาขาต่างๆ อาทิ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์

(3) ค่านิยม อาทิ นิยามวรรณคดี นิยามการพูดชัดถ้อยชัดคำ การเขียนสะกด การันต์ถูกต้อง ข้อความกะทัดรัดสละสลวย ความสามารถในการสร้างความประทับใจ กินใจ จูงใจ

(4) ประเพณี อาทิ การไหว้ครู การขึ้นครู การบวงสรวง

(5) กฎหมาย อาทิ กฎหมายลิขสิทธิ์หนังสือ ภาพยนตร์ บทละคร บทเพลง การพิมพ์เผยแพร่

4) องค์วัตถุ อาทิ อาคารสถานที่ สำนักพิมพ์ โรงพิมพ์ สถานีวิทยุ สถานีโทรทัศน์ เครื่องเขียน แบบพิมพ์ ตัวภาพยนตร์

8. สถาบันศิลปะและนันทนาการ (arts and recreation)

1) ตำแหน่งทางสังคม อาทิ

(1) คณะบุคคล อาทิ คณะดนตรี คณะละคร คณะลิเก กลุ่มนักกีฬา คณะหมอลำ สมาคมนักดนตรี สมาคมนักสร้างภาพยนตร์

(2) ปัจเจกบุคคล อาทิ นักร้อง นักกีฬา ตัวละคร ตัวลิเก นักเต้นรำ นักแสดง โฆษก พิธีกร

2) ภาระหน้าที่ อาทิ

(1) ทำให้เกิดความพักผ่อนหย่อนใจ

- (2) ภายบริหาร ออกกำลัง
- (3) ทำให้เกิดความบันเทิง
- (4) เป็นอาชีพด้านหนึ่ง

3) แบบแผนพฤติกรรม อาทิจ

- (1) ความเชื่อ อาทิจ ชื่อบูรพาจารย์
- (2) ความรู้ อาทิจ เรื่องดนตรี ทำนองเพลง กีฬาประเภทต่าง ๆ การพักผ่อน

ประเภทต่าง ๆ

(3) ค่านิยม อาทิจ ความนิยมดนตรีสากล หรือนิยมเพลงไทยสากล ไทยลูกทุ่ง ลีเก โขน หนังใหญ่ หุ่นกระบอก

(4) ประเพณี อาทิจ การไหว้ครู บวงสรวงเทวดา

(5) กฎหมาย อาทิจ กฎหมายลิขสิทธิ์บทเพลง กฎหมายภาษีรายได้

4) องค์วัตถุ อาทิจ

- (1) เครื่องกีฬา
- (2) เครื่องดนตรี
- (3) บทเพลง
- (4) บทละคร
- (5) บทภาพยนตร์

9. สถาบันคมนาคมขนส่ง (transportation)

1) ตำแหน่งทางสังคม อาทิจ

(1) คณะบุคคล อาทิจ บริษัทรถกระบะ รถบรรทุก 10 ล้อ 6 ล้อ การรถไฟแห่งประเทศไทย บริษัทขนส่ง บริษัท ขสมก. บริษัท การบินไทย

(2) ปัจเจกบุคคล อาทิจ คนขับรถ คนขับเครื่องบิน ผู้ให้บริการในรถยนต์โดยสาร เครื่องบินโดยสาร พนักงานเก็บเงิน กรรมการยกของแบกหามของ เจ้าของกิจการขนส่ง ผู้โดยสาร ผู้ใช้บริการขนส่ง

2) ภาระหน้าที่ อาทิจ

- (1) ขนส่งสินค้า
- (2) ขนส่งผู้โดยสาร
- (3) เป็นอาชีพอย่างหนึ่ง
- (4) การเดินทางธุรกิจ
- (5) การเดินทางท่องเที่ยว

(6) การเดินทางกลับภูมิลำเนา

3) แบบแผนพฤติกรรม อาทิ

(1) ความเชื่อ อาทิ ความปลอดภัยของเครื่องบิน รถบรรทุก และรถโดยสาร

(2) ความรู้ อาทิ ด้านการบรรจุหีบห่อ รถบรรทุก รถโดยสาร ด้านการขับขี่รถยนต์ ขับขี่เครื่องบิน

(3) ค่านิยม อาทิ นิยมโดยสารเครื่องบิน นิยมโดยสารรถไฟ นิยมสายการบินบางสาย

(4) ประเพณี อาทิ ธรรมเนียมปฏิบัติต่อลูกค้า ต่อผู้โดยสาร ทำหน้าที่ต่อผู้รับบริการผู้โดยสาร

(5) กฎหมาย อาทิ กฎหมายเกี่ยวกับการขนส่ง เกี่ยวกับการขนส่งผู้โดยสาร

4) องค์กรวัตถุ อาทิ

(1) รถบรรทุก

(2) รถโดยสาร

(3) เครื่องบินโดยสาร

(4) สถานีรถไฟ

(5) สถานี บขส.

(6) ป้ายรถเมล์

(7) เครื่องอะไหล่ยนต์ เครื่องบิน

10. สถาบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (science and technology)

1) ตำแหน่งทางสังคม อาทิ

(1) คณะบุคคล อาทิ สมาคมวิทยาศาสตร์แห่งประเทศไทย สภาวิจัยแห่งชาติ กระทรวงวิทยาศาสตร์ สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สมาคมนักสังคมศาสตร์

(2) ปัจเจกบุคคล อาทิ นักวิทยาศาสตร์ นักสังคมศาสตร์ นักวิจัย นักประดิษฐ์ นักเทคโนโลยี เช่น นักคอมพิวเตอร์

2) ภาระหน้าที่ อาทิ

(1) บุกเบิกความรู้ใหม่

(2) ใช้ความรู้และเทคโนโลยีที่มีอยู่

(3) อนุรักษ์ความรู้ดั้งเดิม

(4) เผยแพร่ความรู้

(5) ทดลองใช้ประโยชน์ในขอบเขตจำกัด

3) แบบแผนพฤติกรรม อาทิ

(1) ความเชื่อ อาทิ ความรู้พื้นบ้าน เช่น ยาสมุนไพร น้ำมันมนต์ หมอตำแย ความรู้สมัยใหม่ เทคโนโลยีสมัยใหม่

(2) ความรู้ อาทิ การแพทย์แผนโบราณ การช่างโบราณ เทคโนโลยีโบราณ เช่น หูกทอผ้า การทำสีจากเปลือกไม้ การทำผ้าจากฝ้าย จากไหม การทำเกวียน ไถ คราด ความรู้และเทคโนโลยีสมัยใหม่

(3) ค่านิยม อาทิ ความนิยมหมอแผนโบราณ การรักษาพยาบาลแบบโบราณ เป็นหมอตำแย ความนิยมแพทย์แผนไทย เกษตรสมัยใหม่

(4) ประเพณี อาทิ การดูแลสุขภาพสมัยเก่า โดยการแพทย์พยาบาลแผนโบราณ ประเพณีการรักษาพยาบาลแผนใหม่ ยารักษาโรคแผนโบราณและแผนใหม่

(5) กฎหมาย อาทิ กฎหมายเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลแผนโบราณ และแผนใหม่ กฎหมายลิขสิทธิ์สิ่งประดิษฐ์ กฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันโรคระบาด จรรยาบรรณแพทย์ พยาบาลนักวิจัย

4) องค์กรวัตถุ อาทิ วัตถุคิบบ แร่ธาตุ เครื่องมือ เครื่องจักร เคมีภัณฑ์ เครื่องมือทดลอง

ความสรุป

ประเด็นการศึกษาทางด้านสังคมและวัฒนธรรม ใช้กรอบความคิดโครงสร้างสังคม เป็นเกณฑ์แบ่งเนื้อหาของหน่วยออกเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 ว่าด้วยเรื่องการอบรมในการศึกษาด้านสังคม ซึ่งเป็นการศึกษาองค์การสังคม อันเป็นซีกหนึ่งของโครงสร้างสังคม โดยมีจำนวน 5 องค์การ ในสังคมใหญ่สังคมหนึ่ง คือ

1. กลุ่มสังคม
2. ครอบครัว
3. ชุมชน
4. สหกร
5. ชนชั้น

แล้วสรุปด้วยรูปร่างหน้าตาของสังคมมนุษย์ที่ทางวิชาการก็ถือว่าเป็นองค์การสังคมขนาดใหญ่ประเภทหนึ่ง แต่ละองค์การสังคม นอกจากจะมีโครงสร้างของสังคมตนเองแล้ว ยังมีองค์ประกอบ 4 ประการ คือ 1) การกระทำระหว่างกันทางสังคมหรือกลุ่มคน 2) หน้าที่ 3) แบบแผนพฤติกรรม และ 4) องค์ประกอบทางวัตถุ

ตอนที่ 2 ว่าด้วยกรอบการศึกษาวัฒนธรรม ที่เป็นอีกซีกของโครงสร้างสังคม ตรงที่เรียกว่าสถาบันสังคม การศึกษาทางวัฒนธรรมก็คือ การศึกษาสถาบันสังคม ซึ่งถ้าเป็นสังคมใหญ่พอจะมี 10 สถาบัน คือ

1. ครอบครัว	6. ภาษา
2. การศึกษา	7. การเมือง
3. ศาสนา	8. นันทนาการ
4. เศรษฐกิจ	9. คมนาคมขนส่ง
5. อนามัย	10. วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

แต่ละสถาบันมีองค์ประกอบ 4 ประการ คือ 1) ตำแหน่งทางสังคม 2) ภาระหน้าที่ 3) แบบแผนพฤติกรรม 4) องค์วัตถุ โดยสรุป การศึกษาทางวัฒนธรรมเป็นการศึกษาด้านสถาบันสังคม

2. ทฤษฎี

2.1 ทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่

(พาร์สัน อ้างถึงใน สมศักดิ์ ศรีตันติสุข. 2536 : 46-88) ได้เสนอแนวคิดว่าการกระทำนั้นมีความสำคัญอย่างมากในการอธิบาย เวลาศึกษาระบบสังคมด้วยการกระทำ คือ การกระทำร่วมระหว่างกันระหว่างผู้กระทำ ซึ่งหมายถึง บุคคลที่มีประสบการณ์ต่าง ๆ และรู้จักควบคุมสถานการณ์ และวิธีการต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่จุดหมายที่ตั้งไว้ สถานการณ์นั้น หมายถึง เงื่อนไขต่าง ๆ ที่ผู้กระทำรู้จักและมีอิทธิพลต่อการเลือกจุดมุ่งหมายและดำเนินการต่าง ๆ ไปสู่จุดมุ่งหมายนั้น ๆ และแนวความคิดของผู้กระทำ อันหมายถึง ค่านิยม บรรทัดฐาน และความคิดอื่น ๆ ที่ผู้กระทำได้รับอิทธิพลใช้เป็นแนวทางในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ไปสู่จุดมุ่งหมาย

ในการกระทำระหว่างผู้กระทำหรือความสัมพันธ์ที่สมาชิกมีต่อกันนั้น สามารถวิเคราะห์ บุคคลต่าง ๆ ในชุมชนได้ว่า การจะเกิดเป็นระบบสังคมนั้น ต้องมาจากเงื่อนไขสำคัญ 2 ประการ คือ

1. ผู้กระทำมีแรงจูงใจที่จะกระทำตามสภาพและบทบาทของตนเอง
2. ระบบสังคมพยายามหลีกเลี่ยงความขัดแย้งหรือพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากสังคมโลก ระบบนั้นเกิดจากระบบต่าง ๆ 6 ระบบคือ
 - (1) ระบบการติดต่อ มีภาษาเป็นสื่อสำคัญในการเกิดการกระทำระหว่างกัน
 - (2) ระบบการรักษาขอบเขตทางสังคมจะต้องมีการควบคุมรักษาความสมดุลในสังคม เพื่อให้สมาชิกในระบบสังคมมีส่วนร่วมในบรรทัดฐาน ค่านิยม ความเชื่อ ฯลฯ

(3) ระบบบุคลิกภาพ วัฒนธรรม สังคม เป็นระบบที่เกื้อกูลความสัมพันธ์ระหว่างกันและกัน

(4) ระบบการควบคุมทางสังคม มีความจำเป็นเพื่อมิให้สมาชิกฝ่าฝืนบรรทัดฐานในสังคม

(5) ระบบการอบรมขัดเกลา มีความจำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะถ่ายทอด เจตนารมณ์ของสมาชิกในสังคม ไปยังสมาชิกรุ่นต่อ ๆ ไป

(6) ระบบมีสภาวะความเปลี่ยนแปลงเป็นสถาบัน ซึ่งเกิดจากบุคคลมีการยอมรับค่านิยม ความเชื่อ และซึมซับในบุคลิก การบูรณาการระหว่างวัฒนธรรมและบุคลิก

การที่สถาบันครอบครัวเป็นสถาบันพื้นฐาน เพราะบทบาทในการถ่ายทอดขัดเกลาบุคลิกภาพของบุคคลนั้น ขณะเดียวกันการกระทำของบุคคลก็เป็นผลมาจากความสมัครใจที่จะกระทำเพื่อไปสู่จุดหมายที่กำหนดโดยวิธีการต่าง ๆ ซึ่งมีรากฐานมาจากความเชื่อ ค่านิยม และมีสถานการณ์ต่าง ๆ เป็นเครื่องบ่งชี้หรือเงื่อนไขในการแสดงพฤติกรรมเพื่อความเหมาะสมกับระบบของสังคม ซึ่งระบบของสังคมที่สำคัญ 5 ประการ คือ

1. ประกอบด้วยความสัมพันธ์ระหว่างส่วนต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นบทบาท องค์กร สถาบัน ฯลฯ ซึ่งได้ทำหน้าที่อย่างสม่ำเสมอและเป็นระยะเวลาานพอสมควร

2. ระบบสังคมมีแนวโน้มที่จะรักษาขอบเขตสังคม เพื่อป้องกันการแทรกซ้อนหรือทำลายจากระบบอื่น

3. หากมีการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ขึ้นในระบบก็เพื่อการอยู่รอดหรือทำหน้าที่ที่ดียิ่งขึ้น

4. ระบบแต่ละระบบในสังคมทำหน้าที่ในการรักษาคุณภาพของสังคม

5. ระบบไม่สามารถดำรงไว้ซึ่งคุณภาพแห่งสังคมก็อาจสลายกลายเป็นส่วนหนึ่งของระบบอื่น หรือเปลี่ยนเป็นระบบใหม่

โดยสรุปทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่มีสมมติฐานภายในชุมชนจะมีส่วนหรือหน่วย หรือระบบย่อยทำหน้าที่ต่าง ๆ อย่างเป็นระเบียบ ระบบ เพื่อให้สังคมอยู่ได้อย่างมีระเบียบ ซึ่งเชื่อว่าเป็นจุดมุ่งหมายของสังคม

2.2 ทฤษฎีการหน้าที่นิยมของ Bronislaw Malinowski

มาลินอฟสกี (B. Malinowski) มองว่าศาสนาเป็นการตอบสนองความต้องการความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ศาสนามีหน้าที่หลักในการตอบสนองหลักในทางจิตวิทยาลดความวิตกกังวลและอารมณ์ตึงเครียดอันเกิดจากความกลัวและความรู้สึกไม่แน่นอนในชีวิต รวมทั้ง ความปรารถนาและความวิตกกังวลของมนุษย์ต่อความล้มเหลวในกิจกรรมต่าง ๆ เพราะ

หากปล่อยให้ให้ความกลัวและความวิตกกังวลต่อความไม่แน่นอนในชีวิตนั้นดำรงอยู่ ความรู้สึกเหล่านี้อาจขัดขวางต่อการทำงาน และความราบรื่นต่อเนื่องของสังคม ด้วยเหตุนี้มนุษย์จึงคิดค้นศาสนา หรือระบบความเชื่อ และพิธีกรรมต่าง ๆ ขึ้นเพื่อทำหน้าที่หลักในการให้ความยึดเหนี่ยวทางจิตใจและให้คำอธิบายต่อธรรมชาติรอบตัว (Malinowski 1939 : 954-955)

พิธีกรรมเป็นสิ่งที่ปรากฏอยู่ในศาสนาและสังคม ซึ่งคล้ายกับสัญลักษณ์ทางภาษาที่เกี่ยวข้องกับทุก ๆ ด้านของชีวิตมนุษย์ ด้วยความหลากหลายของสัญลักษณ์ ทางพิธีกรรม จึงมีความจำเป็นต้องมีความเข้าใจ การประยุกต์ใช้สาขาวิชาและทฤษฎีต่าง ๆ มาอธิบายพิธีกรรมอย่างผสม

การศึกษาพิธีกรรม ได้เริ่มถูกผนวกเป็นแผนกหนึ่งของสาขาวิชาการศึกษาทางศาสนา ในปีค.ศ. 1977 โดย American Academy of Religion และได้รับการแต่งตั้งอย่างเป็นทางการ ในปี ค.ศ. 1982 โดยใช้ชื่อว่า “กลุ่มศึกษาพิธีกรรม” (Ritual studies group) ตามความจริงแล้ว การศึกษาพิธีกรรมมีไ้เรื่องใหม่ นักเทววิทยาและนักมานุษยวิทยา รวมทั้งนักปรากฏการณ์นิยม และนักประวัติศาสตร์ได้ศึกษาและให้ความสนใจมานานแล้ว

การศึกษาพิธีกรรมแบ่งออกเป็น 3 ทาง คือ 1. การศึกษาในฐานะงานศึกษาระหว่างวิชา 2. การศึกษาในฐานะสาขาย่อยสาขาศึกษา 3. การศึกษาในฐานะการสร้างมโนทัศน์พื้นฐานใหม่สำหรับศาสนา ในที่นี้จะขอกกล่าวถึงเฉพาะการศึกษาและแนวคิดทางพิธีกรรมของนักสังคมวิทยาและนักมานุษยวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเท่านั้น

คุณค่าของพิธีกรรมต่อโลกแห่งการวิเคราะห์ที่ชอบด้วยเหตุผล และการปฏิบัติทางสังคม รวมทั้งการกระทำระหว่างกันได้มีการศึกษาและเสริมให้เห็นเด่นชัดขึ้นโดยนักสังคมวิทยาชาวฝรั่งเศส Emile Durkheim :จากหนังสือ The Elementary Forms of the Religious Life (1912) เขาแสดงความคิดเห็นว่า ภาพพจน์ของสังคมจะปรากฏอยู่ในสัญลักษณ์ของพิธีกรรม ความศักดิ์สิทธิ์เป็นแนวคิดที่สำคัญของบุคคล ความสัมพันธ์ภาพระหว่างมนุษย์ธรรมชาติและสิ่งเหนือธรรมชาติเป็นไปอย่างธรรมชาติและมีตำแหน่งไปในทางจักรวาลนิยม สำหรับ Durkheim แล้วศาสนาไม่ได้เกี่ยวข้องกับเฉพาะช่วงสถานการณ์การผดปกติของบุคคลเท่านั้น (ดังแนวคิดของ Otto) แต่ยังเกี่ยวข้องกับสังคมในยามปกติและธรรมชาติของชีวิต เช่น ฝนฟ้า การเพาะปลูก การล่าสัตว์ สุขภาพ ระเบียบวินัยทางสังคม และการต่อเนื่องทางสังคม เขายังเน้นว่าแนวคิดทางสังคมและศาสนาจะอยู่ภายใต้จิตสำนึกทางสังคม แนวคิดทางสังคมและศาสนาจะอยู่ภายใต้จิตสำนึกของแต่ละคน ดังแนว คิดเหล่านี้จึงจำเป็นต้องถูกย้ำ (Reaffirmation) เพื่อความต่อเนื่องทางสังคม เพราะฉะนั้นเขาจึงมองพิธีทางศาสนาในฐานะที่เป็นเหตุผลอันชาญฉลาด ซึ่งจะสามารถรักษาอำนาจของกลุ่มสังคมไว้ได้

จากแนวคิดเหล่านี้ได้พัฒนาเป็นหน้าที่นิยม (functionalism) มานุษยวิทยาในประเทศ แองโกล-แซกซอน (Anglo-Saxon Countries) ภายใต้การนำของ A.R. Radcliffe-Brown และ Bronislaw Malinowski โดยเฉพาะ Radcliffe-Brown เขาได้รับอิทธิพลค่อนข้างมากจากแนวคิดของ Durkheim เขาเห็นว่าพิธีกรรมเป็นจินตนาการดังรูปแบบที่เปลี่ยนแปลงได้ของสังคม

(Meta Social form) เป็นระบบที่ทำให้คติทางแนวคิดเป็นลักษณะรูปธรรมแบบหนึ่งที่สามารถเปลี่ยนอารมณ์ความรู้สึกและค่านิยมทางสังคม เป็นเครื่องมือการสื่อสาร ซึ่งจะสามารถนำอารมณ์ความรู้สึก และค่านิยมแพร่กระจายออกไป นอกจากนี้เขายังชี้ว่า สัญลักษณ์ทางพิธีกรรมจะเป็นสิ่งที่ทำให้ค่านิยมทางสังคมคงที่ โดยการสร้างรูปแบบที่เหมือนกับภาษา (Language like form) ในด้านโครงสร้างหน้าที่มีประโยชน์ในการทำความเข้าใจโครงสร้างพฤติกรรมพื้นฐานของสังคม อย่างไรก็ตามยังไม่อาจนำมาใช้ในการวิเคราะห์ศาสนาได้อย่างเป็นกระบวนการ การศึกษาปรากฏการณ์ทางสังคมอย่างเป็นกระบวนการนี้เกิดขึ้นเนื่องจากข้อจำกัดของแนวคิดด้านโครงสร้างหน้าที่ที่มองสังคมอย่างหยุดนิ่ง ทั้งที่จริงแล้ว สังคมมีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา กระบวนการทางสังคมย่อมมีพลวัต ซึ่งจะส่งผลต่อเนื่องกับโครงสร้างภายในสังคมนั้น ๆ

ส่วนแนวคิดหรือโมทัศน์การหน้าที่ Malinowski เขาศึกษาวัฒนธรรมในฐานะเป็นระบบบูรณาการ (An integrated systems) มีหน้าที่สำคัญ 2 ประการ คือ รักษาระบบวัฒนธรรมและเพื่อตอบสนองความต้องการทางจิตวิทยาของปัจเจกบุคคล แต่ปัจเจกบุคคลในแนวความคิดของ Malinowski ไม่ได้แยกกลุ่มของสังคม เพราะลักษณะเฉพาะที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิด ก็เป็นความคิดที่มากับวัฒนธรรม เขามองมนุษย์ในทุก ๆ ด้าน ไม่เพียงแต่เฉพาะด้านพฤติกรรมทางสังคมแต่จะรวมถึงลักษณะทางชีววิทยาและลักษณะของอารมณ์ ความรู้สึก และเข้าใจว่าวัฒนธรรมทำหน้าที่เพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ โดยการแบ่งความต้องการของมนุษย์ออกเป็น 2 ประเภท คือ Biological needs และ Derived needs, Biologocca; meeds จะเป็นรากฐานซึ่งยังผลให้เกิดการเติบโตทางวัฒนธรรมของการเกิดสถาบันต่าง ๆ ทางวัฒนธรรมและ Derived needs จะเป็นเงื่อนไขที่จะทำให้วัฒนธรรมทำหน้าที่เป็นเครื่องมือตอบสนองต่อความต้องการของมนุษย์ได้

Malinowski จัดเรื่องของศาสนาอยู่ใน Derived needs ในหมวดของความต้องการทางสัญลักษณ์ซึ่งการตอบสนองจะปรากฏออกมาในรูปของสิ่งที่เรียกว่า “ความรู้” ความรู้ในที่นี้ Malinowski หมายถึงองค์รวมของปรากฏการณ์และหลักการต่าง ๆ รวมทั้งเทคนิคการทำกิจกรรม (ความรู้ Malinowski ใช้ค่อนข้างจะมีความหมายในเชิงหน้าที่ คือ นำไปสู่ความสำเร็จในการทำงานร่วมกัน ความรู้ในแง่หนึ่งจึงเป็นส่วนที่มีผลต่อการบูรณาการทางสังคม) เขามองว่า ศาสนาเป็นระบบของกิจกรรม ซึ่งปรากฏอยู่ในพิธีกรรมและหลักปฏิบัติ ไม่เรื่องของความคิดหรือปรัชญาอย่างเดียว และกิจกรรมที่มนุษย์ปฏิบัติในแต่ละสังคมย่อมปรากฏในลักษณะของการกระทำต่อกัน

อย่างมีความหมายและจุดมุ่งหมาย เพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม เขาเห็นว่าสาระสำคัญของศาสนาเป็นเรื่องเกี่ยวกับกระบวนการทางจิตใจ ทางความรู้สึกของมนุษย์ เมื่อมนุษย์ต้องการเผชิญหน้า กับวิกฤตการณ์ในชีวิต ไม่ว่าจะเป็นโรคร้ายไข้เจ็บ ความตาย ภัยธรรมชาติ หรือเคราะห์กรรมอื่น ๆ ซึ่งเขาไม่ทราบว่าจะเกิดขึ้นอีกเมื่อใด มนุษย์ย่อมมีความรู้สึกที่เศร้าโศกและมีวิตกกังวล พิธีกรรมจึงเป็นวิธีการกระทำหนึ่ง ซึ่งทำให้มนุษย์สามารถเผชิญกับวิกฤตการณ์เหล่านั้น โดยการสร้างเสริมขวัญ กำลังใจ ทศนคติที่มีคุณค่าและความมั่นใจในการต่อสู้กับอุปสรรคนานา ซึ่งนับเป็นการตอบสนอง ความต้องการทางด้านจิตใจของมนุษย์

2.3 ทฤษฎีการแพร่กระจายวัฒนธรรม (Cultural Diffusion Theory)

ผู้เสนอทฤษฎี คือ ลินตัน(Ralph Linton) โดยมีสาระสำคัญ คือ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมเกิดขึ้นจากการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม การแพร่กระจายทางวัฒนธรรมเกิดจากการติดต่อสื่อสารกันระหว่างสังคมที่ต่างวัฒนธรรมกัน โดยที่สังคมด้อยกว่าสามารถแพร่กระจายทางวัฒนธรรมไปสู่สังคมที่เจริญกว่า นอกเหนือไปจากการแพร่กระจายทางสังคมที่เจริญกว่าไปสู่สังคมที่ด้อยกว่าซึ่งเป็นปกติวิสัยของวัฒนธรรม แต่เมื่อเกิดการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมขึ้นแล้ว สังคมที่เจริญกว่าคงจะรับวัฒนธรรมบางอย่างของสังคมที่ด้อยกว่าก็ได้ และในทำนองเดียวกัน สังคมที่ด้อยกว่าอาจจะไม่รับวัฒนธรรมของสังคมที่เจริญกว่าก็ได้ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมนั้น ส่วนใหญ่แล้วเกิดจากการแพร่กระจายของวัฒนธรรม จากภายนอกเข้ามา มากกว่าเกิดจากการประดิษฐ์คิดค้นใหม่ขึ้นเองในสังคม หรือถ้ามีก็มักจะเกิดจากการนำสิ่งใหม่ ๆ จากภายนอกเข้ามาผสมผสานกับของที่มีอยู่ก่อนแล้วเป็นของใหม่ที่เคยมีมาก่อน

2.4 ทฤษฎีความเชื่อของคนไทย

หลักความเชื่อของคนไทยมีอยู่หลายลักษณะ แต่ที่สำคัญมี 10 ลักษณะคือ วิญญาณ ชะตานิยม จิตนิยม ธรรมชาตินิยม ความเชื่อเรื่องกรรม และความเชื่อเรื่องนรกสวรรค์อันเป็นแนวความเชื่อดั้งเดิมของไทยที่ได้รับอิทธิพลมาจากศาสนาพุทธ ผสมศาสนาฮินดู คือ

1. ความเชื่อทางวิญญาณนิยม คือ มีความเข้าใจว่าวิญญาณอันศักดิ์สิทธิ์อยู่เหนือสิ่ง ที่ตนนับถือเช่น ดิน น้ำ ลม ไฟ ต้นไม้ใหญ่และภูเขา ป่าไม้เป็นต้น เชื่อว่าวิญญาณเหล่านี้สามารถที่จะให้คุณและให้โทษแก่ตนได้ ลักษณะแนวความเชื่อนี้ฝังอยู่ในใจคนไทยมาช้านาน จะเห็นว่าคนไทยอยู่ตามท้องถิ่นต่าง ๆ จะสร้างที่ไว้บูชา ผีसाงเทวดา (Animism)

2. ชะตานิยม คือ คนไทยส่วนหนึ่งเวลามีทุกข์จะไปหาหมอดูเพราะมีความเชื่อใน โชคชะตาราசி พรหมลิขิต เพื่อให้ทำนายโชคชะตาชีวิตหรือพรหมลิขิต ผูกดวงชะตาสะเดาะเคราะห์ รถม้ามนต์ รวมไปถึงการเซ่นเจ้าเข้าทรง เพื่อให้เกิดความสบายใจ

3. เชื่อจิตนิยม คือ เชื่อในความมีอยู่ของจิตวิญญาณว่าเป็นสิ่งนิรันดร์ อมตะและสามารถดำรงอยู่ในร่างกาย และออกจากร่างกายเมื่อใดก็ได้ จะมีการทำพิธีกรรมเช่นบวงสรวงสังเวย วิญญาณของบรรพบุรุษ การทำบุญอุทิศส่วนกุศลไปให้กับผู้ล่วงลับ ความเชื่อในเรื่องวิญญาณเป็นสิ่งสากล มีทุกชาติศาสนา และเผ่าต่าง ๆ

4. ความเชื่อธรรมชาตินิยม คือ อาศัยปรากฏการณ์ทางธรรมชาติเป็นอยู่ เมื่อฝนตกฟ้าร้อง ก็เกิดความกลัว บางทีฟ้าผ่าลงมาจนได้รับอันตรายก็เข้าใจว่าธรรมชาติลงโทษเพราะพระเจ้าท่านพิโรธ เมื่อน้ำท่วม ก็ว่าพระเจ้าลงโทษ จึงหาวิธีการบไหว้อ้อนวอนบวงสรวง จึงเกิดความเชื่อบูชาธรรมชาติ (สุจิตร์ อ่อนค้อม 2540 : 110)

5. ความเชื่อเกี่ยวกับสัญลักษณ์คนและสัตว์ มนุษย์ได้คลุกคลีกันมาช้านานย่อมจะนำเอาลักษณะที่ดีด้วยกันมาสรุปว่าเป็นอย่างนั้นอย่างนั้น และบอกสืบต่อกันมาเช่น คนนี้หน้ากรือคอสั้น ผมหยิก ห้ามคบ หรือหญิงที่เดินกางแขนเหมือนชายเป็นสตรีโทษห้ามแต่งงานด้วย กรณีสัตว์จะนำมาเลี้ยงต้องดูลักษณะก่อนว่าดีหรือไม่

6. ความเชื่อเกี่ยวกับการทำมาหากิน และประกอบอาชีพ คือ มนุษย์จะต้องทำการเพาะปลูกเพื่อทำการอยู่รอด จึงมีข้อห้ามและข้อปฏิบัติ เช่น ห้ามยืมเวลา ปลูกเข้าโพด จะทำให้ฝักข้าวโพดมีเมล็ดไม่เต็ม ห้ามเรียกว่ามากินข้าวเวลาฤดูทำนา จะทำให้กัณฑ์ต้นข้าว ฯลฯ

7. ความเชื่อเกี่ยวกับประเพณี คือ แต่ละภูมิภาคของไทยมีประเพณีต่างกันไป เช่น ภาคใต้ประเพณีชิงเปรต ภาคอีสานบุญบั้งไฟ ก็จะมีการประกอบพิธีกรรมแตกต่างกันออกไปตามความเชื่อแต่ละท้องถิ่น

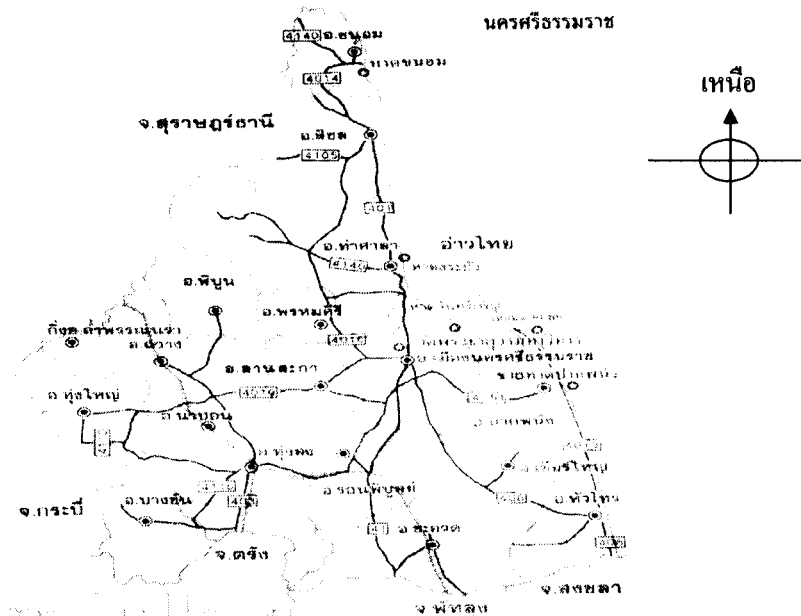
8. ความเชื่อเรื่องเคล็ดและแก้เคล็ด คือ มนุษย์มีความเชื่อในสิ่งที่ไม่ดีจะกลายเป็นดีได้ เช่น คนฝันไม่ดีก็ทำพิธีแก้เคล็ด เชื่อว่าจะอายุถึงฆาต ก็จะทำพิธีต่อชะตาอายุ

9. ความเชื่อเกี่ยวกับนรก สวรรค์ ชาติภพ คือ เป็นความเชื่อมนุษย์มีมาช้านานแล้ว เมื่อทำความชั่วตกนรก ทำความดีจะได้ไปสวรรค์ เป็นความเชื่อทางศาสนา เป็นความฉลาดของคนโบราณในการจะสอนคนให้ทำความดี

10. ความเชื่อเรื่องเลขดี เลขร้าย วันดี วันร้าย คนที่อยู่ทางตะวันตกเชื่อว่า เลข 13 ไม่ดี ก็จะหลีกเลี่ยงการทำพิธีกรรมต่าง ๆ คนไทย จีน เชื่อว่าเลข 9 ดี ก็จะประกอบพิธีกรรมวันนี้ (สมิทธิ์ สระอุบล 2534 : 57-59)

3. ประวัติจังหวัดนครศรีธรรมราช

แผนที่จังหวัดนครศรีธรรมราช

ที่ตั้งและอาณาเขต (สารานนครศรีธรรมราช ฉบับที่ 1 มกราคม 2542 ปีที่ 29 หน้า 28-29)

จังหวัดนครศรีธรรมราช ตั้งอยู่ในระหว่างละติจูดที่ 8 องศา ถึง 9 องศา 19 ลิปดา เหนือ และลองจิจูดที่ 99 องศา 15 ลิปดา ถึง 100 องศา 15 ลิปดาตะวันออก มีพื้นที่ทั้งหมด 11,201 ตารางกิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ	จด จังหวัดสุราษฎร์ธานีและอำเภอบ้านดอน
ทิศใต้	จด จังหวัดตรัง พัทลุงและสงขลา
ทิศตะวันออก	จด อ่าวไทย
ทิศตะวันตก	จด จังหวัดสุราษฎร์ธานีและจังหวัดกระบี่

ลักษณะภูมิประเทศ

จังหวัดนครศรีธรรมราชมีลักษณะภูมิประเทศเป็นภูเขา เนินเขา และที่ราบชายทะเล แบ่งออกได้ 3 เขต

1. เขตเทือกเขาดอนกลาง ได้แก่ บริเวณที่เป็นตัวจังหวัดนครศรีธรรมราช มีเทือกเขานครศรีพาดผ่านเทือกเขานี้จะแบ่งจังหวัดนครศรีธรรมราชออกเป็น 2 ส่วน คือ ที่ราบชายฝั่งทะเลด้านตะวันออก และที่ราบชายฝั่งทะเลด้านตะวันตก ยอดเขาที่สูงที่สุดในเทือกเขานี้ คือ “ยอดเขาหลวง” สูงกว่าระดับน้ำทะเล 1,835 เมตร พื้นที่ทั่ว ๆ ไปมีสภาพเป็นป่าอุดมสมบูรณ์และเป็นแหล่งกักน้ำ ต่าง ๆ ที่ไหลผ่านจังหวัดนครศรีธรรมราช

2. เขตที่ราบชายฝั่งทะเลตะวันออก บริเวณนี้มีลักษณะเป็นสันทรายซึ่งเกิดจากการทับถมของตะกอนในทะเล มีอาณาเขตตั้งแต่เทือกเขาตอนกลางไปทางฝั่งทิศตะวันออกของอ่าวไทย

3. เขตที่ราบชายฝั่งทะเลตะวันตก เป็นที่ราบเชิงเขาและที่ราบระหว่างหุบเขาเป็นที่สูง ๆ ต่ำ ๆ สลับกันไป

การปกครอง มี 21 อำเภอ 2 กิ่งอำเภอ

คำขวัญเมืองนครศรีธรรมราช “นครศรีธรรมราช เมืองประวัติศาสตร์ พระธาตุทองคำ
หินงามธรรมชาติแร่ธาตุอุดม เครื่องถมสามกษัตริย์ มากวัดมากศิลป์ ครบสิ้นกุ้งปู”
ดวงตราประจำจังหวัด พระบรมธาตุเปล่งรัศมี ล้อมรอบด้วย 12 นักษัตร ซึ่งเป็น
สัญลักษณ์ที่อยู่ภายใต้การปกครองของนครศรีธรรมราช

ประวัติศาสตร์นครศรีธรรมราช

นครศรีธรรมราชเป็นเมืองโบราณ ที่มีความสำคัญทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง และศาสนามากที่สุดเมืองหนึ่งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เมืองนี้มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางมาไม่น้อยกว่า 1,800 ปีมาแล้ว หลักฐานทางโบราณคดีและหลักฐานทางเอกสารที่ปรากฏในขณะนี้ยืนยันได้ว่านครศรีธรรมราชมีกำเนิดมาแล้วตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 7 เป็นอย่างน้อย จากประวัติศาสตร์อันยาวนานแห่งนครศรีธรรมราช สามารถประมวลได้ว่า “นครศรีธรรมราช” ได้ปรากฏชื่อในที่ต่าง ๆ หลายชื่อ ตามความรู้ความเข้าใจที่สืบทอดกันมาและสำเนียงภาษาของชนชาติต่าง ๆ ที่เคยเดินทางผ่านมาในระยะเวลาที่ต่างกัน เช่น “ตมฺพฺลึงคมฺ” หรือ “ตามพฺลึงคมฺ” (Tambalingam) หรือ “กมลฺ” หรือ “ตมฺลฺ” หรือ “กะมะลึง” หรือ “ตะมะลึง” เป็นภาษาบาลีที่ปรากฏอยู่ในคัมภีร์มหานิกาย ซึ่งเขียนขึ้นเมื่อราวพุทธศตวรรษที่ 7-8 คัมภีร์นี้เป็นวรรณคดีอินเดียโบราณกล่าวถึงการเดินทางของ นักเผชิญโชค เพื่อแสวงหาโชคลาภและความร่ำรวยดังดินแดนต่าง ๆ ในบริเวณนี้ไว้และในจำนวนนี้ได้มีชื่อเมืองท่าข้างคั่นอยู่ด้วยดังความตอนหนึ่งดังนี้

เมื่อแสวงหาโภคทรัพย์ ย่อมแล่นเรือไปในสมุทร ไปคุมพระ (หรือดีคุมพะ) ไปตักโลกะ ไปตักกสิลา ไปกาลมุข ไปมรณปาร ไปเวสูงคะ ไปเวราบถ ไปชวา ไปกะมะลึง(ตะมะลึง) ไปวังคะ (หรือวังคะ) ไปเอพวิทณะ (หรือเวพฺพฺพันชนะ) ไปสุวณณภู ไปสุวณณภูมิ ไปตัมพปณณิ ไปสุปปาระ ไปภรุคะ (หรือภารุกัจจะ) ไปสุรัทระ (หรือสุรฎฐะ) ไปอังคณกะ (หรือกังคโลก) ไปคังคณะ (หรือกังคณะ) ไปปรมคังคณะ(หรือสรมคังคณะ) ไปโยนะ ไปปินะ (หรือปรมโยนะ) ไปอัลลสันทะ (หรือวินกะ) ไปมุลบท ไปมรุกันดาร ไปชณนุบท ไปอชบถ ไปเมณฑบทไปสังกฺบท ไปฉัตตบท ไปวังสบท ไปสกุณบท ไปมุสิกบท ไปทริบถ ไปเวตดาจาร...

ศาสตราจารย์ยอร์ช เซเดส์ (Gorge Coedes) นักปราชญ์ชาวฝรั่งเศส ได้กล่าวว่า นักปราชญ์ทางโบราณคดีลงความเห็นว่าชื่อเมืองท่า “ตะมะลิง” หรือ “ตะมะลิง” ข้างต้นนี้ตรงกับชื่อบันทึทหรือจดหมายเหตุจีนเรียกว่า “ตั้ง-มา-หลิง” ในศิลาจารึกเรียกว่า “ตามพริงค์” คือ นครศรีธรรมราช นอกจากนี้ในคัมภีร์มิลินทปัญหา ซึ่งพระปิฎกจูฬกัณฑ์ได้รจนาคำขึ้นเป็นภาษีมลฑล ซึ่งบางท่านมีความเห็นว่ารจนาเมื่อราวพุทธศตวรรษที่ 7-8 แต่บางท่านมีความเห็นว่ารจนาเมื่อราว พ.ศ. 500 ก็ได้กล่าวถึงดินแดนนี้ไว้ในถ้อยคำของพระมหานาคเสน ยกมาเป็นชื่ออุปมาถวายพระเจ้ามิลินท์ (หรือเมนนันเดอร์ พ.ศ. 392-413) ดังความตอนหนึ่งว่าดังนี้

เหมือนอย่างเจ้าของเรือผู้มีทรัพย์ ได้คำระวางเรือในเมืองท่าต่าง ๆ แล้วได้ชำระภาษีที่ท่าเรือเรียบร้อยแล้ว ก็จะสามารถจะเล่นเรือเดินทางไปในทะเลหลวง ไปถึงแคว้นวังคะ ตักโกละ เมืองจีน (หรือจีนะ) โสวีระ สุรัฎฐ์ อลสันทะ โกลปัญญนะ-โกละ (หรือท่าโกละ) อเล็กซานเดรีย หรือฝั่งโกโรมันเดล หรือ สุวณณภูมิ หรือที่ใดที่หนึ่งซึ่งชานาวาไปได้ (หรือสถานที่ชุมนุม การเดินเรือแห่งอื่น ๆ

ศาสตราจารย์ซิลเวง เลวี (Sylvain Levy) นักปราชญ์ชาวฝรั่งเศสมีความเห็นว่า คำว่า “ตะมะลี” (Tamali) ที่ปรากฏในคัมภีร์มหานิทเทศนั้นเป็นคำเดียวกับคำว่า “ตามพริงค์” ตามที่ปรากฏในที่อื่น ๆ ส่วนศาสตราจารย์ ดร.ปรณะวิชานะ (Senarat Paranavitana) นักปราชญ์ชาวศรีลังกา (ลังกา) มีความเห็นว่า คำว่า “ตะมะลี” (Tamali) บวกกับ “คม” (gam) หรือ “คมุ” (gamu) ซึ่งภาษาสันสกฤตใช้ว่า “ครุมะ” (grama) จึงอาจจะเป็น “ตะมะลิงคม” (Tamalingam) ในภาษาสันสกฤต หลายชื่อเรียกขานต่าง ๆ ของนครศรีธรรมราชในอดีต “ตัน-มา-ลิง” (Tan-Ma-ling) หรือ “ตั้ง-มา-หลิง” เป็นชื่อที่เฉาจูกัว (Chao-Ju-Kua) และวังตาหยวน (Wang-Ta-Yuan) นักจดหมายเหตุจีนได้เขียนไว้ในหนังสือชื่อ เตอ-อิ-ชี-เลียว (Tao-I Chih-lioh) เมื่อ พ.ศ. 1769 ความจริงชื่อตามพริงค์นี้นักจดหมายเหตุรุ่นก่อน ๆ ก็ได้เคยบันทึกไว้แล้วดังเช่นที่ปรากฏอยู่ในหนังสือ Sung-Shih) ซึ่งบันทึกไว้ว่าเมืองตามพริงค์ได้ส่งทูตไปติดต่อกับจีน เมื่อ พ.ศ. 1544 โดยจีนเรียกว่า “ตันเหมย-หลิว” (Tan-mei-leou) ศาสตราจารย์พอล วิทลีย์ (Paul Wheatley) นักปราชญ์ชาวอังกฤษได้กล่าวว่า Tan-mei-leou นั้นต่อมานักปราชญ์ผู้เชี่ยวชาญภาษาจีนชาวฝรั่งเศสและอังกฤษได้ลงความเห็นว่าคำนี้ที่ถูกต้องจะออกเสียงว่า “Tan-mi-liu” หรือ “Tan-mei-liu”

“มัทมาลิงคัม” (Madamalingam) เป็นภาษาทมิฬปรากฏอยู่ในศิลาจารึกที่พระเจ้าราเชนทร-โจพะที่ 1 ในอินเดียภาคใต้โปรดให้สลักขึ้นไว้ที่เมืองตันซอร์ (Tanjore) ในอินเดียภาคใต้ระหว่าง พ.ศ. 1573-1574 ภายหลังที่พระองค์ได้ส่งกองทัพเรืออันเกรียงไกรมาปราบเมืองต่าง ๆ บนคาบสมุทรมลายูจนได้รับชัยชนะหมดแล้ว ในบัญชีรายชื่อเมืองท่าต่าง ๆ ที่พระองค์ทรงตีได้

และสลักไว้ใน ศิลาจารึกดังกล่าวนั้นมีเมืองตามพราลิงค์อยู่ด้วย แต่ได้เรียกชื่อเพี้ยนไปเป็นชื่อ “มัทมาลิกัม”

“ตามพราลิงค์” (Tambraling) เป็นภาษาสันสกฤต คือเป็นชื่อที่ปรากฏในศิลาจารึกหลักที่ 24 ซึ่งพบที่วัดหัวเวียง (ปัจจุบันเรียกว่าวัดเวียง) ตำบลตลาด อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี สลักด้วยอักษรอินเดียกลาง ภาษาสันสกฤต เมื่อ พ.ศ. 1773 ศิลาจารึกหลักนี้ พันตรี de Lajonauiere Virasaivas ได้กล่าวไว้ว่าสลักอยู่บนหลืบประตูสมัย โบราณีขนาดสูง 1.77 เมตร (ไม่รวมเตี้ยสำหรับฝังเข้าไปในธรณีประตูด้านล่างและทับหลังด้านบน) กว้าง 45 เซนติเมตร หนา 13 เซนติเมตร ศิลาจารึกหลักนี้มีข้อความ 16 บรรทัด ในปัจจุบันนี้ศิลาจารึกหลักนี้เก็บรักษาไว้ที่ หอวชิรญาณ หอสมุดแห่งชาติ ท่าวาสุกรี กรุงเทพมหานคร

“ศรีธรรมราช” เป็นชื่อที่ปรากฏอยู่ในหลักศิลาจารึกที่ 24 ซึ่งพบที่วัดหัวเวียง (วัดเวียง) อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ดังกล่าวมาแล้ว ศิลาจารึกภาษาสันสกฤตหลักนี้สลักขึ้นเมื่อ พ.ศ. 1773 และได้กล่าวไว้ว่าสลักขึ้นในรัชสมัยของเจ้าผู้ครองแผ่นดินทรงมีอิสริยยศว่า “ศรีธรรมราช” ผู้เป็นเจ้าของ “ตามพราลิงค์ (ตามพราลิงค์ศวร)” ต่อมาชื่อ “ศรีธรรมราช” นี้ได้ปรากฏอีกในศิลาจารึกหลักที่ ๑ ของพ่อขุนรามคำแหงมหาราช แห่งกรุงสุโขทัย ซึ่งสลักด้วยอักษรไทยและภาษาไทย เมื่อ พ.ศ. 1835 ดังความบางตอนในศิลาจารึกหลักนี้ เช่น “...เบื้องตะวันตกเมืองสุโขทัยนี้มีอรัญญิก พ่อขุนรามคำแหงกระทำโอยทานแก่ มหาเถรสังฆราชปราชญ์เรียนจบปิฎก ไตรย หลวกกว่าปู่ครูในเมืองนี้ทุกคนลูกแต่เมืองนครศรีธรรมราชมา...” และ “...มีเมืองกว้างขวางหลายปราบเบื้องตะวันออกจรดสระหลวง สองแคว ลุมบาจาย สคา ทำฝั่งของถึงเวียงจันทร์ เวียงคำเป็นที่แล้ว เบื้องหัวนอน รอดคนที พระบาง แพรก สุพรรณภูมิ ราชบุรี เพชรบุรี ศรีธรรมราช ฝั่งทะเลสมุทรเป็นที่แล้ว เบื้องตะวันตก รอดเมืองจูด เมือง...น หงสาวดี สมุทรหาเป็นแดน เบื้องดินนอน รอดเมืองแพร่ เมืองน่าน เมืองน...เมืองพลัว ฝั่งฝั่งของเมืองชวาเป็นที่แล้ว..” เป็นต้น

“สิริธรรมนคร” หรือ “สิริธัมมนคร” ชื่อนี้พบว่าใช้ในกรณีที่เป็นชื่อของสถานที่ (คือเมืองหรือนคร) เช่นเดียวกับชื่ออื่น ๆ ที่กล่าวมาแล้วหากเป็นชื่อของกษัตริย์มักเรียกว่า “พระเจ้าสิริธรรม” หรือ “พระเจ้าสิริธรรมราช” ชื่อ “สิริธรรมนคร” ปรากฏในหนังสือบาลีเรื่อง จามเทวีวงศ์ ซึ่งพระโพธิ์รังสี พระเถระชาวเชียงใหม่เป็นผู้แต่งขึ้นในราวพุทธศตวรรษที่ 21 นอกจากนี้ยังปรากฏอยู่ในหนังสือชินกาลมาลีปกรณ์ ซึ่งพระรัตนปัญญา พระเถระชาวเชียงใหม่เป็นผู้แต่งขึ้นเป็นภาษาบาลีเมื่อ พ.ศ. 2060 และเมื่อมีผู้อื่นแต่งต่ออีก จนแต่งเสร็จเมื่อ พ.ศ. 2071 ส่วนในหนังสือสิทธิคนิทาน ซึ่งพระโพธิ์รังสีพระเถระชาวเชียงใหม่ ได้แต่งขึ้นเป็นภาษาบาลี เมื่อราว พ.ศ. 1945-1985 (ในรัชกาลพระเจ้าสามฝั่งแกนหรือพระเจ้าวิไชยดิศครองราชในนครเชียงใหม่ แห่งลานนาทาย) เรียกว่า “พระเจ้าสิริธรรมราช” “โลเค็ก” หรือ “โลก๊ก” (Locae, Liehae) เป็นชื่อที่มาร

โคโปโลเรียกระหว่างเดินทางกลับบ้านเกิดเมืองนอน เมื่อ พ.ศ. 1835 โดยออกเดินทางจากเมืองท่าจินเจาของจีน แล่นเรือผ่านจากปลายแหลมญวนตัดตรงมายังตอนกลางของแหลมมลายูแล้วกล่าวพรรณนาถึงดินแดนในแถบนี้แห่งหนึ่ง ชื่อ “โลเล็ก” ซึ่งเข้าใจว่าน่าจะเป็นลิกอร์หรือนครศรีธรรมราช

“ลิกอร์” เป็นชื่อที่ชาวมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ 3 จังหวัด คือ ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ใช้เรียกชื่อเมืองตามพรลิงค์หรือนครศรีธรรมราช นอกจากนี้ชื่อลิกอร์นี้ชาวมลายูในรัฐกลันตันและเมืองใกล้เคียงใช้เช่นเดียวกัน เป็นที่น่าสังเกตว่าชาวไทยมุสลิมในบริเวณดังกล่าวนี้ไม่เคยเรียกชื่อตามพร-ลิงค์ว่า “นครศรีธรรมราช” เลยมาแต่สมัยโบราณยิ่งกว่านั้นแม้แต่คำว่า “นคร” เขาก็ไม่ใช้ เพราะเขามีคำว่า “เนการ์” หรือ “เนกรี” (Nigri) อันหมายถึงเมืองใหญ่หรือนครใช้อยู่แล้ว ปัจจุบันนี้ชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ทั้ง 3 จังหวัดยังคงเรียกตามพรลิงค์หรือนครศรีธรรมราชว่า “ลิกอร์” อยู่บ้างด้วยเหตุนี้ชื่อ “ลิกอร์” ที่ชาวโปรตุเกส ฮอลันดา และยุโรปชาติอื่น ๆ ใช้เรียกชื่อตามพรลิงค์หรือนครศรีธรรมราช อาจจะเรียกชื่อตามที่ชาวมลายูและชาวพื้นเมืองในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยทั้ง 3 จังหวัดใช้ก็ได้ เพราะชาวยุโรปคงจะอาศัยชาวมลายูเป็นคนนำทางหรือเป็นล่ามในการแล่นเรือเข้ามาค้าขายกับเมืองท่าต่าง ๆ บนแหลมมลายูตอนเหนือคาบสมุทรไทย “ลิกอร์” (Ligor) เป็นชื่อที่พ่อค้าชาวโปรตุเกสซึ่งเข้ามาติดต่อค้าขายกับไทยในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนต้น คือในสมัยรัชกาลของสมเด็จพระรามาธิบดีที่สองหรือเมื่อ พ.ศ. 2061 อันเป็นชาวยุโรปชาติแรกที่ได้เข้ามาติดต่อค้าขายกับไทยใช้เรียก ตามพรลิงค์หรือนครศรีธรรมราช และพบว่าที่ได้เรียกแตกต่างกันออกไปเป็น “ละกอร์” (Lagor) ก็มี นักปราชญ์สันนิษฐานว่า คำว่า “ลิกอร์” นี้ชาวโปรตุเกสคงจะเรียกเพี้ยนไปจากคำว่า “นคร” อันเป็นคำเรียกชื่อย่อของ “เมืองนครศรีธรรมราช” ทั้งนี้เพราะชาวโปรตุเกสที่ไถนดออกเสียงตัว “น” (N) จึงออกเสียงตัวนี้เป็น “ล” (L) ดังนั้นจึงได้เรียกเพี้ยนไปดังกล่าวแล้วในที่สุดชื่อ “ลิกอร์” นี้กลายเป็นชื่อที่ชาวตะวันตกรู้จักกันดี

ในจดหมายเหตุของวันวลิต (Jeremais Van Vliet) พ่อค้าชาวดัชต์ซึ่งเป็นผู้จัดการห้างฮอลันดา และเข้ามาประเทศไทยในสมัยสมเด็จพระเจ้าปราสาททองก็ได้เรียกเมืองนครศรีธรรมราชว่า “ลิกูร์” (Lijgoor Lygoot) ในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยรัชกาลที่ 2 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ จอห์น ครอว์ฟอร์ด (John Crawford) ชูตชาวอังกฤษที่เป็นตัวแทนของบริษัทอินเดียตะวันออกของอังกฤษเข้ามาเจรจากับรัฐบาลไทยก็เรียกนครศรีธรรมราชว่า “ลิกอร์” แม้แต่ในปัจจุบันนี้ชาวตะวันตกก็ยังใช้ชื่อนี้กันอยู่ อย่างชื่อหลักศิลาจารึกหลักที่ 23 ที่พบ ณ วัดเสมาชัย (คู่แฝดกับวัดเสมาเมือง ต่อมารวมกับบางส่วนเป็นวัดเสมาเมือง) อำเภอเมืองจังหวัดนครศรีธรรมราช นั้น ชาวตะวันตกและเอเชียรู้จักกันในนาม “จารึกแห่งลิกอร์”(Ligor

Inscription) นอกจากนี้ยังเรียกด้านที่ 1 ของศิลาจารึกหลักนี้ว่า “Ligor A” และเรียกด้านที่ 2 ว่า Ligor B ดังนั้นนอกจาก “ตามพรลิงค์” แล้ว ชื่อเก่าแก่ของนครศรีธรรมราชอีกชื่อหนึ่งที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางในระยะหลัง คือ “ลิกอร์” “ละคร” หรือ “ละคร” หรือ “ละคร” คงจะเป็นชื่อที่เรียกเพี้ยนไปจากชื่อ “นคร” อันอาจจะเกิดขึ้นเพราะชาวมาเลย์และชาวตะวันตกเรียกเพี้ยนไป แล้วคนไทยก็กลับไปเอาชื่อที่เพี้ยนนั้นมาใช้ เช่นเดียวกันกับที่เคยมีผู้เรียกนครลำปางว่า “เมืองละคร” หรือ “เมืองละคอน” เป็นต้น และคงเป็นชื่อที่ใช้เรียกกันในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย ดังหลักฐานที่ปรากฏในเอกสารโบราณของทูตสิงหลที่รายงานไปยังลังกา เมื่อ พ.ศ. 2264 ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในชื่อ “ปาฏลีบุตร” ข้างต้นนั้น นักปราชญ์บางท่านให้ความเห็นว่าที่ได้เรียกเช่นนี้ เพราะว่าเมืองนครเคยมีชื่อเสียงทางการละครมาแต่โบราณ แตรสมัยกรุงธนบุรีเมื่อเมืองหลวงต้องการฟื้นฟูศิลปะการละครยังต้องเอาแบบอย่างไปจากเมืองนครศรีธรรมราช “นครศรีธรรมราช” เป็นชื่อที่อาจารย์ตรี อมาตยกุล และศาสตราจารย์ยอร์ช เซเดส์ (George Coedes) นักปราชญ์ชาวฝรั่งเศสมีความเห็นว่า คนไทยฝ่ายเหนือเรียกขานนามราชธานีของกษัตริย์ “ศรีธรรมราช” ตามอิทธิพลของกษัตริย์ผู้ครองเมืองนครนี้ ซึ่งได้ใช้เรียกขานกันมาแต่สมัยสุโขทัยเป็นอย่างน้อยตราบนานปัจจุบันนี้

ด้วยวิวัฒนาการอันยาวนานแห่งนครศรีธรรมราช ดินแดนที่มีอดีตอันไกลโพ้นแห่งนี้ ชื่อที่ได้รับการจารึกไว้ในบันทึกแห่งมนุษยชาติ ณ ที่ต่าง ๆ กันทั่วทุกมุมโลกและทุกช่วงสมัยแห่งกาลเวลาที่นำมาแสดงเพียงบางส่วนเหล่านี้ย่อมชี้ให้เห็นพัฒนาการและอดีตอันรุ่งโรจน์ของนครศรีธรรมราชได้เป็นอย่างดี ยิ่งเมื่อหวนกลับไปสัมผัสกับหลักฐานทางโบราณคดีที่ค้นพบในนครศรีธรรมราชเข้ามาผสมผสานด้วยแล้ว ทำให้ภาพแห่งอดีตของนครศรีธรรมราชท้าทายต่อการทำความเข้าใจกับ “นครศรีธรรมราช” ดินแดนที่ร่ำรวยไปด้วยมรดกทางอารยธรรมและศิลปวัฒนธรรมแห่งนี้ยิ่งลึกลับและจริงจังยิ่งขึ้น

วิวัฒนาการทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีของนครศรีธรรมราช การศึกษาทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีของนครศรีธรรมราช ได้ดำเนินการมานานแล้ว อดีตอันรุ่งเรืองของนครศรีธรรมราชจึงได้รับการเผยแพร่ครั้งแล้วครั้งเล่า ในรูปแบบและภาษาต่าง ๆ ข้อมูลที่นำมาใช้ในการศึกษาตีความทั้งจากศิลาจารึกรุ่นเก่าที่ค้นพบเป็นจำนวนมากในนครศรีธรรมราช ประติมากรรม และโบราณวัตถุสถานอื่น ๆ ตลอดจนเอกสารโบราณที่ค้นพบในเมืองนี้เป็นจำนวนมาก ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ เช่น ตำนานเมืองนครศรีธรรมราช ตำนานพระบรมธาตุ นครศรีธรรมราช และตำนานพราหมณ์เมืองนครศรีธรรมราช เป็นต้น ผลจากการศึกษาค้นคว้าเหล่านั้นล้วนยังประโยชน์ต่อการศึกษาเกี่ยวกับอารยธรรมของนครศรีธรรมราชในระยะต่อมาอย่างใหญ่หลวง ครั้น พ.ศ. 2521 วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช, จังหวัดนครศรีธรรมราช, หน่วยงาน และ

เอกชนอีกเป็นจำนวนมาก ต่างก็ตระหนักและเล็งเห็นความจำเป็นอย่างเร่งด่วนในอันที่จะศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และโบราณคดีของนครศรีธรรมราชอย่างมีระบบ จึงได้ร่วมกันจัดให้มี “โครงการสัมมนาทางวิชาการ เรื่องประวัติศาสตร์นครศรีธรรมราช พ.ศ. 2521-2530 ขึ้น โดยจะจัดสัมมนาทางวิชาการดังกล่าวในเนื้อหาต่าง ๆ ดังนี้

1. ลักษณะพื้นฐานทางประวัติศาสตร์
2. ลักษณะทางประวัติศาสตร์เศรษฐกิจ
3. ลักษณะทางประวัติศาสตร์สังคม
4. ลักษณะทางภาษาและวรรณกรรม
5. ลักษณะทางศิลปกรรม
6. ประวัติศาสตร์และโบราณคดีนครศรีธรรมราชที่สัมพันธ์กับดินแดนอื่น

ในที่นี้จะกล่าวถึงวิวัฒนาการทางด้านอารยธรรมของมนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์ และวิวัฒนาการทางด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดีของนครศรีธรรมราช โดยสังเขป ดังนี้ คือ

ยุคหินกลาง จากหลักฐานทางโบราณคดีที่ได้จากการสำรวจภาคสนามทางโบราณคดีของกรมศิลปากรใน พ.ศ. 2452 ได้พบเครื่องมือหินเก่าแก่ (จากการเปรียบเทียบโดยถือตามลักษณะเครื่องมือ) จัดเป็นเครื่องยุคหินโพลสโตซีนตอนปลายที่ถ้ำตาคามันยิม ตำบลช้างกลาง อำเภอลำปาง เครื่องมือหินดังกล่าวที่มีลักษณะกะเทาะหน้าเดียว รูปไข่ คมรอบ ปลายแหลม ด้านบนคล้ายรอยโดยตัด คล้ายกับลักษณะของขวานกำปั้นที่พบ ณ ไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี และจัดว่าเป็นเครื่องมือหินยุคหินกลาง (อายุราว 11,000-8350 ปี มาแล้ว) หรือมีลักษณะเหมือนเครื่องมือหินวัฒนธรรมโฮบิบเนียน ดังนั้น จึงอาจจะกล่าวได้ว่าในจังหวัดนครศรีธรรมราชได้มีมนุษย์เข้ามาอยู่อาศัยอยู่ตั้งแต่ยุคหินกลางเป็นอย่างน้อย เป็นต้นมา

ยุคหินใหม่ ครั้นในยุคหินใหม่ (อายุราว 3,766-2,000 ปีมาแล้ว) ได้พบเครื่องมือเครื่องใช้ และภาชนะดินเผาในยุคนี้กระจายโดยทั่วไปทั้งที่บริเวณถ้ำและที่ราบของจังหวัดนครศรีธรรมราช เช่น พบเครื่องหินที่มีป้า ตัวขวานยาวใหญ่ (บางท่านเรียกว่า ระเบิดหิน”) ที่อำเภอลำปาง นอกจากนี้ได้พบขวานหินแบบจะงอยปากนก, มีดหิน, สิวหิน, และหม้อสามขา เป็นต้น ในหลายบริเวณของจังหวัดนี้แสดงว่าในยุคนี้ได้เกิดมีชุมชนขึ้นแล้ว และชุมชนกระจายโดยทั่วไป อันอาจจะตีความได้ว่าในยุคนี้เองที่ได้พัฒนามาเป็นเมืองและมีอารยธรรมที่สูงส่งในระยะต่อมา

ยุคโลหะ (อายุราว 2,500-2,200 ปีมาแล้ว) ได้พบหลักฐานทางโบราณคดีที่สำคัญของยุคนี้ คือ กลองมะโหรทึกสำริดในนครศรีธรรมราชถึง 2 ใบ คือ ที่บ้านเกตุกาย ตำบลท่าเรือ อำเภอลำปาง

เมือง ไบหนิง และที่คลองคูค้วน อำเภอฉวาง อีกไบหนิง กลองมโหรีดังกล่าวนี้จัดอยู่ในวัฒนธรรมดองซอน ดังนั้นย่อมเป็นการยืนยันได้ว่ายุคนี้ในชุมชนนครศรีธรรมราช ได้มีการติดต่อหรือแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกับชุมชนอื่นแล้ว การติดต่อดังกล่าวอาจจะโดยการเดินเรือ แสดงให้เห็นว่าสังคมหรือชุมชนในนครศรีธรรมราชเริ่มย่างเข้าสู่สังคมเมืองในยุคประวัติศาสตร์แล้ว ซึ่งระยะที่กล่าวนี้อาจจะเป็นระยะต้นคริสต์ศักราชหรือพุทธศตวรรษที่ 5

พุทธศตวรรษที่ 7-8 ในคัมภีร์มหานิทเทศ ซึ่งแต่งขึ้นราวพุทธศตวรรษที่ 7-8 ได้กล่าวถึง เมืองท่าที่สำคัญในอินเดีย ลังกา และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หลายเมือง ในจำนวนเมืองเหล่านี้ ตอนหนึ่งได้กล่าวถึงนครศรีธรรมราชไว้ด้วย ดังความตอนหนึ่งที่ว่า "...ไปชวาไปกะมะลิง (ตะมะลิง) ไปกะวัง (หรือวังคะ)..." นอกจากนี้ยังปรากฏในคัมภีร์มิลินทปัญหา ซึ่งแต่งขึ้นในระยะเวลาเดียวกันกับคัมภีร์มหานิทเทศด้วย คำว่า "กะมะลิง" หรือ "ตะมะลิง" หรือ "กะมะลี" จีนเรียกว่า "ตั้งมาหาลิง" เจ้าชุกวเรียก "ตัน-มา-ลิง" ในศิลาจารึกเรียก "ตามพวลิงค์" คือ เมืองนครศรีธรรมราชโบราณ แสดงว่าในระยะนี้ เมืองนครศรีธรรมราชโบราณ เป็นเมืองที่มีความเจริญทางด้านการค้า หรือเป็นตลาดการค้าที่สำคัญในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จึงเป็นที่รู้จักกันดีในหมู่นักเดินเรือและพ่อค้าชาวอินเดีย อาหรับ และจีน

พุทธศตวรรษที่ 9-10 นอกจากเอกสารของแต่ละชาติจะกล่าวถึงนครศรีธรรมราชในระยะนี้แล้วได้มีการค้นพบ พระวิษณุศิวา อันเป็นเทวรูปกลุ่มที่เก่าแก่ที่สุดในประเทศไทย และภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จำนวน 3 องค์ในภาคใต้ พระวิษณุในกลุ่มนี้จำนวน 2 องค์ค้นพบในจังหวัดนครศรีธรรมราช คือ องค์แรกค้นพบที่หอพระนารายณ์ อำเภอเมือง ต่อมาย้ายไปประดิษฐาน ณ วัดพระบรมธาตุวรมหาวิหาร และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ นครศรีธรรมราช ตามลำดับ องค์ ที่สองค้นพบที่วัดพระพรหม ตำบลนาสาร อำเภอเมือง และปัจจุบันนี้จัดแสดงอยู่ ณ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารนครศรีธรรมราช เทวรูปกลุ่มนี้มีอายุในราวพุทธศตวรรษที่ 9-10 เพราะเหตุว่าแสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของศิลปะอินเดียสมัยมถุราและอมราวดีตอนปลาย (พุทธศตวรรษที่ 8-9) ปรากฏอยู่

พุทธศตวรรษที่ 11-12 ในราวกลางพุทธศตวรรษที่ 10 หลักฐานทางโบราณคดีที่เกี่ยวกับพุทธศาสนาก็ได้ปรากฏขึ้นในนครศรีธรรมราช คือ เศียรพระพุทธรูปศิลาขนาดเล็กซึ่งพบที่อำเภอสิชล (สูง 8.90 เซนติเมตร) ปัจจุบันนี้จัดแสดง ณ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาตินครศรีธรรมราช เศียรพระพุทธรูปดังกล่าวมีต้นแบบมาจากศิลปะกลุ่มแม่น้ำกฤษณาทางภาคตะวันออกเฉียงใต้ของประเทศอินเดีย และศิลปะแบบนี้ได้ส่งอิทธิพลต่อศิลปะรุ่นหลังมาจนถึงพุทธศตวรรษที่ 1346 นอกจากนี้ในชุมชนโบราณสิชล ซึ่งตั้งอยู่บนแนวสันทรายที่ทอดตัวในแนวเหนือ-ใต้ โดยเป็นแนวตั้งของเขตอำเภอขนอมผ่านลงมายังอำเภอสิชล อำเภอท่าศาลา และอำเภอเมือง

นครศรีธรรมราช ซึ่งยาวประมาณ 100 กิโลเมตร และอยู่ห่างจากชายฝั่งอ่าวไทยประมาณ 5-10 กิโลเมตร ได้พบโบราณวัตถุและโบราณสถานที่ได้รับอิทธิพลของศาสนาพราหมณ์มากมาย ด้วยสภาพภูมิศาสตร์ ที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาทางอารยธรรมและการตั้งถิ่นฐานของมนุษยชาติ เพราะมีที่ราบชายฝั่งทะเลกว้างใหญ่ไพศาลเหมาะแก่การกสิกรรม มีอ่าวและแม่น้ำหลายสายที่เหมาะสมแก่การจอดเรือและคมนาคม มีแหล่งน้ำสำหรับการบริโภค และตั้งอยู่ในทำเลที่เป็นชายฝั่งทะเลเปิด อันเหมาะแก่การเป็นสถานีการค้า และแวะพักสินค้ามาแต่โบราณ แห่งนี้มีการพัฒนาสูงส่งมาแต่อดีตเหมือนกับชุมชนอื่น ๆ บนคาบสมุทรไทยอันเป็นศูนย์กลางหรือจุดนัดพบระหว่าง อารยธรรม และการค้าของพ่อค้าวานิชใน ทะเลจีนใต้แห่งมหาสมุทรแปซิฟิกกับพ่อค้าวานิชในทะเลอันดามัน แห่งมหาสมุทรอินเดีย หรืออีก นัยหนึ่งคือ “จุดนัดพบระหว่างตะวันออกกับตะวันตก” หากแต่เพราะสภาพภูมิศาสตร์ที่เหมาะสม ว่าทำให้ชุมชนโบราณศิขลพัฒนาการได้อย่างรวดเร็ว และกว้างใหญ่ไพศาลมาก โดยเฉพาะในยุคกึ่งก่อนประวัติศาสตร์และยุคเริ่มต้นประวัติศาสตร์ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จากหลักฐานโบราณคดีที่ค้นพบในภาคใต้ ปรากฏว่าลักษณะภูมิศาสตร์ โบราณคดีมีอิทธิพลต่อการตั้งหลักแหล่งมาตั้งแต่ก่อนประวัติศาสตร์ แล้วได้วิวัฒนาการมาตามลำดับ ดังจะเห็นได้อย่างชัดเจนในการตั้งหลักแหล่งชุมชนที่เป็นบ้านเมืองของประชาชนในภาคใต้มาตั้งแต่โบราณ กล่าวว่ บริเวณที่มีความเจริญสูงขึ้นไปเป็นสังคมเมืองอยู่ทางฝั่งตะวันออก เป็นส่วนใหญ่ ส่วนทางฝั่งตะวันตกประชาชนทั้งตั้งหลักแหล่งมี 2 พวกซึ่งมีวัฒนธรรมแตกต่างกัน คือ พวกแรก ได้แก่ คนพื้นเมืองที่มีความเป็นอยู่ถ้ำหลัง มีอาชีพประมงหรือล่าสัตว์และทำไร่เลื่อนลอย อยู่กันเป็นชุมชนเล็ก ไม่สามารถขยายตัวเป็นเมืองใหญ่ได้ ส่วนพวกที่สองเจริญรุ่งเรืองสูงกว่า แต่มักจะเป็นชาวต่างชาติ เช่น พ่อค้าหรือนักแสวงโชคที่เข้ามาตั้งหลักแหล่งพักสินค้าหรือจุดแร่ธาตุเป็นสินค้า ชุมชนพวกหลังนี้อาจจะขยายตัวเป็นเมืองได้ จากการศึกษาทางโบราณคดีที่ผ่านมา กล่าวได้ว่า ได้พบชุมชนโบราณที่เก่าแก่ในคาบสมุทรไทยในช่วงต่อเนื่องของยุคสำริดกับยุคแรกเริ่มของการเข้าสู่สมัยประวัติศาสตร์ของประเทศไทย ในแหล่งโบราณคดีชายฝั่งทะเลหลายแห่งด้วยกัน แหล่งโบราณคดีเหล่านั้นได้พัฒนาอารยธรรมสืบเนื่องกันต่อมาด้วยเวลาอันยาวนาน และมีจำนวนไม่น้อยที่ได้พัฒนามาตามลำดับตราบจนปัจจุบันนี้ แหล่งโบราณคดีที่สำคัญและเป็นที่ยู้งักกันดีมีอยู่มาก เช่น แหล่งโบราณคดีเขาสามแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร แหล่งโบราณคดีในอำเภอท่าชนะ แหล่งโบราณคดีพุมเรียง และชุมชนโบราณไชยา อำเภอ แหล่งโบราณคดีเขาศรีวิชัย อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี แหล่งโบราณคดีในเขตอำเภอสิชล อำเภอท่าศาลา และอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช แหล่งโบราณคดีสทิงพระ จังหวัดสงขลา แหล่งโบราณคดีในอำเภอชะเรียง จังหวัดปัตตานี แหล่งโบราณคดีเกาะคอเขา และอื่น ๆ ในเขตอำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา และแหล่งโบราณคดีควนลูกปัด อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่ เป็นต้น แหล่งโบราณคดีที่กล่าวมานี้มีอยู่ไม่น้อยที่สังเกตได้อย่างชัดเจน ว่าเป็นแหล่งโบราณคดีที่ได้รับ

อิทธิพลจากศาสนาพราหมณ์ อันหมายถึงศาสนาที่ตั้งเดิมตั้งแต่สมัยพระเวท (เริ่มขึ้นเมื่อประมาณ 1,000 ปีก่อนพุทธกาล) ซึ่งมีลักษณะเป็นพหุทวนิยม แล้วเปลี่ยนแปลงไปที่ละขั้น จนถึงขั้นเทพองค์เดียวที่เป็นนามธรรม (Monism) ในที่สุดก็ได้วิวัฒนาการมาเป็นศาสนาฮินดู มีพระเจ้าสูงสุดสามองค์ คือ พระพรหม พระวิษณุ (นารายณ์) พระศิวะ (อิศวร) เรียกว่า “ตรีมูรติ” ในที่นี้ไม่ได้ใช้คำว่า “ศาสนาฮินดู” เพราะว่าหากใช้คำนี้ย่อมเน้นเฉพาะศาสนาของชาวอินเดียในปัจจุบันซึ่งมีลักษณะเป็นชาตินิยม หรือพลังทางสังคม บางช่วงรวมเอาศาสนาพุทธเข้าไปด้วยเมื่อเป็นเช่นนี้ทำให้ภาพพจน์ทางด้านประวัติศาสตร์โบราณคดี และวิวัฒนาการของวัฒนธรรมไม่ชัดเจน เพราะไม่ได้เน้นสายธารทางศาสนาจากอินเดียที่ได้หลังไหลเข้ามาสู่ภาคใต้ของประเทศไทยแล้วกลายเป็นตัวกำหนดวัฒนธรรมทางศาสนาที่สำคัญ ก่อนที่ชุมชนในภาคใต้ของประเทศไทยจะรับอิทธิพลจากศาสนาพราหมณ์นั้น ได้กล่าวมาแล้ว ว่าดินแดนในบริเวณนี้มีพัฒนาการทางอารยธรรมสูงส่งมาก่อนแล้ว ดังนั้นจึงย่อมมีคติความเชื่ออันเป็นเอกลักษณ์ของตนเองมาก่อนแล้วเช่นเดียวกัน และเมื่อรับอิทธิพลจากศาสนาพราหมณ์เข้ามาในระยะหลังคงจะได้มีการผสมผสานเอาความเชื่อดั้งเดิมที่มีอยู่เดิมแล้วนั้นวิวัฒนาการกลายเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และมีความรุ่งเรืองสืบมาตราบจนปัจจุบันนี้ อิทธิพลของศาสนาพราหมณ์ที่เราค้นพบ ณ ชุมชนโบราณสิชลจึงเป็นเพียงตัวอย่างหนึ่งแห่งลักษณะการของวิวัฒนาการอันเป็นเอกลักษณ์ของตนเองบนคาบสมุทรไทยดังกล่าวมา ในด้านศิลปวัฒนธรรม กล่าวได้ว่าในช่วงพุทธศตวรรษที่ 11-14 ดินแดนต่างๆ บนแหลมมลายูตอนเหนือ โดยเฉพาะนครศรีธรรมราชได้รับอิทธิพล แบบอย่างศิลปวัฒนธรรมจากอินเดียอย่างมากมาย อาจจะเรียกได้ว่าชาวอินเดียได้เดินทางเข้ามาติดต่อค้าขายและเผยแพร่อารยธรรม ฟังรากฐานมั่นคงครั้งสำคัญ โดยเฉพาะศาสนาพราหมณ์เจริญรุ่งเรืองสูงสุด จึงได้ค้นพบโบราณวัตถุสถานมากกว่าที่ใดในประเทศไทย แม้แต่ชื่อเมือง “ตามพรลิงค์” ก็ได้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าสืบเนื่องมาจากศาสนาพราหมณ์นั่นเอง และหลักฐานทางโบราณวัตถุในลัทธิไศวะนิกายซึ่งเป็นที่เคารพนับถือแพร่หลายในอินเดีย ภาคใต้ก็พบเป็นจำนวนมากมายในเขตนครศรีธรรมราชรองรับอยู่แล้ว แม้ว่าในขณะนี้ยังไม่ได้ดำเนินการขุดค้นทางโบราณคดีในชุมชนโบราณสิชล แต่ได้ค้นพบหลักฐานทางโบราณคดีในชุมชนโบราณแห่งนี้เป็นจำนวนมาก ทั้งโบราณวัตถุ โบราณสถาน ชิ้นส่วนสถาปัตยกรรม สระน้ำโบราณ และเศษศิลาจารึก หลักฐานทางโบราณคดีเหล่านี้ ส่วนใหญ่เนื่องในศาสนาพราหมณ์ทั้งสิ้น โบราณวัตถุ โดยเฉพาะประติมากรรมรูปเคารพเนื่องในศาสนาพราหมณ์ที่ค้นพบ ณ ชุมชนโบราณ สิชลแห่งนี้ล้วนทำด้วยศิลา เช่น ศิวลึงค์, โยนิ, พระวิษณุ และพระพิฆเนศวร(พระกณศ) เป็นต้น จากการกำหนดอายุเบื้องต้นโดยอาศัยรูปแบบทางศิลปกรรมเป็นเครื่องกำหนด อาจจะกล่าวได้ว่า โบราณสถานวัตถุเหล่านี้มีอายุอยู่ในราวพุทธศตวรรษที่ 11-14 เป็นส่วนใหญ่ ส่วนโบราณสถานนั้นอาจจะกล่าวได้ว่าในชุมชนโบราณแห่งนี้มีโบราณสถานที่เนื่องในศาสนาพราหมณ์เป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้เพราะได้ค้นพบโบราณวัตถุหรือรูปเคารพที่เนื่องใน

ศาสนาพราหมณ์ปรากฏอยู่ควบคู่กับโบราณสถานเหล่านี้ เช่น ศิวะลิงห์ เทวรูป พระวิษณุ เทวรูปพระพิฆเนศวร และโยนิ เป็นต้น จากการสำรวจภาคสนามทางโบราณคดีในขณะนี้ปรากฏว่าได้พบโบราณสถานที่เนื่องในศาสนาพราหมณ์ในชุมชนโบราณแห่งนี้ไม่น้อยกว่า 50 แห่ง โบราณสถานส่วนใหญ่ตั้งอยู่ริมน้ำ (คลอง) ในอำเภอ สีชล เช่น คลองท่าหน คลองท่าควาย คลองท่าเรือรี และคลองเทพราช เป็นต้น จาก การกำหนดอายุเบื้องต้นของโบราณสถานเหล่านี้ โดยอาศัยรูปแบบทางศิลปกรรมของโบราณวัตถุที่พบร่วมกับโบราณสถานและอักษรปัลลวะบางตัวที่สลักอยู่ในชิ้นส่วนของอาคารโบราณสถาน บางแห่ง อาจจะสามารถกล่าวได้ว่าโบราณสถานเหล่านี้มีอายุอยู่ในราวพุทธศตวรรษ 11-1455 อันเป็นโบราณสถานรุ่นแรก ๆ ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ยังหลงเหลืออยู่ โบราณสถานในชุมชน โบราณแห่งนี้จำนวนไม่น้อยที่ถูกกรือ จนโบราณวัตถุหรือรูปเคารพ และชิ้นส่วนของอาคารซึ่งทำด้วยหินและอิฐกระจายระเจจาย โดยทั่วไปชิ้นส่วนที่ทำด้วยหิน ได้แก่ ฐานเสา ธรณี ประตู กรอบประตู และเสา เป็นต้น และยังมีโบราณสถานอีกไม่น้อยที่ยังคงอยู่ภายใต้เนินดิน ซึ่งคงหมายถึงยังไม่ถูกขุดค้นทำลาย รอบโบราณสถานที่อยู่ห่างจากลำน้ำ มักจะมีสระน้ำโบราณปรากฏอยู่โดยทั่วไป สระน้ำโบราณเหล่านี้คงจะขุดขึ้นเนื่องในความเชื่อหรือพิธีกรรมทางศาสนา และการบริโภคของชุมชน แต่โบราณสถานบางแห่ง แม้จะอยู่ใกล้ลำน้ำ แต่ก็ปรากฏสระน้ำโบราณเช่นกัน โดยสระน้ำโบราณมักจะอยู่ในด้านอื่น ๆ ที่ตรงข้ามกับด้านที่ติดลำคลอง บรรดาโบราณสถานเหล่านี้ โบราณสถานบนเขาคำนับว่าน่าสนใจมาก เพราะได้ค้นพบโบราณวัตถุ (รูปเคารพ) ของไวษณพนิกาย และไศวะนิกายที่มีอายุอยู่ในช่วงเดียวกันอยู่ด้วยกันหลายชิ้น นอกจากนี้ยังได้พบโยนิ (หรืออาจจะพื้นฐานรูปเคารพ) ขนาดใหญ่ ล้ำรางน้ำมันต์ และชิ้นส่วนสถาปัตยกรรมที่ส่วนใหญ่ทำด้วยหินปูนและอิฐเช่นเดียวกับแหล่งโบราณคดีอื่น ๆ กระจายอยู่ทั่วไปทั้ง ภูเขาภูนี้แต่สิ่งเหล่านี้พบในปริมาณมาก และขนาดใหญ่กว่าแหล่งโบราณคดีอื่น ๆ คงจะเป็นเพราะมีโบราณสถานหลายหลังหรือไม่ก็มีโบราณสถานขนาดใหญ่อยู่บนภูเขาภูนี้จนนักโบราณคดีบางท่านตั้งข้อสังเกตว่าโบราณสถานแห่งนี้อาจจะเป็นศูนย์กลางของชุมชนโบราณแห่งนี้ ศูนย์กลางของโบราณสถานทั้งหลายในบริเวณนี้ก็ได้เพราะรอบ ๆ โบราณสถานแห่งนี้โดยเฉพาะทางด้านเหนือห่างออกไปรัศมีราว 500-1,000 เมตร ได้พบโบราณสถานที่ชาวบ้านพบรูปเคารพในศาสนาพราหมณ์ทั้งไศวะนิกายและไวษณพนิกายกระจายอยู่อย่างหนาแน่นเป็นพิเศษ บริเวณที่พบโบราณสถานทีเนื่องในศาสนาพราหมณ์หนาแน่นเป็นพิเศษในชุมชนโบราณ สีชล ได้แก่ ตำบล สีชล ตำบลเทพราช ตำบลเสาภา ตำบลฉลอง และตำบล ทุ่งปรัง ในอำเภอสีชล ตำบลกลาย ในอำเภอท่าศาลา และในเขตเมืองโบราณนครศรีธรรมราช จากที่กล่าวมานี้ จะเห็นได้ว่าชุมชนโบราณสีชลคงจะเป็นพัฒนาการของชุมชนยุคแรก ๆ ของการเข้าสู่สมัยประวัติศาสตร์ของภูมิภาคนี้ ต่อเนื่องมาถึงยุครุ่งเรืองยุคหนึ่งของ “ตามพรลิงค์” ก็เป็นไปได้ ยิ่งกว่านั้นเมื่อได้ดำเนินการทางโบราณคดีในชุมชนโบราณแห่งนี้อย่างจริงจัง และถูกหลักวิชาแล้ว คงจะได้ข้อมูลที่มีค่าอย่างยิ่งเกี่ยวกับ

อารยธรรมอิทธิพลศาสนาพราหมณ์ ในภูมิภาคนี้เป็นอย่างมาก เพราะหลักฐานเหล่านี้อาจจะรองรับเอกสารจีนที่กล่าวว่าในราวพุทธศตวรรษที่ 8-9 ในบริเวณเมือง Tun-sun ซึ่งเป็นรัฐทางชายฝั่งทะเลด้านตะวันออกมีความเจริญทางการค้ามากจึงมีชนชาติเป็นจำนวนมากอยู่ในชุมชนนี้ ดังปรากฏว่ามีพวกฮู (Hu) ตั้งหลักแหล่งอยู่ที่นี้ถึง 500 ครอบครัว และ พวกพราหมณ์ชาวอินเดียกว่าพันคน ซึ่งจำนวนหนึ่งได้แต่งงานกับสตรีชาวพื้นเมืองก็เป็นได้

นอกจากจะพบหลักฐานทางโบราณคดีทั้งที่เกี่ยวกับศาสนาพราหมณ์ และศาสนาพุทธ ซึ่งได้รับอิทธิพลจากศิลปะในประเทศอินเดีย โดยตรงเป็นอย่างดีมีภายในนครศรีธรรมราช ในระยะนี้แล้ว เรายังค้นพบศิลาจารึกกรุ่นแรกของประเทศไทยในนครศรีธรรมราชอีกหลายหลักในระยะนี้ เช่น ศิลาจารึกหุบเขาช่องคอย ซึ่งค้นพบเมื่อ พ.ศ. 2522 ณ หุบเขาช่องคอย บ้านคลองท่อน หมู่ที่ 9 ตำบลควนเกย อำเภออ่อนพิบูลย์ โดยจารึกด้วยอักษรปัลลวะ อายุราวพุทธศตวรรษที่ 10-11 (นายชูศักดิ์ ทิพย์เกสร นักภาษาโบราณ กองหอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร มีความเห็นว่าเมื่อพิจารณาโดยอาศัยวิวัฒนาการของรูปแบบอักษรเป็นเกณฑ์แล้วจะปรากฏศิลาจารึกหลักนี้มีรูปอักษรเก่าแก่ที่สุดในประเทศไทยในขณะนี้) ศิลาจารึกหลักนี้ใช้ภาษาสันสกฤต ข้อความที่จารึกบางท่านกล่าวว่าเป็นการบูชาพระศิวะ, ความนอบน้อมต่อพระศิวะ, เหตุที่บุคคลผู้นับถือพระศิวะเข้าไปหาพระศิวะ และคติชีวิตที่ว่าคนคืออยู่ในบ้านของผู้ใด ความสุขและผลดีย่อมมีแก่ผู้นั้น แต่บางท่านมีความเห็นว่าเป็นจารึกเกี่ยวกับการสรรเสริญและสวดดีพระเกียรติคุณของกษัตริย์ศรีวิชัย และ ศิลาจารึกวัดมเหยงคณ์ อำเภอเมือง (จารึกหลักที่ 27 ในหนังสือประชุมศิลาจารึกภาคที่ 2) ซึ่งจารึกด้วยอักษรปัลลวะคล้ายกับตัวอักษรที่พบในดินแดนเขมรโบราณ ภาษาสันสกฤต อายุราวพุทธศตวรรษที่ 13 กล่าวถึงเรื่องราวทางศาสนา เรื่องของสงฆ์ พราหมณ์ และจริยวัตรอันเป็นส่วนประกอบทางศาสนา เป็นต้น จากหลักฐานที่กล่าวมานี้แสดงให้เห็นว่านครศรีธรรมราชได้รับอิทธิพลทางวัฒนธรรมจากอินเดียทั้งในด้านอักษร ภาษา ความเชื่อ ศาสนา ประเพณี กฎหมาย ละครระบบการปกครอง อันเป็นรากฐานที่สำคัญทางวัฒนธรรมของนครศรีธรรมราชและของไทยปัจจุบันนี้

พุทธศตวรรษที่ 13-19 นักปราชญ์บางท่านมีความเห็นว่าในพุทธศตวรรษที่ 13 จดหมายเหตุจีนในสมัยราชวงศ์ถัง (พ.ศ. 1161-1499) เรียกนครศรีธรรมราชว่า “ซีหลีโพซี” หรือ “ซี-ลิ-โพ-ซี” หรือ “ซีหลีโพเซ” ต่อถึงสมัยราชวงศ์ซ่ง (พ.ศ. 1503-1822) เปลี่ยนเป็นเรียกว่า “สันโพซี” หรือ “ซันโพซี” ตำนานและพงศาวดารลังกา เรียกว่า “ชวกะ” ส่วนจดหมายเหตุพ่อค้าชาวอาหรับเรียกว่า “ซาบัก” หรือ “ซาบาเกะ” ศาสตราจารย์ยอร์ช เซเดส์ เรียกว่า “ศรีวิชัย” อันเป็นชื่อที่ได้มาจากศิลาจารึกหลักที่ 23 (วัดเสามาเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช) เพราะในคำแปลศิลาจารึกหลักที่ 23 ซึ่งสลักเมื่อ พ.ศ. 1318 นี้ท่านเรียกกษัตริย์ว่า “พระเจ้ากรุงศรี-

วิชัย” และท่านยืนยันว่าชื่อที่กล่าวมาข้างต้นนี้เป็นชื่อเดียวกัน เพียงแต่ท่านไปมีมติว่าศูนย์กลางหรือ ราชธานีของอาณาจักรศรีวิชัย ควรอยู่ที่เมืองปาเล็มบังในเกาะสุมาตรา ประเทศอินโดนีเซีย แต่ต่อมาศาสตราจารย์มาจุมคาร์มีความเห็นขัดแย้งว่า ราชธานีควรจะอยู่ ณ ที่ที่พบศิลาจารึกหลักที่ 23 คือ นครศรีธรรมราช นอกจากชื่อพวกชวกะแล้ว ตำนานพงศาวดารลังกา และจดหมายเหตุ เช่น คัมภีร์มหานิทเทศ ยังเรียกชื่อดินแดนปลายแหลมทองอีกหลายชื่อ เช่น สุวรรณทวีป, สุวรรณปุระ, และตามพรลิงค์ เป็นต้น โบราณคดียอมรับว่าหมายถึงนครศรีธรรมราช เพราะฉะนั้นนักปราชญ์บางท่านจึงมีความเห็นว่ารัฐศรีวิชัยกับนครศรีธรรมราชก็คือแผ่นดินเดียวกัน ขอบเขตของรัฐนี้จะกว้างขวางแค่ไหนก็เป็นไปตามระยะแห่งความเจริญ ความเสื่อม ที่ตั้งของราชธานีจะโยกย้ายไปตั้งที่เมืองใดบ้าง ก็ย่อมแล้วแต่พระราชอัชฌาศัย และอาณาภาพของกษัตริย์ผู้ปกครองรัฐในแต่ละ ช่วงสมัย แต่เรื่องนี้ก็ยังไม่เป็นที่ยุติคงจะต้องศึกษาค้นคว้ากันต่อไปอีกไม่น้อย

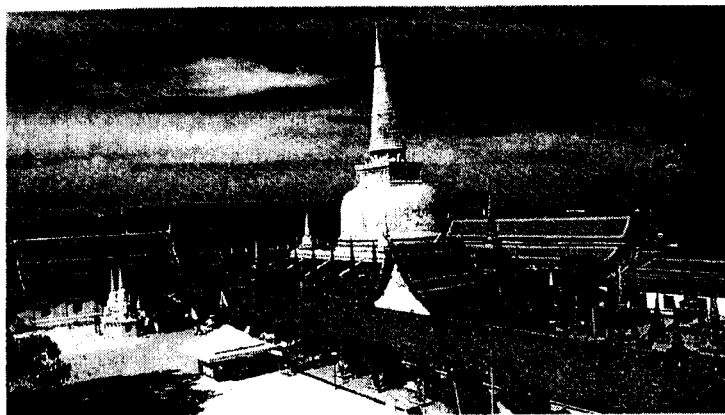
พุทธศตวรรษที่ 20-25 ในกรุงศรีอยุธยาซึ่งเริ่มต้นในสมัยพระรามาธิบดี 1 (ซึ่งครองราชย์ระหว่าง พ.ศ. 1893-1912) เป็นต้น แคว้นนครศรีธรรมราชจะเข้าร่วมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันแคว้นศรีอยุธยา และแคว้นอื่น ๆ ด้วย เช่น ล้านนา สุโขทัย และละโว้ เป็นต้น เมื่อรัฐอิสระเหล่านี้รวมเข้าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันแล้วจึงเรียกว่า “ราชอาณาจักรสยาม” โดยให้มีศูนย์กลางหรือราชธานีที่กรุงศรีอยุธยา ส่วนแคว้นอื่น ๆ มีฐานะเป็นประเทศราช ในราว พ.ศ.1928 พระรามาธิบดี (ครองราชย์ พ.ศ. 1931-1938) ได้เสด็จยกกองทัพขึ้นไปตีเชียงใหม่และได้กวาดต้อนชาวเชียงใหม่ มาไว้ที่เมืองนครศรีธรรมราช นับว่าเป็นวีรลคหัวเมืองล้านนาไทย และเพิ่มประชากรให้เมืองนครศรีธรรมราช ในสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ (ครองราชย์ พ.ศ.1991-2031)ได้ทรงเปลี่ยนฐานะเมืองนครศรีธรรมราชเมือง “พระยามหานคร” มาเป็น “หัวเมืองเอก” ใน พ.ศ.1998 และให้เจ้าเมืองได้รับบรรดาศักดิ์เป็น “เจ้าพระยาศรีธรรมราช” ในสมัยพระเจ้าปราสาททอง (ครองราชย์ พ.ศ.2173-2198) นับเป็นครั้งแรกที่นครศรีธรรมราชเป็นกบฏ โดยมีสาเหตุจากความแตกแยกของข้าราชการในกรุงศรีอยุธยาและการผลักดันแผ่นดินใน พ.ศ. 2172 ซึ่งตรงกับสมัยพระอาทิตย์วงศ์ผู้เยาว์ ก็ได้เริ่มวางแผนที่จะกำจัดออกญาเสนาภิมุข (ยามาดา) เจ้ากรมอาสาญี่ปุ่นผู้มีอำนาจมากในกรุงศรีอยุธยาเวลานั้นให้ออกไปเสียจากกรุงศรีอยุธยา เพื่อจะได้ไม่ขัดขวางการปราบดาภิเษกขึ้นเป็นกษัตริย์ของตน โดยส่งให้ออกญาเสนาภิมุขไปปราบกบฏที่นครศรีธรรมราชสำเร็จ ออกญาเสนาภิมุขได้ประหารชีวิตข้าราชการผู้ใหญ่ของเมืองที่ไม่ยอมอ่อนน้อมหลายคน พร้อมทั้งริบที่ดินจากชาวเมือง แบ่งปันให้ชาวญี่ปุ่นที่ติดตาม เมื่อเสร็จศึกเมืองนครศรีธรรมราชแล้ว ออกญาเสนาภิมุขได้ยกทัพไปปราบกบฏที่ปัตตานี แต่เสียทีถูกอาวุธบาดแผลสาหัส กลับมารักษาตัวที่เมืองนครศรีธรรมราชจนเกือบหาย แต่กลับถูกพระยามะริด ซึ่งออกไปช่วยราชการอยู่ที่เมืองนครศรีธรรมราช ใช้ผ้าพันแผลอาบยาพิษปิดให้ จึงถึงแก่กรรม เพราะยาพิษ

ในพ.ศ. 2173 ฝ่ายนครศรีธรรมราชเมื่อสิ้นออกญาเสนาภิมุขแล้วก็คิดตั้งตนเป็นอิสระไม่ขึ้นกับกรุงศรีอยุธยาอีก เพราะไม่เห็นด้วยกับการปราบดาภิเษกของพระเจ้าปราสาททอง การตั้งตนเป็นอิสระเช่นนี้ทางกรุงศรีอยุธยาถือว่าเป็นกบฏ จึงได้ส่งกองทัพไปปราบปราม โดยให้ออกพระศักดิ์พลฤทธิ์ และออกญาทำนน้ำเป็นแม่ทัพ ผลปรากฏว่าตีเมืองนครศรีธรรมราชได้โดยง่าย เวลาต่อมาอีกประมาณ 25 ปี เมืองนครศรีธรรมราชก็เป็นกบฏต่อกรุงศรีอยุธยาครั้งหนึ่งคือ เป็นกบฏในสมัยพระเพทราชา (ครองราชย์ พ.ศ. 2231-2245) ใน พ.ศ. 2227 โดยสาเหตุจากเมืองนครศรีธรรมราชไม่ยอมรับพระเพทราชาให้สืบสันตติวงศ์ ต่อจากสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ทางกรุงศรีอยุธยา ก็ยกกองทัพไปปราบอีก โดยให้พระสีหราชเดโชเป็นทัพหน้า พระยาราชบุรีเป็นทัพหลัง และให้พระยาราชวังสัน (แขก) เป็นแม่ทัพเรือใช้เวลาอยู่ถึง 3 ปี จึงตีแตก ผลการเกิดกบฏครั้งนี้ทำให้กรุงศรีอยุธยาไม่สู้ไว้วางใจเมืองนครศรีธรรมราชมากนัก จึงได้มีการย้ายสังกัด จากสมุหพระกลาโหม และสมุหนายกไปขึ้นกับสมุหพระยากลาโหมแต่ฝ่ายเดียว ภายหลังที่เมืองนครศรีธรรมราชเป็นกบฏในรัชสมัยพระเพทราชาแล้ว เจ้าเมืองนครศรีธรรมราชก็ถูกลดฐานะลงเป็นเพียง “ผู้รั้งเมือง” อยู่ระยะเมือง ครั้นถึงสมัยพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ (ครองราชย์ พ.ศ. 2275-2301) ได้มีการยกฐานะเจ้าเมืองนครศรีธรรมราชขึ้นอีกครั้งหนึ่ง และยกฐานะเมืองเป็น “เมืองพระยามหานคร” เพราะเห็นว่าเมืองนครศรีธรรมราชเป็นหัวเมืองเอกอยู่ทางภาคใต้เพียงเมืองเดียว มีหน้าที่ในการควบคุมหัวเมืองประเทศราช ในหัวเมืองลายุ และเป็นผู้รักษาอาณาเขตทางด้านนี้ด้วย ครั้นสิ้นสมัยพระเจ้าอยู่หัวบรมโกษฐ์ กรุงศรีอยุธยาจะสับสนระส่ายมาก พม่าก็ยกกองทัพใหม่ประชิดเมือง และในที่สุดเสียกรุงศรีอยุธยาใน พ.ศ. 2310 เมืองนครศรีธรรมราชก็ได้ตั้งตนเป็นใหญ่ขึ้นนาม “ชุมนุมเจ้านครศรีธรรมราช” โดยมีพระปลัด (หนู) ผู้รั้งเมืองเป็นหัวหน้าควบคุม เมื่อสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี ได้กู้เอกราชได้เรียบร้อยแล้ว ได้ยกทัพไปปราบปรามชุมนุมเจ้าพิมาย เสร็จแล้วจึงยกทัพลงมาปราบปรามชุมนุมเจ้านครศรีธรรมราช ผลของการยกในระยะแรกทัพหน้าของสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีเสียที เป็นผลให้พระยาเพชรบุรีและพระศรีพิพัฒน์ตายในที่รบ ครั้นสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีทราบผลศึกว่าเพลี่ยงพล้ำ จึงโปรดเกล้าให้ยกทัพหลวงไปทันที ครั้งนี้ทัพเมืองนครศรีธรรมราชได้โดยง่าย พระยาปัตตานีเกรงพระบรมเดชานุภาพจึงจับเจ้านคร (หนู) และครอบครัวส่งมาถวายแต่โดยดี คณะลูกขุนได้ปรึกษาโทษให้สำเร็จโทษเสีย แต่สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีทรงเห็นว่า เจ้านคร (หนู) มิได้เป็นกบฏประทุษร้ายต่อราชอาณาจักร เป็นแต่ตั้งตัวเป็นใหญ่ขึ้น ในเวลาที่บ้านเมืองเป็นจลาจล และศูนย์เสียอิสรภาพแก่พม่า จึงเห็นสมควรพระราชทานอภัยโทษ และได้รับพระราชทานน้ำพิพัฒน์สัตยาเป็นข้าราชการในกรุงธนบุรี แต่ให้มียศเพียงพระยาพระราชทานบ้านเรือนให้อาศัยเป็นอย่างดี เมื่อเสร็จศึกเมืองนครศรีธรรมราชในครั้งนี้ สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี (ครองราชย์ พ.ศ. 2310-2325) โปรดเกล้าให้ราชบัณฑิตอันเชิญพระไตรปิฎกจากเมืองนครศรีธรรมราชลงเรือไปยังกรุงธนบุรี ให้ครบทุกคัมภีร์เพื่อคัดลอกเป็นฉบับจำลองไว้ ณ

กรุงธนบุรี ทั้งนี้เนื่องจากพระไตรปิฎกในกรุงศรีอยุธยาได้ถูกพม่าเผาทำลายเสียหายมาก ส่วนตำแหน่งผู้รั้งเมืองนครศรีธรรมราชคนใหม่ โปรดเกล้าฯ ให้พระเจ้าหลานเธอ เจ้านราสูริยวงศ์ครองตำแหน่งและยกฐานะเมืองนครศรีธรรมราชขึ้นเป็น “ประเทศราช” อีกครั้งหนึ่งโดยมีเจ้านราสูริยวงศ์เป็นเจ้าประเทศราช เจ้านราสูริยวงศ์ครองเมืองนครศรีธรรมราช ได้ราว 6 ปีก็ถึงแก่พิราลัย เมื่อ พ.ศ. 2319 สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีทรงแต่งตั้งให้เจ้านคร(หนู) ซึ่งเข้ารับราชการในกรุงธนบุรีให้กลับไปครองเมืองนครศรีธรรมราชอีกครั้ง โดยได้สุพรรณภูมิเป็น “พระเจ้าขัตติยราชนิคม สมมตมโหศวรรย์ พระเจ้านครศรีธรรมราช เจ้าฉันทสิมา” เมื่อ พ.ศ.2319 พระเจ้านครศรีธรรมราช ได้รับเฉลิมพระยศเสมอด้วยเจ้าประเทศราช มีอำนาจแต่งตั้งพระยาอัครมหาเสนาและจตุสดมภ์สำหรับเมืองนครศรีธรรมราชได้คล้ายกรุงธนบุรี พระเจ้านครศรีธรรมราช (หนู) ได้รับราชการสนองพระเดชพระคุณมาจนกระทั่งสิ้นรัชสมัยพระเจ้ากรุงธนบุรีครั้นถึงสมัยสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก (ครองราชย์ พ.ศ. 2325-2352) คือ ในพ.ศ. 2327 จึงถูกถอดจากพระยศ “พระเจ้านครศรีธรรมราช” ลงเป็น “พระยานครศรีธรรมราช” และในรัชกาลเดียวกัน ได้แต่งตั้งอุปราช (พัฒน์) บุตรเขยของพระเจ้านครศรีธรรมราช (หนู) ขึ้นเป็น “เจ้าพระยานครศรีธรรมราช” เจ้าพระยานครศรีธรรมราช (พัฒน์) รับราชการมาจนถึงปลายรัชสมัยรัชกาลที่ 2 จึงได้กราบพูลลาออกจากตำแหน่ง ด้วยเห็นว่าตนชราภาพมากแล้ว พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (ครองราชย์ 2352-2367) จึงได้โปรดเกล้าฯ แต่งตั้งพระบริรักษ์ภูเบศรผู้ช่วยราชการเมืองนครศรีธรรมราช เป็นเจ้าเมืองนครศรีธรรมราช มีนามในตราตั้งว่า “พระยาศรีธรรมโสกราชชาติเคโซไชยมโหสูริยาธิบดี อภัยพิริยปราชกรมพาทู พระยาศรีธรรมราช” ต่อมากระทำความดีความชอบในราชการจนได้รับการแต่งตั้งเป็น “เจ้าพระยานครศรีธรรมราช” คนทั่วไปรู้จักในนาม “เจ้าพระยานครน้อย” เจ้าพระยานครศรีธรรมราช (น้อย) ตามหลักฐานทางราชการกล่าวว่า เป็นบุตรเจ้าพระยานคร (พัฒน์) แต่คนทั่วไปทราบว่าเป็นโอรสของพระเจ้ากรุงธนบุรี เจ้าเมืองนครศรีธรรมราชผู้นี้มีความสามารถมาก ได้ทำการปราบปรามหัวเมืองมลายูได้สงบราบคาบ เป็นนักการทูตที่สำคัญคนหนึ่งของประเทศโดยเฉพาะการเจรจากับอังกฤษ ในสมัยรัชกาลที่ 2-3 ได้ทำให้เมืองนครศรีธรรมราชมีอิทธิพลต่อหัวเมืองมลายู และเป็นที่น่าเชื่อถือยำเกรงแก่บริษัทยังกฤช ซึ่งกำลังแผ่อิทธิพลทางการค้าขาย และทางการเมือง ในภาคพื้นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นอกจากนี้เจ้าพระยานครศรีธรรมราช (น้อย) ยังเป็นผู้มีฝีมือในทางช่าง เช่น ฝีมือในทางการต่อเรือ จนได้รับสมญาว่าเป็น “นาวิสถาปนิก” และในสมัยรัชกาลที่ 4 (ครองราชย์ พ.ศ. 2394-2411) เจ้าพระยานครศรีธรรมราช (น้อย) ก็ได้ถวายพระแท่นถมตะทองและพระราชยานถมอีกด้วย ภายหลังจากที่เจ้าพระยานครศรีธรรมราช (น้อย) ถึงแก่อสัญกรรม เจ้าเมืองนครศรีธรรมราชคนถัดมาคือเจ้าพระยานครศรีธรรมราช (น้อยกลาง) ผู้บุตรไม่เข้มแข็งเท่าที่ควร เป็นเหตุให้หัวเมืองมลายูกระด้างกระเดื่อง พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (ครองราชย์ พ.ศ. 2411-2453) ได้ทรง

แก้ไขจัดการปกครองหัวเมืองปักษ์ใต้ โดยให้มีการปกครองเป็นมณฑล นครศรีธรรมราชจึงเป็นมณฑลของประเทศไทย โดยทรงพระกรุณาโปรดฯ ให้พระสุมนนัยวินิต (ปั้น สุขุม) เป็นข้าหลวงเทศาภิบาลมณฑลนครศรีธรรมราชใน พ.ศ. 2439 ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (ครองราชย์ พ.ศ. 2453-2568) ได้มีการเปลี่ยนแปลง การบริหารราชการแผ่นดินด้านการปกครองหัวเมืองอีกครั้งหนึ่ง ในรัชกาลนี้ได้โปรดฯ ให้มีการแต่งตั้งตำแหน่งอุปราชปักษ์ใต้ขึ้นเพื่อปกครองหัวเมืองปักษ์ใต้ทั้งหมด ในการนี้ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งสมเด็จพระเจ้าฟ้ายุคลทิฆัมพร กรมหลวงลพบุรีราเมศวร์ ดำรงตำแหน่งอุปราชปักษ์ใต้ จนกระทั่งได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. 2475 จึงได้ยุบมณฑลนครศรีธรรมราชลงเป็นจังหวัดหนึ่งของราชอาณาจักรไทยและดำรงฐานะดังกล่าวเรื่อยมาจนปัจจุบัน ด้วยเหตุที่นครศรีธรรมราชมีประวัติอันยาวนานมาก่อนกรุงสุโขทัยซึ่งถือว่าเป็นราชธานีแรกของไทย มีความเจริญรุ่งเรืองทางพุทธศาสนาและศาสนาพราหมณ์มาก่อน ศิลปวัฒนธรรม เช่น ประติมากรรม สถาปัตยกรรม จิตรกรรม ช่างฝีมือพื้นบ้าน การละเล่น และขนบธรรมเนียมประเพณีอันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมจึงมีมาก ซึ่งชาวเมืองยังยึดถือปฏิบัติอยู่ในปัจจุบัน นครศรีธรรมราช จึงมีอารยธรรมและศิลปวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของชาติบ้านเมืองมาจนกระทั่งปัจจุบันนี้

วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร

วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร เป็นพระอารามหลวงชั้นเอก ชนิดวรมหาวิหาร ตั้งอยู่ภายในกำแพงเมืองโบราณ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช หน้าวัดหันไปทางทิศตะวันออก เป็นวัดเก่าแก่ มีความสำคัญมาแต่โบราณกาล เดิมเรียกว่า “วัดพระบรมธาตุ” ต่อมาเมื่อ พ.ศ. 2458 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ได้เสด็จประพาสเมืองนครศรีธรรมราช และได้พระราชทานนามใหม่ว่า “วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร”

ประวัติความเป็นมาของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร

ตามตำนานกล่าวว่า พระบรมธาตุเจดีย์องค์นี้สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 854 แต่นักโบราณคดีสันนิษฐานว่าสร้างขึ้นราวพุทธศตวรรษที่ 18 เมื่อครั้งตั้งบ้านเมืองที่เมืองโคกกระหม่อมหรือเมืองพระเวียง จากนั้นมีการบูรณปฏิสังขรณ์อีกหลายครั้ง เช่น สมัยพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ (พ.ศ. 2275-2301) แห่งกรุงศรีอยุธยา และครั้งใหญ่ถึงสมัยรัชกาลที่ 4 เดิมชื่อวัดบรมธาตุต่อมาในรัชกาลที่ 5 เปลี่ยนชื่อเป็น วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร

ตำนานพระมหาธาตุเมืองคอน

มีตำนานหรือเล่าถึงที่มาขององค์พระมหาธาตุอย่างสลับซับซ้อนอยู่หลายตำนานเช่น ตำนานพระธาตุเมืองนครศรีธรรมราช พระนิพนพานโสทร (สูตร) ตำนานเมืองนครศรีธรรมราชเป็นต้น มีเรื่องราวสรุปได้ดังนี้

หลังจากพระพุทธองค์ทรงดับขันธปรินิพพาน ได้มีการแบ่งพระบรมสารีริกธาตุไปประดิษฐาน ณ ที่ต่าง ๆ ทั้งบนสวรรค์ โลกมนุษย์ และบาดาล ต่อมาพระเจ้าอชาตศัตรูได้ทรงนิมนต์พระมหากัสปะไปอัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุจากที่ต่าง ๆ มารวมไว้ที่กรุงราชคฤห์ในชมพูทวีป โดยขุดหลุมฝังแล้วผูกภาพยนตร์ (หุ่นที่ผูกขึ้นด้วยท่อนหญ้าแล้วปลุกเสกด้วยน้ำมันต์คาถา) รักษาไว้ ครั้นถึง พ.ศ. 224 พระยาอโศกราชแห่งนครอินทปัตร์ โปรดเกล้าให้ขุดพระบรมสารีริกธาตุขึ้นแจกจ่ายไปยังนครต่าง ๆ 84,000 แห่ง

กล่าวถึงเมืองทนบุรี พระเจ้าสิงหาราช(หรือท้าวโกสีหาราชหรืออังกุศราช)ได้รับพระทันตธาตุไปบูชาเป็นเหตุให้กษัตริย์เมืองต่าง ๆ ยกทัพมาหวังจะแย่งชิงพระทันตธาตุอยู่มิได้ขาดท้ายที่สุดเมืองนี้ ถูกกษัตริย์ 5 พระองค์รุมโจมตีพระเจ้าสิงหาราชเห็นว่าจะไม่สามารถรักษาพระทันตธาตุไว้ได้ จึงรับสั่งให้พระราชธิดา หรือพระนางเหมชาลา และพระราชโอรสนามเจ้าชายทนธกุมารอันเชิญพระทันตธาตุลงเรือไปถวายแด่พระเจ้ากรุงลังกา ระหว่างทางเกิดพายุเรือแตกพระเหมชาลาและเจ้าทนธกุมารถูกพัดพาขึ้นฝั่ง ณ หาดทรายแก้ว จึงได้ฝังพระทันตธาตุไว้ ณ ที่นั้น ระหว่างอยู่ที่หาดทรายแก้ว ท้าวเนกาลอบมาลักพระทันตธาตุไปไว้ในนาคพิภพ แต่พระมหาเถรพรหมเทพได้ช่วงชิงคืนมาได้ ทั้งสององค์จึงเดินทางต่อไปยังเมืองลังกาและได้ถวายทันตธาตุแด่พระเจ้าทศคามินีเจ้ากรุงลังกา พระเจ้าทศคามินีกลับประทานพระทันตธาตุคืนให้ทะนานหนึ่งเพื่อให้แบ่งส่วนหนึ่งไปฝังไว้ ณ หาดทรายแก้วและนำสิ่งที่เหลือกลับไปประดิษฐานยังเมืองทนบุรี

กาลต่อมาพระเจ้าศรีธรรมโศกราช ได้อพยพผู้คนหนีโรคห่าลงมาจากใต้ตั้งถิ่นฐานอยู่หลายแห่ง แต่ยังมีโรคห่าไม่ทันต้องทำพิธีโปรยเงินนโม จึงขับไล่โรคห่าได้สำเร็จ ระหว่างนั้นเทพยดาคลใจให้พระองค์ค้นพบพระทันตธาตุ แต่มีอาถรรพ์ จึงขุดขึ้นมาไม่ได้เข้าภาดาภาษาโอรส

เจ้าเมืองโรมพิสัยมาช่วยแก้อาถรรพ์จึงขุดขึ้นมาได้ แล้วก่อพระเจดีย์ขึ้นเพื่อบรรจุพระทันตธาตุนั้น โดยมีเมืองสิบสองนักษัตร และเมืองอื่น ๆ มาช่วยก่อสร้างแต่การก่อสร้างไม่ทันเสร็จก็เกิดโรคห่าระบาดจึงต้องลงเรือหนีไป

ต่อมาในภายหลังท้าวศรีธรรมมาโสกราชอีกพระองค์หนึ่งเป็นเจ้าเมืองอินทปัตบุรีย์กับพระขนิษฐภาคอีกสองพระองค์นามท้าวจันทราภานุและท้าวพงษาสุระหนีโรคห่ามาตั้งเมืองอยู่ ณ บริเวณนี้และสร้างพระบรมธาตุเจดีย์ต่อจนสำเร็จ โดยมีผู้คนจากเมืองต่าง ๆ มาช่วยเหลือ

ประวัติวัดนางพระยา (นางพญา)

วัดนางพระยา(ชานนท์ ท.คนได้หนังสือ :190-199) “ต้นกำเนิดจตุคามรามเทพ” เดิมเป็นเพียงวัดเล็ก ๆ ตั้งอยู่ที่หมู่ 3 ตำบลปากนคร อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ตัววัดตั้งอยู่ริมแม่น้ำที่ต่อเชื่อมระหว่างทะเลกับเมืองนครศรีธรรมราช เป็นแม่น้ำสายสำคัญทั้งด้านการเมือง สังคม เศรษฐกิจและเชิงประวัติศาสตร์ เพราะเดิมเป็นท่าเรือขนส่งสินค้า รวมทั้งเรือรบของอาณาจักรในสมัยโบราณภายในวัดไม้ได้มีถาวรวัตถุใหญ่โต มีเพียงโบสถ์และศาลาเล็ก ๆ หลังหนึ่งที่ตั้งอยู่ภายในวัดที่เรียกว่า “ศาลแม่ นางพระยา” ซึ่งประชาชนให้ความเคารพนับถืออย่างมาก เพราะมีการประทับทรงช่วยเหลือชาวบ้านที่เดือดร้อนในการดำรงชีพ

ในประวัติศาสตร์เก่าแก่เล่ากันว่า มีกษัตริย์พระองค์หนึ่งได้สร้างวัดในพระพุทธศาสนาตามพระราชประเพณีโบราณที่สืบต่อกันมา โดยได้พระราชอุทิศให้กับพระราชมารดา หรือเรียกตามภาษาถิ่นโบราณว่า “แม่เจ้าอยู่หัว” หรือ “แม่นางพระยา” และตามตำนานยังได้กล่าวว่ พระนางจันทรา นางพระยาทะเลใต้อีกด้วย โดยมีชื่อวัดว่า “วัดนางพระยา” ดังปฐมเหตุแห่งที่มาของวัดนี้ ซึ่งนัยความหมาย คือ วัดของแม่เจ้าเมือง เป็นการแสดงความกตัญญูต่อพระราชมารดา

ต่อมาผู้เฒ่า ผู้แก่เล่ากันว่ามีการตั้งรูปของ “แม่นางพระยา” ขึ้นโดยนับถือกันว่าเป็นเทพชั้นสูงที่มีคุณธรรมและความเมตตา มาก เป็นที่กล่าวขานเลื่องลือมาช้านาน ผู้สัญจรไปมาในแม่น้ำหน้าวัด หรือจะเดินทางออกทะเลเมื่อผ่านหน้าวัดนางพระยา ก็ต้องยกมือไหว้ทุกครั้ง เป็นเช่นนี้มาตั้งแต่บรรพบุรุษจวบกระทั่งปัจจุบัน

ช่วงประมาณปี พ.ศ. 2528 พื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราชเกิดปัญหาอาชญากรรม อธิธิพลอำนาจมืด รัฐบาล ฯพณฯ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ (พลเอกสิทธิ จิระโรจน์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย) เร่งรัดให้กรมตำรวจคัดเลือกนายตำรวจฝีมือดีไปแก้ปัญหาโดยเร่งด่วนและ พ.ต.อ.สรรเพชร ธรรมาธิกุล (ยศและตำแหน่งในขณะนั้น) คือนายตำรวจที่ได้รับการคัดเลือกให้ไปดำรงตำแหน่งผู้กำกับการตำรวจภูธรจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อปราบปรามโจร

ผู้ร้ายและกลุ่มผู้มีอิทธิพลและได้รับคำบอกเล่าจากผู้เคารพนับถือว่าทางทิศตะวันออกของเมือง นครศรีธรรมราชมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์อยู่

จนกระทั่งคืนหนึ่ง ณ วัดนางพระยา สิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำเมืองนครได้สร้างความอัศจรรย์ ด้วยการประทับทรงบอกกล่าวแก่ พ.ต.อ.สรรเพชญ์ ธรรมาธิกุล ต้องการให้สร้างหลักเมือง นครศรีธรรมราช ทำจากไม้ตะเคียนทองงอกอยู่ทางทิศเหนือของเมืองนครศรีธรรมราช จนกลายเป็น “จุดกำเนิด” ดำเนินการสร้าง “ศาลหลักเมืองนครศรีธรรมราช” และกำเนิด “จตุคามรามเทพ”

ทุกวันนี้ผู้คนต่างเดินทางมาสักการะแม่นางพระยาที่วัดนางพระยากันไม่ขาดสาย โดยมีการสร้างศาลาแม่นางพระยาหลังใหม่ที่ใหญ่กว่าเดิม จากการสร้างวัดถุมงคลรุ่น “กำเนิดจตุคามรามเทพ” มอบให้กับผู้มีจิตศรัทธา และมีผู้มีจิตศรัทธาจากประเทศมาเลเซียได้เล็งเห็นคุณค่าของวัด จึงได้เดินทางมาดำเนินการหล่อรูปองค์จตุคามรามเทพขนาด 1 เมตรเพื่อไปประดิษฐาน ณ เมืองฮิโป ประเทศมาเลเซียให้ประชาชนได้กราบไหว้

นอกจากนี้มีการก่อสร้างวิหารจตุคามรามเทพ โดยเฉพาะเป็นแห่งแรกของเมือง นครศรีธรรมราช เพื่อให้เป็นอนุสรณ์สถานระลึกถึงในตำนานจตุคามรามเทพและพัฒนาวัดนางพระยาให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญอีกแห่งหนึ่งของเมืองนครศรีธรรมราช โดยผู้มีบทบาทสำคัญยังคงคนหนึ่ง นายวัชรพงษ์ ระดมสิทธิพัฒน์(อู๋ กรุงสยาม)ซึ่งเป็นประธานจัดสร้างเมือง พ.ศ. 2548

ณ สถานที่แห่งนี้เป็นที่ประดิษฐานองค์พ่อจตุคามรามเทพที่กล่าวกันว่าเป็นองค์ที่ใหญ่ที่สุดในประเทศนี้

ศาลหลักเมืองนครศรีธรรมราช (พระเทวาราชโพธิสัตว์ จตุคามรามเทพ จอมราชันย์แห่งอาณาจักรทะเลใต้ ชัยปายางหลวง หน้า 71-72)

ศาลหลักเมืองนครศรีธรรมราช อันเป็นที่ประดิษฐานหลักเมืองของจังหวัด นครศรีธรรมราช สร้างขึ้นตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสร้างสิ่งที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ ประกอบด้วยคณะกรรมการหลายฝ่าย ทั้งภาครัฐพ่อค้าประชาชนในที่ดินของราชพัสดุบริเวณ ทิศเหนือของสนามหน้าเมือง มีเนื้อที่ประมาณ 2 ไร่

อาคารหลัก ประกอบด้วยอาคาร 5 หลัง หลังกลางเป็นที่ประดิษฐานหลักเมือง ลักษณะของการออกแบบมีศิลปะคล้ายศิลปศรีวิชัย วางศิลาฤกษ์เมื่อวันที่ 4 สิงหาคม พ.ศ. 2532 ส่วนอาคารเล็ก 4 หลัง ถือเป็นบริวารประจำทิศทั้ง 4 เรียกว่า “ศาลจตุโลกเทพ” ประกอบด้วย พระเสื้อเมือง, พระทรงเมือง, พระพรหมเมือง, และพระบันดาลเมือง

วางศิลาฤกษ์เมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม พ.ศ. 2535 เสร็จสมบูรณ์ในปี พ.ศ. 2542
ผู้ออกแบบอาคารศาลหลักเมือง คือ ยุทธนา โมรากุล

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯให้ สมเด็จพระ
บรมโอรสาธิราช สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จฯมาทรงเปิดอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 16 มิถุนายน
พ.ศ. 2543

การก่อสร้างศาลหลักเมืองของนครศรีธรรมราช ใช้เวลาดำเนินการตั้งแต่เริ่มต้นจนเสร็จ
สมบูรณ์เป็นเวลาสิบกว่าปี เหตุที่ล่าช้าเนื่องมาจาก การดำเนินการแต่ละขั้นตอนประกอบด้วย
พิธีกรรมสำคัญ ๆ หลายครั้งต่างวาระอย่างค่อเนื่อง บางพิธีกรรมจำเป็นต้องใช้ระยะเวลาานาน

**4. ประวัติส่วนตัวของ พล.ต.ต.ขุนพันธรักษ์ราชเดช (ชัยมงคล องค์กรตุคามรามเทพ
มหาเทพผู้บันดาลความรุ่งเรือง : 60-73)**

ประวัติโดยทั่วไป พล.ต.ต.ขุนพันธรักษ์ราชเดช มีชื่อเดิมว่า บุตร พันธรัักษ์ เกิดเมื่อ 18
กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2442 (แต่หลักฐานในทะเบียนบ้านว่าเกิด พ.ศ. 2446 สันนิษฐานว่าเป็น
ความผิดพลาดตอนแจ้งเกิด) ที่บ้านอ้ายเขียว หมู่ 5 ต.ดอนตะโก อ.ท่าศาลา จ.นครศรีธรรมราช
(ปัจจุบันเปลี่ยนเป็น ต.ทอนหงส์ อ.พรหมคีรี) เป็นบุตรคนที่ 2 ของนายอ้วน นางทองจันทร์ พันธ
รัักษ์ (นามสกุลเดิมคือ เกิดสมบัติ)

พี่ชาย 1 คน คือ นายลพ พันธรัักษ์ และมีน้องร่วมบิดามารดา 5 คน คนแรกเป็นหญิง
เสียชีวิตตั้งแต่แรกเกิด คนถัดมาคือ นายแคล้ว นายเอก นางบุญเรือน อินทปินดี และนางศรีเทียน
สมจิตร รวมทั้งสิ้น ขุนพันธรักษ์ราชเดชมีพี่น้องร่วมมารดา 7 คน ร่วมบิดา 6 คน ปู่ชื่อ ขุนทิพย์
โกษากรณ์ ทวดชื่อ หม่อมบุญ ดาชื่อเกิด ดาทวดชื่อเมือง ย่าชื่อแดง ยายชื่อ ศรีปาน ยายทวด
ชื่อทองกิม กล่าวกันว่าตระกูลของฝ่ายบิดานั้นสืบเชื้อสายมาจากหมอประจำราชสำนักของเจ้าเมือง
นครศรีธรรมราช ทำให้ได้รับการถ่ายทอดตำรับยาและมีความรู้ในเรื่องแพทย์แผนโบราณเป็นอย่างดี

ปี พ.ศ. 2468 ท่านได้เข้าศึกษาที่โรงเรียน นายร้อยตำรวจห้วยจรเข้มะ หลักสูตร 5 ปี
จังหวัดนครปฐม พร้อมกันนั้นท่านได้ทำหน้าที่เป็นครูมวยไทยด้วยและสำเร็จหลักสูตรในปีพ.ศ.
2472

ประวัติการทำงาน ปี พ.ศ. 2473 หลังจบการศึกษาจากโรงเรียนนายร้อยตำรวจห้วยจรเข้มะ
ท่านได้เข้ารับราชการในตำแหน่งนักเรียนทำการนายร้อยครั้งแรกที่กองบังคับการตำรวจภูธรมณฑล
นครศรีธรรมราช ประจำจังหวัดสงขลา โดยท่านเป็นนักเรียนทำการ 6 เดือน จึงได้เลื่อนยศเป็น
ว่าที่ร้อยตรี ปี พ.ศ. 2479 ท่านเป็นหัวหน้ากองตรวจประจำกองบังคับการตำรวจภูธรมณฑล
นครศรีธรรมราช ประจำที่จังหวัดสงขลา ซึ่งที่นี้ท่านได้ฝากชื่อไว้กับการปราบปรามโจรผู้ร้าย

หลายคน แต่ครั้งที่สร้างชื่อเสียงให้กับท่านที่สุดก็คือในปี พ.ศ. 2481 จอมโจร อะแวนตะคอตตาและ ลูกชายของโตะยี่ ที่มีคนให้ความเคารพนับถือแห่งบ้านตาโละบากู อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส การปราบปรามในครั้งนี้นับได้ว่า อะแวนตะคอต ไม่ใช่ผู้ร้ายธรรมดาหากแต่เกี่ยวพันไปถึงการเมืองด้วย อะแวนตะคอตคนนี้ได้ลือกันว่าเหี้ยมโหด และได้ชื่อว่าเป็นผู้ที่มีวิชาอาคมถึงขั้นคงกระพันชาตรี เทียวปล้นฆ่าเฉพาะคนไทยพุทธเท่านั้น และทุกครั้งที่ลงมือก็จะฆ่าเจ้าทรัพย์อย่างโหดเหี้ยมทารุณ ท่านขุนนำกำลังออกไล่ล่าจนที่สุดก็ได้ตัว หลังจากถูกคุมขังอยู่เพียง 10 วัน อะแวนตะคอตก็กินยาพิษฆ่าตัวตาย จากผลงานในครั้งนี ทำให้ชาวไทยมุสลิมพากัน ยกย่องเรียกว่าขุนว่า “รายอะกะจิ” ปี พ.ศ. 2494 ท่านได้ย้ายไปดำรงตำแหน่งรองผู้บังคับการตำรวจภูธรเขต 8 จังหวัดนครศรีธรรมราช และในปี พ.ศ. 2503 ได้ดำรงตำแหน่งผู้บังคับการตำรวจภูธรเขต 8 ได้รับพระราชทานยศเป็นพลตำรวจตรี จนกระทั่งเกษียณอายุในปี พ.ศ. 2507 หลังจากเกษียณอายุราชการ ท่านขุนก็ยังคงปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดีและอุทิศตนเพื่องานสังคมต่าง ๆ จนไปที่เคารพนับถือของชาวบ้านทั่วไป กระทั่งในการเลือกตั้ง ปี พ.ศ. 2516 ท่านขุนจึงได้รับเลือกตั้ง เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดนครศรีธรรมราช ในสังกัดพรรคประชาธิปัตย์

ชีวิตส่วนตัว ท่านขุนมีภรรยาคนแรกตั้งแต่ครั้งรับราชการอยู่ที่จังหวัดพัทลุง มีบุตรธิดารวมกัน 8 คน ภายหลังเมื่อภรรยาท่านเสียชีวิตไปแล้ว จึงได้สมรสใหม่กับคุณสมสมัย มีบุตรธิดาด้วยกันทั้งสิ้น 4 คน โดยส่วนตัวแล้ว ท่านขุนนับได้ว่าเป็นผู้ที่ชอบศึกษาในทุกสรรพวิชา ท่านเป็นทั้งนักคิด นักเขียน และเป็นผู้ที่ชอบศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับประวัติศาสตร์เป็นอย่างยิ่งเห็นได้จากงานเขียนของท่านที่ถูกนำไปตีพิมพ์ในวารสารและหนังสือต่าง ๆ ท่านมีบทความทางวิชาการอันเกี่ยวเนื่องกับความเชื่อทางไสยศาสตร์และศิลปะการป้องกันตัว ซึ่งเป็นสิ่งที่ท่านชื่นชอบตีพิมพ์ออกสู่สาธารณชนมากมาย ไม่ว่าจะเป็นสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ในจังหวัดนครศรีธรรมราชเอง และจังหวัดอื่นๆใกล้เคียง

พล.ต.ต.ขุนพันธรักษ์ราชเดช เสียชีวิตเมื่อเวลา 23.27 น. ของวันที่ 5 กรกฎาคม 2549 สิริอายุได้ 108 ปี ด้วยโรคชรา ต่อมาเวลา 14.30 น.ของวันเดียวกันบรรดาญาติได้นำศพ พล.ต.ต.ขุนพันธรักษ์ราชเดช จากบ้านพักไปยังชั้น 2 ศาลาร้อยปีวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร เพื่อประกอบพิธีรดน้ำศพ โดยมีข้าราชการ ตำรวจ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช จัดขบวนแห่ศพยิ่งใหญ่สมเกียรติ ในเวลา 16.00 น. ของวันที่ 6 กรกฎาคม 2549 ได้มีพิธีพระราชทานน้ำหลวงอาบศพที่ศาลาร้อยปี วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร โดยมีเจ้าหน้าที่ตำรวจและชาวบ้าน แห่มาร่วมรดน้ำศพจำนวนมาก ท่านเป็น “ท่านขุน” ที่ได้รับพระราชทานทินนาม เป็นคนสุดท้ายของประเทศ ซึ่งทางเจ้าภาพจะตั้งศพบำเพ็ญกุศลตั้งแต่วันที่ 6 - 12 กรกฎาคม 2549 จากนั้นจะเก็บศพไว้ 100 วัน เพื่อรอประกอบพิธีพระราชทานเพลิงศพ

พล.ต.ต.ขุนพันธรักษ์ราชเดช ได้รับพระมหากรุณาธิคุณสูงสุดยากจะหาที่เปรียบได้ด้วย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชสยาม-มกุฎราชกุมาร เสด็จแทนพระองค์มาเป็นองค์ประธานในงานพระราชเพลิงศพ ณ ด้านหน้าศาลาร้อยปี วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่พฤหัสบดี ที่ 22 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2550 นับเป็นปรากฏการณ์ยิ่งใหญ่เมื่อมีประชาชนคนไทยร่วมใจกันไปในงานพระราชทานเพลิงศพ ของพล.ต.ต.ขุนพันธรักษ์ราชเดช เป็นเรือนแสน ซึ่งเจ้าภาพได้เตรียมเหรียญที่ระลึก 130,000 เหรียญ แต่ไม่พอแจกเป็นกระแสดความนิยมขององค์จตุคามรามเทพที่ไม่เคยปรากฏที่ไหนมาก่อน

5. ประวัติความเป็นมา องค์จตุคามรามเทพ (จักรรัช ธีระกุล วัดมุงคลของหลักเมือง นครศรีธรรมราช : 42)

จตุคามรามเทพ คือ เทวดารักษาเมืองนครศรีธรรมราช

จตุคามรามเทพ คือ เทพแห่งสงคราม ผู้มีศักดิ์เป็นโอรสของพระอิศวร ที่ชาวทมิฬใน ลังกานับถือกันมาหลายพันปี

จตุคามรามเทพ คือ พระเจ้าจันทรภาณุ กษัตริย์ผู้ครองเมืองนครศรีธรรมราช ผู้ประกาศ อิสรภาพให้แก่เมืองนครศรีธรรมราช จากละโว้และอาณาจักรศรีวิชัย

เรื่องราวของ จตุคามรามเทพในคติความเชื่อ เขียนโดย ผศ.ฉัตรชัย สุกระกาญจน์ และ รศ.ปรีชา นุ่นสุขในหนังสือ “จตุคามรามเทพ นครศรีธรรมราช และ 12 นักษัตร” ระบุว่าจาก หลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีที่ค้นพบในปัจจุบัน แสดงให้เห็นว่านครศรีธรรมราชเป็น ดินแดนแห่งหนึ่งที่มีพัฒนาการทางวัฒนธรรมอย่างสืบเนื่องยาวนานที่สุดในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเริ่มปรากฏพัฒนาการตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ (Prehistoric Period) ในวัฒนธรรม ยุคหินกลาง (Mesolithic Culture) ซึ่งมีอายุราว 12,000-5,000 ปีมาแล้ว โดยได้มีวิวัฒนาการทาง

วัฒนธรรมผ่านยุคสมัยต่าง ๆ มาอย่างต่อเนื่องไม่ขาดสาย จนกลายเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครองของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ไม่จำกัดเฉพาะแค่คาบสมุทรมลายู

ความรุ่งเรืองของอารยธรรมเจริญสืบเนื่องต่อมาโดยตลอดสมัยกึ่งประวัติศาสตร์ (Protohistoric Period) ซึ่งมีอายุระหว่างราวกลางพุทธศตวรรษที่ 5 ถึงปลายพุทธศตวรรษที่ 10 ถือเป็นช่วงเวลาที่ดินแดนแห่งนี้ได้รับการถึงในเอกสารโบราณของต่างชาติจำนวนไม่น้อยว่าเป็นดินแดนที่ดำรงอยู่ในฐานะของ “จุดนัดพบระหว่างโลกตะวันออกกับโลกตะวันตก” ของระบบเครือข่ายการค้าทางทะเลระหว่างชาติที่เชื่อมโลกตะวันออกและตะวันตกเข้าด้วยกัน กระทั่งเกิดการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมระหว่างโลกตะวันออกกับโลกตะวันตก ซึ่งกลายเป็นพื้นฐานหรือพลังผลักดันที่สำคัญที่ส่งผลให้ดินแดนนครศรีธรรมราชพัฒนาขึ้นเป็นรัฐรุ่นต้นรัฐหนึ่งของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในสมัยประวัติศาสตร์ (Historical Period) ที่มีอายุอยู่ในระหว่างราว พุทธศตวรรษที่ 11 เป็นต้นมา โดยช่วงพุทธศตวรรษที่ 11-16 ดินแดนแห่งนี้นครศรีธรรมราชมีชื่อว่า รัฐตามพรลิงค์ (Tambralinga) และระหว่างราวพุทธศตวรรษที่ 17-18 มีชื่อว่ารัฐนครศรีธรรมราช ก่อนที่จะคลี่คลายมาเป็นส่วนหนึ่งของราชอาณาจักรสยามดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และจากการค้นพบหลักฐานทางโบราณคดีที่แสดงนัยให้เห็นว่าอาจจะเป็นไปได้ที่จะปรากฏว่าในบางช่วงเวลา ดินแดนแห่งนี้ได้รวมตัวกันเข้ากับดินแดนใกล้เคียงในรูปของสมาพันธรัฐที่ยิ่งใหญ่ในทางการค้าทางทะเลของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ คือ อาณาจักร ศรีวิชัย ซึ่งเป็นรัฐที่รุ่งโรจน์ขึ้นในระหว่างพุทธศตวรรษที่ 13-18 ความเจริญรุ่งเรืองและอารยธรรมที่มีมายาวนานของอารยธรรมนครศรีธรรมราชดังกล่าว นอกจากจะปรากฏเป็นหลักฐานทางโบราณวัตถุ โบราณสถาน ซึ่งอาจจะเป็นเพียงหลักฐานที่ยังคงหลงเหลืออยู่เพียงน้อยนิดของปรากฏการณ์จริงที่เกิดขึ้นในแต่ละยุคสมัย ตลอดจนการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรในระยะหลังแล้วยังปรากฏในรูปของคำอธิบายที่เป็นเรื่องเล่าหรือมุขปาฐะที่มีการสืบทอดอย่างต่อเนื่องกันมาที่เรียกว่า “ตำนาน” (Chronicle) เช่น “ตำนานเมืองนครศรีธรรมราช” และ “ตำนานพระธาตุเมืองนครศรีธรรมราช” เป็นต้น ซึ่งมักจะเรียกรวม ๆ กันว่า “ตำนานแห่งนครศรีธรรมราช” หรือ “ตำนานแห่งหาดทรายแก้ว”(Crystal Sands Chronicles) ตามชื่อของหาดทรายแก้วซึ่งเป็นสันทรายเก่าอันเป็นที่ตั้งของเมืองโบราณนครศรีธรรมราช อันเป็นราชธานีของรัฐตามพรลิงค์หรือ รัฐนครศรีธรรมราช

ด้วยเหตุที่ตำนานประวัติศาสตร์เหล่านี้ได้พัฒนาขึ้นในรูปของประวัติศาสตร์บอกเล่าที่มีการสืบทอดกันมาด้วยมุขปาฐะ ส่งผลให้ตำนานที่กล่าวนี้มีตำนานเรื่องราวที่แตกต่างกันออกไปเป็นหลายสำนวน รวมทั้งมีความผิดเพี้ยนแตกต่างกันออกไปในแต่ละท้องถิ่น จนมีอยู่ไม่น้อยที่มี

อนุภาคไปปรากฏขึ้นในสถานที่ต่าง ๆ ทั่วทั้งคาบสมุทร ตามขอบเขตอันกว้างใหญ่ของรัฐ นครศรีธรรมราช และการแผ่ขยายไปไกลของวัฒนธรรมนครศรีธรรมราช

“จตุคามรามเทพ” ถือเป็นตำนานหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงอารยธรรมนครศรีธรรมราช โดยเฉพาะการบูชาเทวดารักษาเมือง และพระพุทธศาสนาที่มีพระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราช เป็นสัญลักษณ์ นับเป็นมรดกชิ้นสำคัญที่แพร่กระจายอย่างรวดเร็วและกว้างขวางต่อเนื่องกันมา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 จนถึงปัจจุบัน ซึ่งไม่เพียงส่งผลกระทบต่อสังคมไทยโดยภาพรวมทั้งในแง่ เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง การปกครองแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อวงการศึกษไทย อย่างหนัก แน่น โดยเฉพาะในวงวิชาการด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและประวัติศาสตร์ไทย จึงจำเป็นต้องหา องค์ความรู้ที่เที่ยงตรง ให้แก่สังคมนครศรีธรรมราชและสังคมไทยในฐานะที่เป็นมรดกล้ำค่าของ นครศรีธรรมราช

องค์จตุคามรามเทพ ในทางความเชื่อของผู้คนปัจจุบันได้แตกสายออกเป็นสี่สาย ทั้งในแง่ที่มา รูปลักษณ์และความหมาย

สายที่หนึ่ง : พระโพธิสัตว์ สายนี้เชื่อว่าจตุคามรามเทพเป็น “พระโพธิสัตว์” หรือเป็น ภาคหนึ่งของ “พระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร” ซึ่งเป็นคติความเชื่อของพุทธศาสนาฝ่ายมหายาน ซึ่งมีความหมายว่า “สัตว์ผู้บำเพ็ญบารมีและต้องการเข้าถึงพุทธภาวะ แต่ระงับการเข้าสู่นิพพานไว้ก่อน เพื่อช่วยสัตว์โลกทั้งหลายให้หลุดพ้นเสียก่อนแล้วตนจึงจะตามไป” คติความเชื่อดังกล่าวนี้ เจริญรุ่งเรืองบนคาบสมุทรและหมู่เกาะชวา-สุมาตรา ราวพุทธศตวรรษที่ 13-16 ในแง่รูปแบบทาง ศิลปะ จึงมีการนำเอาปางต่าง ๆ ในคติความเชื่อฝ่ายมหายาน เช่น “พระโพธิสัตว์” หรือ “พระอวโลกิเตศวร” เข้ามาประยุกต์เป็นรูปแบบจตุคามรามเทพทั้งที่เป็นเหรียญและประติมากรรมลอยตัว

สายที่สอง : วิญญาณของบูรพกษัตริย์ของนครศรีธรรมราช สายนี้เชื่อว่าจตุคามรามเทพ เป็นวิญญาณของบูรพกษัตริย์สองพระองค์ในช่วงพุทธศตวรรษที่ 13(พ.ศ. 1200-1299) ถึง พุทธศตวรรษที่ 18 คือ พระเจ้าศรีธรรมมาโศกราช ปฐมกษัตริย์แห่ง “ตามพริงค์” หรือ “นครศรีธรรมราช” ซึ่งสร้างเมืองนี้ตั้งแต่กลางพุทธศตวรรษที่ 18 หรือประมาณ 800 ปีที่ผ่านมา เป็นผู้รับเอาพุทธศาสนาเถรวาทสายลังกาวงเข้ามา แล้วสร้างสถูปเจดีย์ใหญ่ทรงระฆังคว่ำ แบบ ศิลปะลังกา เรียกว่า “พระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราช” พร้อมจัดรูปแบบปกครองหัวเมืองน้อย ใหญ่ ในคาบสมุทรหลาย โดยอาศัยแนวการปกครองแบบ “ธรรมราชา” แบบเดียวกับปกครอง ของ “พระเจ้าอโศกมหาราช” กษัตริย์แห่งโมริยวงศ์อินเดีย ขยายอิทธิพลผ่านการเผยแผ่ พระพุทธศาสนา จนก้าวสู่ฐานะอันยิ่งใหญ่ที่เรียกว่า “จักรวาหิน”พระเจ้าจันทรภาณุกษัตริย์องค์ที่

สองครองนครศรีธรรมราช ภายหลังพระเจ้าศรีธรรมราชาสวรรคต กษัตริย์พระองค์นี้มีชื่อเสียงในด้าน การปกครองและการรบ พระเกียรติยศปรากฏอยู่ในเอกสารและศิลาจารึกหลายแห่ง

สายที่สาม : ทวารบาล สายนี้เชื่อว่า จตุคามรามเทพเป็นเทวดาผู้พิทักษ์ ผู้เฝ้าประตูหรือนายประตูตามสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ เช่น ภายในพระอุโบสถ พระวิหาร พระราชวัง ที่วิหารพระทรงม้า ในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร อันเป็นทางเข้าสู่ลานประตูทักษิณ (ลานรอบองค์บรมธาตุเจดีย์) มีทวารบาลอยู่ 2 องค์ จำหลักบนบานประตูเป็นรูปนูนสูง สันนิษฐานว่า องค์ซ้ายคือ “พระพรหม” องค์ขวาคือ “พระนารายณ์” (พระวิษณุ) อันเป็นเทพเจ้าในศาสนาพราหมณ์ ทั้งสององค์เรียกรวมกันว่า “จตุคามรามเทพ” ทวารบาลทั้งสองนี้ พงศัณว์ ลำภาเงิน นักวิชาการโบราณคดีแห่งสำนักศิลปากรที่ 14 (นครศรีธรรมราช) อธิบายว่า ผู้สร้างวัดมุงคลจตุคามรามเทพหลายรุ่น ได้นำเอาไปเป็นคติในการจัดทำ โดยเชื่อว่า น่าจะสอดคล้องกับคติเทวราชา เป็นการสร้างภาพของกษัตริย์ให้เป็นสมมติเทพอันเป็นคติที่รับสืบทอดมาจากเขมร และพบว่าความนิยมในลักษณะดังกล่าว เค้นชัดราวรัชกาลที่ 3-4 (ในสมัยที่ 3 ไทยทำสงครามกับญวน เพื่อแย่งสิทธิการปกครองเขมรยาวนานถึง 15 ปี) โดยช่างนิยมนำภาพเทพของพราหมณ์มาใช้แทนภาพทวารบาล เรียกอีกอย่างว่า “เทวดายืนแทน”

สายที่สี่ : เทวดารักษาเมือง สายนี้เชื่อว่าจตุคามรามเทพ คือ รูปปั้นองค์ลอย ที่ประดิษฐานอยู่บริเวณบันไดขั้นที่ 17 อันเป็นทางขึ้นลานประทักษิณขององค์พระบรมธาตุเจดีย์ นครศรีธรรมราช ซึ่งสร้างขึ้นในสมัยยุคของพระเจ้าจันทรภาณุ เชื่อว่าทรงสร้างเพื่อเป็นเทวดารักษาพระบรมธาตุเจดีย์ โดยนำเอาคติความเชื่อในศาสนาพราหมณ์ มาประสมกับพุทธศาสนา คำว่า “จตุคามรามเทพ” ปรากฏครั้งแรกในหนังสือ ชีววัฒน ซึ่งเขียนพระราชนิพนธ์ของสมเด็จพระเจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ กรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช เมื่อครั้งเสด็จหัวเมืองปักษ์ใต้ ใน พ.ศ. 2437 มีข้อความตอนหนึ่งว่า “มีบันไดขึ้นบนกำแพงแก้ว 15 ชั้น หัวบันไดนั้นมีฝาผนังทั้ง 2 ข้าง มีรูปเทวดาข้างละองค์ ชื่อว่า พระทศศุคามองค์ 1 ชื่อพระรามเทพองค์ 1 ตั้งอยู่บนหัวผนังทั้งสองข้างแล้วมีนกกอินทรีข้างละตัว ชื่อว่าท้าวภูเวรณูราชตัวหนึ่ง ชื่อว่าท้าวภูเวรเทพราชตัวหนึ่ง ข้างดินบันไดนั้นมีรูปนันทกษัตริย์ถือกระบองข้างละตัว” ปัจจุบันรูปปั้นนี้ยังคงปรากฏอยู่ในลักษณะนั่งชันเข่าขวาทั้งสององค์ และมีแผ่นหินจารึกชื่อไว้ว่า “เท้าขัตตุคาม” และ “เท้ารามเทพ” ซึ่งแตกต่างจากชื่อที่บันทึกไว้ในหนังสือ จึงอาจเป็นไปได้ว่า มีการนำแผ่นหินจารึกชื่อนี้ขึ้นในสมัยหลัง หนึ่งในหนังสือ “ชินกาลมาลีปกรณ์” ได้กล่าวถึงเทวดารักษาพระพุทธรูปสิงห์แห่งเกาะลังกา ว่ามีสี่องค์ประกอบด้วย ท้าวสุมนเทวราช ท้าวลักษณาเทวราช ท้าวขัตตุคามเทวราช และท้าวรามเทวราช ดังนั้นหากชาว นครศรีธรรมราชรับพุทธศาสนาและความเชื่อทางลังกาเข้ามาก็น่าจะเป็นไป

ได้ที่จะรับเรื่อง “เทวดารักษาเมือง” ทั้งสี่องค์เข้ามาด้วย เพื่อประดิษฐานในวิหารพระทรงม้า โดยประทับนั่งสององค์และประทับยืนสององค์

องค์ตุคามรามเทพ (ชัย ป้ายางหลวง พ.ศ. 2550 : 17-18)

จตุคามรามเทพ หมายถึง เทวดารักษาเมืองนครศรีธรรมราช หรือเทพประจำหลักเมือง หรือดวงวิญญาณของอดีตบุรพกษัตริย์ราชาแห่งอาณาจักรศรีวิชัย ผู้ทรงรักษาคุ้มครองอาณาบริเวณ ทั้ง 4 ทิศ ทรงไว้ด้วยฤทธาภาพ และมีความเมตตาต่อมวลมนุษย์

สำหรับตราสัญลักษณ์ต่าง ๆ นั้น เช่น องค์พญาราหู สุริยันจันทรา ดวงตา 12 นักษัตร และเครื่องหมายจักร ที่มักปรากฏอยู่ภายในวัตถุมงคลจตุคามรามเทพ แต่ละรุ่นนั้น ถือได้ว่าเป็น ศาสตร์เฉพาะแห่งศรีวิชัยโบราณ อันหมายถึง ปรีศนาธรรมของจักรวาล ความหมายของ “จักร” หมายถึง การหมุนเวียนเปลี่ยนไปของกาลเวลาที่ดำเนินไปอย่างไม่มีวันหยุดนิ่ง และไม่จบสิ้น ความหมายของ “สุริยัน-จันทรา” คือ พระอาทิตย์เทพผู้ทรงฤทธิในเวลากลางวัน และพระจันทร์ เทพ ผู้เป็นใหญ่ในเวลากลางคืน ทั้งองค์สุริยันและองค์จันทรา ต่างอยู่ภายใต้อิทธิพลขององค์พญาราหูให้เกิดสุริยะคลาส อันหมายถึงองค์พญาราหู สามารถกลืนกินกาลเวลาและทุกสรรพสิ่งในโลก “ดวงตรา 12 นักษัตร” สื่อความหมายถึง การเกิดของมนุษย์ทุกผู้ทุกนามที่วนเวียนภายในนานปี ทั้ง 12 นักษัตร

เมื่อปี พ.ศ.1710 พระเจ้ากรุงศรีธรรมมาโคกราช ได้ขยายอำนาจไปครอบครองดินแดนใน แถบภาคกลางของประเทศไทย ต่อจากดินแดนแถบนี้ตกเป็นเมืองขึ้นของเขมร ครั้นใน ปี พ.ศ. 1773 ศิลาจารึกพระเจ้าจันทรภาณุศรีธรรมราช กล่าวว่าพระองค์ทรงกอบกู้อิสรภาพกรุงตามพริลิ่งค์ กลับคืนมาได้ หลังจากพระองค์สิ้นพระชนม์ไปแล้ว อนุชาของพระองค์เสวยราชสมบัติแทน

ตำนานกล่าวว่า “พญาจันทรภาณุ พระยาพาศาสุนาหะอนุชา และมหาเถรสังฆานุเทพก็ ตาย เมืองนครทั้งร้างเป็นป่าร้างโรมอยู่นาน”

หลักศิลาจารึกที่นำมาอ้างอิง แสดงให้เห็นว่า กรุงศรีธรรมมาโคกราชหรือกรุงตามพริลิ่งค์ หรือเมืองนครศรีธรรมราช เคยเป็นเมืองหลวงของอาณาจักรศรีวิชัยแล้วล่มสลายไป เมื่อครั้งเกิด โรคระบาดร้ายแรงขึ้นเมื่อราวต้นพุทธศตวรรษที่ 18 ถูกทิ้งร้างจมอยู่กลางป่าอยู่เป็นเวลานาน จนกระทั่งพวกเจ้าไทยลงมาปกครองและฟื้นฟูบูรณาการบ้านเมืองขึ้นมาใหม่ ดังปรากฏเรื่องราวอยู่ในตำนานพระธาตุนครศรีฯ

ในการฟื้นฟูบูรณาการกรุงศรีธรรมมาโคก และพระมหาธาตุเจดีย์ขึ้นมาใหม่ในครั้งนั้นมี เบื้องหน้า เบื้องหลังหรือมีความเป็นมาอย่างไรไม่มีใครทราบ ตำนานแต่เพียงว่าพระเจ้าอยู่หัวแห่ง

กรุงศรีอยุธยา ทรงโปรดให้มีการมาเกณฑ์ผู้คนเมืองนครศรีธรรมราช และพระธาตุจนเสร็จสิ้นใน สมัยขุนอินทราเป็นเจ้าเมือง ต่อมาได้เลื่อนขึ้นเป็นพระศรีมหาวิชดาละ

จนกระทั่งชาวเมืองนครศรีธรรมราช สนใจศึกษาวิชาไสยศาสตร์ ได้ค้นคว้า พบดวง ชะตาเมืองนครศรีธรรมราชเก่า จดบันทึกไว้ในสมุดข่อยในหอสมุดแห่งชาติ จึงนำมาตีพิมพ์ เผยแพร่ว่า

“เมืองนครศรีธรรมราชเก่าสถาปนาขึ้นเมื่อวันพฤหัสบดี แรม 12 ค่ำ เดือน 3 ปีเถาะจุล ศักราช 649 ตรงกับพุทธศักราช 1830”

ตำนานองค์จตุคามรามเทพ (ชัย ป้ายางหลวง พ.ศ. 2550 : 97-99)

มีตำนานเล่าขานไว้ว่า เมื่อพุทธศตวรรษที่ 6-7 ชาวอินเดียได้เดินทางมาติดต่อค้าขายกับ ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้บ่อยครั้ง จนพบว่าดินแดนแถบนี้มีแร่ทองคำอย่างอุดมสมบูรณ์ มีการขุดค้นเป็นสินค้าซื้อขายกันมากมายจนได้ชื่อว่า “สุวรรณภูมิ” จนกระทั่งถึงปี พ.ศ. 743 พ่อค้า อินเดียได้ขนานนามดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ว่าดินแดนสุวรรณภูมิ (the Goltfn khersonese) หรือสุวรรณภูมิ หรือที่คนจีนตั้งชื่อว่า กิมหลิน ดินแดนดังกล่าวครอบคลุมแหลม มลายูทั้งหมดค้ำขึ้นมาจากจนถึงเพชรบุรี ราชบุรี นครปฐม เมืองท่าเรือ ทางใต้ชื่อ ตักโกลา (Takola) แปลว่าดินแดนแห่งสมุนไพรระวาน (ปัจจุบัน คือ เมืองตรัง) เป็นเมืองขนถ่ายสินค้าไปยังเมือง ต่าง ๆ เมื่อประมาณ พ.ศ. 1400-1500 (ก่อนการก่อตั้งสุโขทัย) ปรากฏว่าเมืองตักโกลา ในศิลาจารึก กาลาสัน พ.ศ. 1322 เป็นเมืองตอนใต้ของแหลมสุวรรณภูมิ อยู่ทางฝั่งตะวันตก กษัตริย์ผู้นำ ปกครองแคว้นคันธาระประเทศอินเดีย ระหว่าง พ.ศ. 392-413 ได้กล่าวถึงการเดินเรือในมหาสมุทร ไปยังเมืองต่าง ๆ มีชื่อตักโกลา และอาณาจักรใหญ่คือ อาณาจักรศรีวิชัย มีประเทศราชตั้งอยู่บนฝั่ง ทั้งสองของแหลมมลายู หลายประเทศคือ ปาห่า (เมืองปาหัง) ตรังกานู (ตรังกานู) กลันตัน (กลันตัน) ตามพรลิงค์หรือศรีธัมมาราช (นครศรีธรรมราช) ครหิ (เมืองไชยา) ลังกาสูกะ (ปัตตานี) เก ดะ เมืองไทรบุรี) กราดักโลละ (ตรัง) ปับผาละ (ยังไม่ทราบว่าเมืองใด)

แผนที่โบราณทั่วเมืองทั้งภาคใต้ (รวมมลายู สุมาตรา และภาคใต้ของสยาม) ปรากฏ แผนที่รูปช้างเตี้ย เรียกว่า เมืองช้างค่อม หรือเมืองตามพรลิงค์ หรือตามพลิงคม (ซึ่ง คือ นครศรีธรรมราชในปัจจุบัน)

ชาวอินเดียนำอารยธรรมมาเผยแพร่และตั้งหลักแหล่งครั้งแรกที่เมืองช้างค่อมหรือ ศรีธัมมาราช ซึ่งตรงกับพุทธศตวรรษที่ 3 ในสมัยพระเจ้าอโศกธรรมราช ราชวงศ์โมริยะ ได้ส่ง พระภิกษุ 2 รูป มาเผยแผ่พุทธศาสนาในดินแดนสุวรรณภูมิ คือพระโสณะเถระและพระอุตระเถระ

หลักฐานที่พบในดินแดนสุวรรณภูมิ ได้แก่ ลูกปัดที่ทำด้วยหินอาเกต หินคาร์เนเลียน และลูกปัดอื่น ๆ อ.คลองท่อม จ.กระบี่

ตรรกวิทยาของชาวชวาที่เรียกว่า จตุคามศาสตร์ เชื่อกันว่า พระนางจันทรานางพญาพื้นเมืองทะเลใต้ ราชนิผู้สูงศักดิ์ขององค์ราชันราตะ หรือพระสุริยะเทพ ซึ่งรวบรวมดินแดนในคาบสมุทรทองคำเข้าเป็นจักรวรรดิเดียวกันในพุทธศตวรรษที่ 7 พระราชมารดาของเจ้าชายรามเทพ บรรลุธรรมสำเร็จตรรกศาสตร์ศักดิ์สิทธิ์ ทรงอิทธิฤทธิ์ บังคับคลื่นลมร้ายให้สงบได้ ชาวทะเลทั้งหลายกราบไหว้รำลึกถึงเมื่อออกกลางทะเล เรียกกันว่า แม่ย่านาง ชาวศรีวิชัยให้ความเคารพ นับถือเทิดทูน ฉายานามว่า เจ้าแม่อยู่หัว(ชัย ป่ายางหลวง :2550)

เจ้าชายรามเทพ ได้ศึกษาเล่าเรียนวิชา จตุคามศาสตร์จนเจนจบ แล้วทรงเรียนรู้หลักสังฆกรรมทางพุทธศาสนา เลื่อมใสศรัทธานิกายมหายานอย่างแรงกล้า มุ่งหน้าสร้างบารมี หวังตรัสรู้เป็น พระโพธิสัตว์ ตั้งปณิธานแน่วแน่ที่จะประกาศธรรมให้มั่นคงทั่วดินแดนสุวรรณภูมิ ทรงอุตสาหะ บากบั่นสร้างราชนาวิตามตรรกศาสตร์มหายาน ที่สามารถเล่นฝ่าคลื่นลมได้รวดเร็วและปลอดภัยบรรทุกกำลังพลและสัมภาระได้มากมายมหาศาล เหนือน่านน้ำใด หลักศาสนาศิลปะอารยะธรรมประดิษฐานมั่นคง ณ ดินแดนนั้น จนเหล่าราชครูต่างถวาย นามภิไธยราชฐานันดรว่า องค์ราชัน จตุคามรามเทพ

เมื่อพระศรีมหाराช ชาวชวา ได้ประกาศสังฆกรรมทั่ว สุวรรณทวีปแล้วจึงได้สร้างมหาสถูปเจดีย์ขึ้นที่หาดทรายแก้ว และในปลายพุทธศตวรรษที่ 8 องค์ราชันจตุคามรามเทพ ทรงมานะพยายามจนบรรลุโพธิญาณ จักรวาลพรหมโพธิสัตว์ ประกอบด้วย บุญฤทธิ์ อิทธิฤทธิ์ อภินิหาร สยบฟ้า สยบดินได้ตามปรารถนาอาจเป็นประกาศิตเหนือมวลชีวิตทั้งหลายทรงศักดิ์ภาพเหมือนดัง พระอาทิตย์และพระจันทร์ สมญานามตาม ศาสตร์จันทรภณะ สापแข่งศัตรูผู้ใดจะถึงกาลวิनाศ จน เลื่องลือไปทั่วทวีป ได้รับการถวายนามยกย่องว่า พญาพิงพากาฬ การประกาศชัยชนะที่เด็ดขาดเหนือสุวรรณทวีปและหมู่เกาะทะเลใต้นี้ เปรียบได้กับมหाराชในชมพูทวีป

ดังนั้น พญาโหรา บรมครูช่างชาวชวา ได้จำลองรูปมหาบุรุษเป็นอนุสรณ์ ตามอุดมคติ ศิลปศาสตร์ศรีวิชัย เรียกว่า ร่างแปลงธรรม รูปสมมุติแห่ง เทวราชที่มีตัวตนอยู่จริงในโลกมนุษย์ ทรงเครื่องราชขัตติยาภรณ์ สี่กร สองเศียร พริ้งพร้อมด้วยเทพศาสตราวุธ เพื่อปกป้องอาณาจักรและพุทธจักร เพื่อเป็นคติธรรมและศิลปกรรม ประดิษฐานในทุกหนแห่งในอาณาจักรทะเลใต้ ลูกหลานราชวงศ์ไศเลนทร์ในชั้นหลังได้ถ่ายทอดศิลปศาสตร์แปลงร่างธรรมเป็น นารายณ์บรรทมสินธุ์บ้าง อวตารปราบอสูรบ้าง ตามค่านิยมของท้องถิ่น

องค์จตุคามรามเทพ เทพผู้มหัศจรรย์แห่งอาณาจักรทะเลใต้ เทวประติมาของท่านประดิษฐานอยู่ ณ ศาลหลักเมืองนครศรีธรรมราช และเชิงบันไดขึ้นสู่พระบรมธาตุเมืองนครศรีธรรมราช ท่านเป็นอดีตบูรพกษัตริย์นักรบนาวิแห่งศรีวิชัย-สุวรรณภูมิ สันนิษฐานว่าครองราชย์ราว พ.ศ. 1970-1810 ตามประวัติศาสตร์บ่งบอกว่า ท่านคือ พระเจ้าศรีธรรมมาโคกราช หรือพระเจ้าจันทรภาณุ พระราชาผู้เปี่ยมด้วยพระบารมีประจูดังพระเจ้าอโศกมหาราชแห่งชมพูทวีป พระองค์ท่านมีหลายพระนามเรียกขาน อาทิ ท้าวขัตตุคาม ซึ่งน่าจะเป็นคำเรียกสำเนียงทับเมือง ทางใต้ แม้จะเป็นป้ายระบุไว้ที่องค์จริง แต่ส่วนใหญ่นิยมเรียก “จตุคามรามเทพ” เป็นมาตรฐาน แม้กระทั่งนำวัตถุมงคลรุ่นแรก ปี 30 เป็นต้นมา บางคนพยายามบอกว่า “ขัตตุคาม” คือคำเรียกที่ถูกดัดแปลงที่สุด

นับตั้งแต่ พ.ศ. 2528 เป็นต้นมา ผู้คนจำนวนมากได้รู้จัก “องค์พ่อจตุคามรามเทพ” ว่าเป็นเทวราชโพธิสัตว์ผู้ยิ่งใหญ่แห่งอาณาจักรศรีวิชัย มีอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์มากมาย ทรงเทวานุภาพช่วยคลี่คลายความสำเร็จ ประทานโชคลาภความร่ำรวย ตลอดจนค้าคุณดวงชะตาให้เจริญก้าวหน้า และปิดเป่าอุปสรรคต่าง ๆ จึงเกิดผู้สนใจให้ความเคารพศรัทธาในองค์พ่อจตุคามรามเทพกันอย่างมากมายสืบมาจนกระทั่งถึงปัจจุบัน โดยไม่มีข้อจำกัดในชนชั้น

อดีตบูรพกษัตริย์แห่งเมืองศรีวิชัยสุวรรณภูมิ ซึ่งเกี่ยวกับการสร้างเมืองนครศรีธรรมราชจากการสืบค้นในเบื้องต้นพบว่าพระองค์นั้นคือ พระเสื่อเมือง พระทรงเมืองของจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการสันนิษฐานกันว่า “จตุคามรามเทพ” น่าจะเป็นชื่อของ “เทพพระเจ้าสองพระองค์” พระองค์แรกพระนามว่า “จตุคาม” ส่วนอีกพระองค์มีพระนามว่า “รามเทพ” ตามหลักฐานที่ปรากฏเป็นรูปเคารพของสองเทพเจ้าที่อยู่บนปากประตูบันไดทางขึ้นพระบรมธาตุในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารจังหวัดนครศรีธรรมราช

จากตำนานการสร้างเมืองนครศรีธรรมราชของกษัตริย์พี่น้องสองพระองค์ ซึ่งเล่าสืบกันมามีใจความว่า ในปี พ.ศ. 1000-1018 ที่พระเจ้าจันทรภาณุเป็นผู้มีพระบารมีบุญญาธิการมาก ทรงครองสุวรรณภูมิ พระองค์ทรงมีพระโอรสอยู่สองพระองค์ มีพระนามว่า “ขุนอินทรไสเรนทร์” คือ ท้าวจตุคามผู้พี่ และ “ขุนอินทรเขาเขียว” คือ ท้าวรามเทพผู้น้อง แต่ทว่ายังทรงพระเยาว์อยู่ ต่อมาพระเจ้าจันทรภาณุมีพระดำริที่จะยกทัพข้ามทะเลเพื่อขยายอาณาเขตไปที่ชมพูทวีป (อินเดีย) จึงมอบเมืองให้พระอนุชา คือ “ขุนหาญบุญไชย” อยู่รักษา ครั้งนั้นใช้ระยะเวลาในการรบถึง 2 ปี ครั้นถึงปี พ.ศ. 1020 พระเจ้าจันทรภาณุก็รบชนะและอยู่ปกครองอินเดีย จนกลายเป็นมหาราชของอินเดีย ไม่ยอมกลับมาสุวรรณภูมิเป็นเวลา 20 ปี

ต่อมาพระโอรสทั้งสองพระเจ้าจันทรภาณุ คือ ขุนอินทโรสุเรนทร์ และขุนอินทราชาเขียว ทรงเห็นว่าบ้านเมืองทรุดโทรมเพราะขาดกษัตริย์ปกครอง ครั้นจะตั้งตนให้เป็นกษัตริย์แทนพระบิดาก็ไม่ได้ จึงได้อพยพผู้คนไปสร้างเมืองหลวงใหม่ที่เมืองข้างค่อมศิริธรรมราชและให้ชื่อว่า “ศรีวิชัย-สุวรรณภูมิ” ในปี พ.ศ. 1070 ตรงตามคำทำนายของพระโศดมมหาเถระ และในฐานะที่ท่านเป็นปฐมกษัตริย์ของเมืองศรีวิชัยสุวรรณภูมิพระองค์ได้สร้างขยายเมือง และให้ซ่อมแซมบูรณะพระบรมธาตุเจดีย์ที่เริ่มทรุดโทรมลงเป็นครั้งแรกพร้อมกับชาวชวาและชนพื้นเมืองเดิม

หลังจากที่พระโอรสสองพี่น้องได้สิ้นพระชนม์ลง ด้วยคุณงามความดีของพระองค์ ประชาชนทั้งหลายจึงได้ยกย่องพระองค์ให้เป็นพระเสด็จเมืองและพระทรงเมือง มีฐานะเป็นเทวดาประจำเมือง และขนานพระนามของพระองค์ท่านทั้งสองว่า “ท้าวจตุคามและท้าวรามเทพ” นับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

บางตำนานกล่าวไว้ว่า (ทศพล จังพาศน์ขุกุล พ.ศ. 2550 : 125-126)

จตุคามรามเทพ ราชนิน্দ้า หรือองค์พ่อ พระนามที่ได้รับการเรียกขานด้วยความเคารพศรัทธา พระองค์คือ เทวราชโพธิสัตว์ ผู้ปกป้องรักษาอาณาจักรศรีวิชัยมาแต่ครั้งโบราณ ทรงเป็นผู้ดูแลรักษาพระบรมสารีริกธาตุที่วัดพระบรมธาตุจังหวัดนครศรีธรรมราช ท่านมีบริวารเป็นทหารกล้า 4 คน คือ พญาชิงชัย พญาหลวงเมือง พญาสุขุม พญาโหรา เป็นกำลังหลักในการปราบปรามพวกพราหมณ์ที่ปกครองแคว้นตาพรลึงค์อยู่ก่อน

เมื่อได้บ้านเมืองแล้ว จึงสร้างพระบรมธาตุฯ สถาปนาเมือง 12 นักษัตริ์ หรือกรุงศรีธรรม-โสกราช ลงหลักปักฐานพระพุทธศาสนาอย่างถาวรบนแผ่นดินศรีวิชัยสุวรรณภูมิจนได้รับเทิดพระเกียรติให้เป็น “พระศรีธรรมมาโสกราช” ภายหลังพระองค์ยังทรงเป็นพระเสด็จเมืองพระทรงเมือง คอยดูแลรักษาพระสารีริกธาตุที่วัดพระบรมธาตุ จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นสิ่งที่เคารพนับถืออย่างยิ่งของชาวจังหวัดนครศรีธรรมราชและประชาชนไทยทั่วประเทศ

เรื่องราวของอาณาจักรตามพรลึงค์หรือนครศรีธรรมราช ปรากฏชัดเจนในหลักศิลาจารึกหลักที่ 24 (จารึกพระเจ้าจันทรภาณุ) ในสมัยพุทธศตวรรษที่ 18 พระเจ้าจันทรภาณุ เป็นองค์เดียวกับพระเจ้าศรีธรรมมาโสกราช อาณาจักรตามพรลึงค์ มีความเจริญรุ่งเรืองทางพระพุทธศาสนาสูงสุด และเป็นเมืองนักปราชญ์ มีแสนยานุภาพทางการทหาร โดยเฉพาะกองทัพเรือ เช่น ดินแดนในเขตกลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา จนถึงสุโขทัย ความสัมพันธ์นี้ส่วนหนึ่งเกิดจากความสัมพันธ์ในระบบเครือญาติหรือการอภิเษกสมรส นอกจากนี้นครศรีธรรมราช ยังเป็นศูนย์กลางพระพุทธศาสนาลัทธิลังกาวงศ์ มีพระสงฆ์และนักปราชญ์เข้าไปเผยแผ่คำสั่งสอนถึงเมืองสุโขทัย

ในสมัยศรีวิชัย กษัตริย์จันทรภาณุปกครองอาณาจักรอันยิ่งใหญ่ ขยายอาณาเขตแผ่ดินแดนแคว้นต่าง ๆ จนถึงประเทศอินเดีย องค์จันทรภาณุมีพระราชโอรสสองพระองค์ คือ องค์จัตตุคาม และองค์รามเทพ เชี่ยวชาญด้านยุทธวิธีการรบ และการใช้ศาสตราวุธในทุกด้าน ขณะที่องค์จันทรภาณุแผ่อาณาเขต สองกษัตริย์พี่น้องช่วยกันปกครองเมือง ท่านทั้งสองเดินทางไปพบพระบรมสารีริกธาตุขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่นครศรีธรรมราช องค์จัตตุคามและองค์รามเทพทรงมีความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง จึงทรงดูแลปกครองเมืองทะเลใต้ และทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา ทรงสำเร็จพระโพธิสัตว์ บ้านเมืองเจริญรุ่งเรืองทั้งทางการค้าและพุทธศาสนา

ความเชื่อในองค์จตุคามรามเทพ

ความเชื่อของพระมหากษัตริย์ราชโพธิสัตว์ ทำวจุตุคามรามเทพ ชาวอินเดียที่เข้ามายุคแรกราวพุทธศตวรรษที่ 8 หรือก่อนหน้านั้น ได้นำอิทธิพลศาสนาพราหมณ์มาเผยแพร่ที่นครตามพรลิงค์ และเมืองใกล้เคียง อิทธิพลศาสนาพราหมณ์นอกจากสถาปัตยกรรมและสระน้ำโบราณที่สร้างขึ้นตามคติพราหมณ์แล้ว ยังมีศิลาจารึกและประติมากรรมของเทพเจ้าต่าง ๆ ในศาสนาพราหมณ์จำนวนมาก ซึ่งมีอายุประมาณพุทธศตวรรษที่ 9 จนถึงพุทธศตวรรษที่ 23 แต่ที่พบมากที่สุดในการวพุทธศตวรรษที่ 11 - 14 แสดงว่าอิทธิพลศาสนาพราหมณ์เจริญรุ่งเรืองมากที่สุดในช่วงนี้

จากการค้นคว้าหาข้อมูลพบว่า ในช่วงประมาณปี พ.ศ. 1300 ซึ่งได้รับอิทธิพลของศาสนาพราหมณ์อย่างมาก จึงปรากฏว่า มีประติมากรรมเกี่ยวกับเทพเจ้าให้เห็น เช่น บานประตูทางเข้าลานทักษิณ ซึ่งเป็นบานประตูไม้สัก ขนาดใหญ่ แผ่นหนา ฝีมือแกะสลักสวยงามวิจิตรพิสดาร บนด้านซ้ายแกะสลักเป็นรูปพระพรหม บานประตูด้านขวาเป็นรูปพระนารายณ์ ซึ่งระหว่างทางขึ้นบันไดภายในวิหาร ยังมีรูปพระนารายณ์หรือบางครั้งเรียกกันว่า พระหลักเมือง พระทรงเมือง ประทับอยู่ฝั่งตะวันตก ส่วนทำวจุตุคามกับผู้รู้กันไปมากมาย บางท่านก็เล่าว่าเป็นกษัตริย์ลังกาในท่านั่งแพงเชิง ทางทิศตะวันออก คือทำวจัตตุคาม และทางทิศตะวันตก คือทำวตุคามรามเทพ ซึ่งคงพอจะคาดเดาได้ว่า พระเจ้าศรีธรรมโศกราช ทรงสร้างรูปปั้นลอยองค์กษัตริย์เมืองลังกา เพื่อเป็นอนุสรณ์ว่า กษัตริย์เมืองลังกาได้ถวายพระทันตธาตุและพระบรมสารีริกธาตุจากการอัญเชิญของเจ้าฟ้าหญิง เหมชาลาและเจ้าฟ้าชายทนต์กุมาร ซึ่งพระมหาพุทธคัมภีร์ ได้ถวายพระพรทูลถึงคำทำนายของ พระมหาเถระพรหมเทพให้พระเจ้าศรีธรรมโศกราชฟังตั้งแต่ต้น

อีกนัยหนึ่งกล่าวกันว่า (ชัย ปาบางหลวง พ.ศ.2550 : 107-108)

ทำวจุตุคามรามเทพ เป็นรูปปั้นลอยองค์ ที่สร้างขึ้นในสมัยพระเจ้าตากสิน ซึ่งในสมัยนั้นพระเจ้าตากสิน ทรงโปรดเกล้าให้พระปลัดหนูกลับไปครองเมืองนครศรีธรรมราช ตามเดิม

พระราชทานยศเป็นพระเจ้าขัตติยราชนิคม สมมุติมหาสุวรรณค์ พระเจ้านครศรีธรรมราช เจ้าขัตติสมา ซึ่งนั่นหมายถึง เจ้าครองเมืองนครศรีธรรมราชในสมัยนั้น โดยมีการใช้ชื่อว่าท้าวขัตตุคาม และท้าวรามเทพ ซึ่งเสมือนเป็นเทพพิทักษ์รักษาจากสวรรคตมาคอยปกป้อง เมืองนครศรีธรรมราช และพระบรมธาตุเจดีย์ อันเป็นศูนย์กลางของพระพุทธศาสนาให้มีความเจริญรุ่งเรืองตลอดไป

บางท่านที่ได้จัดสร้างองค์จตุคามรามเทพ จึงนำคติความเชื่อของพระพุทธศาสนานิกายมหายาน ซึ่งมีความเจริญรุ่งเรืองในสมัยอาณาจักรศรีวิชัย ในช่วงพุทธศตวรรษที่ 11-14 อันมีคาบสมุทรทลายและหมู่เกาะชวา สุมาตรา โดยมีความเชื่อว่า องค์จตุคามรามเทพเป็น “พระโพธิสัตว์” หรือ เป็นภาคหนึ่งของ “พระอวโลกิเตศวรโพธิสัตว์” จึงได้นำเอาปางต่าง ๆ ตามความเชื่อ นิกายมหายาน เช่น “พระโพธิสัตว์” หรือ “พระอวโลกิเตศวรโพธิสัตว์” เข้ามาประยุกต์เป็นองค์จตุคามรามเทพในปัจจุบัน

ต่างความคิด ต่างความเชื่อและที่ต่างแหล่งที่มา ซึ่งผู้รู้แต่ละท่านอาจจะวิเคราะห์ตามหลักของประวัติศาสตร์ ถ้าความเป็นจริงจะด้วยอะไรก็แล้วแต่ “ท้าวจตุคามรามเทพ” ก็เป็นที่พึ่งของชาวนครศรีธรรมราชมาโดยตลอด

องค์จตุคามรามเทพ คือ เทวดารักษาพระบรมธาตุที่จังหวัดนครศรีธรรมราช สถิตอยู่ที่บานประตูทางขึ้นพระบรมธาตุ ในปี พ.ศ. 2530 เมื่อมีการตั้งดวงเมืองนครศรีธรรมราชขึ้นใหม่ และสร้างศาลหลักเมืองของจังหวัด จึงมีการทำพิธีอัญเชิญองค์พ่อฯ ไปสถิตที่ศาลหลักเมืองตั้งแต่นั้นมา (ชัย ปาวยงหลวง พ.ศ. 2550 : 110-112)

ก่อนที่จะมาเป็นเทวดารักษาพระบรมธาตุนั้น องค์จตุคามรามเทพ เป็นพระมหากษัตริย์ในสมัยศรีวิชัย ซึ่งมีชื่อเสียงเป็นทางการว่า พระเจ้าจันทราภาณุและในอีกชาติภพหนึ่ง องค์จตุคามรามเทพ เป็นกษัตริย์ที่มีนามว่า พระยาศรีธรรมโศกราช การที่องค์จตุคามรามเทพถูกขนานนามว่าราชันย์ดำแห่งทะเลใต้ เพราะอาณาจักรศรีวิชัยอยู่ติดทะเลชวา และพระวรกายของพระองค์มีสีเข้ม นอกจากจะเป็นกษัตริย์แล้ว ในอีกชาติภพหนึ่งองค์พ่อยังเป็นนักรบที่แกร่งกล้าสามารถรบไม่เคยแพ้ผู้ใด นามว่า พังกาทพ องค์จตุคามทรงบำเพ็ญตน สร้างบารมี เป็นพระโพธิสัตว์ เพื่อบรรเทาทุกข์แก่มวลมนุษย

สุริยัน จันทรา นั้นเป็นตัวแทนขององค์พ่อ ส่วนดวงตราพญาราหู ดวงตราสองแผ่นดินศรีวิชัย สุวรรณภูมิ และ 12 นักษัตร เป็นรูปแบบของดวงตราอันศักดิ์สิทธิ์ที่เป็นเอกลักษณ์ของจตุคามศาสตร์ ซึ่งทรงฤทธาานุภาพในทุก ๆ ด้าน การอธิษฐานจิตขอบารมี จากองค์จตุคามรามเทพทุกท่านสามารถอธิษฐานจิตขอพรบารมีจากองค์พ่อจตุคามได้ หากท่านปฏิบัติได้ดังนี้

1. อธิษฐานขอในสิ่งที่เป็นไปได้ และไม่ขัดต่อศีลธรรม

2. เมื่อท่านได้รับสิ่งที่หวังแล้ว ต้องรักษาสิ่งที่ได้ให้ไว้กับองค์พ่อฯ
3. ควรจะสร้างกุศลธรรมถวายแด่องค์พ่อฯ

ที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ แม้ว่าองค์พ่อจตุคามรามเทพ จะเป็นพระโพธิสัตว์ที่มีจิตแห่งความเมตตาสูง ขอให้ทุกท่านอย่างเพียงพึงบารมีองค์พ่อจตุคามรามเทพเท่านั้น ควรสร้างกุศลกรรมให้แก่ตนเองให้ครบทุกด้าน คือ ให้ทาน (เช่น สังฆทาน บริจาคมูลนิธิต่าง ๆ) รักษาศีล (ศีล 5) และบำเพ็ญภาวนา (สวดมนต์และปฏิบัติกรรมฐาน) และขอโหสิกรรมต่อเจ้ากรรมนายเวรของท่านเอง และแผ่กุศลกรรมที่ท่านทำนั้นให้แก่ บิดา มารดา ญาติทั้งหลาย ครูอุปัชฌาจารย์ เพื่อน มนุษย์ เทวดาทั้งหลายทั้งปวง เจ้ากรรมนายเวรทั้งหลายทั้งปวง และเปรตทั้งหลายทั้งปวง ด้วยแล้ว ชาติที่ท่านจักบังเกิดความเจริญ

รูปแบบวัตถุมงคลองค์จตุคามรามเทพ

การออกแบบรูปเคารพจตุคามรามเทพ ยึดรูปลักษณะเป็นองค์เทพในท่าประทับนั่ง ในอิริยาบถต่าง ๆ คำนึงถึงรายละเอียดตามศิลปะยุคศรีวิชัย ซึ่งมีกลิ่นอายศิลปะอินเดียแฝงอยู่ทรงระดับตกแต่งพระพักตร์อิมเอบ บ่งบอกถึงความอ่อนโยน มีเมตตา แสดงให้เห็นถึงความพร้อมที่จะช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ แก่มวลมนุษย์ มีพระพุทธรูปองค์เล็กประดิษฐานไว้ที่ศิราภรณ์หรือมุ่นมวยผม แสดงฐานะแห่งพระโพธิสัตว์

รูปแบบ ประดิษฐานเป็นรูปวงกลมวิจิตร ตามอุดมคติศิลปะศาสตร์ศรีวิชัย ทำรูปพญาราหูอมจันทร์รายล้อมทั้ง 8 ทิศ กงจักรล้อมดวงตรา 12 นักยัตร์ ตรงกลางประติมากรรมพระโพธิสัตว์แห่งทะเลใต้เป็นองค์ประธาน คณะช่างได้บรรจงสร้างขึ้นอย่างประณีตงดงาม สดุดยอดศิลปกรรมแห่งยุค สอดคล้องต้องตามศาสตร์ชาวชวาจะเป็นแบบแผนสืบไปชั่วลูกชั่วหลาน

พิธีกรรม ดวงตราพญาราหูอมจันทร์ อันเป็นดวงตราแผ่นดินศักดิ์สิทธิ์ของชาวทะเลใต้ ซึ่งไม่เคยมีผู้ใดล่วงรู้มาก่อนว่า รูปดวงตรามหาจักรวาลพรหม เป็นตราประจำองค์ราชันดัจจตุคามรามเทพที่หวังแทน ล่วงละเมิดมิได้ พลตำรวจตรีขุนพันธรักษ์ราชเดช และพันตำรวจเอกสรรเพชญ์ ธรรมาธิกุล ได้หยั่งรู้ในความหมาย จึงประกอบพิธีอันเชิญดวงวิญญาณขององค์ราชันดัจจตุคามรามเทพ ปฐมกษัตริย์ศรีวิชัย ขออนุญาตให้ดวงตราศักดิ์สิทธิ์ประดิษฐานพระสุริยันจันทรา ให้ปรากฏตามเบญจเทพนิมิต มีการบอกกล่าวครั้นได้รับอนุญาตแล้ว จึงประกอบพิธีปลุกเสกกลางทุ่งนา ปลุกเสกกลางทะเลลึก และปลุกเสกบนภูเขาขุนพนม ครบถ้วนตามภูมิ 3 คือ ภาคพื้นดิน ภาคพื้นน้ำ ภาคพื้นอากาศ อาราธนาพระอาจารย์แห่งสำนักวัดเขาอ้อปลุกเสกสาธยายมนต์ตามประเพณีชาว 12 นักยัตร์

การจัดสร้างวัดอุโมงค์องค์จตุคามรามเทพ

จะมีพิธีสำคัญอยู่ 4 พิธี คือ พิธีขออนุญาตจัดสร้าง พิธีปลูกเสกมณฑลสาร พิธีคดพิมพ์นำฤกษ์ พิธีปลูกเสกและพิธีสมโภช ในพิธีทั้ง 4 พิธีนี้ จะมีทั้งพิธีพราหมณ์และพิธีพุทธด้วยทุกครั้ง พิธีพราหมณ์ เรียกว่า พิธีเทวาทิเชก เป็นพิธีอันเชิญเทพดาฟ้าดินทั้งปวงมารับรู้พร้อมรับเครื่องสังเวท และอำนวยการให้กิจกรรมจัดสร้างวัดอุโมงค์นั้นสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี สมวัตถุประสงค์ ส่วนพิธีพุทธ เรียกว่า พิธีพุทธาทิเชกเป็นพิธีที่พระภิกษุสวดพระพุทธรมนต์ด้วยธัมมจักรกับปวัตตสูตร เป็นต้น เพื่อความบริสุทธิ์ ความเป็นสิริมงคลแก่วัดและผู้จัดสร้าง

พิธีเทวาทิเชก ซึ่งเป็นพิธีพราหมณ์ จะมีพิธีอสังการยิ่งใหญ่ มีแท่นที่จัดวางกว้างใหญ่ ปลูกด้วยผ้าขาว มีจตุคามรามเทพ พญาชิงชัย และอื่น ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับการจัดสร้าง มีภาพของเทพทั้งสิบสองราศี และมีพระพุทธรูป เทวรูป ประกอบในพิธี โดยมีเครื่องสังเวทตามประเพณี ในบันทึกเรื่องความรู้ต่าง ๆ พระนิพนธ์ในสมเด็จพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ทรงบันทึกประทาน พระยาอนุমানราชชน ถึงเรื่องการจัดเครื่องบวงสรวงนี้ว่า

“ของโหรมีบายศรีปากชามกรวยกลางใส่ข้าวสุกปากหม้อหยิบมือหนึ่ง ยอดเสียบฟองไข่เปิดสุกแล้ว นอกจากนั้นมีบายศรีนมแมว 3 อัน บนยอดเสียบดอกมะลิและมีรูปแมงดา 3 ใบ และมี กล้วยน้ำว่าววางไว้ผลหนึ่ง ช่าง ๆ ชามบายศรี มีมะพร้าวอ่อนผลหนึ่ง เนิ่นเปลือกนอกออกแต่ไม่เฉาะปาก มีกล้วยน้ำว่าใส่พาน 1 หวี กับรูปและเทียน สิ่งเหล่านี้ตั้งไว้ชั้นบนของสถานเพียงตา ส่วนชั้นล่างเป็นถาดใส่หัวหมูต้มสุกแล้ว พร้อมทั้งหางและขาตัดเป็นท่อน ๆ วางไว้ด้วย และมีพริกแดงประดับ”

คู่มือการจัดเครื่องสังเวทแล้ว จะมีหมู กล้วย มะพร้าวอ่อน ขนมหวาน และผลไม้เป็นพื้นจะแตกต่างกัน และมากน้อยตามแต่ผู้จัด และความยิ่งใหญ่หรือพิธีพิธีของเจ้าพิธีการเชิญเทพ ผู้มาร่วมพิธีจะทำบายศรี ซึ่งแสดงลักษณะแตกต่างกัน

บายศรี คือ เครื่องเชิญขวัญหรือรับขวัญทำด้วยใบตองรูปคล้ายกระทงเป็นชั้น ๆ มีขนาดใหญ่ เล็ก สอดขึ้นไปตามลำดับ เป็น 3 ชั้น 5 ชั้น 7 ชั้น หรือ 9 ชั้น มีเสาปักตรงกลางเป็นแกน มีเครื่องสังเวทวางอยู่ในบายศรี และมีไข่ขวัญเสียบอยู่ บนยอดบายศรีมีหลายอย่าง เช่น บายศรีปากชาม บายศรีพรหม บายศรีเทพ เป็นต้น คำว่า บายศรีเป็นภาษาเขมร บาย แปลว่า ข้าว และศรี แปลว่า ดี มีมงคล หมายรวมว่า ข้าวอันเป็นมงคลหรือข้าวขวัญ

บายศรีเป็นของสูงที่มีค่ายิ่งสำหรับชาวไทย โดยเฉพาะในภาคเหนือ และภาคตะวันออก เฉียงเหนือ จะมีพิธีบายศรีสู่ขวัญอยู่เนือง ๆ ในภาคใต้จะเห็นในพิธีทำขวัญนาคน ปัจจุบันนี้ จะมีบายศรีให้เห็นบ่อยขึ้นในพิธีเทวาทิเชก วัดอุโมงค์จตุคามรามเทพ

เมื่อหาฤกษ์ยามยามดี ตั้งพิธีบวงสรวงสังเวทเวทอารักษ์ทั้งหลาย เป็นการขอความเมตตาให้ช่วยอำนวยประโยชน์ให้สำเร็จในกิจการทั้งปวง ซึ่งต้องมีบายศรีเป็นส่วนสำคัญ มีชื่อลักษณะและจุดหมายต่างกัน ดังนี้

บายศรีปากชาม เป็นบายศรีขนาดเล็ก เป็นเครื่องเชิญขวัญ ใช้ชามเบญจรงค์ ปัจจุบันใช้พานทองกันลึกลงก็มาก ประกอบด้วยตัวบายศรีปักในชาม 3 ด้าน แต่ละด้านมีกลีบ ซึ่งเรียกว่านมสาวหรือนมแมว ตั้งแต่ 3 ชั้น ขึ้นไปถึง 9 ชั้น มีกรวยข้าว และบนยอดกรวยมีไข่มุกปอก นอกจากจะจัดเรียบร้อยแล้ว ยังใช้เป็นส่วนยอดของบายศรีต้นด้วย

บายศรีต้น บายศรีหรือบายศรีชั้น เป็นบายศรีหลักในการต้อนรับหรือรับขวัญในวาระในโอกาสต่าง ๆ เช่น ทำขวัญแรกเกิด ทำขวัญนาค ตั้งศาลพระภูมิ พิธีไหว้ครู คนตรีโขน ละครครูช่าง หรือพิธีบวงสรวงเทพยดา

ลักษณะของบายศรีแต่เดิม นิยมใช้ต้นกล้วยเป็นแกน ต่อมามีการคิดทำต้นให้มั่นคงถาวรหันมาใช้เหล็กเป็นต้นเสา จัดเป็นชั้น ๆ มีตั้งแต่ 3-9 ชั้น ตามแต่ขนาดความยิ่งใหญ่ของพิธี เช่น ถ้าวางเทพถึงชั้นพรหม จะต้องทำ 9 ชั้น เป็นต้น ย่อส่วน ลดหลั่นกันไปจนถึงยอดดอกไม้บนไข่วขวัญที่ยอดกรวยปากชาม ทรงต้นสน แต่ละชั้นมีระยะห่างเท่ากัน เอาบายศรีติดเป็นระยะให้พอดีทุกชั้น รัศมีบายศรีให้ดูดี ปักดอกไม้เป็นระยะรอบ ๆ เข็มขัด แต่งด้วยดอกไม้ที่มีชื่อเป็นมงคลนามและสีสดใส บายศรีต้นจะจัดทำเป็นคู่อย่างน้อย 1 คู่

บายศรีเทพ หรือบายศรีเทพนม เป็นบายศรีที่ใช้สำหรับอัญเชิญเทพทั้ง 6 ชั้น ประกอบด้วย จาตุมหาราชิกา ดาวดึงส์ยามา คุสิต นิมมานนรดี และปรนิมมิตวสวัตดี ให้ลงมาอำนวยพรประสาทพร

ลักษณะคล้ายเทพนม รูปทรงดอกบัวตูม ประกอบด้วยบายศรี 3 ขนาด คือ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง (จัดนมสาวหรือตัวลูก 5 ชั้น) และขนาดใหญ่ (จัดนมสาว หรือตัวลูก 7 ชั้น) ด้วยคตินิยม วิธีนับจะนับให้ลงก็ดูเหมือนจะไม่ลงกับเทพ 6 ชั้นและบายศรี 7 ชั้นเวลานับถ้าไม่นับยอด ก็จะได้ 6 ชั้น เช่นกัน

บายศรีพรหม หรือบายศรีพรหมสี่หน้า ใช้สำหรับอัญเชิญพรหม ซึ่งมี 16 ชั้น เรียกว่า โสฬสรูปพรหม มีชื่อเรียงกันตั้งแต่ชั้นล่างสุดขึ้นไป ดังนี้ 1. พรหมปารีสัชชา 2. พรหม 3. มหาพรหมา 4. ปริตรตาภา 5. อัปป์มานาภา 6. อาภัสสรธา 7. ปริตรตาสุภา 8. อัปป์มานสุภา 9. สุภิกษณกา 10. อัสัญญิสัตตา 11. เวหิ์ปผลา 12. อวิหา 13. อตปป์ปา 14. สุทัสสา 15. สุทัสสี่ และ 16. ออกนิฏฐกา

ลักษณะบายศรี จะมีตัวบายศรี 4 ทิศ บนพานทอง ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 12 นิ้ว ทั้ง 4 ทิศ คงจะหมายถึง พรหมวิหารธรรม 4 คือ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา และบายศรีแต่ละตัว จะมีจำนวนนมสาวนับได้ 16 ชั้น เท่าจำนวนชั้นพรหม (แต่เลขนับจะนับ รวมยอดเป็น 17 ชั้น) ตรงกลางเป็นกรวยบายศรี มีข้าวพร้อมใจต้มสุก ประดับด้วยเฟืองอุบะดอกไม้ให้สวยงามตามความเหมาะสมแห่งพิธี

บายศรีแทน นอกจากบายศรีดังที่ได้กล่าวมาแล้ว บางพิธีจะจัดทำบายศรีแทนมีรูปลักษณะคล้ายดอกบัวสัตตบงกช คือ บัวหลวงกลีบสั้นอยู่ตรงกลางที่เป็นฝักบัว เป็นเสมือนแทนสำหรับเป็นที่ประทับ ของมหาเทพซึ่งมาเป็นประธานในพิธีนั้น จัดในพานโตกขนาดใหญ่ ประดับพานด้วยดอกไม้อย่างสวยงาม

อย่างไรก็ตามในกรณีที่จะเชิญมหาเทพลงมาเป็นประธานจะต้องมีการประดิษฐานพระพุทธรูปเป็นประธานด้วยมิฉะนั้นมหาเทพจะไม่เสด็จลงมา

บัตร์พลีพระเกตุ บางพิธีจะจัดทำบัตร์พลีพระเกตุ ตั้งไว้เป็นประธานตรงกลาง เป็นบัตร์ 9 ชั้น จัดทำเป็นบัตร์พลีขนาดใหญ่ ใช้ก้านกล้วยขดเป็นรูปสี่เหลี่ยม เป็นชั้นวางเครื่องสังเวท 9 ชั้น ส่วนโคนขยายออก ส่วนปลายรวบเข้าหากัน รูปทรงคล้ายหอไอเฟลของฝรั่งเศส ถ้ามีเสาธงประกอบตั้งแต่ 4 เสาขึ้นไปเรียกว่า “บัตร์นพเคราะห์”

องค์ประกอบที่ควรมีในวัดอุ้มงคล

เครื่องรางของขลัง โดยเฉพาะควรจะต้องประกอบด้วยศาสตร์อย่างน้อย 3 ประการ คือ ประวัติศาสตร์ ไสยศาสตร์ และโหราศาสตร์

ประวัติศาสตร์ เพื่อจะได้ทราบประวัติวัดอุ้มงคล ความเป็นมาของวัดอุ้มงคล ความเป็นมาของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และรู้ความหมายของรูปเหล่านั้นว่าควรค่าแก่การนับถือบูชาเพียงใด เช่น เหรียญพังกาฬ วัคมะม่วงขาว ทำเป็นรูปพระปิดตา ตรงกลางมีงูจงอาง แผ่นพังกาฬเหนือองค์พระ มีดาบเป็นรัศมีรอบตัว แสดงให้เห็นถึงอำนาจแห่งพังกาฬ ผู้มีดาบเป็นอาวุธ มีงูจงอางซึ่งเคยเลื้อยมาดูแลในวัยเด็ก ด้านหลังตรงกลางมีรูปดาบใส่พานวางอยู่บนยอดเขา มีความหมายว่าดาบเป็นอาวุธที่พังกาฬใช้ปราบศัตรูจนสำเร็จได้รับชัยไสยศาสตร์ เป็นวิชาความรู้ที่สร้างกระบวนการทำให้ วัตถุธาตุที่ไม่มีชีวิตกลับกลายเป็นวัตถุธาตุมีชีวิต มีอิทธิฤทธิ์ ด้วยความเชื่อว่าคาถาอาคมสามารถแสดงพลังให้ผู้นำไปบูชาเกิดผลดีแก่ชีวิตได้ประกอบด้วย

คาถาอาคมที่ลงเป็นเลขยันต์นิยมลงด้วยตัวอักษรขอมแทนอักษรไทย เพราะถือเป็นหนังสือใช้ในเรื่องศาสนาแต่เดิมนับถือว่า ขลัง ศักดิ์สิทธิ์ ตามประเพณีก่อนลงเลขยันต์ใดจะต้องจัดเครื่องบูชาครูและบริกรรมคาถาตลอดเวลา เขียนยันต์และปลุกเสกยันต์ เมื่อเขียนเสร็จ

เพื่อให้เกิดผลตามปรารถนาด้วย เพราะเหตุที่เมื่อจะลงอักขระให้ครบถ้วนเปลืองเนื้อที่จึงใช้ย่อหัวใจ พระคาถาไว้ ตัวอย่างเช่น

1. หัวใจกาสลัก จะ ภา กะ สะ คาถานี้เสกแป๊ะผัดหน้า เป็นเมตตามหานิยมด้นกแล
2. พระเจ้า 5 พระองค์ นะโม พุท ธา ยะ คาถานี้ ภาวนาก่อนนอนก่อนออกเดินทาง จากบ้านหรือเข้าในที่คับขันเผชิญหน้ากับศัตรู ป้องกันภัยอันตรายได้สารพัด
3. คาถา 108 นโมพุทชายะ นะ มะ พะ ทะ จะ ภา กะ สะ คาถานี้ใช้ภาวนาในเวลา สวดมนต์ก่อนนอน ตื่นนอน จะช่วยให้เกิดขลัง ศักดิ์สิทธิ์และแคล้วคลาดปราศจากศัตรูหมู่ ปัจจามิตรมีโชคลาภ มีเสน่ห์มหานิยม
4. คาถามหาอุด อุตฐัง อัทโธ นโมพุทชายะ คาถานี้ ภาวนาป้องกันอาวุธปืนจะแคล้ว คลาดปลอดภัย

หรือย่อรวมโดยใช้ตัวเลขลงแทน เช่น จะลงคาถา นวหรรษ คือ “อะ สัม วิ สุ โป สะ พุ ภา” ก็ใช้เขียนเลข 9 แทน หรือ ลงเลข 3 ตรงหมวด มะ อะ อุ ลงเลข 4 นะมะพะทะ หรือ จะภากะสะ เป็นต้น

ตัวอย่างการลงเลขยันต์ด้านหลังของดวงตราพระเทวราชของมูลนิธิสิรินธรฯ จะเห็นเลข 21 และ 12 (21 แทนหัวใจพ่อ 12 แทนหัวใจแม่)

ฉะนั้นการลงอักขระคาถาคมไว้จะช่วยให้ผู้บูชาทราบว่าภาวนาในเรื่องอะไร ตัวอย่าง เช่น จตุคามรามเทพเฉลิมพระเกียรติ ด้านหน้าลงอักขระ บทพระพุทธรุณ “อะ สัม วิ สุ โป สะ พุ ภา มะ อะ อุ” ภาวนาหนุนส่งเสริมดวงชะตาของผู้บูชาแต่ความสุขความเจริญ คุ้มครอง ป้องกันศัตรู ไม่ให้มาทำร้าย และให้แคล้วคลาดปลอดภัย เป็นต้น

มวลสาร พลังแห่งธาตุ “ดิน น้ำ ลม ไฟ” มวลสาร สำคัญในการสร้างวัตถุมงคล “ว่าน” ถือว่าเป็นมวลสารสำคัญ เพราะว่านแสดงถึงความอุดมสมบูรณ์ และมีคุณค่าแห่งการเป็น สมุนไพรเสมือนกับเป็นการป้องกันโรคร้ายไข้เจ็บ การมีกลิ่นของน้ำมันว่านเปรียบเสมือนการหล่อ เลี้ยงให้เกิดความอบอุ่นนุ่มนวล ไม่อึดอัดขัดสน กฤติยาคมแห่งมวลสารให้คุณด้านต่าง ๆ กล่าวคือ ธาตุดิน ให้คุณทางแคล้วคลาด ธาตุน้ำ ให้คุณทางเมตตามหานิยม ธาตุลม ให้คุณทางคงกระพัน ธาตุไฟ ให้คุณทางล้างอาถรรพ์กันภัย เป็นต้น ตัวอย่างมวลสาร ว่าน 108 เช่น ว่านสาวหลง ว่าน เสน่ห์จันทร์หอม ว่านเสน่ห์จันทร์แดง ว่านนางกวัก ว่านหนุมานั่งแท่น กาฝาก 108 พญาจิ้งจก กากายักษ์ และมวลสารจากวัตถุมงคลโบราณวัตถุ โบราณสถานต่าง ๆ เป็นต้น

พิธีกรรม เมื่อนำมวลสารผสมกันแล้วจะก่อให้เกิดพลังศรัทธาเพิ่มขึ้น ด้วยการเข้าพิธี พุทธภิเษก พระเกจิอาจารย์นั่งปรกเจริญจิตภาวนาเพ่งไปที่วัตถุมงคลนั้น พิธีจะเข้มขลังเพียงโดยอยู่

ที่เกจิอาจารย์ผู้ทรงคุณทางวิปัสสนาคาถาอาคม และถึงพร้อมด้วยไสยเวท เติมลงในวัดดุมงคลนั้น เป็นพิเศษ โดยมีพิธีเทวาทิเชกเชษฐองศ์เทพรับเครื่องบวงสรวงประทานพรตามพิธีพราหมณ์

โหราศาสตร์ คือ ศาสตร์ของความพยายามที่จะกล่าวล่วงหน้าเกี่ยวกับความน่าจะเป็น โดยอาศัยหลักการทางดาราศาสตร์มาเป็นเครื่องมือในการทำนายในการจัดทำวัดดุมงคล ก็จัดทำขึ้นตามเกณฑ์โหราศาสตร์ การถือฤกษ์ ถือยามนั้นเป็นคตินิยมที่คนไทยถือปฏิบัติกันมานานแล้วมีตัวอย่าง การถือ ฤกษ์ยามข้อห้ามทำกิจในวันต่าง ๆ ไว้ว่า “ขึ้นบ้านวันเสาร์ เผาผีวันศุกร์ โคนจุกวันอังคาร แต่งงานวันพุธ” เป็นต้น คติที่ยอมรับกันว่าดีมีมงคลในการประกอบฤกษ์ยามต่าง ๆ เช่น คดีอามฤกษ์ (ความสำเร็จ) มีอาทิตย์ 8 จันทร 3 อังคาร 9 พุธ 4 พฤหัส 7 ศุกร์ 10 เสาร์ 15 คดี สิทธิโชค (มหาวัน) การสมปรารถนามีอาทิตย์ 11 จันทร 5 อังคาร 15 พุธ 10 พฤหัส 9 ศุกร์ 11 เสาร์ 4 เราได้อินกันมาบ้างว่า “เสาร์ 5” เป็นวันขลังมาก ยิ่งเสาร์ 5 ขึ้น 5 ค่ำ เดือน 5 ด้วยแล้ว เป็นกระทิงวัน (คือวันและคติหรือเดือนกับคติตรงกัน) ใช้ในการปลุกเสกเครื่องรางของขลังจะเกิดประสิทธิคี่นักแล พิธีเทวาทิเชก และมีเกจิอาจารย์นั่งปรกเจริญจิตภาวนา หรือขึ้นตอนต่าง ๆ ของพิธีกรรมทั้งหลายต่างยึดถือตามเวลาฤกษ์ทั้งสิ้น ทั้งนี้เพื่อเพิ่มความเข้มขลัง ศักดิ์สิทธิ์ ฤกษ์งามยามดี

อา	จ	อ	พ	พฤ	ศ	ส	ประเภทวัน
8	3	9	2	4	1	5	อมฤกษ์โชค
11	5	15	10	9	11	4	สิทธิโชค
14	12	13	4	7	10	5	มหาสิทธิโชค
8	3	11	10	4	1	11	ชัยโชค
6	3	9	6	10	1	5	ราชาโชค

ผังจักรวาลมีความสัมพันธ์ และส่งพลังดึงดูดซึ่งกันและกันตามหลักโหราศาสตร์ ประกอบด้วย

1. สัญลักษณ์ดาวฤกษ์ 27 กลุ่มดังนี้

1) อัศวินฤกษ์ 2) ภรณีฤกษ์ 3) กฤติกาฤกษ์ 4) โรहिณีฤกษ์ 5) มฤกษิฤกษ์ 6) อารทราฤกษ์ 7) ปุณีสฤกษ์ 8) บุษบฤกษ์ 9) อาศเลษาฤกษ์ 10) มาฆฤกษ์ 11) บุรพผลคุนีฤกษ์ 12) อุตผลคุนีฤกษ์ 13) หัสตฤกษ์ 14) จิตรฤกษ์ 15) สวาตีฤกษ์ 16) วิสาขฤกษ์ 17) อนุราชาฤกษ์ 18) เชษฐาฤกษ์ 19) มูลาฤกษ์ 20) บุรพษาณฤกษ์ 21) อุตราฆาณฤกษ์ 22) ศรวณฤกษ์ 23) ธนิษฐาฤกษ์ 24) ศตภิชชฤกษ์ 25) บุรพัทธบพฤกษ์ 26) อุตراطบพฤกษ์ 27) เรวตีฤกษ์

2. ธาตุทั้งสี่ ดิน น้ำ ลม ไฟ ตามหลักแล้วธาตุที่อยู่ตรงข้ามกันจะเกี่ยวพันกันเช่น ดิน กับน้ำ ไฟกับลม

3. วงกลมด้านในวางรูปแบบเลขดาว พระเคราะห์ อันเป็นตำแหน่งเกษตรราธิบดี มีความหมายถึง ความเจริญรุ่งเรืองอย่างมั่นคง

4. ตำแหน่งพระเกตุ (ด้วยะ) สถิตภาคกลางตำแหน่งศูนย์กลางจักรวาลโดย ตำแหน่งของดาวเกษตรที่อยู่ตรงข้ามราศีกันจะรวมกันได้เท่ากับ 9 อันเป็นเลขดาวเกตุ และกำลังของพระเคราะห์ทั้งหมดรวมกันได้ 108 อันเป็นเลขกำลังของจักรวาล และยังหมายถึงวิญญาณธาตุที่เป็นหัวใจของธาตุทั้ง 4 ไฟ ดิน ลม น้ำ บังเกิดสรรพสิ่งในจักรวาล

ในธาตุทั้ง 5 กองนี้ โดยเฉพาะอากาศธาตุนั้นมีอยู่โดยรอบในส่วนอันว่างเปล่า ฉะนั้นจึงพิจารณาแต่ธาตุดิน ธาตุน้ำ ธาตุลม ธาตุไฟ รวมถึงกองเท่านั้น

อาโป ธาตุน้ำ (นะ) นะ

ปถวี ธาตุดิน (โม) มะ

เตโช ธาตุไฟ (พุท) พะ

วาโย (ธาตุลม) (ธา) ทะ

5. นะโมพุทธายะ นี้เปรียบเสมือนธาตุใหญ่เป็นรากเหง้าของธาตุทั้ง 4 นะ คือ กุกกุสันโท โม คือ พระโกนาคมโน พุท คือ พระกัสสปะ ฐา คือ พระสมณ โคตโม ะ คือ พระศรีอริยเมตเตยโย

6. นะมะพะทะธาตุทั้ง 4 นี้เปรียบธาตุหล่อเลี้ยงร่างกาย สังขารที่ปรุงแต่งขึ้นมาเป็นตัวธาตุที่ถอดออกจากแม่ธาตุใหญ่ คือ นะโมพุทธายะ

7. จะกะกะสะ เมื่อจะตั้งธาตุทั้ง 4 กอง มี นะ มะ พะทะต้องมีธาตุพระพุทธรเจ้า คือ ธาตุ พระกรณิตั้งกำกับลงไปด้วย คือ จะกะกะสะเพื่อเป็นพีเลี้ยงคุมธาตุลงไปอีกทีหนึ่ง (ประหยัด เกษม)

คุณลักษณะพิเศษของวัตถุมงคล

นับเป็นความแปลกมหัศจรรย์ที่วัตถุมงคลจตุคามรามเทพ ซึ่งมีต้นกำเนิดเมื่อ พ.ศ. 2530 กลับได้รับความนิยมพุ่งทวีเป็นที่รู้จักกว้างขวางทั้งคนในวงการ พระเครื่องและบุคคลทั่วไปทุกชั้นทุกระดับ ทุกวงการ ทั้งในและต่างประเทศเกินหน้าเกินตาวัตถุมงคลดั่ง ๆ รุ่นเก่า ๆ เกือบทุกรุ่นก่อให้เกิดการศึกษาวิเคราะห์ วิจัยถึงความมหัศจรรย์นี้กันใ้ในวงการพระเครื่อง และวงวิชาการอย่างกว้างขวาง มีผู้รู้ผู้เกี่ยวข้องได้รวบรวมสาระในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องถึงวัตถุมงคลจตุคามรามเทพ จัดพิมพ์เป็นหนังสือออกจำหน่ายในหนังสือพิมพ์รายวัน รายสัปดาห์ นิตยสารต่างมี บทบาท

เกี่ยวกับวัดดุมงคลจตุคามรามเทพอย่างต่อเนื่อง ถือได้ว่าวัดดุมงคลจตุคามรามเทพ มีคุณสมบัติพิเศษแตกต่างจากวัดดุมงคลอื่น ๆ ซึ่งพอจะประมวลได้ดังนี้

1. ขนาดและรูปร่างความเด่นของวัดดุมงคลจตุคามรามเทพอยู่ที่ขนาดใหญ่ ทรงกลม เรียกว่าทรงน้ำตาลแว่น ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง อย่างน้อย 4.5 เซนติเมตรขึ้นไป ในขณะที่วัดดุมงคลรุ่นเก่าก่อนนิยมขนาดเล็กและรูปทรงมักจะเป็นสี่เหลี่ยมหรือกลมรี มีความบางสะดวกแก่การพกพา ติดตัว

2. ประวัติ เรื่องราวน่าสนใจ การได้ทราบเรื่องราวความเป็นมาเป็นไป ทำให้เกิดความรู้สึกใกล้ชิดสนิทสนมเสมือนหนึ่งคนในครอบครัวเดียวกันหรือคนในสังคมเดียวกันองค์พ่อจตุคามรามเทพ คือ ชื่อที่ผู้เคารพนับถือศรัทธานิยมใช้เรียก ไม่มีใครเรียกว่า พระจตุคามรามเทพ ซึ่งดูเป็นการแยกชั้น การเข้าถึงองค์พ่อ จึงเป็นเสมือนพ่อกับลูกและหากเรียกพระจตุคามราม เทพเหมือนมีศักดิ์สูง มีควรวที่เราจะตีตนเสมอ การอ่อนน้อมจึงมักใช้แทนคำ เช่น “ลูกช้าง” เป็นต้นเมื่อเป็นคนใกล้ชิดสนิทสนมทำให้อยากรู้ประวัติความเป็นมา และอยากรู้อิทธิปาฏิหาริย์มากขึ้น การรับรู้ทำให้เกิด การถ่ายทอดถึงกันนอกจากจะเชื่อมสายสัมพันธ์ในวงการผู้ศรัทธาแล้ว ทำให้เป็นการประชาสัมพันธ์เรื่องราวให้มีจรรจดจำ นำมาเล่าขานสืบต่อกันไปไม่มีที่สิ้นสุด

3. วิธีใช้ วัดดุมงคลจตุคามรามเทพมีขนาดใหญ่และหนา การจะนำมาบูชาห้อยคอเสมือนวัดดุมงคลทั่วไป จะเด่นและรู้ได้ทันที แม้จะห้อยไว้ในเสื้อ แต่โดยความนิยมแล้ววัดดุมงคลจตุคาม-รามเทพนิยมใส่กรอบและห้อยไว้นอกเสื้อ ทำให้วัดดุมงคลนี้เด่น เป็นทั้งเครื่องประดับไปในโอกาสเดียวกัน ใครเห็นใครทักใครเห็นใครชม ทำให้ความนิยมห้อยวัดดุมงคลจตุคามราม เทพกว้างขวางขยายผลไปทั่ว คนห้อยวัดดุมงคลจตุคามรามเทพนอกจากนักเลงพระเครื่องแล้ว ยังเป็นกลุ่มสตรี กลุ่มวัยรุ่น ดารา และบุคคลธรรมดาทั่วไป ผู้ห้อยวัดดุมงคลจตุคามรามเทพกลายเป็นผู้อยู่ในยุคสมัยหรือผู้ร่วมสมัยทันที

4. เนื้อหา ในวัดดุมงคลจตุคามรามเทพจะมีเนื้อหาที่ใส่ไว้ในวงน้ำตาลแว่นนั้น ทั้งด้านหน้า ด้านหลัง เต็มไปหมด มีความหมายแสดงพลังอำนาจ อนุภาพ กล่าวคือ นอกจากจะมีรูป พระ โพธิสัตว์ จันทรภาณุ ผู้ทรงศักดานุภาพตั้งพระอาทิตย์ พระจันทร์ สถิตอยู่ตรงกลางแล้วล้อมรอบด้วย สิบสองนักษัตร หมายถึง บุคคลใน 12 ราศี และมีดวงตรารามู วางรอบนอกในตำแหน่งทักษาในแต่ละวัน นอกจากนี้ด้านหลังอาจจะมียันต์สำคัญ เพื่อเพิ่มเติมเนื้อหาวัตถุประสงค์ของการจัดทำ เช่น เพื่อป้องกัน เพื่อค้าขาย เพื่อเมตตามหานิยม เป็นต้น ลักษณะเนื้อหา ดังกล่าวนี้ ไม่สู้จะมีปรากฏในพระเครื่องหรือวัดดุมงคลอื่น ซึ่งผู้เชาบูชาจะรู้สรรพคุณแล้ว

5. พิธีกรรม ในการกำหนดทำวัตถุมงคลจตุคามรามเทพแต่ละรุ่น จะมีพิธีปลุกเสกอยู่ 2 พิธี คือ เทวภิเษก และพุทธภิเษกควบคู่กันไป

พิธีเทวภิเษก เป็นพิธีเฉพาะของพราหมณ์ เรียกว่า พิธีพราหมณ์ศาสตร์ใช้ในการปลุกเสกวัตถุมงคล เป็นการบูชาเทพ อันได้แก่ พระอิศวร พระพรหม พระนารายณ์ รวมถึงเทพพเคราะห์ทั้ง 9 พระองค์ มาเพื่อรับทราบกิจพิธีและอำนวยความสะดวก ให้สัมฤทธิ์ผลสมตามมุ่งหมาย ทั้งนี้เพื่อให้วัตถุมงคล จะต้องทำพิธีที่สูงหรือยกเขาเป็นต้น นับได้ว่าเป็นสิ่งพิเศษที่ไม่มีให้ดูในพิธีปลุกเสก พระเครื่องทั่วไป ผู้จัดทำต้องอาศัยความเสี่ยสละ ทั้งทุนทรัพย์และเวลา เพื่อให้ได้มาซึ่งวัตถุมงคลที่เข้มขลัง และสุกยอดด้วยพลังอำนาจฟ้าดิน สมดังบารมีองค์พ่อที่กล่าวไว้ว่า “เหนือฟ้าเหนือดิน”

หลังจากพิธีเทวภิเษกแล้ว จะเป็นพิธีพุทธภิเษก พระสงฆ์สวดธัมมจักกัปปวัตตนสูตร และในพิธีสุดท้ายจะมี พระมหานาค 4 รูป สวดคาถามหาพุทธภิเษกปิดท้ายในแต่ละครั้ง พระเกจิอาจารย์ ผู้ทรงวิทยาคมจะนั่งปรกอธิษฐานจิตมีการจุดเทียนชัย หลังสวดจบและพระนั่งปรกอธิษฐานจิตเสร็จเรียบร้อยเสมือนการดับทุกข์ ตัดกรรมทำให้พิธีมีความเข้มขลังศักดิ์สิทธิ์ ทั้งในกระบวนการพิธีกรรมบถพระสูตรธัมมจักกัปปวัตตนสูตร ซึ่งจะใช้เฉพาะพิธีมหามงคลและโดยเฉพาะอย่างยิ่งความคงแก่กล้าในวิทยาคมของพระเกจิอาจารย์ที่ร่วมกันประสานจิตส่งไปในวัตถุมงคลในแต่ละครั้ง เน้นย้ำให้วัตถุมงคลนั้น เข้มขลัง มีพลังอำนาจฟ้าดินสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

6. มวลสาร ในการจัดสร้างวัตถุมงคลทั่วไปถ้าเป็นพระผงพระว่าน จะเน้นที่ว่าน ซึ่งคุณแห่งสมุนไพรในด้านต่าง ๆ ทั้งป้องกันภัย รักษาไข้เจ็บหรือคุณทางเมตตามหานิยม แต่ในวัตถุมงคลจตุคามรามเทพจะมีมวลสารที่แสดงถึงพลังฟ้า ดินรวมเข้าไปด้วย เช่น ผงรูปศาลหลักเมือง พลีดินจากใจกลางเมือง แร่ธาตุ รัตนชาติ ว่านมงคล ดอกไม้มงคล ทรายกันทะเลมหาสมุทร ดินสังเวชนียสถาน ดินปลวก ดินถ้ำ เป็นต้น แล้วแต่วัตถุประสงค์ของผู้จัดสร้างจะแสวงหามวลสารเพิ่มจากพระเครื่องหรือวัตถุมงคลทั่วไปและก่อนจะนำมาจัดทำจะปลุกเสกสาร เพื่อความสมบูรณ์แห่งพลังฟ้าดินด้วย

7. การประชาสัมพันธ์ ในการจัดทำวัตถุมงคลจตุคามรามเทพ ซึ่งมีการจัดสร้างมากมาย มีอาจสรูปจำนวนรุ่นได้อย่างชัดเจนครบถ้วนสมบูรณ์ ทั้งนี้เพราะผู้จัดสร้างอยู่ในหลายพื้นที่ทั่วประเทศ หลายองค์กร หลายวัตถุประสงค์ และทำในเวลาใกล้เคียงกัน จนผู้บริโภคมีอาจจะจดจำหรือรู้จักได้ วิธีที่จะทำให้รู้จัก โดยการออกแบบกำหนดพิธี อธิบายวัตถุประสงค์ มวลสาร เกจิอาจารย์ และกำหนดการไว้ในแผ่นพับ แผ่นไวเนล และประกาศโฆษณาผ่านหนังสือพิมพ์หรือ

วิทย์เพื่อเข้าถึงผู้ศรัทธา ซึ่งวิธีการนี้ไม่เคยมีในการทำวัดอุ้มงคลรุ่นเก่าก่อน ผู้ศรัทธาจะเป็นผู้แสวงหาเองเป็นสำคัญ

นอกจากนั้นเพื่อความกลมไสศรัทธา เพราะปาฏิหาริย์ปรากฏหรือเพราะเหตุใด ก็ตามคารานักแสดง นักร้อง หรือบุคคลชั้นกลางขึ้นไปนิยมวัดอุ้มงคลจตุคามรามเทพจนกระทั่งเป็นผู้จัดสร้างก็มี เป็นผู้ศรัทธาในรุ่นใดรุ่นหนึ่ง และเขาบูชาไปห้อยก็มีและบางรุ่นเป็นประธานในการจัดสร้างหรือคดพิมพ์นำฤกษ์ก็มีการณ์ดังกล่าวนี้ เป็นเหตุการณ์ที่ประชาสัมพันธ์ให้วัดอุ้มงคลนี้ยิ่งเพิ่มทวีความนิยมอยากมีอยากได้ไว้บูชา เพื่อความเหมือนหรืออยู่ในระดับเดียวกันกับคนกลุ่มนั้นตามหลักจิตวิทยาการดึงลูกค้าได้เป็นอย่างดี ซึ่งวิธีการเหล่านี้ไม่มีในการจัดทำวัดอุ้มงคลยุคเก่า

8. ความเหมาะสมย์ วัดอุ้มงคลจตุคามรามเทพเกิดขึ้นท่ามกลางวิกฤตด้านเศรษฐกิจครั้งใหม่ในประวัติศาสตร์ชาติไทย เป็นช่วงที่การลงทุนซบเซา ผู้ทำธุรกิจชีวิตผกผัน แต่ยังมีใจสู้ชีวิต ประกอบกับวัดอุ้มงคลจตุคามรามเทพแสดงฤทธิ์ปาฏิหาริย์ทำให้มีงานมีรายได้เจริญรุ่งเรืองเฟื่องฟูทันตาให้เกิดความศรัทธากลมไส และนำผล ประโยชน์ที่ได้มาพัฒนาวัด โรงเรียน และอื่น ๆ ให้ดูดีเป็นที่ประจักษ์แก่สายตาประชาคมความนิยมจึงเพิ่มขึ้นตามลำดับ ชื่อเสียงจตุคามมิได้โด่งดังเฉพาะในเมืองไทย แต่กระจายไปถึงต่างประเทศอีกด้วย

ในขณะที่สินค้าโดยทั่วไปกว่าจะให้ Brand ติดตลาดได้ต้องใช้เวลาเป็นปีและต้องเลือกซื้อโค้ชหนึ่งข้างต้นนำเพื่อให้ติดตลาด

9. ความนิยมศรัทธาอยู่ในทุกชนชั้น ในขณะที่พระเครื่องจะอยู่ในนักเลง พระเครื่องหรือ ผู้เสาะแสวงหา เพื่อนำไปบูชาเป็นการเฉพาะวัดอุ้มงคลจตุคามรามเทพสามารถเข้าถึงใจของประชาชนทุกชนชั้น

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาในด้านความเชื่อที่มีบทบาทสำคัญในการตอบสนองความต้องการทางด้านจิตใจและสังคม การสะท้อนระบบความคิด ค่านิยมของคนไทยในแต่ละท้องถิ่นที่มีต่อความเชื่อผ่านพิธีกรรม เอกสารและตำราที่เกี่ยวข้อง ซึ่งในการประกอบการศึกษาพัฒนาการความเชื่อใน “องค์จตุคาม รามเทพ” โดยมีเนื้อหาต่าง ๆ ตามลำดับดังต่อไปนี้

นฤธร อิทธิจรจรัส (2523, หน้า 20-25) ได้เสนอบทความเรื่อง ความเชื่อในผีसाงเวทย์มนต์ของชาวไทยภาคเหนือ กล่าวถึงความเชื่อและการปฏิบัติในลัทธิผีसाงเวทย์มนต์ของชาวไทยภาคเหนือว่า สัมพันธ์อยู่กับการนับถือพุทธศาสนาแบบชาวบ้าน โดยที่ชาวนาเหล่านั้นเชื่อว่าอำนาจของผีसाงเวทย์มนต์ จะช่วยให้เขามีความรู้สึกมั่นใจและมั่นคงในชีวิต ขณะเดียวกันความเชื่อใน

พุทธศาสนาก็ช่วยเสริมสร้างความศรัทธาในการนับถือผีมากขึ้น ตลอดจนทำให้เขามีความมั่นใจในชีวิต โลกนี้และโลกหน้าของเขาด้วย

สุรสิงห์สารวม ฉิมมะเนา (2526, หน้า 50-53) ได้ศึกษาถึงภาษาสัญลักษณ์ในพิธีกรรมถือชะตา พบว่าวัตถุสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในพิธีกรรมนั้น ล้วนถูกกำหนดขึ้นเพื่อสื่อความหมายทั้งสิ้น และพิธีกรรมสืบชะตานั้นยังสะท้อนให้เห็นระบบความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องชีวิตนิรันดร์ และความต้องการหลีกเลี่ยงจากความตายอันเป็นสิ่งลึกลับน่ากลัว ทั้งโครงสร้างของพิธีกรรมสืบชะตานั้น ยังแสดงให้เห็นถึงการรวมตัวระหว่างศาสนาพุทธ พราหมณ์ และลัทธิผีสาวเทวดาอย่างสนิทแนบเนียน

วิรัช วิรัชภาวรณ และนิภาวรรณ วิรัชนิภาวรรณ (2526, หน้า 110-120) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความเชื่อและพิธีกรรมของชุมชน ในเรื่องการทรงเจ้าและร่างทรง พบว่าการทรงเจ้านั้นเป็นพิธีกรรมและความเชื่อซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของตนเองและมีการสั่งสม สืบทอดกรรมสิทธิ์เรื่องราวเกี่ยวกับพิธีกรรมนี้มาเป็นระยะเวลายาวนาน ซึ่งเกี่ยวกับระบบความเชื่อและพิธีกรรมดังกล่าวมีการถ่ายทอดและได้รับการยอมรับจากชุมชน ทั้งในส่วนของความเป็นร่างทรงที่ต้องการผ่านกระบวนการต่าง ๆ ภายใต้อำนาจบังคับของกลุ่ม ที่สอดคล้องกับระบบต่าง ๆ ของสังคม เช่นกันกับการที่บุคคลยอมรับในเรื่องการทรงเจ้านั้นมาจากสาเหตุต้องการได้รับการขัดเกลาจากประสบการณ์ การสังเกตการณ์เรียนรู้และการถ่ายทอดจากผู้ใหญ่ในชุมชนทั้งทางตรงและทางอ้อม

ฉลาดชาช รมิตานนท์ (2527, หน้า 170-173) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับพิธีกรรมและความเชื่อเกี่ยวกับผีเจ้านาย ซึ่งพบว่า การดำรงอยู่ของระบบความเชื่อดังกล่าวนั้น เกิดจากการผสมผสานที่กลมกลืนระหว่าง พุทธ พราหมณ์ และผี โดยมีการจัดแบ่งโครงสร้างความสัมพันธ์ทั้งยังมีความสอดคล้องกับสภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครองและการบริหารของสังคมไทย และเงื่อนไขสำคัญที่ให้ระบบคงอยู่ อีกประการหนึ่งคือ การตอบสนองความต้องการทางกาย ใจ ของคนในสังคม ขณะเดียวกันกระบวนการเรียนรู้และถ่ายทอดความเชื่อรวมถึงการปรับเปลี่ยนรูปแบบของพิธีกรรม เพื่อความสอดคล้องกับเงื่อนไขการเปลี่ยนแปลงทางสังคมก็เป็นสิ่งสำคัญ

กิติ แก่นจ่าปี (2528, หน้า 61-74) ได้ศึกษาถึง ผีปู่ย่า และสังคมชานาไทย พบว่าพิธีกรรมพ่อนผีปู่ย่า (ผีเม็ง) นั้น เป็นระบบสัญลักษณ์ที่ชานาสร้างขึ้นเพื่อสื่อความหมายทางการเมือง อันเป็นรูปแบบหนึ่งของการต่อสู้ของชานาไทยที่กระทำขึ้นได้ด้วยตนเอง ปราศจากการกระตุ้นชี้นำจากภายนอก และยังสะท้อนถึงระบบความเชื่อที่เป็นการขัดแย้งที่ปฏิเสธ ความเชื่อแบบพุทธศาสนาซึ่งสนับสนุนการตอบสนองและประโยชน์ที่แท้แก่เจ้านายฝ่ายเดียว ทั้งนี้พิธีกรรมดังกล่าวเป็นการแสดงออกเพื่อลดความตึงเครียดในสายสกุลด้วย

บุญทวี อุปละกุล (2536, หน้า 90-93) ได้ศึกษาถึงสังคมประเพณีของหมอบ้าน พบว่า กระบวนการถ่ายทอดการเรียนรู้ของหมอบ้านนั้น อยู่ภายใต้เงื่อนไขของวัฒนธรรมของชุมชน ซึ่งสัมพันธ์ โยงใยกับคุณค่าทางความเชื่อ จริยธรรม และบรรทัดฐานของชุมชน และสิ่งเหล่านี้เป็นเงื่อนไขสำคัญในการจัดกลาของหมอบ้านและพบว่า ชุมชนนั้นมีกระบวนการเรียนรู้การถ่ายทอดที่เป็นลักษณะที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชน และมีการปรับเปลี่ยนตามเงื่อนไขการเปลี่ยนแปลงของระบบต่าง ๆ ในสังคม

ศุลวัตร พาณิชเจริญ (2536, หน้า 97-100) ได้ศึกษาถึงกระบวนการกล่อมกลาทางสังคมในการจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติของชาวเขาเผ่ากระเหรี่ยง พบว่า การกล่อมกลาทางสังคมของชุมชนนั้นมาจากแบบแผนที่เรียนรู้จากประสบการณ์ในการดำรงชีวิตที่ผ่านมา โดยความเชื่อมโยงสัมพันธ์เกี่ยวกับความเชื่อและความสัมพันธ์ใน 3 มิติ คือ คนกับคน คนกับธรรมชาติ และคนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ และมีระบบศีลธรรม จริยธรรมของกลุ่มเป็นสิ่งที่ควบคุมพฤติกรรมของบุคคลในการใช้ประโยชน์จากธรรมชาติ ทั้งนี้กระบวนการในการจัดกลานั้นเป็นไปในรูปแบบของการสอนโดยตรง และการประกอบพิธีกรรม รวมถึงการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันที่ทำให้เกิดการถ่ายทอดเรียนรู้ โดยกระบวนการถ่ายทอดจัดกลานั้นมีการปรับเปลี่ยนสภาวะการณ์ของสังคมทั้งจากภายในและภายนอกชุมชน

นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2537) ได้เสนอบทความ เรื่อง ลัทธิเจ้าแม่กวนอิม ซึ่งให้เห็นถึงลัทธิพิธีกวนอิมตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ พร้อมการนำเสนอบุคคลสามารถเข้าถึงโลกียสุขได้โดยง่ายกว่าการนับถือแบบพุทธและคำสอนซึ่งเน้นความเมตตากรุณา การตอบสนองซึ่งเป็นรูปธรรม การมองเห็นตัวตนของตนเองทำให้เกิดการรวมกลุ่มและการเข้าร่วมพิธีกรรมในระดับชุมชน นอกจากนี้ลัทธิพิธีเจ้าแม่กวนอิมได้ชี้ชัดให้เห็นว่า ความเชื่อของไทยกำลังปรับเปลี่ยนไปอย่างมาก ลัทธิพิธีต่าง ๆ ได้แตกแขนงออกมาจากไสยศาสตร์แบบไทย ในขณะที่ไสยศาสตร์ในฐานะสถาบันได้เสื่อมคุณค่าลง เพราะไม่มีองค์กรของตนเองที่จะสืบทอดภูมิปัญญาจากอดีตได้อย่างเป็นระบบ แต่อาศัยการตั้งมั่นและแรงจูงใจจากพุทธศาสนาและรัฐ เดิมไสยศาสตร์ไทยจัดเป็นเทคโนโลยีที่มีศีลธรรมของพุทธศาสนากำกับตลอดมา เมื่อมีการปฏิรูปศาสนาทำให้ไสยศาสตร์ไทยเห็นห่างจากศีลธรรมทางพุทธศาสนามากขึ้นเรื่อย ๆ และกลายเป็นเทคโนโลยีล้วนๆ ที่มุ่งตอบสนองกิเลสตัณหาของมนุษย์เพียงอย่างเดียว

สุดาพร หงส์นคร (2539) ได้ศึกษา เรื่อง ประเพณีพิธีกรรมการเข้าทรงพ่อพญาตีเขี้ยวของชาวไทยยวน บ้านสีคิ้ว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา พิธีกรรมดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า ชาวไทยยวนในพื้นที่สีคิ้วได้ร่วมกันจัดกิจกรรมซึ่งเป็นรูปแบบเป็นกิจกรรมของชุมชน และเป็นงานประเพณีของชุมชน ในพิธีกรรมจะทำการอัญเชิญเข้าทรงเจ้าพ่อพญาตีเขี้ยว เพื่ออำนวยการให้ชาว

ไทยขวนดำรงอยู่อย่างมีความสุข โดยมีร่างทรงพ่อสี่เจี้ยวมาประทับทรงพร้อมการจัดพิธีกรรมเข้าทรงแล้วได้นิมิตพระมาทำการสวดมนต์เพื่อความสิริมงคลให้กับชุมชนและผู้คนในท้องถิ่น การประกอบพิธีกรรมจึงเป็นการรวบรวมคนในชุมชนและปรากฏเป็นรูปแบบของวัฒนธรรมชุมชนที่สืบทอดในทุก ๆ ปี

ปราณี วงษ์เทศ (2542) งานศึกษาเรื่อง ความเชื่อเรื่องผีบรรพบุรุษของชาวขมุ การศึกษาเรื่องนี้ได้ศึกษาความเชื่อเรื่องผีบรรพบุรุษผ่านพิธีกรรมฆ่าควายเลี้ยงผีบรรพบุรุษของชาวขมุ เมืองน่าน โดยได้นำแนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์สัญลักษณ์และกระบวนการในพิธีกรรมมาใช้เพื่อชี้ให้เห็นว่าพิธีกรรมฆ่าควายเลี้ยงผีบรรพบุรุษชาวขมุ แสดงให้เห็นในความเชื่อผีเดียวกันที่ช่วยรักษาความสัมพันธ์ของเครือญาติที่ยังมีชีวิตรอยู่ การยอมรับผีบรรพบุรุษร่วมกันจึงเป็นการเชื่อมโยงกันทางสัญลักษณ์ในพิธีกรรม โดยพิธีกรรมเป็นเครื่องมือในการสะท้อนโลกทัศน์ ค่านิยมเผ่าพันธุ์ที่มีต่อครอบครัว การรักษาโครงสร้างของจารีตประเพณีและการเมือง และความต่อเนื่องของสังคม โดย การต่อยอดความผูกพันอย่างแน่นแฟ้นระหว่างอดีตกับปัจจุบัน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาพัฒนาการความเชื่อในองค์คุณคัมภีร์ธรรมเทวช่วงปี พ.ศ. 2530-2550 : กรณีศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาขององค์คุณคัมภีร์ธรรมเทว ลักษณะความเชื่อองค์คุณคัมภีร์ธรรมเทว และอิทธิพลของความเชื่อองค์คุณคัมภีร์ธรรมเทว ที่มีผลต่อ เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ของจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากตำรา เอกสาร วารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย และกำหนดรูปแบบของการวิจัย โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย

รูปแบบการวิจัย เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพโดยใช้วิธีการวิจัยดังนี้

1.1 การศึกษาจากเอกสาร (Documentary Research) เป็นการรวบรวมข้อมูล และการค้นคว้าจากเอกสาร ได้แก่

1.1.1 เอกสาร ตำรา บทความ วารสารหรือเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับประวัติความเป็นมาขององค์คุณคัมภีร์ธรรมเทว ประวัติเมืองนครศรีธรรมราช วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร วัดนางพญา (พระยา) ศาลหลักเมือง ลักษณะความเชื่อองค์คุณคัมภีร์ธรรมเทว และอิทธิพลของความเชื่อองค์คุณคัมภีร์ธรรมเทวที่มีผลต่อเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ของจังหวัดนครศรีธรรมราช

1.1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษาจากวิทยานิพนธ์ เรื่องความเชื่อต่าง ๆ เพื่อเป็นพื้นฐานที่จะช่วยในการกำหนดกรอบความคิดในการศึกษา และใช้ประกอบการเขียนวิทยานิพนธ์

1.2 การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) พระสงฆ์ พราหมณ์ ทายาท พล.ต.ต.ขุนพันธรักษ์ราชเดช นักวิชาการ พ่อค้า ประชาชน รวม 30 คน

1.2.1 การสัมภาษณ์ (Interview) เป็นการสัมภาษณ์โดยผู้เก็บข้อมูล หรือ ผู้สัมภาษณ์ จะต้องพูดคุย ชักถาม หรือสนทนากับผู้ตอบหรือผู้ให้ข้อมูล ตามข้อคำถามที่กำหนดไว้ในการสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยใช้แบบสัมภาษณ์เจาะลึก ทั้งแบบที่มีโครงสร้าง (Structured Interview) และไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview)

1.3 การสังเกต (Observation) เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้รวบรวมข้อมูลจะเข้าไปทำการสังเกต พฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมาย ที่วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร วัดนางพญา และ

ศาลหลักเมือง โดยใช้แบบสังเกต ที่กำหนดขึ้นเพื่อสังเกตพฤติกรรมของผู้ที่มาประกอบพิธี พุทธาภิเษก เทวาทภิเษก หลังจากนั้น ผู้วิจัยจะเข้าไปเพื่อขออนุญาตผู้ที่มาประกอบพิธีกรรมในการสัมภาษณ์ต่าง ๆ ที่ตั้งไว้ในวัตถุประสงค์ เพื่อให้ได้คำตอบที่ชัดเจน เช่น ความเชื่อในการประกอบพิธีกรรม และบทบาทในด้านต่าง ๆ ของผู้ที่มาประกอบพิธีกรรม เป็นต้น

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง (Population and Sampling Procedures)

การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ได้แก่ กลุ่มผู้รู้ประวัติความเป็นมาขององค์ตุคามรามเทพ และผู้ประกอบพิธีกรรมในพิธีพุทธาภิเษก เทวาทภิเษก ซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลในจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งประกอบด้วย

- พระสงฆ์ จำนวน 3 รูป
 - พราหมณ์ จำนวน 2 คน
 - ทายาท พล.ต.ต.ขุนพันธรักษ์ราชเดช จำนวน 2 คน
 - นักวิชาการ จำนวน 3 คน
 - พ่อค้าประชาชน จำนวน 20 คน
- รวมทั้งสิ้น 30 คน

การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง และคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่ม

1. กลุ่มพระสงฆ์ พราหมณ์ เลือกจากพระสงฆ์และพราหมณ์ที่ทำพิธีปลุกเสกองค์ตุคามรามเทพ ในการประกอบพิธีกรรม พุทธาภิเษก เทวาทภิเษก ที่เป็นที่ยอมรับและเชื่อถือ
2. ทายาท พล.ต.ต.ขุนพันธรักษ์ราชเดช ซึ่งเป็นผู้ใกล้ชิดและร่วมในพิธีกรรม
3. นักวิชาการ ที่ชาวจังหวัดนครศรีธรรมราชให้ความเชื่อถือ
4. พ่อค้าประชาชน ที่ประกอบอาชีพเกี่ยวกับการเช่าพระ และอาศัยอยู่ในจังหวัดนครศรีธรรมราชมาช้านานสามารถให้ข้อมูลได้เป็นอย่างดี

3. เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ช่วยในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

- แบบการสัมภาษณ์ แบบเจาะลึก
- แบบสังเกต

การดำเนินการสร้างเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็นขั้นตอนได้ดังนี้

- ศึกษาจากวารสาร เอกสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- กำหนดขอบข่ายการสร้างเครื่องมือ ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

- สัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการประกอบพิธีกรรม
- สร้างแบบสัมภาษณ์ แบบเจาะลึก ทั้งแบบที่มีโครงสร้าง และแบบที่ไม่มีโครงสร้าง โดยให้ครอบคลุมประวัติความเป็นมาขององค์ตุคามรามเทพและพัฒนาการความเชื่อของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช
- นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น เสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษางานวิจัย และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง เชิงเนื้อหา (Content Validity) และสำนวนภาษาในแบบสอบถาม
- นำร่างแบบสอบถามมาแก้ไขปรับปรุง ตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาหรือผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนะแล้ว นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มเป้าหมาย
- เรียบเรียงและจัดพิมพ์แบบสอบถามแล้วนำแบบสอบถามไปใช้ในการเก็บข้อมูล

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล (Data Collection)

การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม (Field Research) โดยดำเนินการดังนี้

ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้จากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในครั้งนี้ เพื่อนำมาศึกษาตามขอบเขตด้านเนื้อหา

ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากภาคสนามทั้งหมด จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยการบันทึกคำสัมภาษณ์ลงในเทปบันทึกเสียง หรือการจดบันทึกตามความเหมาะสม ส่วนการสังเกตจะใช้วิธีจดบันทึกและการถ่ายภาพประกอบ

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

โดยวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. นำแบบสังเกต และแบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ที่ตรวจสอบและแก้ไขเรียบร้อยแล้ว ลงเก็บข้อมูลในภาคสนาม

2. รวบรวมข้อมูลจากการสังเกต การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

3. นำข้อมูลทั้งหมดไปวิเคราะห์

ขั้นจัดกระทำกับข้อมูล

1. นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาจัดระบบหมวดหมู่ ตามประเด็นที่กำหนดไว้ในขอบเขตด้านเนื้อหา

2. นำข้อมูลที่ได้จากการสังเกต และการจดบันทึก มาสรุปสาระสำคัญตามขอบเขตด้านเนื้อหา
3. ถอดความจากการสัมภาษณ์ ที่บันทึกไว้ในเทปบันทึกเสียง โดยสรุปสาระสำคัญตามขอบเขตด้านเนื้อหา
4. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของภาพ และจำแนกภาพตามขอบเขตด้านเนื้อหา

การตรวจสอบข้อมูล

การตรวจสอบเพื่อหาความเชื่อถือได้ของข้อมูล และตรวจสอบความครบถ้วนของคุณภาพข้อมูล ตลอดจนผลสรุปของการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้วิธีการสามเส้า(Triangulation) ซึ่งมีวิธีดำเนินการ 2 วิธีดังนี้

1. วิธีการสามเส้า ด้านระเบียบวิธีวิจัย (Methodological triangulation) โดยใช้เทคนิคต่าง ๆ หลายอย่างพร้อมกันในการทำวิจัย เช่น การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก แบบสังเกต เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาขององค์อุตสาหกรรมเทพ การประกอบพิธีกรรม อิทธิพลของความเชื่อองค์อุตสาหกรรมเทพที่มีอิทธิพลต่อเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อให้สอดคล้องกันกับข้อมูลที่ได้ในช่วงแรก หลังจากนั้นจะเป็นการรวบรวมและวิเคราะห์เอกสาร หลักฐาน งานวิจัยในเรื่องเดียวกัน และเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความถูกต้องมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจะได้เข้าไปคลุกคลีในชุมชน และเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่หลาย ๆ ครั้ง เพื่อเป็นการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าที่ดี จะทำให้ได้ข้อมูลที่มีความเที่ยงตรงมากยิ่งขึ้น
2. วิธีการสามเส้าด้านเวลา (Time Triangulation) เป็นการสังเกตพฤติกรรม และการสัมภาษณ์บุคคล ในเวลาที่แตกต่างกัน เพื่อยืนยันความถูกต้องของข้อมูล

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา(Descriptive analysis) โดยนำข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์เอกสาร การสังเกตและการสัมภาษณ์ซึ่งจะใช้วิธีการวิเคราะห์ด้วยการจำแนกประเภทข้อมูล การเปรียบเทียบข้อมูลและสร้างข้อสรุปแบบอุปมัย

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ก่อนที่จะทำการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดนั้น ผู้วิจัยจะตรวจสอบความเที่ยงตรงของข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลทั้งหมดมาอย่างถูกต้องครบถ้วน หลากหลายและเพียงพอสำหรับเรื่องที่วิจัย และนำไปวิเคราะห์ต่อไป

2. พิจารณาแหล่งที่มาของข้อมูล เช่น พิจารณาความสม่ำเสมอของข้อมูลที่ได้มาใช้ในเวลาที่ต่างกันแต่เรื่องเดียวกัน และแหล่งรวบรวมข้อมูลอื่น ๆ ซึ่งเป็นที่มาของข้อมูลที่สำคัญ ๆ เพื่อใช้ในการวิเคราะห์

3. ช่วงเวลาที่เก็บข้อมูล โดยการตรวจสอบการเก็บข้อมูลในแต่ละช่วงเวลา เพื่อนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบ

6. ข้อเสนอผลการศึกษา

ผู้วิจัยเสนอรายงานผลการศึกษาด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัย เรื่อง พัฒนาการความเชื่อใน “องค์ตุคามรามเทพ” ระหว่าง พ.ศ. 2530-2550 :กรณีศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาเอกสาร การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์บุคคล การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก กลุ่มพระสงฆ์ จำนวน 3 รูป พราหมณ์ จำนวน 2 คน ทายาท พล.ต.ต.ขุนพันธรักษ์ราชเดช จำนวน 2 คน นักวิชาการ จำนวน 3 คน และพ่อค้าประชาชน จำนวน 20 คน รวมทั้งสิ้น 30 คนโดยจะนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของประชากร หรือกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่

- 1.1 พระสงฆ์ 3 รูป พราหมณ์ 2 คน
- 1.2 ทายาท พล.ต.ต.ขุนพันธรักษ์ราชเดช 2 คน
- 1.3 นักวิชาการ 3 คน
- 1.4 พ่อค้า ประชาชน 20 คน

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย

- 2.1 ประวัติความเป็นมาขององค์ตุคามรามเทพก่อนสร้างวัดดุมงคล
- 2.2 ประวัติความเป็นมาขององค์ตุคามรามเทพ พ.ศ. 2530-2542
- 2.3 ประวัติความเป็นมาขององค์ตุคามรามเทพ พ.ศ. 2543-2550
- 2.4 ลักษณะความเชื่อองค์ตุคามรามเทพ
- 2.5 อิทธิพลความเชื่อองค์ตุคามรามเทพที่มีผลต่อเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม

ตอนที่ 3 ข้อสรุปที่ได้จากการค้นพบประกอบด้วย

- 3.1 ประวัติความเป็นมาขององค์ตุคามรามเทพก่อนสร้างวัดดุมงคล
- 3.2 ประวัติความเป็นมาขององค์ตุคามรามเทพ พ.ศ. 2530-2542
- 3.3 ประวัติความเป็นมาขององค์ตุคามรามเทพ พ.ศ. 2543-2550
- 3.4 ลักษณะความเชื่อองค์ตุคามรามเทพ
- 3.5 อิทธิพลความเชื่อองค์ตุคามรามเทพที่มีผลต่อเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม

ตอนที่ 1 สถานภาพของประชากรหรือกลุ่มตัวอย่าง

- 1.1 พระสงฆ์ จำนวน 3 รูป พราหมณ์ จำนวน 2 คน

1.1.1 พระเทพวินยาภรณ์ (สมปอง ปัญญาทีโป) เจ้าอาวาสวัดพระมหาธาตุ
วรมหาวิหาร และเจ้าคณะจังหวัดนครศรีธรรมราช (ธ)

สัมภาษณ์ วันที่ 21 สิงหาคม 2551

1.1.2 พระครูสันติพัฒนกร (หลวงพ่อสงบ) เจ้าอาวาสวัดนางพระยา (นางพญา)
สัมภาษณ์วันที่ 20 กรกฎาคม 2551 และ วันที่ 21 สิงหาคม 2551

1.1.3 พระมหาไมตรี ปภาตโน เจ้าอาวาสวัดพระนคร
สัมภาษณ์วันที่ 8 กันยายน 2551

1.1.4 พราหมณ์โชติ ทวีสุวรรณ สัมภาษณ์วันที่ 25 พฤศจิกายน 2551

1.1.5 พราหมณ์อรุณ สยมภพ สัมภาษณ์วันที่ 25 พฤศจิกายน 2551

โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับภูมิหลังข้อมูลของพระสงฆ์และพราหมณ์ ดังนี้

1.1.1 พระเทพวินยาภรณ์ (สมปอง ปัญญาทีโป) เจ้าอาวาสวัดพระมหาธาตุ
วรมหาวิหาร และเจ้าคณะจังหวัดนครศรีธรรมราช (ธ)

การศึกษา ศน.บ. MA (ปรัชญา)

นธ.เอก ปธ.5

ประวัติส่วนตัว พ.ศ. 2508 บรรพชาเป็นสามเณร ณ วัดม่วงปลายแขน

อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

พ.ศ. 2513 อุปสมบทเป็นพระภิกษุวัดศรีทิว อำเภอเมือง

จังหวัดนครศรีธรรมราช

เป็นเจ้าอาวาสวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร

อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

รองอธิการบดี มมร.วิทยาเขตศรีธรรมมาโสกราช

1.1.2 พระครูสันติพัฒนกร (หลวงพ่อสงบ) เจ้าอาวาสวัดนางพระยา (นางพญา)

การศึกษา นักธรรมเอก

ประวัติส่วนตัว บวชตั้งแต่วัยรุ่น

1.1.3 พระมหาไมตรี ปภาตโน เจ้าอาวาสวัดพระนคร ตำบลในเมือง อำเภอเมือง
จังหวัดนครศรีธรรมราช

การศึกษา พ.ศ. 2539 นักธรรมชั้นเอก และจบปริญญาธรรม 4 ประโยค

พ.ศ. 2540 เรียน กศน. จบ ม.6

พ.ศ. 2544 จบปริญญาตรี มหามกุฏราชวิทยาลัย

วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

พ.ศ. 2545-2546 จบปริญญาโท มหาวิทยาลัยราชภัฏ

นครศรีธรรมราช

ประวัติส่วนตัว พ.ศ. 2537 บวชเมื่ออายุ 22 ปี

พ.ศ. 2542 ครูใหญ่โรงเรียนพระปริยัติธรรม

วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร

พ.ศ. 2545- ปัจจุบัน เป็นเจ้าอาวาสวัดพระนคร

พ.ศ. 2549 เลขาเจ้าคณะจังหวัดนครศรีธรรมราช

1.1.4 พราหมณ์โชติ ทิวสุวรรณ

ประวัติส่วนตัว อายุ 42 ปี บวชเป็นพราหมณ์ สืบทอดมาจากทวด

นิกายไศวะ นับถือพระศิวะเป็นใหญ่ อยู่บ้านเลขที่ 24/4

หมู่ 5 ตำบลปากนคร อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

1.1.5 พราหมณ์อรุณ สยมภพ

ประวัติส่วนตัว สืบเชื้อสายพราหมณ์เมืองนคร และเป็นพราหมณ์

ประจำราชสำนัก ได้รับการยกย่องว่าเป็นพราหมณ์ 3 รัชกาล

ผ่านการประกอบพิธีใหญ่ๆ มาแล้วมากมาย เช่น พระราชพิธี

จรดพระนังคัลแรกนาขวัญ (เป็นผู้เดินนำหน้าพระโค)

พิธีสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี

ผู้ศึกษาได้สรุปข้อมูล จากประวัติของพระสงฆ์จำนวน 3 รูป จากการสัมภาษณ์แบบ
เจาะลึก พระสงฆ์ 3 รูป อายุเฉลี่ย 67 ปี การศึกษาปริญญาตรี 1 รูป นักธรรมเอก 1 รูป ปริญญาโท 1
รูป

ผู้ศึกษาได้สรุปข้อมูลจากประวัติของพราหมณ์ จำนวน 2 คน จากการสัมภาษณ์แบบ
เจาะลึก บวชเป็นพราหมณ์ เพราะสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ

ทั้งพระสงฆ์และพราหมณ์ เป็นเจ้าพิธีในการประกอบพิธีกรรม พุทธาภิเษกและ
เทวาภิเษก ในการปลุกเสกวัตถุมงคล องค์ตุคามรามเทพทุกครั้ง ขั้นตอนพิธีกรรมจึงจะสมบูรณ์
ครบถ้วน

1.2 ทายาท พล.ต.ต.ขุนพันธรักษ์ราชเดช จำนวน 2 คน

1.2.1 นายณสรรงค์ พันธรักษ์ราชเดช สัมภาษณ์วันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2552

1.2.2 นายฉันททิพย์ พันธรักษ์ราชเดช สัมภาษณ์วันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2552

โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับภูมิหลัง ข้อมูลทายาท พล.ต.ต.ขุนพันธ์รักษาราชเดช ดังนี้

1.2.1 นายณสรณ์ พันธ์รักษาราชเดช 66/1 ถนนศรีปราชญ์ ตำบลคลัง อำเภอเมือง
จังหวัดนครศรีธรรมราช

การศึกษา ปวส.วิทยาลัยเกษตรไสใหญ่ อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช
ประวัติการทำงาน เจ้าพนักงานธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร
ปัจจุบันลาออกแล้ว

1.2.2 นายฉันททิพย์ พันธ์รักษาราชเดช หลังตลาดท่าม้า อำเภอเมือง
จังหวัดนครศรีธรรมราช

การศึกษา ปริญญาตรีนิติศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ประวัติการทำงาน ตำแหน่งนิติกรไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ปัจจุบันลาออกแล้ว

ผู้ศึกษาได้สรุปข้อมูลจากประวัติของทายาท พล.ต.ต.ขุนพันธ์รักษาราชเดช จากการ
สัมภาษณ์แบบเจาะลึก ทายาทจำนวน 2 คน เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 52 ปี ทั้ง 2 คน มีประสบการณ์
ในการร่วมทำพิธีพืชมงคลและเทวาภิเษก ร่วมกับบิดาคือ พล.ต.ต.ขุนพันธ์รักษาราชเดช ตลอดเวลา
ที่บิดายังมีชีวิตอยู่ และยังปฏิบัติเป็นเจ้าพิธีกรรมจนถึงปัจจุบันซึ่งได้รับการถ่ายทอดวิชาต่าง ๆ จาก
บิดา

1.3 นักวิชาการ จำนวน 3 คน

1.3.1 ผศ.ฉัตรชัย สุกระกาญจน์ อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
ตำบลท่าจิว อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช สัมภาษณ์วันที่ 25 กันยายน
2551

1.3.2 ผศ.ประหยัด เกษม ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
ตำบลท่าจิว อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช สัมภาษณ์วันที่ 25 กันยายน
2551

1.3.3 ดร.ณรงค์ บุญสวยขวัญ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ อำเภอท่าศาลา
จังหวัดนครศรีธรรมราช สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 18 ตุลาคม 2551

โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับภูมิหลังข้อมูลนักวิชาการ จำนวน 3 ท่าน ดังนี้

1.3.1 ผศ.ฉัตรชัย สุกระกาญจน์ อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
การศึกษา พ.ศ. 2512 ปริญญาตรี มหาวิทยาลัยประสานมิตร
พ.ศ. 2521 ปริญญาโท มหาวิทยาลัยประสานมิตร
ประวัติการทำงาน พ.ศ. 2513 อาจารย์วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช

พ.ศ. 2546 อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
พ.ศ. 2551-ปัจจุบัน อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏ
นครศรีธรรมราช

1.3.2 ผศ.ประหยัด เกษม ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

การศึกษา พ.ศ. 2514 ปริญญาตรี มหาวิทยาลัยประสานมิตร
พ.ศ. 2521 ปริญญาโท จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ประวัติการทำงาน พ.ศ. 2514 อาจารย์วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช
พ.ศ. 2549 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
นครศรีธรรมราช

ปัจจุบัน เกษียณราชการ

1.3.3 ดร.ณรงค์ บุญสวยขวัญ สำนักวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

การศึกษา พ.ศ. 2528 ปริญญาตรี
พ.ศ. 2535 ปริญญาโท จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
พ.ศ. 2537 ปริญญาโท มหาวิทยาลัยรามคำแหง
พ.ศ. 2548 ปริญญาเอก มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ประวัติการทำงาน อดีตครูประถม
พ.ศ. 2540 อาจารย์วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช
พ.ศ. 2544 อาจารย์มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

ผู้ศึกษาได้สรุปข้อมูลจากประวัติของนักวิชาการ จำนวน 3 คน จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ได้ดังนี้ นักวิชาการเป็นเพศชายทั้งหมด อายุเฉลี่ย 58 ปี การศึกษาระดับปริญญาโท จำนวน 2 คน ระดับปริญญาเอก จำนวน 1 คน ทั้ง 3 คน มีความรู้ในเรื่องของประวัติความเป็นมา ขององค์จตุคามรามเทพ เป็นที่เชื่อถือได้

1.4 พ่อค้าและประชาชน จำนวน 20 คน

1. นางรัตนาพร กาญจนรังสี อายุ 48 ปี บ้านเลขที่ 7 ถนนโรงช้าง ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช การศึกษาปริญญาตรี อาชีพทนายความสัมภาษณ์วันที่ 20 กันยายน 2551

2. นางสาวสมศิริ บุญดวงศรี อายุ 51 ปี บ้านเลขที่ 596 ถนนราชดำเนิน ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช การศึกษา ปริญญาตรี อาชีพค้าขาย สัมภาษณ์วันที่ 20 กันยายน 2551

3. นายสนธยา อินทรา อายุ 30 ปี หมู่บ้านเบญจนคร ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช การศึกษาปริญญาตรี อาชีพพนักงานบริษัท สัมภาษณ์วันที่ 15 ตุลาคม 2551

4. นายมานะ รัญเสว อายุ 53 ปี บ้านเลขที่ 24/6 ถนนพัฒนาการคูขวาง ตำบล ในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช การศึกษา ปวช. อาชีพค้าขายสัมภาษณ์ วันที่ 15 ตุลาคม 2551

5. นายภานุ ท่งสว่าง อายุ 36 ปี บ้านเลขที่ 47/16 ซอยหัวกลาง ถนนราชดำเนิน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช การศึกษา ปริญญาตรี อาชีพรับราชการ สัมภาษณ์วันที่ 10กุมภาพันธ์ 2552

6. นายวินัย ถาวระ อายุ 52 ปี บ้านเลขที่ 152/427 ถนนประคองดาว ตำบลคลัง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช การศึกษา ปริญญาตรี อาชีพทนายความ สัมภาษณ์วันที่ 10 สิงหาคม 2551

7. นายสุกิจ สุขเกิด อายุ 49 ปี ถนนพานยม ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช การศึกษาปริญญาโท สัมภาษณ์วันที่ 10 สิงหาคม 2551

8. นายนิพงษ์ ตรีโชติ อายุ 53 ปี บ้านเลขที่ 99/230 หมู่บ้านแสงตะวันลาภูน้ำ ตำบลท่าซัก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช การศึกษาปริญญาโท อาชีพรับราชการ สัมภาษณ์วันที่ 7 กรกฎาคม 2551

9. นายตำราญ พรณรังษี อายุ 58 ปี อยู่บ้านเลขที่ 182/118 หมู่ที่ 4 ตำบล ท่าซัก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช การศึกษาปริญญาตรี อาชีพรับราชการสัมภาษณ์วันที่ 21 กันยายน 2551

10. นายจิระเจษฎ์ เพียงสมผล อายุ 54 ปี อยู่บ้านเลขที่ 331/6 ถนนหลัง วิทยาลัยเทคนิค ตำบลท่าวัง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช การศึกษา ม.ศ.3 อาชีพค้าขาย สัมภาษณ์วันที่ 5 ตุลาคม 2551

11. นายสิริ สุริโย อายุ 55 ปี การศึกษาปริญญาโท อาชีพ รับราชการครู ที่อยู่ จังหวัดนครศรีธรรมราช สัมภาษณ์วันที่ 20 ตุลาคม 2551

12. นายประสิทธิ์ คุ้มปิยะผล อายุ 44 ปี การศึกษา ม.ศ.5 อาชีพ เกษตรกร ที่อยู่ จังหวัดนครศรีธรรมราช สัมภาษณ์วันที่ 7 พฤศจิกายน 2551

13. พ.อ.วิทยา จันทร์กลีน อายุ 64 ปี การศึกษา ปริญญาตรี อาชีพ ทนายความ อยู่บ้านเลขที่ 177/87 ม.4 ต.ท่าซัก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช สัมภาษณ์วันที่ 22 กรกฎาคม 2551

14. นายสมชาย ชุมนุมวรรณ อายุ 25 ปี การศึกษาปริญญาตรี อาชีพ นักศึกษา
ที่อยู่ ค่ายวชิราวุธ สัมภาษณ์วันที่ 3 ธันวาคม 2551

15. นายจิรภัทร วรวงษ์ อายุ 44 ปี การศึกษาปริญญาตรี อาชีพ ธุรกิจส่วนตัว
ที่อยู่ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช สัมภาษณ์วันที่ 3 ธันวาคม 2551

16. นายอาณาจักร พูนสุข อายุ 29 ปี การศึกษา ป.วส. อาชีพค้าขาย อำเภอเมือง
จังหวัดนครศรีธรรมราช สัมภาษณ์วันที่ 12 ธันวาคม 2551

17. นางธรรมาภรณ์ ไชยสิทธิ์ อายุ 32 ปี การศึกษาปริญญาตรี อาชีพ รับจ้าง ที่อยู่
จังหวัดนครศรีธรรมราช สัมภาษณ์วันที่ 12 ธันวาคม 2551

18. นางศิริทิพย์ ชินวงศ์ อายุ 57 ปี การศึกษา ม.ศ.3 อาชีพ รับราชการ ที่อยู่
จังหวัดนครศรีธรรมราช สัมภาษณ์วันที่ 20 ธันวาคม 2551

19. นางสาวฉวีรุจา สุขแก้ว อายุ 26 ปี การศึกษามัธยมศึกษา อาชีพค้าขาย
ที่อยู่ อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช สัมภาษณ์วันที่ 20 ธันวาคม 2551

20. นายเสกสิทธิ์ เรืองขนาบ อายุ 42 ปี การศึกษาปวส. อาชีพ ค้าขาย ที่อยู่
อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช สัมภาษณ์วันที่ 28 ธันวาคม 2551

พ่อค้าประชาชน จำนวน 20 คน เป็นชาย 15 คน หญิง 5 คน อายุตั้งแต่ 25-65 ปี ให้
ข้อมูลสอดคล้องกัน มีความเชื่อและเคารพต่อองค์จตุคามรามเทพ เพราะได้รับการบอกเล่า
ถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจ และเชื่อมั่นว่าหากเคารพบูชาองค์จตุคาม
รามเทพ จะทำให้แคล้วคลาดปลอดภัยและทำมาค้าขายดี

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 ประวัติขององค์จตุคามรามเทพ ก่อนสร้างวัตถุมงคล โดยการค้นคว้าจากเอกสาร
และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก มีรายละเอียดดังนี้

2.1.1 ประวัติความเป็นมา

1) จากการศึกษาค้นคว้าเอกสาร มีประวัติความเป็นมาดังนี้

องค์จตุคามรามเทพ หมายถึง เทวดา

องค์จตุคามรามเทพ (ชัย ป่าอย่างหลวง 2550 : 17-18) ระบุว่า จตุคามรามเทพ
หมายถึง เทวดารักษาเมืองนครศรีธรรมราช ผู้ทรงรักษาคู่มครองอาณาบริเวณทั้ง 4 ทิศ ทรงไว้ด้วย
ฤทธานุภาพ และมีความเมตตาต่อมวลมนุษย

จากวัตถุมงคลของหลักเมืองนครศรีธรรมราช (จักรรัช ธีระกุล 2550 : 42) ระบุว่า
จตุคามรามเทพ หมายถึง เทวดารักษาเมืองนครศรีธรรมราช

องค์จตุคามรามเทพ (ทศพล จัณฐกษัตริย์กุล 2550 :119-120) ระบุว่า องค์จตุคามรามเทพ หมายถึง เทวดารักษาเมืองนครศรีธรรมราช เจ้าชายรามเทพ เป็นบุตรของพระนางจันทรา นางพญาแห่งพื้นเมืองทะเลใต้ พระองค์มีวาจาเป็นประกาศิตเหนือมวลชีวิตทั้งหลาย ทรงศักดิ์ภาพเหมือนดังพระอาทิตย์และพระจันทร์

องค์จตุคามรามเทพ หมายถึง เทพประจำหลักเมือง

จากองค์จตุคามรามเทพ (ชัย ป้ายางหลวง 2550 : 97-99) ระบุว่า องค์จตุคามรามเทพ หมายถึง เทพประจำหลักเมืองนครศรีธรรมราช เทพผู้มหัศจรรย์แห่งอาณาจักรทะเลใต้ เทวประติมาของท่านประดิษฐานอยู่ ณ ศาลหลักเมืองนครศรีธรรมราช และเชิงบันไดขึ้นสู่พระบรมธาตุเมืองนครศรีธรรมราช ท่านเป็นอดีตบุรพกษัตริย์ นักรบนาวิกแห่งศรีวิชัยสุวรรณภูมิ สันนิษฐานว่าครองราชราว พ.ศ. 1970-1810 ตามประวัติศาสตร์บ่งบอกว่า ท่านคือพระเจ้าศรีธรรมมาโคกราช หรือพระเจ้าจันทรภาณุ พระราชาผู้เปี่ยมด้วย พระบารมีประดุจดังพระเจ้าอโศกมหาราชแห่งชมพูทวีป

องค์จตุคามรามเทพ หมายถึง กษัตริย์

จากองค์จตุคามรามเทพ (ชัย ป้ายางหลวง 2550 : 97-99) ระบุว่า จตุคามรามเทพ หมายถึง กษัตริย์ หรือพระเจ้าศรีธรรมมาโคกราช หรือพระเจ้าจันทรภาณุ พระราชาผู้เปี่ยมด้วยพระบารมีประดุจดังพระเจ้าอโศกมหาราชแห่งชมพูทวีป พระองค์มีทหารกล้า 4 คน คือ พญาชิงชัย พญาหลวงเมือง พญาสุขุม พญาโหรา

จากสารนครศรีธรรมราช (ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม 2551 ปีที่ 29 : 30-31) ระบุว่า องค์จตุคามรามเทพ คือ กษัตริย์สองพี่น้องซึ่งเป็นโอรสของพระเจ้าจันทรภาณุ มีพระนามว่า “ขุนอินทรไสเรนทร์” คือ ท้าวจตุคาม และ “ขุนอินทรเขาเขียว” คือ ท้าวรามเทพ

องค์จตุคามรามเทพ หมายถึง เจ้าเมือง

จากองค์พ่อจตุคามรามเทพ (ทศพล จัณฐกษัตริย์กุล 2550 : 125-126) ระบุว่า จตุคามรามเทพ หรือ องค์พ่อ พระองค์ คือ เจ้าเมือง เทวราชโพธิสัตว์ ผู้ปกป้องรักษาอาณาจักรศรีวิชัยมาแต่ครั้งโบราณ ทรงเป็นผู้ดูแลรักษาพระบรมสารีริกธาตุที่วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช ท่านมีบริวารเป็นทหารกล้า 4 คน คือ พญาชิงชัย พญาหลวงเมืองพญาสุขุม พญาโหรา เป็นกำลังหลักในการปราบปรามพวกพราหมณ์ที่ปกครองแคว้นตามพรลิงค์อยู่ก่อน

จากกระเบื้องจารแผ่นที่ 74 หน้าที่ 1 กล่าวว่า ขณะสร้างเมืองศรีวิชัยตรงกับปี พ.ศ. 1023 และมาขนคนไปจาสุวรรณภูมิอีก 15,000 คน ในปี พ.ศ. 1026 โดยขุนอินทรไสเรนทร์และ

ขุนอินทราเขาสีขาว โอรสสองพี่น้องของพระเจ้าจันทรภาณุ ครองสุวรรณภูมิ เมื่อ พ.ศ. 1000 เป็นเจ้าเมือง หรือกษัตริย์องค์สุดท้ายของสุวรรณภูมิ

จากจดความรามเทพ นครศรีธรรมราช และ 12 นักยตร์ ผศ.ฉัตรชัย สุกระกาญจน์ และ รศ.ปรีชา นุ่นสุข ระบุว่า จดความรามเทพถือเป็นตำนานหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงอารยธรรมของนครศรีธรรมราช โดยเฉพาะการบูชาเทวดารักษาเมือง และพระพุทธรูปศาสนาที่มีพระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราชเป็นสัญลักษณ์ นับเป็นมรดกชิ้นสำคัญที่แพร่กระจายอย่างรวดเร็วและกว้างขวางต่อเนื่องกันมาตั้งแต่ปี 2530 จนถึง ปัจจุบัน

องค์จดความรามเทพ ในทางความเชื่อของผู้คนปัจจุบัน ได้แตกสายออกเป็นสี่สาย ทั้งในแง่ที่มา รูปลักษณะและความหมาย

สายที่หนึ่ง : พระโพธิสัตว์ สายนี้เชื่อว่าจดความรามเทพเป็น “พระโพธิสัตว์” หรือเป็นภาคหนึ่งของ “พระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร” ซึ่งเป็นคติความเชื่อของพุทธศาสนาฝ่ายมหายาน ซึ่งมีความหมายว่า “สัตว์ผู้บำเพ็ญบารมีและต้องการเข้าถึงพุทธภาวะ แต่ระงับการเข้าสู่นิพพานไว้ก่อน เพื่อช่วยสัตว์โลกทั้งหลายให้หลุดพ้นเสียก่อน แล้วตนจึงจะตามไป”

สายที่สอง : วิญญาณของบูรพกษัตริย์ของนครศรีธรรมราช สายนี้เชื่อว่าจดความรามเทพเป็นวิญญาณของบูรพกษัตริย์สองพระองค์ในช่วงพุทธศตวรรษที่ 13(พ.ศ.1200-1299) ถึงพุทธศตวรรษที่18 คือ พระเจ้าศรีธรรมมาโสกราช ปฐมกษัตริย์แห่ง “ตามพรลิงค์” หรือ “นครศรีธรรมราช”

สายที่สาม : ทวารบาล สายนี้เชื่อว่า จดความรามเทพเป็นเทวดาผู้พิทักษ์ ผู้เฝ้าประตูหรือนายประตูตามสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ เช่น ภายในพระอุโบสถ พระวิหาร พระราชวัง ที่วิหารพระทรงม้า ในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร อันเป็นทางเข้าสู่ลานประตูทักษิณ (ลานรอบองค์บรมธาตุเจดีย์) มีทวารบาลอยู่ 2 องค์ จำหลักบนบานประตูเป็นรูปนูนสูง สันนิษฐานว่า องค์ซ้ายคือ “พระพรหม” องค์ขวาคือ “พระนารายณ์” (พระวิฆณุ) อันเป็นเทพเจ้าในศาสนาพราหมณ์ ทั้งสององค์เรียกรวมกันว่า “จดความรามเทพ” ทวารบาลทั้งสองนี้ พงศัณว์ สำเภาเงิน นักวิชาการโบราณคดีแห่งสำนักศิลปากรที่ 14 (นครศรีธรรมราช) อธิบายว่า ผู้สร้างวัดถมมงคลจดความรามเทพหลายรุ่น ได้นำเอาไปเป็นคติในการจัดทำ โดยเชื่อว่า น่าจะสอดคล้องกับคติเทวราชา เป็นการสร้างภาพของกษัตริย์ให้เป็นสมมติเทพอันเป็นคติที่รับสืบทอดมาจากเขมร และพบว่า ความนิยมในลักษณะดังกล่าว เด่นชัดราวรัชกาลที่ 3-4 (ในสมัยที่ 3 ไทยทำสงครามกับญวน เพื่อแย่งสิทธิการปกครองเขมรยาวนานถึง 15 ปี) โดยช่างนิยมนำภาพเทพของพราหมณ์มาใช้แทนภาพทวารบาลเรียกอีกอย่างว่า “เทวดาขึ้นแทน”

สายที่สี่ : เทวดารักษาเมือง สายนี้เชื่อว่าจดความรามเทพ คือ รูปปั้นองค์ลอยที่ประดิษฐานอยู่บริเวณบันไดขึ้นที่ 17 อันเป็นทางขึ้นลานประทักษิณขององค์พระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราช ซึ่งสร้างขึ้นในสมัยยุคของพระเจ้าจันทรภาณุ เชื่อว่าทรงสร้างเพื่อเป็นเทวดา

รักษาพระบรมธาตุเจดีย์ โดยนำเอาคติความเชื่อในศาสนาพราหมณ์ มาประสมกับพุทธศาสนา คำว่า “จตุคามรามเทพ” ปรากฏครั้งแรกในหนังสือ ชีวิตันต์ ซึ่งเป็นพระราชนิพนธ์ของสมเด็จพระเจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ กรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช เมื่อครั้งเสด็จหัวเมืองปักษ์ใต้ ใน พ.ศ. 2437 มีข้อความตอนหนึ่งว่า “มีบันไดขึ้นบนกำแพงแก้ว 15 ชั้น หัวบันไดนั้นมีฝาผนังทั้ง 2 ข้าง มีรูปเทวดาข้างละองค์ ชื่อว่า พระทัตตุคามองค์ 1 ชื่อพระรามเทพองค์ 1 ตั้งอยู่บนหัวผนังทั้งสองข้าง แล้วมีนกกินทรีข้างละตัว ชื่อว่าท้าวภูเวงมหาราชตัวหนึ่ง ชื่อว่าท้าวภูเวงเทพราชตัวหนึ่ง ข้างดินบันไดนั้นมีรูปนทกษัตริย์ถือกระบองข้างละตัว” ปัจจุบันรูปปั้นนี้ยังคงปรากฏอยู่ในลักษณะนั่งชันเข่าขวาทั้งสององค์ และมีแผ่นหินจารึกชื่อไว้ว่า “ท้าวขัตตุคาม” และ “ท้าวรามเทพ” ซึ่งแตกต่างจากชื่อที่บันทึกไว้ในหนังสือ จึงอาจเป็นไปได้ว่า มีการนำแผ่นหินจารึกชื่อนี้ขึ้นในสมัยหลัง หนึ่งในหนังสือ “ชินกาลมาลีปกรณ์” ได้กล่าวถึงเทวดารักษาพระพุทธรูปสิ่งหนึ่งแห่งเกาะลังกาว่ามีสี่องค์ประกอบด้วย ท้าวสุมนเทวราช ท้าวลักษณาเทวราช ท้าวขัตตุคามเทวราช และท้าวรามเทวราช ดังนั้นหากชาวนครศรีธรรมราช รับพุทธศาสนาและความเชื่อทางลังกาเข้ามาก็น่าจะเป็นไปได้ที่จะรับเรื่อง“เทวดารักษาเมือง”ทั้งสี่องค์เข้ามาด้วยเพื่อประดิษฐานในวิหารพระทรงม้า โดยประทับนั่งสององค์และประทับยืนสององค์

จากกระเบื้องจารแผ่นที่ 74 หน้า 1 กล่าวว่า ขณะสร้างเมืองศรีวิชัยตรงกับปี พ.ศ. 1023 และมาขนคนไปจากสุวรรณภูมิอีก 15,000 คน ในปี พ.ศ. 1026 โดยขุนอินทโรไสเรนทร์ และขุนอินทราเชียว โอรสสองพี่น้องของพระเจ้าจันทรภาณุ ครองสุวรรณภูมิ เมื่อ พ.ศ. 1000 เป็นกษัตริย์องค์สุดท้ายของสุวรรณภูมิ (เมื่อตั้งเมืองใหม่ย่อมนำเอาขนมธรรมเนียมประเพณีและความเชื่อมาด้วย) เพราะคนสุวรรณภูมิมีความเคารพครูบาอาจารย์ ซึ่งเป็นต้นครูในสายวิชาต่าง ๆ และต้นครูนั้นล้วนเป็นลูกของอินทราเชียวและขุนหญิงกวัททองมา อันเป็นบรรพบุรุษของคนไทยขุนอินทโรไสเรนทร์ และขุนอินทราเชียว ได้วางรากฐานความเชื่อและแนะนำให้ชาวเมืองศรีวิชัยสุวรรณภูมินับถือต้นครู คือ ขุนชายทั้ง 12 นักขัตและขุนหญิง(แม่ชื่อ)ทั้ง 7 วัน ดวงตรานักขัตจึงเป็นตราประจำเมืองนครศรีธรรมราชในกาลต่อมา และเมื่อสิ้นท่านทั้งสองชาวเมืองศรีวิชัยสุวรรณภูมียกย่องท่านเหมือนเทพ เนื่องจากมีบารมีมาก เป็นที่นับถือของชาวเมือง จึงปั้นรูปทั้งสองไว้ในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร ถือเสมือนเป็นเสื้อเมืองและทรงเมืองโดยเขียนว่า ขัตตุคามและรามเทพ เพื่อบอกอนุชนรุ่นหลังให้รู้ว่าท่านทั้งสองเป็นเชื้อสายกษัตริย์ นักปกครอง เป็นผู้ปกป้องรักษาลูกหลาน เสมือนเทพเจ้า และปั้นเทวรูปพระเทวาราชขึ้นไว้บนผนังเหนือขึ้นไปจากรูปปั้นของท้าวขัตตุคามและท้าวรามเทพ ในท่าประทับยืนสง่า โดยมีสองมือเท้าสะเอว และอีกสองมือ มือขวาถือจักเพชร และมือซ้ายถือตรีเพชร ถือเสมือนเป็นพระหลักเมือง ผู้ประสิทธิ์ประสาทความผาสุก แก่ลูกหลานให้ประสบสุข สำเร็จ ปลอดภัย ปลอดภัย

จากสารนครศรีธรรมราช (ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม 2551 ปีที่ 29 : 30-31) ระบุว่า องค์จตุคามรามเทพ คือ กษัตริย์สองพี่น้องซึ่งเป็นโอรสของพระเจ้าจันทรภาณุ มีพระนามว่า “ขุนอินทรไสเรนทร์” คือ ท้าวจตุคาม และ “ขุนอินทรเขาเขียว” คือ ท้าวรามเทพ พระโอรสทั้งสองได้สร้างคุณงามความดีไว้มาก เมื่อสิ้นพระชนม์ลง ประชาชนทั้งหลายจึงได้ยกย่องพระองค์ให้เป็นพระเสื้อเมืองและพระทรงเมือง มีฐานะเป็นเทวดาประจำเมืองและขนานพระนามของพระองค์ทั้งสองว่า “ท้าวจตุคามและท้าวรามเทพ” นับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

จากการสัมภาษณ์

ผู้ให้ข้อมูล พระเทพวินยาภรณ์ เจ้าอาวาสวัดพระบรมธาตุรวมหาวิหาร และพระครูสันติพัฒน์นกร (หลวงพ่อสงบ) เจ้าอาวาสวัดนางพระยา เมื่อวันที่ 21 สิงหาคม 2551 พบว่า องค์จตุคามรามเทพ เป็นเทวดา เป็นเทพที่ปกปักรักษาเมืองนครศรีธรรมราช ต่อมาเพื่อ พ.ศ. 2530 ได้กล่าวขานในการจัดสร้างศาลหลักเมือง ก็คิดกันว่าเอาเทพองค์ใดไว้ที่ศาลหลักเมือง ก็ได้ข้อสรุปว่า เอาจตุคามรามเทพมาไว้ประจำศาลหลักเมือง ในการสร้างศาลหลักเมือง ก็ได้จัดสร้างวัดมณฑลองค์จตุคามรามเทพ เพื่อแจกให้ประชาชนไว้เป็นที่ระลึก ในการสร้างครั้งนั้น ไม่มีใครสนใจ ให้เช่าบูชา องค์ละไม่กี่สิบบาทก็ไม่มีใครสนใจเช่า ต่อมาในปี พ.ศ. 2548 ถึง พ.ศ. 2549 มีประชาชนต้องการมากขึ้น และเป็นที่รู้จักแพร่หลาย เชื้อและศรัทธาในเรื่องความร่ำรวย และความมั่งมี ทุกคนก็ได้ศึกษาประวัติความเป็นมา และคิดว่าเกี่ยวข้องเป็นปฐมกษัตริย์ของเมืองนครศรีธรรมราช องค์จตุคาม รามเทพจึงสถิต ณ ที่ใดก็ตามที่มีพระบรมสารีริกธาตุก็มักจะมีเทวดาเฝ้ารักษา พระบรมธาตุเจดีย์

จากการสัมภาษณ์ นายณสรศักดิ์ พันธรักรัษราชเดช นายฉันททิพย์ พันธรักรัษราชเดช เมื่อวันที่ 20 กันยายน พ.ศ. 2551 กล่าวว่า พระเจ้าจันทรภาณุมีพระโอรสสองพี่น้อง คือ ขุนอินทรไสเรนทร์ และขุนอินทรเขาเขียว เห็นบ้านเมืองทรุดโทรมเนื่องจากขาดกษัตริย์ปกครอง และจะ ตั้งตนขึ้นเป็นกษัตริย์แทนพระบิดาก็ไม่ได้ จึงร่วมกันย้ายเมืองหลวงมาอยู่ที่เมืองช้างค้อมศิริธรรมราช แล้วเปลี่ยนชื่อเมืองใหม่ว่า ศรีวิชัยสุวรรณภูมิ ตรงตามคำทำนายของพระโสณะ-มหาเถระ โดยในฐานะที่เป็นปฐมกษัตริย์เมืองศรีวิชัยสุวรรณภูมิ จึงนำกำลังพล ประชาชน สร้างขยายเมืองจนเจริญรุ่งเรือง และทำการบูรณซ่อมแซมพระบรมธาตุเจดีย์ที่เริ่มจะทรุดโทรม ให้มีสภาพสมบูรณ์ถาวรเป็นครั้งแรก ด้วยคุณงามความดีของขุนอินทรไสเรนทร์และขุนอินทรเขาเขียว พระโอรสสองพี่น้องเมื่อสิ้นพระชนม์ ประชาชนจึงยกย่องให้เป็น “พระเสื้อเมือง” และ “พระทรงเมือง” มีฐานะประจำเมือง และเรียกพระนามของท่านทั้งสองว่า “ท้าวจตุคาม และท้าวรามเทพ”

จากการสัมภาษณ์ ผศ.ฉัตรชัย สุกระกาญจน์ อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏ นครศรีธรรมราช วันที่ 25 ตุลาคม 2551 พบว่า ประวัติความเป็นมาขององค์จตุคามรามเทพ โดยอาศัยการเชื่อมโยงกับแหล่งกำเนิดดั้งเดิม พบว่า จตุคามรามเทพ ในประเทศอินเดีย ศรีลังกา มี เทวดาชื่อนี้อยู่ มีชื่อปรากฏอยู่ 4 ชื่อด้วยกัน (1) ชัตตุคาม (2) รามเทพ (3) สุมณฑ (4) ลักษณะเทพ เทพทั้ง 4 นี้ มีปรากฏอยู่ในเทพทั้ง 2 โดยเฉพาะศรีลังกา ยังมีอยู่ ทำหน้าที่รักษา พระธาตุเจดีย์ กระจายอยู่หลายเมือง ส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช เข้าใจว่านครศรีธรรมราช รังสรรค์มาอยู่รวมกันทีเดียว คือ ทางขึ้นพระบรมธาตุ ในวิหารทรงม้า

จากการสัมภาษณ์ พระมหาไมตรี ปภารตโน (เจ้าอาวาสวัดพระนคร) เมื่อวันที่ 8 กันยายน พ.ศ.2551 พบว่า ความเป็นมาตั้งแต่สมัยใดไม่ชัดเจน ได้รับการบอกเล่า ถ่ายทอด มาจาก บรรพบุรุษว่า องค์จตุคามรามเทพ หมายถึง เทวดาหรือเทพที่ปกป้องรักษาพระบรมธาตุรวมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช

สรุป ประวัติขององค์จตุคามรามเทพ ก่อนสร้างวัดดุมงคล องค์จตุคามรามเทพ หมายถึง เทวดารักษาเมือง เทพประจำหลักเมือง กษัตริย์ เจ้าเมือง แห่งอาณาจักรศรีวิชัย ผู้ทรง รักษา คู่มครองเมืองทั้ง 4 ทิศ ทรงไว้ด้วยฤทธาภาพและมีความเมตตาต่อมวลมนุษย์โดยไม่เลือก ชั้นวรรณะ บางครั้งพระนามที่ได้รับการเรียกขานโดยความเคารพ ศรัทธา ว่า เทวราชโพธิสัตว์ ผู้ทรง ดูแลพระบรมสารีริกธาตุที่วัดพระบรมธาตุรวมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช ท่านมีบริวาร ทหารกล้า 4 คน คือ พญาชิงชัย พญาหลวงเมือง พญาสุขุม พญาโหรา เมื่อสิ้นท่านทั้งสอง ชาวเมือง ศรีวิชัยสุวรรณภูมิ ยกย่องท่านเหมือนเทพ เนื่องจากมีบารมีมาก เป็นที่นับถือของ ชาวเมือง จึงปั้นรูปทั้งสองไว้ในวัดพระบรมธาตุรวมหาวิหาร ถือเสมือนเป็นพระเสื้อเมืองและพระ ทรงเมือง โดยเขียนว่า ชัตตุคาม และ รามเทพ ในท่านั่งแพนงเชิงทางทิศตะวันออก คือท้าวชัตตุคาม และทางทิศตะวันตก คือ ท้าวรามเทพ

2.2 ประวัติขององค์จตุคามรามเทพ ระหว่าง พ.ศ.2530-2542

จังหวัดนครศรีธรรมราชมีการตั้งดวงเมืองใหม่ และสร้างศาลหลักเมือง

จากการค้นคว้าเอกสาร (องค์ราชันดำแห่งอาณาจักรทะเลใต้ : 96-97) ระบุว่า พ.ศ. 2530 มีการตั้งดวงเมืองนครศรีธรรมราชขึ้นใหม่ และสร้างศาลหลักเมืองของจังหวัด นครศรีธรรมราช มีการสร้างวัดดุมงคลจตุคามรามเทพเป็นครั้งแรก รุ่น “หลักเมือง ปี 30” (พระผางสุริยัน-จันทร์รา) ในพิธีเบิกเนตรหลักเมืองใหม่ของจังหวัดนครศรีธรรมราช ระหว่างวันที่ 3-5 มีนาคม พ.ศ. 2530 สร้างด้วยเนื้อผางวันสุริยัน-จันทร์รา การสร้างวัดดุมงคลที่ระลีกนี้ เป็นไป เพื่อการแจกจ่าย สมณาคณะสำหรับพ่อค้าประชาชนที่ร่วมใจการสร้างหลักเมือง แต่ละชนิดที่ จัดสร้างจึงมีจำนวนจำกัด ลักษณะพิมพ์ที่ใช้ในการสร้างเหรียญหรือพระผางเป็นแบบเก่า คือ

พิมพ์ดินดิบ เมื่อสร้างเสร็จแล้วในแต่ละรุ่น ก็จะเคาะพิมพ์ทิ้งใช้ถมที่ฐานของหลักเมือง นครศรีธรรมราช วัดดุมงคลที่สร้างเพื่อเป็นที่ระลึกใน การสร้างหลักเมืองมีดังนี้ ฝ้ายันต์ใหญ่ 108 ฝืน ฝ้ายันต์เล็ก 3,000 ฝืน ธงและฝ้ายันต์รูปตรา 12 นักษัตร ซึ่งเป็นทั้งสัญลักษณ์ของจังหวัดและ เป็นคำแทนเมือง 12 นักษัตร ซึ่งหมายถึงนครศรีธรรมราช พระผงหลักเมือง สร้างจากผงไม้ ตะเคียนทองที่เหลือจากการสร้างหลักเมือง ผสมมวลสาร 12 ชนิด เนื้อสีดำ สีน้ำตาล สีขาว เป็น ทรงกลม มี 2 ขนาด คือ ขนาด 2 นิ้ว และ 1.5 นิ้ว หนา 0.5 ซม. มีทั้งพิมพ์พุทธเมตตา พิมพ์ ตั้งฟ้าตั้งดิน พิมพ์นั่งเมือง พิมพ์ประธานพร องค์จตุคามรามเทพ ซึ่งสร้างขึ้นเป็นครั้งแรกและจัด ให้มีพิธีเทวาภิเษก โดยได้จำลองพระเศียรของเทวดาที่สลักบนบานประตูไม้ จำหลักขนาดเท่า องค์จริง อยู่ตรงทางขึ้นไปยังลานประทักษิณ สู่องค์พระบรมธาตุเจดีย์ คณะกรรมการผู้ร่วมจัดสร้าง ได้อธิบายว่าภาพเทวดาซึ่งจำหลักอยู่ที่บานประตูนั้น เป็นร่างแปลงของปฐมกษัตริย์ ผู้สถาปนา เมืองศรีวิชัย 2 พระองค์ หลังจากสิ้นพระชนม์แล้ว พระองค์ยังคงสถิตเป็นเทวดารักษาบ้านเมือง ภายหลังเมื่อมีการสร้างพระบรมธาตุ จึงได้สลักภาพไว้โดยมีป้ายชื่อแจ้งไว้ที่หน้าประตูทั้ง 2 บาน นั้นว่า“ท้าวขัตตุคาม”และ“ท้าวรามเทพ” พระพุทธสิหิงค์จัดสร้างเป็นเนื้อผงประกอบด้วยมวลสารที่ สักคี่สิทธิ 12 ชนิด มีเนื้อดำ น้ำตาลและขาว (เนื้อมวลสารนี้เหมือนกับพระผงหลักเมือง ทุกประการ)พิมพ์เป็นทรงสี่เหลี่ยม ด้านหลังเป็นภาพยันต์อักขระโบราณ สีผึ้งศรีวิชัยบรรจุดลัษณ

การสร้างศาลหลักเมืองเป็นไปตามบัญชาแห่งจตุคามรามเทพบอกกล่าวผ่านร่าง ประทับทรง โดยสร้างที่สนามหน้าเมืองนครศรีธรรมราช บนเนื้อที่ 2 ไร่ จัดให้มีศาลหลักเมืองเป็น ประธาน 1 หลัง ล้อมรอบด้วยศาลบริวาร 4 หลัง ซึ่งประกอบด้วยศาลพระเสื้อเมือง ศาล พระทรงเมือง ศาลพระพรหมเมืองและศาลพระบันดาลเมือง

พิธีกรรมการสร้างศาลหลักเมือง

พิธีกรรมในการสร้างศาลหลักเมือง (พระเทวราชโพธิสัตว์ จตุคามรามเทพ 2550) ระบุว่า การสร้างศาลหลักเมืองประกอบตามแบบโบราณซึ่งเป็นคำบอกกล่าวจากองค์จตุคาม- รามเทพผ่านร่างทรงทุกขั้นตอนเป็นลำดับมาดังนี้

1. พิธีกรรมเผาดวงชะตาเมือง กระทำที่ป่าช้าวัดชะเมา ตำบลท่าวัง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นการล้างอาถรรพณ์ดวงชะตาเมืองเดิมซึ่งเรียกว่า “ดวงกินรูปาทวี” ลักษณะดวงดาวเสาร์ ซึ่งเป็นดาวภัยถึงจุดกำเนิดดวงดาวอังคารให้อยู่ในภพที่ห้าเจ้าของดวงชะตา เช่นนี้เหมือนถูกสาบ อากัปกัลป์ บ้านแตกสาแหรกขาด ต้องทัณฑ์ ไม่หยุดไม่หย่อน เดือน ร้อนไม่มีที่สิ้นสุด บ้านเมืองเจริญรุ่งเรืองไม่นานก็เสื่อมทรามตกต่ำ การเผาดวงชะตาครั้งนี้ใช้ “เพชรฆาตฤกษ์” คือเลขเที่ยงคืนไป 1 นาทีของปลายปี พ.ศ. 2528

2. พิธีลอยชะตาเมือง เพื่อทำลายดวงชะตาเมืองเดิม ทำจากแผ่นดินกล้วยเถื่อน (กล้วยป่า) เก็บดินสี่มุมเมือง น้ำห้าท่า ดาบสี่เล่ม รูปคนทำด้วยดินปั้นสี่รูป เสาไม้ตะเคียนทองหนึ่งต้น พญาโหราเรียกอาถรรพณ์จัญไรบรรจลงสู่ต้นตะเคียนทอง เสกคาถาลงยันต์ครบถ้วน แล้วนำไปลอยที่ปากน้ำปากนคร

3. พิธีกรรมสะกดหินหลัก กระทำที่บริเวณฐานพระสยาม ตลาดท่าชี ตำบลในเมือง อำเภอเมือง หินหลักเป็นสิ่งที่พวกพราหมณ์ดั้งเดิมฝังอาถรรพณ์เสนียดจัญไรเอาไว้ ซึ่งสร้างความวิบัติเสื่อมเสียแก่เมืองนครศรีธรรมราชตลอดมา

4. พิธีปลุกยักษ์วัดพระมหาธาตุ ยักษ์สองตนที่บันไดทางขึ้นองค์พระบรมธาตุ ถูกปลุกให้ตื่นมาทำหน้าที่รักษาบ้านเมืองหลังจากถูกอาถรรพณ์สะกดมานาน นอกจากนั้นยังปลุกเทวดา พระปัญญา พระพวย และพระมหากัจจายนะ(พระแอด) อีกด้วย

5. พิธีปลุกพระเสื้อเมือง พระทรงเมือง พระทั้งสองสถิตอยู่ ณ หอพระพุทธลีลึงค์ ซึ่งหลับใหลมานานปีให้ตื่นขึ้นช่วยบ้านช่วยเมือง

6. พิธีกรรมพลิกธรณี กระทำที่ริมรั้วป่าช้าวัดชะเมา พลิกดินที่ชั่วร้ายสกปรกฝังไว้เบื้องล่าง เอาดินดีขึ้นมาไว้เบื้องบน เพื่อบ้านเมืองจะมีความร่มเย็นเป็นสุขเจริญรุ่งเรืองต่อไปวันข้างหน้า

7. พิธีกรรมเทพชุมนุมดัดชัย จะทำที่วิหารหลวง วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร เมื่อวันที่ 16 มกราคม 2529 เวลา 12.39 น. ตรงกับวันพฤหัสบดี ขึ้น 7 ค่ำ เดือนยี่ ปีมะเส็ง นับเป็นพิธีกรรมสำคัญยิ่ง ดำเนินการตามแบบอย่างของชาวเมือง 12 นักขัตราโบราณ จากคำบอกกล่าวของพระยาหลวงเมือง การพิธีครั้งนี้ มีพระเทพวราภรณ์ (พระธรรมรัตโนภาสในปัจจุบัน) เป็นประธาน ฝ่ายสงฆ์ พล.ต.ต.ขุนพันธรักษ์ราชเดช เป็นประธานฝ่ายฆราวาส จุดมุ่งหมายของพิธีกรรมนั้นนอกจากเพื่อสร้างสวัสดิมงคลแก่จังหวัดนครศรีธรรมราช จากการเจริญพระพุทธรูป และแสดงพระธรรมเทศนาของพระสงฆ์แล้ว เทวดารักษาบ้าน รักษาเมือง ยังมาชุมนุมเสกผ้ายันต์ 12 นักขัตรา จำนวน 3,000 ผืน เขียนผ้ายันต์จำนวน 108 ผืน และประกาศบอกกล่าวแก่ผู้คนให้ช่วยกันสร้างหลักเมือง

8. พิธีกรรมดอกหัวใจสมุทร เพื่อให้ดวงชะตาเมืองถูกบรรจด้วยธาตุทั้ง 4 ครบถ้วน กระทำ ณ สี่แยกคูขวาง เมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2529 ตรงกับแรม 12 ค่ำ เดือนยี่ เวลาประมาณ 18.30 น.เศษ โดยนายเอนก สิทธิประศาสตร์ ผู้ว่าราชการจังหวัดสมัยนั้นเป็นประธาน แทนฯ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ การที่เลือกบริเวณสี่แยกคูขวางเป็นจุดดอกหัวใจสมุทร เพราะจุดดังกล่าวได้ศูนย์กับองค์พระบรมธาตุ ภูเขาเมหาชัย และได้ศูนย์กับทิศทั้ง 8 ตามตำราของชาวเมือง 12 นักขัตรา

9. พิธีฝังหัวใจเมือง กระทำเมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2529 ตรงกับวันพฤหัสบดี ขึ้น 11 ค่ำ เดือน 4 ปีฉลู เวลา 11.39 น. ณ จุดตอกหัวใจสมุทรด้วยการขุดหลุมลึก 9 ศอก(ลึกจนถึงน้ำ) เจ้าพิธีอ่านโองการอุปกรรม พิธีกรรมฝังหัวใจเมือง ประกอบด้วยสิ่งของ 7 ชิ้น แต่ละชิ้นกว้าง 9 นิ้ว ยาว 9 นิ้วหนา 2 นิ้ว เขียนดวงชะตาเมือง หัวใจเมืองมีอยู่ 3 ชิ้น ที่ได้นำเอาโลหะมงคล ทองเงิน นาค (สามกษัตริย์) ประกหน้าคั่นกลางระหว่างแผ่นหัวใจเมือง แผ่นไม้เนื้อแข็งดูคามราม เทพกรีดเลือดจุ่มเขียนคาถาอาคม หัวใจพ่อ หัวใจแม่ ทำจากไม้ตะเคียนทอง กลึงเป็นรูปบัวตูม ยาวประมาณ 1 ศอก จำนวน 2 อัน ฝังลงในหลุมรวมกับแผ่นหัวใจเมือง ดินจากทุกตำบล ทุกหมู่บ้านในเมือง 12 นักษัตริ์ ที่ประชาชนนำมาใส่ลงในหลุม ด้วยวัตถุธาตุแทนธาตุสี่ ประกอบด้วย ถ่าน (แทนธาตุไฟ) เปลือก (แทนธาตุน้ำ) ข้าวเปลือก (แทนธาตุลม) ทราย (แทนธาตุดิน) พญาไม้มงคล 9 ชนิด ได้แก่ ราชพฤกษ์ กันกรา สักทรงบาดาล พยุง ทองหลางหรือทองกลาง ไม้สีสุก และขนุนทอง ผ่าสี่ ผืนละสี่ วางก้นหลุมเป็นลำดับแรก ทุกอย่างใส่ลงในหลุมทั้งหมด

10. พิธีกรรมประติมากรรม (แกะสลัก) ได้แกะสลักหลักเมืองด้วยไม้ตะเคียนทองทั้งต้น ณ บ้านพักผู้กำกับกำการตำรวจภูธรจังหวัดในสมัยนั้น

11. พิธีเบิกเนตรหลักเมือง กระทำกันต่อเนื่องถึง 3 วัน คือ วันที่ 3-5 มีนาคม 2530 วันที่ 3 มีนาคม อันเชิญหลักเมืองที่แกะสลักเรียบร้อยแล้วไปประดิษฐานที่วิหารหลวงวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร หลังจากพระเถระเจริญพระพุทธมนต์และเจ้าพิธีรำกระบี่โบราณ ถวายสักการะแล้วก็เคลื่อนขบวนแห่ไปตามถนนราชดำเนินไปยังตลาดท่าวัง แล้ววกกลับสู่สนามหน้าเมือง อันเชิญหลักเมืองขึ้นสู่ที่ประดิษฐานชั่วคราวให้ประชาชนสักการะ ขบวนแห่ในวันนั้นยิ่งใหญ่ มีขบวนช้าง ม้า ศิลปินพื้นบ้าน กลุ่มพลังมวลชนต่าง ๆ วงดุริยางค์ และประชาชนจากทั่วสารทิศ ขบวนยาวประมาณ 2 กิโลเมตร ประชาชนคอยชมขบวนมิดฟ้ามิดดินเป็นประวัติการณ์ วันที่ 4 มีนาคม 2530 เวลา 10.30 น. พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรีได้เดินทางมารับมอบหลักเมืองเป็นของทางราชการ วันที่ 5 มีนาคม 2530 ตอนค่ำ มีพิธีสงฆ์จากนั้นเจ้าพิธี คือ พล.ต.ต.ขุนพันธ์รักษ์ราชเดช อ่านโองการเชิญเทวดา ต่อมาประธาน (รมช.สัมพันธ ทองสมัคร) จุดเทียนชัย เจ้าพิธีทำพิธีเบิกเนตรหลักเมืองทั้งแปดทิศ อันเป็นการประจักษ์วิญญานของเทวดารักษาเมืองเข้าไปสิงสถิตภายในเสาหลักเมืองให้สามารถรับรู้เหตุการณ์และคุ้มครองดูแลได้รอบทิศ จากนั้นมีการจุดประทัดสักการะ ข้าราชการ พ่อค้า ประชาชน ร่วมปิดทองสักการะเป็นเสร็จพิธี

12. พิธีการเจิมยอดชัยหลักเมือง พิธีกรรมสำคัญยิ่งและถือเป็นมหามงคลสูงสุด คือ การเจิมยอดชัยหลักเมืองพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ปลัดกระทรวงมหาดไทย (นายพิศาล มูลศาสตร์สาทร) นำคณะอันประกอบด้วย รองผู้ว่าราชการจังหวัด (นายอำนาจ ไทยานนทร์) รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษา (นายสัมพันธ ทองสมัคร) ผู้ว่าการ

ธนาคารแห่งประเทศไทย (นายกำจร สติรกุล) เลขาธิการคณะรัฐมนตรี (นายอนันต์ อนุตกุล) วุฒิสมาชิก (นายศิริชัย บุลกุล) พร้อมด้วยข้าราชการและประชาชนผู้ร่วมจัดสร้างหลักเมือง นครศรีธรรมราช เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท นำยอดชัยหลักเมืองเพื่อส่งเจิม ในวันที่ 3 สิงหาคม 2530

13. พิธีแห่ยอดชัยหลักเมือง กระทำวันที่ 4 สิงหาคม 2530 เป็นการต้อนรับยอดชัยหลักเมือง ซึ่งโดยการนำของรองผู้ว่าราชการจังหวัด (นายอำนาจ ไทยานนท์) นำมาจากกรุงเทพมหานคร โดยห่างจากสนามบินกองทัพภาคที่ 4 มายังสนามหน้าเมือง มีขบวนช่างศึก ม้าศึกและประชาชนจำนวนมาก

14. พิธีอันเชิญหลักชัยขึ้นสู่ศาลถาวร โดยผู้ว่าราชการจังหวัด (นายนิพนธ์ บุญญภัทโร) เป็นประธาน

15. พิธีสวมยอดชัยหลักเมือง เมื่อวันที่ 31 ตุลาคม 2531 โดยพลเอกสุจินดา คราประยูร (รองผู้บัญชาการทหารบก ตำแหน่งในสมัยนั้น) เป็นประธาน

16. พิธีเททองปลียอดศาลหลักเมืองและศาลบริวาร เมื่อวันที่ 13 ธันวาคม 2541 โดยมี ฯพณฯ นายบัญญัติ บรรทัดฐาน ประธานที่ปรึกษานายกรัฐมนตรีในขณะนั้นเป็นประธานในพิธี

วัตถุประสงค์ของหลักเมืองนครศรีธรรมราช

ในกระบวนการสร้างหลักเมืองนครศรีธรรมราช (ปฏิภาณ บูรพา ดำนานขุนพันธรักษ์ราชเดช 2550) ได้มีพิธีกรรมต่างวาระหลายครั้งในทำนองเดียวกัน ได้มีการทำวัตถุประสงค์ออกแจกจ่ายและเข้าบูชาหลายชนิด ซึ่งล้วนแล้วแต่ผ่านการทำพิธีผ่านร่างประทับทรงทั้งสิ้นเท่าที่มีผู้จดจำได้มีดังนี้

1. เศียรองค์จตุคามรามเทพ หรือเทวดารักษาเมืองเป็นวัตถุประสงค์ชิ้นแรกที่ทำแจกจ่ายเป็นการจำลองเศียรจากบานประตูไม้จำหลักตรงบันไดทางขึ้นลานประทักษิณ องค์พระบรมธาตุเจดีย์ขนาดเกือบเท่าองค์จริง ได้รับคำอธิบายว่าเป็นร่างแปลงธรรมขององค์จตุคามรามเทพ ปฐมกษัตริย์ผู้สถาปนาเมืองสิบสองนักษัตริย์ หรือเป็นเทวดารักษาเมืองนั่นเอง

2. ผ้ายันต์ใหญ่ 108 ผืน ผ้ายันต์เล็ก 3,000 ผืน กระทำให้พิธีเทพชุมนุมตัดชัย เมื่อวันที่ 16 มกราคม พ.ศ. 2529

3. ธงและผ้ายันต์ มีหลายรุ่น หลายสีหลายขนาด ผ้ายันต์เหล่านี้ ส่วนใหญ่เป็นรูปดวงตราวัฏจักรสิบสองนักษัตริย์ร้อยล้อมด้วยราหูแปดทิศ

4. ขี้ผึ้งศรีวิชัย เป็นขี้ผึ้งทำด้วยมวลสารและกรรมวิธีเฉพาะของศรีวิชัย บรรจุในตลับถมแบบนครศรีธรรมราชแก้ไข้เป็นวัตถุประสงค์สี่ริมฝีปากก่อนเจรจากความใด ๆ

5. พระผงหลักเมือง ทำจากผงไม้ตะเคียนทอง จากการแกะสลักเมือง ผสมมวลสารต่าง ๆ อีกรวม 12 ชนิด ลักษณะเป็นรูปกลมแบนมีสองขนาด คือ ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 2 นิ้ว และอีกขนาดหนึ่งเส้นผ่าศูนย์กลาง 1.5 นิ้ว ทั้งสองขนาดหนาประมาณหนึ่งท่อนครึ่ง มีสี่แบบ คือ แบบตั้งฟ้าตั้งดิน แบบประทานพร แบบนั่งเมือง และแบบพุทธเมตตา มีสามสี คือ สีดำ สีน้ำตาล และสีขาว ด้านหน้าเป็นรูปวัฏจักรสิบสองนักษัตร รายล้อมด้วยราหู แปรทิศ ด้านหลังเป็นยันต์และสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่เขียนละเอียดประณีตมาก

6. พระผงพุทธลีลา เป็นพระผงที่มีมวลสารและสีเหมือนพระผงหลักเมืองทุกประการ แต่เป็นทรงสี่เหลี่ยม ด้านหน้าเป็นพระพุทธรูป ด้านหลังเป็นรูปยันต์

7. เหรียญพังกาฬ เป็นเหรียญกลมขนาด 3 เซนติเมตร เนื้อนวโลหะ ด้านหน้าเป็นรูปพระบิดาพังกาฬ ด้านหลังเป็นวัฏจักรสิบสองนักษัตร รายล้อมด้วยราหูแปรทิศลวดลายละเอียดประณีต สวยงามมาก

8. เหรียญโลหะทองแดง เป็นทรงสี่เหลี่ยมขนาดเล็กทำขึ้นจำนวนมาก มีหลายแบบ

9. สติ๊กเกอร์รูปราหูอมจันทร์ อันเป็นดวงตราประจำองค์จุฑามารามเทพ มีหลายขนาดนิยมนำไปติดประดับที่รถยนต์ หรือตามอาคารบ้านเรือน

10. วัตถุมงคลที่ระลึกในพิธีการ เช่น พิธีไหว้ครู ซึ่งจะจัดขึ้นในวันพฤหัสบดีแรกของเดือนพฤษภาคมของแจกอาจมีผ้ายันต์บ้างเหรียญบ้าง

จากการสัมภาษณ์

การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล ศศ.ฉัตรชัย สุระกาญจน์, ศศ.ประหยัด เกษม เมื่อวันที่ 25 ตุลาคม 2551 พบว่า การสร้างศาลหลักเมืองนครศรีธรรมราช เป็นไปตามบัญชาแห่งองค์จุฑามารามเทพ บอกกล่าวผ่านร่างทรง และได้ประชุมตกลงสร้างขึ้นตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสร้างสิ่งที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ ประกอบด้วยคณะกรรมการหลายฝ่าย ทั้งภาครัฐ พ่อค้า ประชาชน ในที่ดินราชพัสดุบริเวณทิศเหนือของสนามหน้าเมืองในเนื้อที่ประมาณ 2 ไร่ อาคารหลักประกอบไปด้วยอาคาร 5 หลัง หลังกลางเป็นที่ประดิษฐานหลักเมือง ลักษณะของอาคารออกแบบมีศิลปะคล้ายศิลปะศรีวิชัย วางศิลาฤกษ์เมื่อ วันที่ 4 สิงหาคม 2532 ส่วนอาคารเล็ก 4 หลัง ถือเป็นบริวารประจำทิศทั้งสี่ เรียกว่า ศาลจตุโลกเทพ ประกอบด้วย ศาลพระเสื้อเมือง ศาลพระทรงเมือง ศาลพระพรหมเมือง และศาลบันดาลเมือง วางศิลาฤกษ์เมื่อ 7 พฤษภาคม 2535 เสร็จสมบูรณ์ใน ปี พ.ศ. 2542 ผู้ออกแบบอาคารศาลหลักเมือง คือ นายยุทธนา โมรากุล (ช่างประจำสำนักงานแขวงการทางนครศรีธรรมราช) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระกรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชสยามมกุฎราชกุมารเสด็จฯ มาทรงเปิดอย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ 16 มิถุนายน 2543 การก่อสร้างใช้เวลา 10 กว่าปี เหตุที่ล่าช้าเนื่องจาก

การดำเนินการแต่ละขั้นตอนประกอบด้วย พิธีกรรมสำคัญ ๆ หลายครั้ง ต่างกรรมต่างวาระอย่างต่อเนื่องบางพิธีกรรมจำเป็นต้องใช้ระยะเวลา

ในการทำพิธีกรรม บุคคลสำคัญที่ควรกล่าวถึง คือ พล.ต.ต.ขุนพันธรักษ์ราชเดช หรือที่ชาวนครศรีธรรมราช เรียกขานกันในนาม “ท่านขุน” อดีตนายตำรวจมือปราบที่ได้สร้างคุณงามความดีมีเกียรติประวัติเป็นที่น่ายกย่องชื่นชม ซึ่งชาวนครศรีธรรมราช ได้ทราบถึงความเป็นคนตงฉิน ไม่โกงกิน และบำเพ็ญตนเป็นประโยชน์เพื่อส่วนรวมอยู่เสมอ ๆ “ท่านขุน” เป็นศิษย์เอกเขาอ้อที่ศิษย์เขาอ้อทุกคนทุกรุ่นให้ความเคารพนับถือ สำนักเขาอ้อถือเป็นสำนักพระอาจารย์คลังสมภาร วัดเขาอ้อทุกรูปล้วนเป็นผู้เก่งทางด้านเวทมนต์คาถาทางไสยศาสตร์ มีความเชี่ยวชาญด้านคงกระพันชาตรี มีอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ วัดเขาอ้อจากหลักฐานที่มีพบว่า สร้างมาตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 22 และเจริญรุ่งเรืองมาตั้งแต่สมัยพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ (พ.ศ.2275-2301) แห่งกรุงศรีอยุธยา สมัยโบราณผู้คนในหัวเมืองทางภาคใต้ นิยมส่งบุตรหลานไปศึกษาเล่าเรียนวิชาที่สำนักไสยศาสตร์ชั้นสูง หรือแม้แต่คัมภีร์แพทย์แผนโบราณ ซึ่งทั้งสองศาสตร์ก็มีอยู่อย่างพร้อมมูล

ประวัติของ “วัดเขาอ้อ” หรือ “สำนักเขาอ้อ” ที่เผยแพร่โดยทั่วไปนั้น มีดังนี้ “เขาอ้อ” ปัจจุบันตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 3 ตำบลมะกอกเหนือ อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ลักษณะเป็นภูเขาเตี้ย ๆ ไม่สูงมากนัก เป็นภูเขาลูกเดียวที่มีทุ่งนาโอบล้อม ในภูเขาลูกนี้มีถ้ำซึ่งลึกและยาวออกไปหลายกิโลเมตร มีทางเข้าถ้ำเพียงทางเดียว ปากถ้ำขนาดกว้าง 1.50 เมตร สูงประมาณ 1.80 เมตร บริเวณกว้างประมาณ 2 วา ยาว 10 วา โดยประมาณต่อจากบริเวณปากถ้ำเข้าไป มีทางแยกออกไปหลายสาย ถ้ำนี้มีชื่อว่า “ถ้ำฉัตตันต์บรรพต” ในสมัยโบราณนับเป็นพัน ๆ ปีมาแล้ว “เขาอ้อ” เป็นสถานที่บำเพ็ญพรตของบรรดาพราหมณ์ต่าง ๆ หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “ปะขาว หรือ ตาปะขาว” บำเพ็ญพรตจนเกิดฤทธิ์ต่าง ๆ ตามลำดับชั้นภูมิ หรือศึกษาวิชาไสยเวทแขนงต่าง ๆ จนเชี่ยวชาญ ปะขาว หรือตาปะขาว ได้ถ่ายทอดตำราวิชาศาสตร์แขนงต่าง ๆ ให้กับศิษย์ได้เรียนและสืบทอดปฏิบัติอย่างเคร่งครัดต่อ ๆ กันมา ครั้นต่อมาเมื่อพุทธศาสนาได้แพร่หลายเข้ามาสู่แคว้นสุวรรณภูมิ ก็เป็นยุคที่พุทธศาสนาเจริญเข้ามาแทนที่ศาสนาพราหมณ์ แต่สำนักเขาอ้อก็ยังคงเป็นสำนักไสยศาสตร์ที่ถ่ายทอดสรรพวิชาให้แก่ศิษย์รุ่นหลัง ๆ มาอย่างต่อเนื่อง ศิษย์สำนักเขาอ้อรุ่นหลัง จึงเปลี่ยนจากพราหมณ์หรือปะขาวมาเป็นภิกษุสงฆ์ผู้ทรงศีล พาคความสงบวิเวกจากสถานที่ป่ารกชัฏ มาเป็นวัดในพระพุทธศาสนาสืบเข้าจนถึงทุกวันนี้

จากการสัมภาษณ์ บุตรชายของพล.ต.ต.ขุนพันธรักษ์ราชเดช (นายณสวรรค์ พันธรักษ์ราชเดช , นายฉันททิพย์ พันธรักษ์ราชเดช เมื่อวันที่ 20 กันยายน พ.ศ. 2551) ได้กล่าวว่า ในการสร้างวัดอุ้มงคลรุ่นแรก รุ่นหลักเมือง ปี 30 มีผู้เกี่ยวข้องในการจัดสร้าง 3 คน คือ พล.ต.ต.ขุนพันธรักษ์ราชเดช พล.ต.ท.สรรเพชญ์ ธรรมจาริกุล นายอะผ่อง สกุลอมร โดยมี พล.ต.ต.ขุนพันธรักษ์ราชเดชเป็นเจ้าพิธีกรรม ในกระบวนการของการสร้างศาลหลักเมือง

นครศรีธรรมราช ได้มีพิธีกรรมต่างกรรมต่างวาระหลายครั้ง และได้มีการทำวัดมุงคลออกแจกจ่าย และให้เข้าบูชาหลายชนิด ซึ่งล้วนแล้วแต่ผ่านการทำพิธีที่เข้มขลังอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ วัดมุงคลทั้งหมดมีอยู่ 10 ชนิด ทุกชนิดจะทำเพียงครั้งเดียวไม่มีการทำเพิ่ม เมื่อทำเสร็จแล้วจะทูปพิมพ์และฝังดินที่รากฐานหลักเมือง

จากการศึกษาประวัติความเป็นมาขององค์จตุคามรามเทพ พ.ศ.2530-2542 สรุปว่า พ.ศ.2530 จังหวัดนครศรีธรรมราช มีการตั้งดวงเมืองใหม่ และสร้างศาลหลักเมือง ซึ่งเป็นไปตามคำบัญชาขององค์จตุคามรามเทพ ผ่านร่างประทับทรง เพื่อล้างอาถรรพณ์ที่ดวงเมืองถูกสาปไว้ โดยมี พล.ต.ต. ชุนพันธ์รัชราชเดช เป็นเจ้าพิธีกรรม ใช้เวลาในการก่อสร้างศาลหลักเมือง 10 กว่าปี เพราะมีขั้นตอนพิธีกรรมสำคัญหลายครั้ง ต่างวาระอย่างต่อเนื่อง บางพิธีกรรมจำเป็นต้องใช้ระยะเวลา

2.3 ประวัติขององค์จตุคามรามเทพ ระหว่าง พ.ศ. 2543-2550

วัดมุงคลที่สร้างขึ้นและได้รับความนิยมสูงสุด

จากการค้นคว้าเอกสาร องค์พ่อจตุคามรามเทพ (ทศพล จัณเฑณีชัยกุล 2550 : 119-120) หลังจากมีพิธีจัดสร้างเป็นครั้งแรก เมื่อ พ.ศ. 2530 แล้วก็ได้มีการทิ้งช่วงเวลาไปนานถึง 10 ปี จึงมีพิธีจัดสร้างรุ่นที่สอง จนกระทั่งถึงปี พ.ศ. 2546 ได้จัดสร้างองค์จตุคามรามเทพ รุ่น บันดาลโชค วังโบราณลานสกา ซึ่งจัดเป็นเพชรน้ำเอกแห่งยอดวัดมุงคลสุวรรณภูมิ และเป็นรุ่นสุดท้ายที่ พล.ต.ต.ชุนพันธ์รัชราชเดช เป็นผู้จัดสร้าง และจากการที่องค์จตุคามรามเทพ เริ่มได้รับความนิยมในหมู่พุทธศาสนิกชนไทยเพิ่มมากขึ้น ในปี พ.ศ. 2548 จึงได้มีการจัดสร้างอีกประมาณ 14 รุ่น จนกระทั่งปี พ.ศ. 2549 ความนิยมเพิ่มขึ้นสูงสุด ปรากฏว่ามีการสร้างจตุคามรามเทพจากวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศรวมถึง 39 รุ่น และสำหรับปี พ.ศ. 2550 หากเวลาล่วงเลยไปจนถึงสิ้นปี พ.ศ. 2550 อาจจะมีการจัดสร้างสูงถึง 100 รุ่น เพราะทุกวัดต่างก็มองเห็นเป็นช่องทางที่จะหารายได้เข้าวัด เพื่อบูรณาเสนาสนะต่าง ๆ จากกระแสความนิยมที่ยังคงพุ่งสูงขึ้นตลอดเวลา การประเมินแต่ละรุ่นจะมีมูลค่าเมื่อออกจากวัดประมาณรุ่นละ 40-60 ล้านบาท ดังนั้น มูลค่าเท่าที่มีการจัดสร้างทั้งหมดน่าจะอยู่ระหว่าง 5,000-6,000 ล้านบาท เมื่อบวกกับมูลค่าเพิ่มของแต่ละรุ่นที่มีการปรับราคาขึ้นไปอีกนับสิบเท่าตัวหรือบางรุ่นอาจจะถึงร้อยเท่าตัวก็เท่ากับว่าวolum การเข้าบูชาจตุคามรามเทพนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 จนถึงปัจจุบันอาจจะเฉียด ๆ 1,000 ล้านบาท และถ้านับรวมกับมูลค่าการผลิตและ การซื้อขายในธุรกิจใกล้เคียงเช่น ธุรกิจโฆษณา ธุรกิจสื่อสิ่งพิมพ์ ธุรกิจสร้างกรอบพระ รวมถึงสร้อยสำหรับห้อยจตุคามรามเทพแล้วน่าจะถึง 1,000 ล้านบาท พ.ศ.2549 รุ่นที่สร้างชื่อเสียงคือ รุ่นเงินไหลมา ของวัดพระนคร สร้างโดยพระมหาไมตรี ปภาสคโณ เป็น

พระภิกษุซึ่งดงามด้วยวัตรปฏิบัติ มวลสาร และพิธีกรรมถูกต้องครบถ้วน รูปแบบสวยงาม จำนวนชัดเจน และวัตถุประสงค์ดีงามสูงส่ง วัตถุมงคลรุ่น “เงินไหลมา” ที่กระจายไปทั่วประเทศได้แสดงความศักดิ์สิทธิ์ให้ปรากฏ เช่น บูชามีโชคลาก ค้าขายดี เงินทองไหลมาเทมา ปากต่อปากพูดกันต่อไปเป็นทอด ๆ ทำให้ความต้องการวัตถุมงคลรุ่นนี้ทวีมากขึ้น จนราคาในท้องตลาดพุ่งตามไปด้วย กระแสความแรงแห่งองค์พ่อแม่ไพศาลออกไปไม่หยุดยั้งกลายเป็นปรากฏการณ์ เทพนิมม ที่มีทั้งกระแสชื่นชม นิยมบูชา ศรัทธาสูงส่ง และกระแสต่อต้านขัดแย้ง หมั่นไส้ หมั่นแกลนเหยียดหยัน และพากันโจมตี ในฝั่งของผู้ที่มีความเลื่อมใสศรัทธาว่าเป็นพวกมั่งงายไร้ที่พึ่ง ตกอับไร้ที่ยึดเหนี่ยว นักหนาสาหัสถึงกับขั้นใช้คำว่า “เทวพาณิชย์วิกฤตศาสนา”

จากการสัมภาษณ์

จากการสัมภาษณ์ นายฉันททิพย์ พันธรักรัชราชเดช วันที่ 20 กันยายน 2551 ระบุว่า องค์จตุคามรามเทพ รุ่นบันดาลโชควังโบราณลานสกา ว่าเป็นเพชรน้ำเอกแห่งยอดวัตถุมงคล เพราะท่านขุนพันธ์เป็นประธานจัดสร้าง พ่อท่านสังข์ และยอดเกจิอาจารย์ ร่วมกันบริการมรดกาอย่างเคร่งครัดตามขั้นตอนปลูกเสกอย่างเข้มขลังและเป็นรุ่นสุดท้ายที่ท่านขุนพันธ์เข้าร่วมพิธีกรรมทุกขั้นตอน

จากการสัมภาษณ์ พระมหาไมตรี ปภาระตโน (เจ้าอาวาสวัดพระนคร) เมื่อวันที่ 8 กันยายน 2551 ระบุว่า องค์จตุคามรามเทพรุ่นเงินไหลมาว่า เป็นวัตถุมงคลที่สร้างด้วยมวลสารดี พิธีกรรมถูกต้อง รูปแบบสวยงาม วัตถุประสงค์ชัดเจน ผู้เช่า เขาไปบูชาแล้วเกิดโชคลาก คือถูกรางวัล คนทำมาค้าขาย จากที่ขายไม่ได้ กลับมาขายดี จึงทำให้เกิดความเชื่อ ความศรัทธาและเป็นที่ต้องการมาก ความเชื่อและศรัทธาต่อองค์จตุคามรามเทพในช่วงหลายปีมานี้ได้กลายเป็น “กระแสเทพนิมม” เมื่อชาวบ้านไร้สิ้นความหวังในการปฏิรูปการปกครอง ดังนั้น การสร้างวัตถุมงคลจตุคามรามเทพในปี พ.ศ. 2549-2550 จึงมักตั้งชื่อรุ่นให้สมกับเทพผู้ให้แต่ความร่ำรวย เช่น มหาเศรษฐีพันล้าน เศรษฐีเงินล้าน โคตรเศรษฐี โคตรรวยรวยรวย รวยเงินล้าน รวยล้านฟ้า สมบัติจักรพรรดิ ทรัพย์วิเศษ โคตรทรัพย์ เงินทองมั่งคั่ง ฯลฯ และรุ่นนี้เงินไหลมา ตกเป็นข่าวเกรียวกราว กรณีฝูงชนเรือนหมื่นแห่แย่งใบจอง จนเกิดจลาจลและเกิดการเหยียบกันตาย

จากการสังเกตเมื่อวันที่ 15 กันยายน 2551 พบว่า รุ่นนี้กลายเป็นรุ่นที่ดังมากแรงมาก วัตถุมงคลหมดเร็วมาก คนให้ความนิยมมาก น่าจะมีเหตุผลอยู่ 4 ประการด้วยกัน ช่วงนั้นวัตถุมงคลอื่นไม่มี คนก็มีความต้องการมากอยู่ในช่วงเทศกาลปีใหม่ คนเช่าต้องการให้เป็นของขวัญปีใหม่ ราคาไม่แพง ราคาเช่าองค์เล็กสุด 33 บาท ใหญ่ 99 บาท และใหญ่สุด 199 บาท ประการสุดท้าย เหรียญเล็กขนาด 3.5 เซนติเมตร “โดนใจผู้หญิง” เมื่อผู้หญิงนำไปเข้ากรอบห้อยคอบูชาแล้วดูดีเหรียญไม่ใหญ่มาก จึงทำให้ผู้หญิงหันมาสนใจวัตถุมงคลองค์จตุคามรามเทพ ในเรื่อง

ความนิยมหรือความแรงของรุ้นเงินไหลมาทำให้คนเช่ากันมาก เพราะเช่าไปบูชาแล้วเกิดโชคลาภ คือ ถูกรางวัล เกิดโชคลาภต่าง ๆ ตามมาแบบไม่คาดคิด เช่น คนที่ทำมาค้าขาย จากที่ขายไม่ได้ กลับมาขายดี เลยทำให้คนเกิดความเชื่อ ความศรัทธามากมาย แล้วพอดีในช่วงนั้นทาง ITV มาทำรายการ Hot news พอออกรายการ ITV ก็เลยทำให้คนยิ่งแห่แหกันเข้ามาในวัด เข้าวัดอุ้มงคกกัน จนหมด ก็เลยกลายเป็นที่นิยมของ นักสะสม คนที่นำไปสักการบูชาก็เกิดลาภ เกิดผล เรียกว่าเป็นที่ศรัทธา รุ้นนี้มีแต่สิ่งดี ๆ เรื่องราวดี ๆ เข้ามาทำให้คนเพิ่มกระแสศรัทธาเข้ามาเป็นปรากฏการณ์ เป็นปาฏิหาริย์เกินคาดการณ์ เกินคาดฝัน จากความเชื่อความศรัทธาที่มีต่อองค์จตุคามรามเทพ ทำให้เศรษฐกิจของจังหวัดนครศรีธรรมราชทั้งจังหวัดดีขึ้น และปฏิเสธไม่ได้เลยว่าในขณะนั้นเศรษฐกิจของจังหวัดนครศรีธรรมราชอยู่ได้เพราะกระแส “องค์จตุคามรามเทพ”

จากการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูล (พระเทพวินยาภรณ์ เจ้าอาวาสวัดพระมหาธาตุ เมื่อวันที่ 21 สิงหาคม 2551) ระบุว่า ช่วงปี พ.ศ. 2543-2550 มีการจัดสร้างองค์จตุคามรามเทพมากมาย หลายรุ้นที่มีชื่อเสียงเป็นที่นิยมและต้องการรุ้นที่มีชื่อเสียงที่ต้องการอีกหนึ่งรุ้น คือ รุ้นบูรณะเจดีย์ราย 45 รุ้นนี้จำแนกออกเป็น “เนื้อผงวาน” คือ พระผงวานอุดมโชค 8 อรหันต์สุวรรณภูมิ และ “เนื้อโลหะ” คือ เหรียญ “นามปี 12 นักษัตร” องค์พ่อจตุคามรามเทพคุ้มครองดวงชะตาสร้างในพิธีกรรมเดียวกัน วาระเดียวกัน ปลูกเสกร่วมกัน โดยพล.ต.ต.ขุนพันธรักษ์ราชเดช พระเทพวินยาภรณ์ กล่าวว่า รุ้นบูรณะเจดีย์ราย 45 เป็นวัดอุ้มงคกเพียงหนึ่งเดียวที่มีแร่ธาตุอุดรพรเวทกายสิทธิ์ จากปลื้มอดทองคำพระบรมธาตุผสมผสานเป็นเนื้อมวลสาร “เข้มข้น” ที่สุด โลหะอุดรพรเวทแร่ธาตุกายสิทธิ์เป็นของอาถรรพณ์มีความศักดิ์สิทธิ์ยิ่ง โดยสืบเนื่องจากคัมภีร์อุดรพรเวท ซึ่งเป็นคัมภีร์ที่ 4 ในพระเวท เป็นสิ่งที่มีอำนาจเร้นลับและล้ำลึกที่บูรพอาจารย์เชื่อมั่นมาแต่บรรพกาลว่า มีอานุภาพสามารถคลบนคาลให้มีอันเป็นไปได้เสมือนหนึ่ง “อาหาร” เครื่องค้ำจุนฐานรองรับ และการอุปถัมภ์ อันล้วนเป็นสิ่งที่เปี่ยมด้วยสิริมหามงคลแก่ผู้ที่มีไว้ในครอบครอง ดังนั้นผู้ใดมีเหรียญนามปี 12 นักษัตร จตุคามรามเทพคุ้มครองดวงชะตาไว้ติดตัวบูชา จะมีโชคลาภ มีเงินทองไหลมา เทมา ชีวิตจะรุ่งโรจน์ไม่มีวันตกอับ

จากการสัมภาษณ์ (พระมหาไมตรี ปภาตโน เจ้าอาวาสวัดพระนคร วันที่ 8 กันยายน 2551) วัดอุ้มงคกพระพุทธสิหิงค์-ท้าวจตุคามรามเทพ ปีมหามงคล 2549-2550หรือเรียกสั้น ๆ รุ้นเงินไหลมา ได้รับความนิยมนอย่างมาก จนกระทั่งพระมหาไมตรีได้จัดสร้างออกมาอีก 2 รุ้น รวมเป็น 3 รุ้น และทั้ง 3 รุ้นได้รับความนิยมนอย่างมาก มีมูลค่าหลายสิบล้านบาท พระมหาไมตรี ได้นำรายได้ที่ ผู้ศรัทธาร่วมกันเช่าบูชา จัดสร้างอาคาร จัดซื้อคอมพิวเตอร์ และเครื่องต่อพ่วง จัดสร้างห้องประชุม ห้องสมุด สร้างอาคารที่พักสงฆ์ บูรณะอาคารหลังเก่าอายุ 93 ปี ซ่อมพระอุโบสถใหม่ ปรับภูมิทัศน์และจัดซื้อที่ดินติดกับวัดเพิ่มเพื่อสร้างเสนาสนะต่าง ๆ ให้สมบูรณ์

วัดพระนครและโรงเรียนพระปริยธรรม วัดพระมหาธาตุในยุคพระมหาโมคคัลโล เป็นเจ้าอาวาสเปลี่ยนโฉมหน้าไปจากเดิม

จากการศึกษาประวัติขององค์จตุคามรามเทพ พ.ศ. 2543-2550 สรุปได้ว่า หลังจากการสร้างวัดมณฑลขององค์จตุคามรามเทพครั้งแรก พ.ศ. 2530 ก็ได้มีการทิ้งช่วงเวลานานถึง 10 ปี จนกระทั่งปี พ.ศ.2546-2548 มีการจัดสร้างองค์จตุคามรามเทพขึ้นมาอีก จนกระทั่ง พ.ศ. 2549-2550 ความนิยมเพิ่มขึ้นสูงสุดกระจายไปทั่วประเทศและต่างประเทศ จนกลายเป็นกระแสจตุคามรามเทพฟีเวอร์

2.4 ลักษณะความเชื่อองค์จตุคามรามเทพ จากการค้นคว้าเอกสาร การสัมภาษณ์ มีรายละเอียดดังนี้

2.4.1 ลักษณะความเชื่อ

จากการศึกษาเอกสาร (ธวัช ปุณฺณโกต 2530 : 350)ความเชื่อ คือ การยอมรับอันเกิดอยู่ในจิตใต้สำนึกของมนุษย์ต่อพลังอำนาจเหนือธรรมชาติ ที่เป็นผลดีหรือผลร้ายต่อมนุษย์นั้น ๆ หรือสิ่งกมนั้น ๆ องค์จตุคามรามเทพ และบริวารที่ 4 ได้แสดงความอัศจรรย์ให้ปรากฏด้วยการประทับทรงหรือ “ผ่านร่าง” มาบอกกล่าวให้สร้างหลักเมืองแก้อาถรรพณ์ดวงเมืองที่พวกพราหมณ์ได้ฝังไว้ ทำให้บ้านเมืองไม่ปกติสุข ผู้คนแตกแยกแก่งแย่งชิงดีกันหาความสงบสุขไม่ได้ “จันทร์ภาณุ” ผู้มีอำนาจตั้งพระอาทิตย์และพระจันทร์ ถืออาญาสัตว์รูปตราราหูอมจันทร์ และวัฏจักร 12 นักษัตรเป็นสัญลักษณ์อันเป็นตราประจำเมืองนครศรีธรรมราชในปัจจุบัน

ความเชื่อดังเดิม มีลักษณะดังนี้

1. เชื่อว่าองค์จตุคามรามเทพมีฤทธานุภาพ มีความเมตตาต่อมวลมนุษย์ เป็นเทพหรือเทวดาที่ปกป้องรักษาเมือง และดูแลพระบรมสารีริกธาตุ วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร

จากการค้นคว้าเอกสาร(องค์พ่อจตุคามรามเทพ “ มีงมีกูไว้ไม่จน” ทศพล จังพานิชย์กุล 2550:125-126) องค์จตุคามรามเทพ, ราชนัดดา หรือ องค์พ่อ พระนามที่ได้รับการเรียกขานด้วยความเคารพ ศรัทธา พระองค์ คือ เทวดาผู้ปกป้องรักษาอาณาจักรศรีวิชัยมาแต่ครั้งโบราณ ทรงเป็นผู้ดูแลรักษาพระบรมสารีริกธาตุที่วัดพระบรมธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นสิ่งเคารพนับถือยิ่งของชาวจังหวัดนครศรีธรรมราช และประชาชนชาวไทยทั่วไป

2. เชื่อตามพุทธศาสนานิกายมหายาน ที่มีการสร้างรูปเคารพ เพื่อใช้สำหรับสักการะและอธิษฐานขอพร

จากการค้นคว้าเอกสาร (คัมภีร์พระเครื่องโพธิสัตโต ปีที่ 30 เล่มที่ 1160 31 มกราคม 2550) ความเชื่อตามพุทธศาสนา นิกายมหายาน นครศรีธรรมราชเป็นชุมชนโบราณและเป็นชุมชนการค้าทางทะเล ได้ติดต่อค้าขายกับเมืองต่าง ๆ จนเจริญรุ่งเรือง ทางด้านศาสนา ทั้งศาสนาพราหมณ์และศาสนาพุทธ หลักฐานต่าง ๆ ยังปรากฏชัดเจน โบราณสถาน และโบราณวัตถุ เช่น เทวสถาน เขาคาในอำเภอสิชล พระพุทธรูป เทวรูป พระนารายณ์ ศิวลึงค์ พระพิฆเนศวร หอพระอิศวร และหอพระนารายณ์ นักประวัติศาสตร์สรุปว่า ศาสนาพราหมณ์เจริญไปพร้อม ๆ กับการตั้งถิ่นฐานของเมืองนคร จนให้นครศรีธรรมราชเป็น “ศูนย์กลางวัฒนธรรมอินเดียในคาบสมุทรภาคใต้” ประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชเคารพนับถือและบูชา “องค์จตุคาม-รามเทพ” ตั้งแต่ครั้งโบราณ จากศาสนาพุทธซึ่งได้รับอิทธิพลบางส่วนมาจากพราหมณ์และฮินดู

3. เชื่อกฎศโลบายของคนโบราณ ที่ต้องการอบรม ชักกล่อมให้คนละอายและเกรงกลัวต่อบาป

เชื่อกฎศโลบายของคนโบราณ ที่ต้องการให้คนละอายและเกรงกลัวต่อบาป สังคมไทย โดยเฉพาะคนที่นับถือพระพุทธศาสนา ได้เคยถูกอบรมบ่มนิสัยสั่งสอนให้มีความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องนรก-สวรรค์ อาจจะเรียกได้ว่าเป็นวัฒนธรรม คือ ความเชื่อ (Believe) มาเป็นเวลานาน เพราะวัฒนธรรมหลักของสังคมไทย คือ พระพุทธศาสนาและหลักคำสอนเป็นต้น ความเชื่อ จัดเป็นบรรทัดฐานทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นการรวมความคิดทางวัฒนธรรมที่สมาชิกของสังคมมีอยู่ร่วมกัน ความเชื่อองค์จตุคามรามเทพ และความเชื่อเรื่อง นรก-สวรรค์ เป็นความเชื่อที่ต้องการให้คนเป็นคนดี เว้นจากความชั่ว ประพฤติตามหลักศาสนา ความประสงค์คือ ชักจูงใจคนให้ประพฤติปฏิบัติในทางที่ชอบ ผู้ที่ได้รับการอบรมสั่งสอน เมื่อจะทำความชั่วก็จะเกิดความกลัวและละอายต่อบาป เมื่อทำความดีก็มีความอึดอ้อมใจ ในผลบุญที่ตนจะได้รับ นับเป็นกฎศโลบายที่ดี มีศีลธรรมเป็น หลักศาสนาเป็นบรรทัดฐานในการควบคุมความประพฤติของบุคคลในสังคมให้เกิดความสงบสุข ความเชื่อเรื่องนรก-สวรรค์ ผู้ทำบาปย่อมตกนรก ผู้ทำบุญย่อมขึ้นสวรรค์ ข้อนี้เป็นหลักทั่วไปในสังคมที่นับถือพระพุทธศาสนา บาปและบุญเทียบได้กับสีดำและสีขาว อยากรู้ก็ตามคำว่า “บุญ” ตามทัศนะทางพระพุทธศาสนา มีความหมายถึง 3 อย่าง คือ กล่าวโดยสภาวะ ได้แก่ คุณชาติ ที่ชำระจิตใจให้ผ่องใส กล่าวโดยเหตุ ได้แก่ การทำความดี และกล่าวโดยผล ได้แก่ ความสุข ดังนั้น บาปจึงมีความหมายตรงข้ามกับบุญ การกระทำชั่วและการกระทำดี เชื่อว่าการทำบาปและบุญตามลำดับ (สุเมธ เมธาวิทยกุล 2532 : 48) ทำบุญจะได้ไปสวรรค์ ทำชั่วจะได้ไปนรก

4. เชื่อในเรื่อง “ขอได้ไหว้รับ” หรือการบนบาน การอธิษฐาน

จากการค้นคว้าเอกสาร (จดุคคามรามเทพปริทรรศน์ จำลอง ฝั่งชลจิตร 2550 : 38-39) องค์จุคคามรามเทพ แต่เดิมนั้นมีแพร่หลายกันเพียงในวงจำกัด หรือแถบภาคใต้ของไทย บริเวณนครศรีธรรมราชและจังหวัดใกล้เคียง ต่อมาเมื่อกิตติศักดิ์ขององค์พ่อเกี่ยวกับเรื่อง “ขอได้ไหว้รับ” หรือสมปรารถนาในสิ่งที่ขอนั้น ชื่อขององค์พ่อ จึงได้เป็นที่รู้จักกันในวงกว้างขวาง จากเดิมที่มีการเคารพบูชาอยู่ในวงแคบ ๆ เมื่อกาลเวลาเปลี่ยนไป มีการพูดกันแบบปากต่อปากถึงอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ของวัดดุมงคลนี้ ก็เริ่มมีการนำมาค้าขาย จนกลายเป็นพุทธพาณิชย์ อย่างที่เห็นกันในปัจจุบัน เช่น วัดดุมงคล “องค์จุคคามรามเทพ” เป็นกระแสความนิยมและความต้องการเป็นปรากฏการณ์ที่ไม่เกิดขึ้นมาก่อนในเรื่องความนิยมวัดดุมงคลของสังคมไทย

5. เชื่อว่าผู้นับถือองค์จุคคามรามเทพ จะต้องเป็นผู้ที่มีคุณธรรม และเป็นคนดี

จากการค้นคว้าเอกสาร เชื่อว่าผู้ที่นับถือองค์จุคคามรามเทพจะต้องเป็นคนดี และมีคุณธรรม ประชาชนจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้รับการบอกเล่า ถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษว่า คนที่นับถือองค์จุคคามรามเทพ แล้วจะประสบความสำเร็จในชีวิต และก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ การงานจะต้องเป็นผู้ที่อยู่ในศีลธรรมอันดีงามมีความวิริยะ อุตสาหะ และพากเพียรก็จะทำให้ชีวิตมีความสุข ความเจริญรุ่งเรือง

ความเชื่อในปัจจุบัน มีลักษณะดังนี้

1. เชื่อในพิธีกรรมอันศักดิ์สิทธิ์ทางศาสนาพราหมณ์ว่าจะต้องผ่านพิธีพุทธาภิเษก และเทวาภิเษก

จากการค้นคว้าเอกสาร ความเชื่อในพิธีกรรมอันศักดิ์สิทธิ์ตามศาสนาพราหมณ์ (หนังสือจดุคคามรามเทพปริทรรศน์ จำลอง ฝั่งชลจิตร 2550 : 38) พราหมณ์ หรือศาสนาพราหมณ์ ในเมืองนครศรีธรรมราชมีหลักฐานปรากฏมากมาย อาทิ ศาสนาพราหมณ์กำเนิดในประเทศอินเดีย ประมาณ 1500-900 ปี ก่อนคริสตกาลแผ่เข้ามาทางภาคใต้ของไทย ราวพุทธศตวรรษที่ 10 โดย อาศัยพราหมณ์ (ฮินดู) ที่อาศัยเรือข้ามมหาสมุทรอินเดียมาขึ้นฝั่งภาคใต้ฝั่งตะวันตก แล้วเดินตัดป่าข้ามเขามาถึงนครศรีธรรมราชมาตั้งถิ่นฐานในพื้นที่อำเภอสิชล อำเภอท่าศาลา และอำเภอเมือง นครศรีธรรมราชปัจจุบัน

นักประวัติศาสตร์สันนิษฐานพราหมณ์ที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานรุ่นแรกน่าจะเป็น “ไศวนิกาย” คือ นับถือพระศิวะ (พระอิศวร) เป็นเทพสูงสุด ต่อมาพุทธศตวรรษที่ 12 พบหลักฐาน ลัทธิไวษณพนิกาย คือ นับถือพระวิษณุ (พระนารายณ์) เป็นเทพสูงสุด แผลอิทธิพลเข้ามา

โบราณพราหมณ์เป็นผู้รู้พระเวทและพิธีกรรม จึงมีฐานะคล้ายนักวิชาการของเมือง หรือนครต่าง ๆ จนถึงพุทธศตวรรษที่ 18 พุทธศาสนานิกายเถรวาท ลัทธิลังกาวงศ์แผ่เข้ามา อิทธิพลของศาสนาพราหมณ์จึงลดลง

พิธีกรรมของพราหมณ์ของจังหวัดนครศรีธรรมราช คือ พิธีตรีขัมปวายและตรีปวาย
 พิธีตรีขัมปวาย เป็นพิธีรับพระศิวะหรือพระอิศวรในช่วงปีใหม่ (คือวันขึ้น 7 ค่ำ
 ตอนเช้า ขึ้น 9 ค่ำ ตอนเย็น เดือนยี่) ด้วยการโล้ชิงช้า

พิธีตรีปวาย เป็นพิธีรับพระวิษณุ หรือพระนารายณ์ ช่วงปีใหม่ต่อจากพิธีรับ
 พระศิวะ (คือวันแรม 1 ค่ำ ถึง แรม 5 ค่ำ เดือน ยี่)

พิธีบวงสรวงขออนุญาตจัดสร้าง และบวงสรวงก่อนพิธีพุทธาภิเษกและเทวาภิเษก
 วัดดุมงคลองค์จตุคามรามเทพในจังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้จัดสร้างมอบให้พราหมณ์เป็น
 ผู้ประกอบพิธีบวงสรวง เพื่อบอกกล่าวแก่พระพรหม พระอิศวร(พระศิวะ) พระนารายณ์(พระวิษณุ)
 พระพิฆเนศวร พระอินทร์ พระแม่ธรณี พระแม่คงคา ท้าวจตุคาม ท้าวรามเทพ และปวงเทวดา
 ให้มาอำนวยพรชัยในการจัดสร้างประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ทั้งบังเกิดความศักดิ์สิทธิ์
 เข้มขลัง คงกระพันชาตรี แคล้วคลาดปลอดภัย และเมตตาตามหานิยม เป็นต้น

คณะพราหมณ์ผู้ประกอบพิธีที่ปรากฏ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ พราหมณ์
 อรุณ สยมภพ(บิดา) พราหมณ์ปาฏิหาริย์ สยมภพ(บุตร) พราหมณ์แจ้ง พรหมชาติ(บิดา) พราหมณ์
 สุเมธ และพราหมณ์ศักดิ์ศรีพี พรหมชาติ(บุตร) พราหมณ์โชติ ทวีสุวรรณ และพราหมณ์ยุทหนันท์
 ประวงศ์ เป็นต้น

2. เชื้อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ อิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ และทางไสยศาสตร์ของวัดดุมงคล
 คาถาอาคม เครื่องรางของขลัง

ความเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เครื่องรางวัดดุมงคลองค์จตุคามรามเทพ (จากคำนำผู้เขียน
 : สมศักดิ์ ตันตยกุล : หนังสือศรัทธาปาฏิหาริย์จตุคามรามเทพ)เป็นการสร้างขึ้นเพื่อบูชาในบุญฤทธิ์
 อิทธิคุณองค์เทพผู้ยิ่งใหญ่ สำเร็จขึ้นด้วยวิชาโหราศาสตร์ชั้นสูง ผสมผสานกับวิชาโลกศาสตร์และ
 ญาณศาสตร์แห่งองค์จตุคามรามเทพ องค์ผู้ซึ่งเจนจบในศาสตร์ทั้ง 3 และหยั่งรู้ความลับแห่ง
 ดวงดาวและจักรวาลซึ่งมีอิทธิพลต่อความเป็นไปแห่งชีวิตของมวลมนุษย์ จึงทำให้อิทธิคุณ
 เครื่องรางวัดดุมงคลองค์จตุคามรามเทพมีผลโดยตรงต่อชะตาชีวิตของทุก ๆ คน ผู้ที่ดวงไม่ดีจะช่วยให้
 ให้ค่อย ๆ ดีขึ้นผู้ที่ดวงดีอยู่แล้วจะดียิ่ง ๆ ขึ้นไปอีก ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เข้ามาขัดจะผ่านพ้น
 ไปด้วยความราบรื่นผู้ที่เคราะห์ร้ายมาก ๆ จะเบาบางลงที่เรื่องไม่ร้ายแรงก็จะผ่านพ้นไปโดยไม่เกิด
 อะไรขึ้น และเมื่อดวงชะตาดีขึ้นจะส่งผลให้อาชีพการงานเจริญก้าวหน้า การค้าขายดีขึ้นจนรู้สึกได้
 คนที่นำไปใช้จะสัมผัสได้ด้วยตัวเองว่าชีวิตจะดีขึ้นเรื่อย ๆ เป็นกระแสตอบรับในหมู่ผู้บูชา
 เครื่องรางวัดดุมงคล องค์จตุคามรามเทพ ซึ่งนับวันแต่จะเป็นที่กล่าวขานถึงของผู้คนในทุกวงการ
 อย่างกว้างขวางยิ่ง ๆ ขึ้น เครื่องรางจตุคามรามเทพเป็นเครื่องรางที่น่าอัศจรรย์กว่าเครื่องรางของ
 พระเครื่องโดยทั่วไป ทั้งจากรูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์และลักษณะของพลังงานภายใน ทั้งนี้เป็นที่

เชื่อมั่นว่า อำนาจจาก ดวงตราภยสิทธิ์แห่งทะเลใต้หรือดวงตราเทวราชโพธิสัตว์นี้เป็นเครื่องรางที่จะแผ่พลังลี้ลับจากจักรวาลมาสู่ผู้สวมใส่ และเป็นเครื่องรางที่จะให้พลังงานชีวิตให้ความเป็นสิริมงคล สามารถเพิ่มพูนญาณทัศนะแก่ผู้สวมใส่ เพิ่มอำนาจวาสนาบาปมีแก่ผู้บูชาทั้งนี้ให้ผู้บูชากำหนดจิต จำเครื่องรางนี้ให้แน่วแน่ในดวงจิต ทำเป็นนิมิตให้ชื่นใจแล้วทำอาราธนาขอพรต่อองค์ท่านจตุคามรามเทพย่อมสัมฤทธิ์ผลดังใจหวังอย่างแน่นอน การระลึกถึงองค์จตุคามรามเทพนับว่าเป็นการระลึกถึงในจิตฝ่ายบุญ ดังที่พระพุทธองค์กล่าวไว้ในอนุสติ 10 ว่าเป็นเทวานุสติ คือ การตั้งสติระลึกถึงคุณเทวดามีอานิสงส์ทำให้บังเกิดความเจริญ กุ่มครองให้พ้นจากโศกภัยได้ การระลึกถึงองค์จตุคามรามเทพผู้มีหุทิพย์ ดาทิพย์ ย่อมเป็นผู้รู้ในทิพยญาณของท่านย่อมปรากฏตัวเราอยู่ในข่ายญาณทัศนะของท่าน อันจะทำให้ท่านคอยติดตามกุ่มครองเสมือนหนึ่งบิดากุ่มครองบุตรฉันนั้นถ้าใครมีองค์จตุคามรามเทพบูชาอยู่ที่ไหนมันสวดมนต์ภาวนาระลึกถึงองค์ท่านและเชื่อว่าปาฏิหาริย์และสิ่งดีต่างๆจะบังเกิดขึ้นในชีวิตของท่าน

ความเชื่อทางไสยศาสตร์ (สุริวงค์ พงศ์ไพบูลย์ เล่ม 2 2529 : 468) ไสยศาสตร์เป็นศาสตร์ที่เกี่ยวกับลัทธิเวทมนต์คาถาเจริญรุ่งเรืองในอินเดียมาแต่โบราณ เป็นศาสตร์อย่างหนึ่งที่แยกมาจากศาสตร์สิบแปดประการ ซึ่งเมื่อก่อนผู้ที่จะเป็นยอดคนจะต้องเรียนรู้จนเจนจบ ไสยศาสตร์แทรกอยู่ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ของคนไทยมาก จะว่าตั้งแต่เกิดจนตายก็ได้ สภาพธรรมชาติของมนุษย์ กับการปฏิบัติตน ในการรับระบบความเชื่อและไสยศาสตร์ มนุษย์เป็น “สัตว์” ที่มีสติปัญญาและเหตุผล มีความคิด ความฝันอันไม่มีขอบเขต มีการประดิษฐ์สร้างสรรค์อยู่ตลอดเวลา แต่ขณะเดียวกัน มนุษย์มีขอบเขตจำกัด มีความเปราะบาง อ่อนแอ มีความไม่มั่นใจในตนเอง มีความโลภ มีความขากู้ ด้วยคุณลักษณะในส่วนลึกของจิตใจนี้เอง ส่งผลให้มนุษย์เฝ้าหาตอบสนองความขากต่าง ๆ ตามจิตสำนึกของแต่ละบุคคล และสภาพสังคมที่แวดล้อมเพื่อให้เกิดการตอบสนองทุกอย่างตามที่ใจต้องการ และเห็นผลในทันทีทันใด จากแรงบันดาลใจทางความคิดและความรู้สึก จึงเป็นแรงผลักดันให้มนุษย์เฝ้าหาไสยศาสตร์ เพื่อใช้เป็นวิธีคิดและปฏิบัติในวิถีชีวิตด้วยเหตุนี้ ไสยศาสตร์จึงเป็นศาสตร์ที่แฝงอยู่ในมนุษย์ในทุกสังคมไม่ว่าความเจริญทางโลกจะรุดหน้าไปเพียงใดก็ตาม คนในสังคมส่วนหนึ่งก็ยังให้ความสำคัญกับไสยศาสตร์และใช้เป็นแนวทางในการดำรงชีวิต เพื่อความสุขทางใจและเห็นผลเชิงประจักษ์ (เสรี พงศ์พิศ 2539 : 332) ซึ่งความเชื่อทางไสยศาสตร์ องค์จตุคามรามเทพสามารถจำแนกได้ดังนี้

ความเชื่อเรื่องคาถาอาคมเวทมนต์ คาถาอาคมเกิดจากไสยศาสตร์ คาถาอาคม คือ คำสวดที่ถือว่าศักดิ์สิทธิ์ เวทมนต์ คือ ถ้อยคำศักดิ์สิทธิ์ที่บริกรรมเพื่อให้สำเร็จตามประสงค์ ดังนั้นในการบูชาองค์จตุคามรามเทพ ผู้บูชาจะต้องมีการสวดคาถาดังนี้

ตั้ง นะโม 3 จบ องค์พ่อจตุคาม เนื้อฟ้าบาดาล
 เนื้อกรงสองทะเล พ่อองค์สถิตหาล้า เจ้ากรุงธรรมโศก งามเทพเกรียงไกร
 อยู่คู่ฟ้าไทย อมตะนิรันดร์กาล จตุนาถา งามเทพเทพไทย
 บารมีปกเกล้า เนื้อฟ้า เนื้อดิน สาธุรามา
 จตุคามรามะเทวี พระพิสดัง ศรีวิชัยยัง มหาคุณัง มหิทธิ กัง
 สุริยะจันทัง มหาคุณัง อะหังปุเมมิ สิทธิลาโก นิรันดะรัง

บูชาในเวลากลางคืนวันใดก็ได้ โดยสำรวมจิตใจให้แน่วแน่ มีสมาธิแล้วอธิษฐานขอ
 ในสิ่งที่ใจหวัง พร้อมตั้งสัจจะวาจาถึงความดีที่จะทำถวายเป็นสักการะแด่องค์พ่อจตุคามรามเทพ
 ความเชื่อเรื่องเครื่องรางของขลัง (สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ เล่ม 2 2529 : 469) เครื่องราง-
 ของขลัง หมายถึง ของที่นับถือว่าสามารถป้องกันอันตรายต่าง ๆ และมีอำนาจที่เชื่อว่า สามารถ
 บันดาลให้สำเร็จได้ในสิ่งที่ปรารถนา เครื่องของขลังที่ทำให้อยู่ยงคงกระพัน มีหลายอย่าง เช่น
 เวทมนต์ คาถา พระเครื่อง เครื่องรางที่สร้างขึ้น เช่น ตะกรุด ผ้าประเจียด ลายสัก ลูกประคำ
 เครื่องรางของกายสิทธิ์ที่สร้างขึ้นจากคน จากสัตว์ และจากพืชพันธุ์ เรียกว่า “คน” ที่เกิดจากคน
 เช่น ดาบเป็นเหล็ก เกราะเป็นทองแดง ที่เกิดจากสัตว์ เช่น เพชรตาแมว เพชรตาจูด และที่เกิดจาก
 พืชพันธุ์ เช่น กระเช้าศรีดา เต่าร้างแดง ซึ่งชาวนครศรีธรรมราช และประชาชนทั่วไปนิยม
 องค์จตุคามรามเทพ เพราะเชื่อว่า องค์จตุคามรามเทพ เป็นเครื่องรางของขลังชนิดหนึ่งที่จะปกป้อง
 คุ้มครองให้สมปรารถนาและปลอดภัยจากอันตราย มีความเจริญรุ่งเรือง

จากการสัมภาษณ์

จากการสัมภาษณ์ พระเทพวินยาภรณ์ เจ้าอาวาสวัดพระมหาธาตุ และเจ้าอาวาส
 วัดนางพญา เมื่อวันที่ 21 สิงหาคม 2521 ระบุว่า เชื่อว่าองค์จตุคามรามเทพมีฤทธานุภาพ และมี
 ความเมตตาต่อมวลมนุษย เป็นเทพหรือเทวดาที่ปกป้องรักษาพระบรมสารีริกธาตุในวัดพระมหาธาตุ
 ธรรมวิหาร องค์จตุคามรามเทพ เป็นเทวราชโพธิสัตว์ผู้ยิ่งใหญ่ แห่งอาณาจักรศรีวิชัย มีอิทธิฤทธิ์
 ปาฏิหาริย์มาก ทรงช่วยคลี่คลายความสำเร็จ ประทานโชคลาภความร่ำรวยตลอดจนกำกวม
 ดวงชะตาให้เจริญก้าวหน้าและปิดเป่าอุปสรรคต่าง ๆ ผู้คนจึงเคารพศรัทธาองค์จตุคามรามเทพ

จากการสัมภาษณ์ ผศ.ประหยัด เกษม ระบุว่า ความเชื่อองค์จตุคามรามเทพ เชื่อตาม
 พุทธศาสนานิกายมหายาน องค์จตุคามรามเทพ มีความรอบรู้หลักสัจธรรมทางพุทธศาสนา
 เลื่อมใสศรัทธานิกายมหายาน ทรงตรัสรู้เป็นพระโพธิสัตว์ ตั้งปฏิธานแน่วแน่ที่จะประกาศธรรมให้
 ทั่วดินแดนสุวรรณภูมิ ทรงอุทิศสหายากบันตามตรรกศาสตร์มหายาน พระองค์ทรงมานะพยายาม
 ทรงบรรลุโพธิญาณ จักรวาลพรหมโพธิสัตว์ ประกอบด้วยบุญฤทธิ์ อิทธิฤทธิ์ อภินิหาร สยบฟ้า
 สยบดินได้ ตามปรารถนา มีวาจาเป็นประกาศิต

จากการสัมภาษณ์พระมหาไมตรี ปภารตโน เจ้าอาวาสวัดพระนคร ระบุว่า ความเชื่อองค์จตุคามรามเทพ เชื่อจากกุศโลบายของคนโบราณที่ต้องการอบรม ชัดเกล้าให้คนละอายและเกรงกลัวต่อบาป สังคมไทย ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ และถูกอบรมบ่มนิสัยให้มีความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องนรก-สวรรค์ ความเชื่อองค์จตุคามรามเทพ และความเชื่อเรื่องนรก-สวรรค์ เป็นความเชื่อที่ต้องการให้คนเป็นคนดี เว้นจากความชั่ว ประพฤติตามหลักศาสนา ชักจูงคนให้ประพฤติปฏิบัติในทางที่ชอบ ผู้ที่ได้รับการอบรมสั่งสอนเมื่อจะทำความชั่วก็จะเกิดความกลัวและละอายต่อบาป เมื่อทำความดีก็สบายใจนับเป็นการควบคุมความประพฤติของบุคคลในสังคมให้เกิดความสงบสุข ผู้ทำบาปยอมตกรรอก ผู้ทำบุญยอมขึ้นสวรรค์

จากการสัมภาษณ์ ผศ.ประหยัด เกษม ระบุว่า ความเชื่อองค์จตุคามรามเทพ เชื่อในเรื่องขอได้ไหว้รับ ท่านให้เหตุผลสนับสนุน ดังนี้ การประกอบพิธี 1. ของที่เป็นมงคล มวลสาร สมุนไพร 2. ลงอักขระเลขยันต์ จะเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ทำ (หรือจัดสร้าง) คาถา บันดาลผลได้ ถ้าทำถูกต้อง ท่องคาถา 3. เวลาที่ประกอบพิธีถูกที่ สถานที่ ดิน น้ำ (สะเดือทะเล) ลม (ยอดเขา) เสกในที่ต่าง ๆ เพื่อให้ฟ้าดินรับรู้ เอาเวลาฤกษ์ส่วนใหญ่เป็นเสาร์ 5 4. พระเกจิ (เอาชื่อพระ เลือกพระที่จะมาทำพิธี) ตัวบุคคล มีประวัติดี เพื่อความเชื่อ กระแสจิตเข้ม มีพลังดึงดูดได้ ตัวหนุนชดเชยในการประกอบพิธีเทวภิเษก และพุทธาเทวภิเษก เวลาฤกษ์มักจะแสดงปาฏิหาริย์ ฟ้าดินรับรู้แตกต่างกัน เกิดความศรัทธาเป็นเบื้องต้น 5. ผู้ที่แสดงผล จากประชาชนทั้งหลายที่นำไปปฏิบัติ ตัวอย่างเช่น วัดดงมดล ชุดเงิน ไหลมาเทมาของวัดพระนคร ที่จัดสร้างโดยพระมหาไมตรี เกิดผลในทางปฏิบัติ เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในวัดและสร้างถาวรวัตถุในวัดมากมายตามวัตถุประสงค์ของการจัดสร้างนี้คือสิ่งที่เป็นประจักษ์นี้ ดังที่สนับสนุนคำกล่าวที่ว่า “ขอได้ไหว้รับ”

จากการสัมภาษณ์ นายณสรศักดิ์ พันธรักรัษราชเดชและนายฉันททิพย์ พันธรักรัษราชเดช วันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2552 กล่าวว่า ความเชื่อองค์จตุคามรามเทพ เชื่อว่าผู้ที่นับถือองค์จตุคามรามเทพ จะต้องเป็นผู้ที่มีคุณธรรมและเป็นคนดี คือทำแต่ความดี อุทิศสละ วิริยะ และพากเพียร การทำอะไรควรอยู่ในความพอดีอย่าเกินความสามารถของตัวเอง ควรรู้ว่าอะไรควรหรือไม่ควร หากทำได้ชีวิตมีแต่ความสุข ความเจริญ และประสบความสำเร็จ ผู้ที่เชื่อและนับถือในองค์จตุคามรามเทพ จะต้องเป็นผู้ที่มีคุณธรรม เป็นคนดี มีความขยันหมั่นเพียรจึงจะทำให้ชีวิตมีความสุขเจริญรุ่งเรือง

จากการสัมภาษณ์ พราหมณ์โชติ ทวีสุวรรณ และพราหมณ์อรุณ สยมภพ เมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน 2551 กล่าวว่า ความเชื่อองค์จตุคามรามเทพในปัจจุบัน เชื่อในพิธีกรรมอันศักดิ์สิทธิ์ทางศาสนาพราหมณ์ ว่าจะต้องผ่านพิธีพุทธาภิเษกและเทวภิเษก โดยส่วนตัวเชื่อและศรัทธาองค์จตุคามรามเทพ มากเพราะได้รับการบอกเล่า ถ่ายทอดมากจากบรรพบุรุษ พิธีกรรมของพราหมณ์ จะมีฆ้อง หมายถึง พระพรหม บันเทาะห์ หมายถึง พระศิวะ สังข์ หมายถึง คุณธรรม

ของพระนารายณ์ การทำพิธีพราหมณ์เป็นการบอกกล่าวเทวดาว่า ทำอะไร ที่ไหน เมื่อใด จุดประสงค์เพื่อสืบทอดศาสนา การบอกกล่าวเทวดา มีบายศรี เครื่องสังเวช มังสาหาร 6 อย่าง มีผลไม้ ดอกไม้ รูปเทียน บูหรี หมากรุก และชาวจังหวัดนครศรีธรรมราช มีความเชื่อว่า วัตถุประสงค์จตุคามรามเทพจะศักดิ์สิทธิ์ ต้องผ่านพิธีกรรมของพราหมณ์อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ สังเกตได้จากจตุคามรามเทพ รุ่นแรก รุ่นหลักเมืองปี 30 ได้รับความนิยม เช้าบูชามากเนื่องจากผ่านพิธีกรรมอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ จากผู้ทำพิธีที่มีความรู้ และได้รับการยอมรับดัง เช่น พล.ต.ต.ขุนพันธรักษ์ราชเดช แต่ในระยะหลังมีการสร้างออกมามากมาย และบางครั้งก็ไม่ได้ผ่านพิธีกรรมที่สมบูรณ์ จึงทำให้เสื่อมความนิยมลง

จากการสัมภาษณ์ นายณสรศักดิ์ และนายฉันททิพย์ พันธรักษ์ราชเดช เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2552 การสร้างวัดจตุคามรามเทพ และผ้ายันต์ เมื่อพ.ศ. 2530 ซึ่งมี พล.ต.ต. ขุนพันธรักษ์ราชเดช เป็นเจ้าพิธี ได้จัดทำอย่างถูกต้อง ครบถ้วน พิธีกรรมต่าง ๆ วัดจตุคามรุ่นนี้จึงได้รับความนิยมและความต้องการมาก เพราะมีอิทธิฤทธิ์และปาฏิหาริย์เป็นที่เลื่องลือ สามารถบันดาลได้ในสิ่งที่ขอ และมีอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ให้ปรากฏ ดังคำกล่าวที่ว่าขอได้ไหวรับ

จากการสัมภาษณ์ นายณสรศักดิ์ และนายฉันททิพย์ มีความรู้และประสบการณ์ในการจัดพิธีพุทธาภิเษกที่เคยได้ร่วมกับบิดาและเกจิอาจารย์ต่างๆ พิธีกรรมเริ่มตั้งแต่เครื่องประกอบพิธี รูป เทียน ชันน้ำมัน เครื่องบวงสรวง ข้าวตอกดอกไม้ บายศรีต้น บายศรีปากกล้วย ล้วนแต่ต้องจัดเตรียมให้สอดคล้องกับวันเดือนปี เกิดของเจ้าภาพ ส่วนสูงและอายุก็ต้องนำมาคำนวณด้วยการจัดวางสิ่งของต่างๆ ก็ต้องดูด้วยว่าวันนั้นเป็นวันอะไร ต้องตั้งอยู่ที่ทิศไหน มุมไหน หันหน้าไปทางทิศอะไร บนเตียงพุทธาภิเษกจะต้องจัดอย่างไร มีอะไรบ้างเป็นเครื่องประกอบ สายมงคล สายสิญจ์ ซึ่งอย่างไร ถูกษ์พานาที การนั่งสวด การกำหนดบทสวดต่างๆ เหล่านี้ล้วนถูกกำหนดอย่างมีรูปแบบ มีขั้นมีตอน ใครจะมานอกกลุ่มออกทางไม่ได้ พิธีพุทธาภิเษก ปรมาจารย์ในอดีตได้กำหนดความหมายและความสำคัญเอาไว้ที่เทียนเล่มแรก เพื่อเป็นการสอนและเตือนสติทุกท่านที่มาประกอบพิธีพุทธาภิเษก ให้พึงสังวร เมื่อจุดเทียนเล่มนี้ โดยตั้งชื่อเทียนเล่มนี้ว่า “เทียนพระวิปัสสี”

จากการสัมภาษณ์ พระครูสันติ พัฒนาการ(หลวงพ่อสงบ) เจ้าอาวาสวัดนางพระยา เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2551 ระบุว่า ความเชื่อองค์จตุคามรามเทพ เชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ อิทธิฤทธิ์ ปาฏิหาริย์ และไสยศาสตร์ ความเชื่อทางไสยศาสตร์ของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ไสยศาสตร์ เป็นความเชื่อในเรื่องศาสตร์ซึ่งลึกลับเหนือธรรมชาติ มนุษย์เป็น“สัตว์” ที่มีสติปัญญา และมีเหตุผล มีความคิด ความฝัน ไม่มีขอบเขต มีการประดิษฐ์ สร้างสรรค์อยู่ตลอดเวลา แต่ขณะเดียวกัน มนุษย์มีขอบเขตจำกัด มีความเปราะบาง อ่อนแอ มีความไม่มั่นใจในตนเอง มีความโลภ มีความอยากรู้ ด้วยคุณลักษณะในส่วนลึกในจิตนี้เอง ส่งผลให้มนุษย์เฝ้าหาวิธีตอบสนองความอยากต่าง ๆ ตามจิตสำนึกของแต่ละบุคคล สภาพสังคม สิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดการตอบสนอง

ทุกอย่างตามที่ใจต้องการ และเหตุผลในทันทีทันใด จากแรงบันดาลใจทางความคิดและความรู้สึก จึงเป็นแรงผลักดันให้มนุษย์ใฝ่หาไสยศาสตร์ เพื่อใช้เป็นวิธีคิดและปฏิบัติในวิถีชีวิต ด้วยเหตุนี้ ไสยศาสตร์จึงเป็นศาสตร์หนึ่งที่แฝงอยู่ในมนุษย์ในทุกสังคม ไม่ว่าจะความเจริญทางโลกจะรุดหน้าไปเพียงใดก็ตาม คนในสังคมส่วนหนึ่งยังคงให้ความสำคัญกับไสยศาสตร์และใช้เป็นแนวทางในการดำรงชีวิต เมื่อประสบความสำเร็จจะทำการแก้บน พร้อมการจัดตั้งเช่นสรวงบูชา แนวปฏิบัติดังกล่าว มีต้นแบบมาจากลัทธิพราหมณ์ และแพร่ขยายในสังคมเมือง ชุมชน ความเชื่อทางไสยศาสตร์ได้มีบทบาทในการกำหนดโลกทัศน์ของชาวไทย และประชาชนในท้องถิ่นจังหวัด นครศรีธรรมราช

2.5 อิทธิพลของความเชื่อองค์จตุคามรามเทพที่มีผลต่อเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

ด้านเศรษฐกิจ

จากการค้นคว้าเอกสาร กระแสความนิยม “จตุคามรามเทพ” (จตุคามรามเทพปริทรรศน์ จำลอง ฝั่งชลจิตร 2550 : 29-30) เริ่มต้นจากการบอกเล่าแบบ “ปากต่อปาก” ในด้านสิริมงคลทำมาค้าขึ้น อยู่ยงคงกระพัน แคล้วคลาดจากอุบัติเหตุ และนานาปาฏิหาริย์ กลายเป็นความเชื่อความศรัทธา และความปรารถนาที่จะครอบครองจนยากที่จะหยุด จากข้อมูลที่ศึกษาพอจะแบ่งอิทธิพลของความเชื่อในองค์จตุคามรามเทพที่มีต่อเศรษฐกิจออกได้เป็น 2 ประเภทคือ

1.1 ด้านรายได้ หรือการกระจายรายได้ ปรากฏการณ์แห่งความปรารถนาไว้กราบไหว้บูชากลายเป็นกระแสรายได้ จากการสอบถามกลุ่มคนในเมืองนครและการรับข้อมูลจากสื่อต่าง ๆ ในเบื้องต้นพบว่าในกลุ่มผู้เช่าบูชาและผู้ทำธุรกิจให้เช่าจตุคามรามเทพ สามารถทำรายได้แบบไหลมาเทมาทุกวัน หลายกลุ่มหมดหนี้หมดสิน ทำมาค้าขึ้น รวยไม่เลิกเป็นเศรษฐกิจตามชื่อรุ่นไปตามกัน ศูนย์วิจัยข้อมูลของธนาคารกสิกรไทยคาดการณ์ว่า กระแสจตุคามรามเทพทำให้กระแสเงินสด ไม่ต่ำกว่า 22,000 ล้านบาท และเมื่อรวมรายได้กับอุตสาหกรรมพระเครื่องและธุรกิจต่อเนื่อง (การผลิตกล่อง การโฆษณา ฯลฯ) ก็น่าจะมีมูลค่าถึง 30,000 ล้านบาท หรือประมาณ 1.5 ของ GDP ของประเทศไทย ข้อมูลและปรากฏการณ์เช่นนี้ได้สร้างความพึงพอใจร่วมกันทั้งผู้สร้าง ผู้ประกอบพิธี ผู้ค้า ผู้ประกอบธุรกิจเกี่ยวเนื่องผู้รับและผู้เป็นเจ้าของ

เมื่อความนิยมเพิ่มสูงขึ้น มีการเช่าซื้อมากขึ้น การจัดสร้างก็ยิ่งมากขึ้น การตลาดแบบปากต่อปากก็ไม่เพียงพอต่ออุปสงค์มีมากกว่าอุปทานจึงต้องมีช่องทางการจัดทำ และจำหน่ายหลายรูปแบบขึ้น จากการทำโดยวัดขยายมาเป็นโรงเรียนทำ จากโรงเรียนมาเป็นหน่วยงานภาครัฐหรือแม้แต่นักธุรกิจบางกลุ่มที่ไฉ่วัด หรืองานสาธารณะประโยชน์เป็นไปเบิกทาง สำหรับช่องทางจัดจำหน่ายก็ขยายจากการแจกจ่ายแลกด้วยการทำบุญ อุหนุนวัดมาเป็นแหล่งจำหน่าย (agent) ตาม

ห้างร้าน มีการขึ้นป้ายโฆษณาขนาดใหญ่ ใช้รถโฆษณา ลงโฆษณาในวารสาร หนังสือพิมพ์ สถานีวิทยุ โทรทัศน์ หรือแม้แต่การใช้อินเทอร์เน็ต กระบวนการเช่าจตุคามรามเทพแตกต่างจากการจองวัตถุมงคลทั่วไป เพราะนอกจากจะมีใบจองที่เปิดให้จองและจ่ายเงินล่วงหน้าแล้วยังมี การเปิดให้เช่าทางระบบอินเทอร์เน็ตผ่านเว็บไซต์ผ่านห้างสรรพสินค้า เช่น ห้างโรบินสัน ห้างโลตัส ร้านคาร์ฟู ร้านเซเว่นอีเลฟเว่น นอกจากนี้ยังมีร้านอาหาร ร้านขายของชำ ร้านน้ำชาที่ต่างพร้อมหน้ากัน เปิด แผงพระชั่วคราวขึ้นอีกมากมาย บางรุ่นที่ได้รับความนิยมสูงแม้แต่ใบจองยังสามารถนำมาเสนอขายทำราคาได้อีกหลายเท่าตัว ตัวอย่างเช่น รุ่นเงินไหลมา 2 ที่พระมหาไมตรี ปภารตโน เจ้าอาวาสวัดพระนครธิบายว่าทางวัดเปิดให้เช่าเหรียญละ 33 บาท แต่มีการจำหน่ายต่อหน่วยถึงเหรียญละ 1,000-2,000 บาท กำไรทันที 30-60 เท่าตัว สำหรับสถานการณ์ที่มีการขายจริงในจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่าราคาขายถล่ม (100 เหรียญ) ของรุ่นนี้มีราคาอยู่ระหว่าง 80,000 - 120,000 บาท ในช่วงวันที่ 18-21 เมษายน 2550 เซาว์ เต็มรักษ์ พบว่าไปรษณีย์ทุกแห่งในตัวเมืองนครศรีธรรมราชเต็มไปด้วยผู้คนที่จัดส่งพัสดุ จตุคามรามเทพ จนแทบไม่มีที่ว่าง ส่วนร้านรับปิดทองพระเหรียญก็เพิ่มจากวันละ 100-200 เหรียญ เป็น 20,000 เหรียญ ในขณะที่งานพิมพ์ในร้านประยูรการพิมพ์ต้องทำงานผลิตตลอด 24 ชั่วโมง เช่นเดียวกัน

จากการสัมภาษณ์

จากการสัมภาษณ์ นายนิพนธ์ ตรีโชติ วันที่ 7 กรกฎาคม 2551 การจัดสร้างวัตถุมงคลองค์จตุคามรามเทพ ก่อให้เกิดกระบวนการทางด้านเศรษฐกิจ วิถีชีวิตของชุมชนในสังคม ทำให้เกิดอาชีพและรายได้ การกระจายรายได้ การแลกเปลี่ยนหมุนเวียนทางการเงินเพื่อใช้เป็นค่าใช้จ่ายในการซื้อสิ่งของต่าง ๆ การเตรียมเครื่องพิธี ทำให้สถานะเศรษฐกิจของท้องถิ่นมีความคล่องตัว ก่อให้เกิดความสมดุลทางด้านเศรษฐกิจเป็นอย่างดี ส่งผลให้กลุ่มผู้ที่ประกอบกิจกรรมในการประกอบพิธีกรรม โดยเฉพาะกลุ่มผู้ทำพิธีพุทธาภิเษกและเทวาภิเษก กลุ่มผู้ขายดอกไม้และ เครื่องสังเวช ทำให้คนมีรายได้ มีงานทำและนำรายได้มาเลี้ยงตนเองและครอบครัว

จากการสัมภาษณ์ ผศ.ประหยัด เกษม เมื่อวันที่ 6 ธันวาคม 2551 กล่าวว่า อาชีพและรายได้ พิธีพุทธาภิเษกและเทวาภิเษก ราคาตัวเก็้อจารย์ผู้ทำพิธี ค่าตอบแทนสถานที่ทำพิธี ธุรกิจตกแต่งดอกไม้ และเครื่องสังเวชในพิธี มูลค่ามวลสาร และวัสดุอุปกรณ์ประกอบพิธีการจำหน่ายวัตถุมงคลและใบจอง ตามร้าน และแผงที่เปิดเพิ่มขึ้นตามห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่ ร้านค้าทั่วไป ร้านอาหาร แหล่งเช่าพระเครื่อง ตลอดจนธุรกิจ งานศิลปกรรม และความงามในสุนทรียศิลป์ อาทิ การออกแบบเหรียญ รูปหล่อ การออกแบบแผ่นป้ายโฆษณา การออกแบบแผ่นพับ งานพิมพ์ งานไวเนิล งานออกแบบกล่องพระ การออกแบบสร้อยคอ และงานถักทอ

หอหุ้มเหรียญที่สร้างรายได้เพิ่มขึ้นมหาศาลส่งผลให้เศรษฐกิจในชุมชนดีขึ้น และคุณภาพชีวิตของชาวบ้านดีขึ้นด้วย

การกระจายรายได้ ทำให้ประชาชนมีงานทำ และมีรายได้จากการให้เช่าวัตถุมงคล มีรายได้จากการค้าขายในช่วงที่มีการประกอบพิธีกรรม ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนหมุนเวียนทางการเงิน เพื่อใช้เป็นค่าใช้จ่ายในการซื้อสิ่งของต่าง ๆ ที่ใช้ในการประกอบพิธีกรรม ตลอดจนการเตรียมเครื่องสังเวยในพิธี ทำให้สภาวะเศรษฐกิจในท้องถิ่นดี

จากการสังเกต เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2550 เกี่ยวกับ การจัดสร้างองค์ตุ๊กตารามเทพ การทำพิธีพุทธา-ภิเษกและเทวาภิเษก ที่วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร ที่ศาลหลักเมือง นครศรีธรรมราช ที่วัดนางพระยา อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ทำให้เกิดกระบวนการทางด้านเศรษฐกิจ ทำให้เกิดอาชีพและการกระจายรายได้ ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนหมุนเวียนทางการเงิน เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการซื้อสิ่งของต่าง ๆ การเตรียมเครื่องพิธี ส่งผลให้กลุ่มผู้ประกอบการในการประกอบพิธีกรรมมีรายได้จากค่าตอบแทนสถานที่ ทำพิธี ธุรกิจตกแต่งดอกไม้ เครื่องสังเวยในพิธี และวัสดุอุปกรณ์ประกอบพิธีกรรม การจำหน่ายวัตถุมงคล ตลอดจนธุรกิจงานศิลปกรรมและความงามในสุนทรียศิลปะ อาทิ การออกแบบเหรียญ รูปหล่อ การออกแบบแผ่นป้ายโฆษณา การออกแบบแผ่นพับ งานพิมพ์ การออกแบบสร้อยคอ และงานถักทอหอหุ้มเหรียญ สร้างรายได้เพิ่มขึ้น ส่งผลให้เศรษฐกิจในชุมชนดีขึ้น

1.2 ด้านการท่องเที่ยว ปริมาณคนต่างถิ่นที่เข้ามาในจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อจัดซื้อวัตถุมงคลไปจำหน่าย จัดหารูปแบบที่หลากหลาย ทำพิธีปลุกเสกรุ่นใหม่ และความต้องการที่จะจัดส่งวัตถุมงคลออกไปนอกจังหวัด ทำให้โรงแรม ร้านอาหาร ธุรกิจทัวร์ รถสองแถว มอเตอร์ไซค์รับจ้าง ธุรกิจบันเทิง ธนาคาร ไปรษณีย์ หรือแม้แต่ธุรกิจสายการบิน ประกาศเปิดเที่ยวบินเพิ่มขึ้น เป็นสัปดาห์ละ 38 เที่ยวบิน สายการบินต้นทุนต่ำ อย่างไทยแอร์เอเชีย และวันทูโก ก็เปิดกิจการ เข้ามายังจังหวัดนครศรีธรรมราชเพิ่มขึ้น การท่องเที่ยวมีผลต่อเศรษฐกิจและสังคมท้องถิ่น โดยก่อให้เกิดรายได้ในรูปแบบเงินตรา การท่องเที่ยวจังหวัดนครศรีธรรมราช ประมาณการว่า การใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวในปี 2550 มีแนวโน้มจะก่อให้เกิดเม็ดเงินกระจายไปยังธุรกิจต่าง ๆ คิดมูลค่าประมาณ 5,000 ล้านบาท เพิ่มขึ้น ร้อยละ 49 จากปี พ.ศ. 2549 ปัจจุบันการท่องเที่ยว มีนัยสำคัญในความหมายทางด้านเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนในท้องถิ่น ทั้งช่วยส่งเสริมรายได้ และทำให้เกิดเงินทุนหมุนเวียนส่งผลให้เศรษฐกิจในท้องถิ่นเจริญเติบโตอย่างมีประสิทธิภาพ

จากการสัมภาษณ์ ดร.ณรงค์ บุญสวขวิญ วันที่ 18 ตุลาคม 2551 กล่าวถึง คุณค่าทางด้านเศรษฐกิจของการท่องเที่ยวไว้ว่า การท่องเที่ยวเป็นแหล่งรายได้ในรูปแบบเงินตรา ทำให้เกิดการลงทุนทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องโดยตรงและโดยอ้อม ทำให้เกิดการจ้างงาน และทำให้เกิด

การหมุนเวียนเงินตราตลอดจนทำให้เกิดรายได้แก่ประชาชนในท้องถิ่น พบว่า ความเชื่อองค์คุณค้ำจุนความร่ำรวย ส่งผลให้เศรษฐกิจจังหวัดนครศรีธรรมราชดีขึ้น ทำให้เกิดคุณค่าทางเศรษฐกิจในท้องถิ่น ซึ่งเห็นได้จากการที่ประชาชนทั่วประเทศและต่างประเทศเดินทางเข้ามาในจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อร่วมพิธีพุทธาภิเษกและเทวาภิเษก ทำให้ธุรกิจการค้าในท้องถิ่นมีความคล่องตัวมากขึ้น มีรายได้จากการจับจ่ายใช้สอย ทั้งเครื่องอุปโภคและบริโภคตามห้างสรรพสินค้า และร้านค้าทั่ว ๆ ไป สังเกตได้จากร้านค้าทั่ว ๆ ไปจะมีสินค้าที่เกี่ยวข้องกับวัตถุมงคลองค์คุณค้ำจุนความร่ำรวยมาวางขายให้กับประชาชนในท้องถิ่นและประชาชนที่เดินทางมาจากที่ต่าง ๆ ได้เลือกซื้อมากมายสรุปได้ว่า ช่วงที่กระแสดูความร่ำรวยบูมรายได้ของร้านค้าต่าง ๆ มากกว่าช่วงอื่น ส่งผลให้วงจรเศรษฐกิจมีความคล่องตัว และมีเงินทุนหมุนเวียนมากกว่าปกติ

จากการสังเกตเมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2550 สายการบินเส้นทางจังหวัดนครศรีธรรมราช ถึงกรุงเทพมหานคร จากวันละ 2 เที่ยวบินเพิ่มเป็น 8 เที่ยวบิน รถโดยสารอื่น ๆ เดินทางเข้ามาจังหวัดนครศรีธรรมราช มากมาย ทำให้ผู้คนพลุกพล่านทั้งกลางวันและกลางคืนทำให้เกิดการหมุนเวียนเงินตราและเศรษฐกิจชุมชนในระดับสูงทำให้เศรษฐกิจของจังหวัดนครศรีธรรมราชโดยรวมดีขึ้น

สรุปว่า อิทธิพลของความเชื่อ องค์คุณค้ำจุนความร่ำรวยมีคุณค่าต่อวิถีชีวิตของประชาชนทางด้านเศรษฐกิจ 2 ประการ คือ ด้านรายได้ และด้านการท่องเที่ยว ด้านรายได้สามารถที่จะสร้างความมั่นคงต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชนและสังคม ทั้งเป็นการสร้างงานและอาชีพแก่ชุมชน โดยเฉพาะทางด้านการค้า เมื่อประชาชนในท้องถิ่น มีอาชีพ สามารถหารายได้มาจุนเจือครอบครัวได้หลาย ๆ ทาง ทำให้สถานะเศรษฐกิจของครอบครัว ภายในชุมชนดีขึ้น สร้างความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจในระดับหนึ่งแก่ครอบครัว ชุมชนเกิดการสร้างงานและส่งเสริมการประกอบอาชีพต่าง ๆ ภายในชุมชน เกิดการกระจายรายได้ให้กับประชาชน ทำให้คนมีงานทำและมีรายได้คุณค่าต่อการเข้าร่วมพิธีกรรมของประชาชนทั่วไป ทำให้มีเงินทุนเวียนในชุมชนดี ด้านการท่องเที่ยว การเดินทางเข้ามากราบไหว้บูชา พระบรมธาตุและองค์คุณค้ำจุนความร่ำรวย เป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่มีส่วนส่งเสริมการท่องเที่ยว ซึ่งถือได้ว่าจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นแหล่งท่องเที่ยวในรูปแบบวัฒนธรรมเป็นอย่างดี เพราะว่ามีกิจกรรม ต่าง ๆ ที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเข้ามาท่องเที่ยวจังหวัดนครศรีธรรมราช คุณค่าต่อเศรษฐกิจในท้องถิ่น ปัจจุบันการท่องเที่ยวมีนัยสำคัญในความหมายทางด้านเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่น เนื่องจากเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนในท้องถิ่น ทั้งช่วยสร้างรายได้ และทำให้เกิดการหมุนเวียนเงินตรา ตลอดจนการกระจายรายได้ให้แก่ท้องถิ่นทำให้เกิดคุณค่าทางด้านเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่นในระดับสูง เนื่องจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ รวมทั้งประชาชนในท้องถิ่นเข้าร่วมงานและจับจ่ายใช้สอยเป็นจำนวนมาก ทำให้ธุรกิจการค้า เครื่องอุปโภค บริโภค อาหารรวมทั้งธุรกิจโรงแรมในท้องถิ่น มีความคล่องตัวมากขึ้น ทำให้เงินตราแพร่สะพัด ก่อให้เกิด

การกระจายรายได้ในชุมชน มีการหมุนเวียนเงินตรา ทำให้สภาพเศรษฐกิจโดยรวมของจังหวัด นครศรีธรรมราช กระตุ้นไปในทิศทางที่ดีขึ้น

ด้านสังคม

ประเด็นการศึกษาด้านสังคม คือ การศึกษาองค์การสังคม 5 ประเภท คือ กลุ่มสังคม ครอบครัว ชุมชน ชนชั้นและสหจร ที่จริงสิ่งเหล่านี้คือกลุ่มคนประเภทต่าง ๆ นั้นเองจัดแบ่งโดยเกณฑ์ขนาดและหน้าที่ เพราะมีความเล็กใหญ่และมีหน้าที่ต่าง ๆ กันตามประเภท นอกจากนั้น ประเด็นการศึกษาเรื่องนี้ยังขยายไปถึงองค์ประกอบขององค์การสังคมแต่ละประเภทที่จะมี 1) การกระทำระหว่างกันทางสังคม 2) หน้าที่ 3) แบบแผนพฤติกรรม และ 4) องค์ประกอบด้านวัตถุ ดังนั้น จึงเห็นได้ว่า ขอบเขตการศึกษาด้านสังคมมีความกว้างขวางและมีเนื้อหาสาระมาก เมื่อรวมองค์การประเภทต่าง ๆ เข้าด้วยกันก็จะกลายเป็นส่วนสำคัญของสังคมมนุษย์ (human society)

จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า อิทธิพลของความเชื่อองค์คุณธรรมเทพมีผลต่อ ด้านสังคม โดยพิจารณาจากองค์การทางสังคม 5 ประเภท ดังนี้

1. ด้านสังคม (Social group) เกิดกลุ่มสังคมใหม่ เช่น กลุ่มอาชีพปลูกเสกจตุคาม-รามเทพ มีราคาตัว เกจิอาจารย์ผู้ทำพิธี ค่าตอบแทนสถานที่ นอกจากพระสงฆ์ พราหมณ์ ผู้ทำพิธีแล้ว ยังประกอบไปด้วยกลุ่มคนที่ทำเครื่องสังเวทในพิธี ธุรกิจตกแต่งดอกไม้บายศรี กลุ่มค้าขายวัสดุประกอบพิธีกรรม กลุ่มเช่าพระ กลุ่มสุนทรียศิลป์ กลุ่มรับปิดทองพระ

2. ด้านครอบครัว (Family) ทำให้ครอบครัวมีความสามัคคี รักใคร่ปรองดองกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ร่วมคิดร่วมทำและปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน มีสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจ ร่วมกัน ทำให้ครอบครัวมีความสุข มีจิตใจผ่องใส รู้คิดและทำในสิ่งที่ดีงาม เป็นผลทำให้ครอบครัวอบอุ่นและเข้มแข็ง

3. ด้านชุมชน (Community) เกิดชุมชนเช่าพระบริเวณวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร ประชาชนในพื้นที่หันมาประกอบอาชีพให้เช่าพระกันมากมาอย่างไม่เคยมีมาก่อนในสังคมเมือง นครศรีธรรมราช นอกจากบริเวณวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารแล้วขยายไปยังวัดอื่นๆ และสถานที่ต่างๆ เช่น ร้านอาหาร ศูนย์การค้า ธนาคาร ไปรษณีย์

4. ด้านชนชั้น (Social Class) เกิดการเลื่อนชั้นในสังคม ในช่วงชีวิตคนสามารถเปลี่ยนชนชั้นของตนได้ เช่น ในช่วงที่กระแสดูจตุคามรามเทพ ทำให้ในสังคมส่วนหนึ่งมีรายได้ เศรษฐกิจในครอบครัวดีขึ้น มีการเปลี่ยนแปลงในครอบครัว มีบ้านใหม่ มีรถใหม่ ทำให้ฐานะครอบครัวเปลี่ยนไป แต่อีกส่วนหนึ่งจากครอบครัวที่มีฐานะดี แต่ขาดการฝึกฝน ก็ทำให้ครอบครัวเปลี่ยนแปลงเช่นกัน ฐานะด้อยลง บางคนสิ้นเนื้อประดาตัว

5. ด้านสหจร (Association) ทำให้เกิดสมาคมสร้างวัดอุโมงค์ หลายสมาคม เช่น หน่วยงานต่างๆ โรงเรียน วัด ทำหน้าที่ผลิตวัตถุมงคลองค์ตุคามรามเทพ ให้เช่าแก่บุคคลทั่วไป

จากการสัมภาษณ์ ดร.ณรงค์ บุญสวยขวัญ เมื่อวันที่ 18 ตุลาคม 2551 กล่าวว่า ความเชื่อของประชาชนชาวจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา ชาวบ้านปฏิบัติตนตามหลักศาสนา ทำให้คนในสังคมใกล้ชิดศาสนา มีความสามัคคีกัน ประกอบอาชีพสุจริต และนับถือศรัทธาองค์ตุคามรามเทพ

จากการสัมภาษณ์ นายนิพนธ์ ตรีโชติ เมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม 2551 ได้กล่าวว่า ความเชื่อในองค์ตุคามรามเทพ ทำให้คนในสังคมใกล้ชิดศาสนามีความสามัคคีและร่วมแรงร่วมใจกันประพฤติดี ประกอบอาชีพสุจริต ไม่ไปเกี่ยวข้องกับอบายมุข ทำให้สภาพสังคมทั่วไปของจังหวัดนครศรีธรรมราช ดีขึ้น

จากการสัมภาษณ์ พ.อ.วิทยา จันทร์กลั่น วันที่ 22 ตุลาคม 2551 การที่ประชาชนในท้องถิ่นและคนต่างถิ่น ได้เดินทางมาร่วมในพิธีพุทธาภิเษกและเทวาภิเษก ทำให้ความสามัคคีของคนในสังคมมีมากขึ้นและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทำให้สังคมมีความสงบสุขด้านจิตใจ ผู้ที่มีความเชื่อ ศรัทธาในองค์ตุคามรามเทพ และได้บูชาองค์ตุคามรามเทพ จะมีความรู้สึกที่ตนเองมีสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจ ทำให้รู้สึกเป็นสุข มีจิตใจผ่องใส รู้คิดและทำแต่สิ่งที่ดีงาม ทำให้ชีวิตมีความสุข มีขวัญและกำลังใจในการต่อสู้กับสภาพสังคมปัจจุบัน ขวัญและกำลังใจเป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับทุกคน หากบุคคลมีจิตใจที่มีความสุข มีสุขภาพจิตดี ส่งผลให้สุขภาพร่างกายดีตามไปด้วย ทำให้ไม่เจ็บไข้ได้ป่วย หรือหากว่าร่างกายอ่อนแอ สุขภาพร่างกายไม่สมบูรณ์ ไม่ค่อยแข็งแรง สุขภาพจิตไม่ดี ทำให้เกิดผลร้ายต่อตัวเอง ครอบครัวและชุมชน หากสุขภาพกายป่วย แต่สุขภาพจิตดี ส่งผลให้สุขภาพกายหายอย่างรวดเร็ว สามารถประกอบอาชีพ และมีรายได้เลี้ยงครอบครัวมีการปฏิสัมพันธ์มีการร่วมกิจกรรมกับครอบครัว เพื่อนบ้านและชุมชน คุณค่าทางด้านร่างกายและจิตใจส่งผลในการดำรงชีวิต ทำให้มีกำลังใจที่จะต่อสู้ชีวิตต่อไป

จากการสัมภาษณ์ นายสนธยา อินทรา เมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2551 กล่าวว่า โดยส่วนตัวเชื่อและศรัทธาองค์ตุคามรามเทพ เพราะเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวให้มีกำลังใจในการทำงาน คิดและกระทำในสิ่งที่ดี ประกอบอาชีพสุจริต

จากการสัมภาษณ์ นายภาณุ พุ่งสว่าง เมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2552 กล่าวว่า เชื่อและศรัทธาองค์ตุคามรามเทพ ทำให้มีสติ รอบคอบและมีกำลังใจในการประกอบอาชีพ ทำให้ค้าขายคล่องมีเงินหมุนเวียนไม่ขาดมือ

จากการสัมภาษณ์ นายจิรภัทร วรราช เมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2551 กล่าวว่า เชื่อและศรัทธาองค์ตุคามรามเทพ ทำให้ไม่ประมาท มีสติรอบคอบ คิดทำแต่สิ่งดี ๆ ทำให้เป็นคนจิตใจดีเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

จากการสัมภาษณ์ นายมานะ รัชเสว เมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2551 กล่าวว่า เชื่อและศรัทธาองค์ตุคามรามเทพ มีผลทำให้ค้าขายคล่อง โดยส่วนตัวเชื่อเมื่อบนบานให้ขายของได้ก็จะได้สมความปรารถนาที่ขอ ทำให้มีความสุขและมีกำลังใจค้าขาย ส่งผลให้ครอบครัวมีเศรษฐกิจดีมีเงินใช้สอยโดยไม่ขาดสน

จากการสัมภาษณ์ นายสุกิจ สุขเกิด เมื่อวันที่ 10 สิงหาคม 2551 กล่าวว่า ความเชื่อองค์ตุคามรามเทพ ทำให้รู้สึกว่ามีสิ่งยึดเหนี่ยวทางด้านจิตใจ ทำให้คิด และกระทำสิ่งที่ดีงาม ทำให้ชีวิตมีความสุข มีกำลังใจในการประกอบอาชีพที่สุจริต และช่วยเหลือสังคม

สรุปได้ว่า ความเชื่อในองค์ตุคามรามเทพ ที่มีต่อด้านสังคมนั้น เกิดจากการที่ประชาชนได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ในการร่วมพิธีปลุกเสกวัตถุมงคลองค์ตุคามรามเทพ ทำให้ประชาชนในท้องถิ่น และประชาชนต่างถิ่นที่เดินทางมาจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้มีการพบปะปฏิสัมพันธ์กัน ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดี และการที่เคารพบูชาองค์ตุคามรามเทพ ทำให้จิตใจของบุคคลนั้นคิดและกระทำในสิ่งที่ดี ที่ส่งผลให้สังคมนั้นมีความสุขสงบสุข

ด้านวัฒนธรรม

จากการศึกษาเอกสาร การศึกษาวัฒนธรรม คือ การศึกษาสถาบันสังคม ที่แต่ละสังคมมีขนาดใหญ่พอสมควร จะมี 10 สถาบัน หมายความว่า วัฒนธรรมแต่ละวัฒนธรรมแบ่งออกเป็น 10 ด้าน เรียกว่า วัฒนธรรมด้านครอบครัว ด้านการศึกษา ด้านการเมือง ด้านศาสนา ด้านนันทนาการ ด้านเศรษฐกิจ ด้านอนามัย ด้านคมนาคมขนส่ง ด้านภาษา ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า อิทธิพลของความเชื่อ องค์ตุคามรามเทพ มีผลต่อด้านวัฒนธรรม โดยพิจารณาจากการศึกษาสถาบันสังคม 10 สถาบันดังกล่าวข้างต้น พบว่า มีเพียง 6 สถาบันที่ได้รับอิทธิพลจากความเชื่อองค์ตุคามรามเทพ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. สถาบันครอบครัว (Family) ครอบครัวมีความมั่นคงเข้มแข็ง สมาชิกในครอบครัวมีความเชื่อและศรัทธาในศาสนา เชื่อและเคารพองค์ตุคามรามเทพ และถือเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจ ทำให้ประพฤติ ปฏิบัติแต่สิ่งที่ดีงาม ทำให้เป็นคนจิตใจดี มีคุณธรรม มีความมั่นใจ และมีกำลังใจในการดำเนินชีวิต ทำให้ประสบผลสำเร็จในหน้าที่การงาน มีความสุขความเจริญ มีความกตัญญูรู้คุณ

2. สถาบันการศึกษา(Education)พ่อแม่ ครูอาจารย์ได้บอกเล่า ถ่ายทอดให้ลูกหลานเชื่อถือเคารพและศรัทธาองค์ตุคามรามเทพให้ความรู้ถึงประวัติความเป็นมาขององค์ตุคามรามเทพ ว่าเป็นอดีตบูรพกษัตริย์ของอาณาจักรศรีวิชัย ผู้ปกครองรักษาเมือง จะได้ไม่ไปยึดมั่นถือมั่นในความศักดิ์สิทธิ์ อิทธิฤทธิ์ ปาฏิหาริย์ เพื่อให้ลูกหลานประพฤติ ปฏิบัติเป็นแนวทางเดียวกัน

อย่างต่อเนื่อง เพื่อสืบทอดเป็นมรดกทางวัฒนธรรม ที่ยึดถือกันมาแต่อดีตและเพื่อเป็นแบบอย่าง ให้แก่คนในสังคมนครศรีธรรมราชไว้ยึดถือปฏิบัติ

3. สถาบันศาสนา (religious) ศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจของคนในสังคม ให้ประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ดีงาม ความเชื่อต่อองค์ตุคามรามเทพ ทำให้เป็นคนมีจิตใจดี มีคุณธรรม มีความมั่นใจ ทำให้มีสติ กิครอบคอบ ใช้ชีวิตไม่ประมาท การยึดมั่นในศาสนาทำให้อาวุโศและพระภิกษุสงฆ์ได้รับความเชื่อถือและศรัทธา

4. สถาบันเศรษฐกิจ(economic) ความเชื่อองค์ตุคามรามเทพ มีคุณค่าต่อวิถีชีวิตของประชาชน ทำให้เกิดอาชีพและรายได้การแลกเปลี่ยนหมุนเวียนทางการเงิน เพื่อให้เป็นค่าใช้จ่ายในการซื้อสิ่งของต่างๆ ทำให้สภาวะเศรษฐกิจของท้องถิ่นมีความคล่องตัว ทำให้เศรษฐกิจท้องถิ่นดีขึ้น คนมีงานทำ มีรายได้ และนำรายได้มาเลี้ยงตนเองและครอบครัว สามารถที่จะสร้างความมั่นคงต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคม ทำให้คุณภาพชีวิตของประชาชนจังหวัดนครศรีธรรมราชดีขึ้น

5. สถาบันคมนาคมขนส่ง (transportation) ทำให้การคมนาคมมีการขยายตัว สร้างรายได้ให้กับองค์กรต่างๆ เช่น ไปรษณีย์ รถไฟ สายการบิน บริษัทขนส่ง

6. สถาบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (science and technology) ส่งเสริมเทคโนโลยี การออกแบบ การหล่อพระ การพิมพ์ และเทคโนโลยีใหม่ๆ ให้เจริญก้าวหน้า มีการใช้เทคนิคต่างๆ ในการออกแบบ

จากการสัมภาษณ์ นายวินัย ถาวรระ เมื่อวันที่ 10 สิงหาคม 2551 กล่าวว่า วัฒนธรรมเกิดจากการประพุดิร่ววมกัน และปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกันของสมาชิกในสังคม ซึ่งมักจะสอดคล้องกับวิถีชีวิตและการประกอบอาชีพของประชาชน ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ วัฒนธรรมด้านความเชื่อในองค์ตุคามรามเทพ เป็นวัฒนธรรมที่ได้มาโดยการบอกเล่าถ่ายทอดจากบรรพบุรุษนอกจากนี้

จากการสัมภาษณ์ นางรัตนพร กาญจนรังสี เมื่อวันที่ 20 กันยายน 2551 กล่าวว่า วัฒนธรรมเป็นวิถีการดำเนินชีวิตของสังคม เป็นแบบแผนของการประพฤติปฏิบัติ และการแสดงออกซึ่งความรู้สึกนึกคิด การเคารพองค์ตุคามรามเทพ ทำให้เป็นคนจิตใจดี มีคุณธรรม มีความมั่นใจ และมีกำลังใจในการดำเนินชีวิต ทำให้ประสบผลสำเร็จในการทำงาน มีความสุข ความเจริญ ซึ่งเชื่อว่า องค์ตุคามรามเทพ ดลบันดาลให้ทั้งสิ้น การมีความกตัญญูรู้คุณ ยามใดที่มนุษย์ได้รับความเดือดร้อน หรือมีเหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งเกิดโดยหาสาเหตุไม่พบ ก็จะนึกถึงองค์ตุคามรามเทพ โดยมีการบนบานให้ท่านช่วยขจัดปัดเป่าปัญหาเหล่านั้นให้หมดไป และเมื่อใดที่ได้ผลสมความประสงค์ก็จะมีการแก้บนตามที่ได้บอกกล่าวแก่องค์ตุคามรามเทพ ซึ่งเป็นการแสดงออกถึงความกตัญญูรู้คุณ ถ้าละเลย ก็ถือเป็นคนอกตัญญู

จากการสัมภาษณ์ นางสาวสมศิริ บุญญวงษ์ เมื่อวันที่ 20 กันยายน 2551 กล่าวว่า ความไม่ประมาท เมื่อมีความจำเป็นที่จะต้องเดินทางไปยังที่ใดที่หนึ่งทุกครั้ง ก่อนเดินทางออกจากบ้านจะต้องจุดธูปเทียนบอกกล่าวองค์ตุคามรามเทพ เพื่อให้ท่านคุ้มครองให้มีความปลอดภัยในขณะที่เดินทาง การที่เราได้นึกถึงองค์ตุคามรามเทพ ทำเราระมัดระวังตัว ไม่ทำการประมาทในเรื่องใดๆ ทั้งสิ้น

จากการสัมภาษณ์ นายอาณาจักร พูลสุข เมื่อวันที่ 12 ธันวาคม 2551 กล่าวว่า โดยส่วนตัวเชื่อและศรัทธาองค์ตุคามรามเทพ เพราะได้รับการปลุกฝังมาจากครอบครัวว่า พระองค์เป็นเทพศักดิ์สิทธิ์ รักษาคุ้มครองพระธาตุเมืองนครศรีธรรมราชมาช้านาน

จากการสัมภาษณ์ นางธิราภรณ์ ไชยสิทธิ์ เมื่อวันที่ 12 ธันวาคม 2551 กล่าวว่า เชื่อและเคารพบูชาพระบรมธาตุเมืองนครศรีธรรมราช ประพฤติปฏิบัติมาตลอดจะยกมือไหว้ ขอพรองค์พระธาตุทุกครั้งที่ต้องที่พึ่งทางจิตใจและระลึกถึงองค์ตุคามรามเทพ ไม่ทำอะไรที่ไม่ดี เพราะกลัวสิ่งศักดิ์สิทธิ์จะลงโทษ

จากการสัมภาษณ์ นายเศกสิทธิ์ เรืองขนาบ เมื่อวันที่ 28 ธันวาคม 2551 กล่าวว่า มีองค์ตุคามรามเทพไว้ติดตัวเพื่อความสบายใจว่ามีองค์พ่อคุ้มครองภัยอันตรายต่าง ๆ ที่อยู่ใกล้ตัว ทำให้รู้สึกเป็นสุขและมีกำลังใจ

จากการสัมภาษณ์ นายสมชาย ชุมนุมวรรณ เมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2551 กล่าวว่า มีองค์ตุคามรามเทพเป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจ ทำให้มีสติ คิดรอบคอบ ใช้ชีวิตไม่ประมาท

จากการสัมภาษณ์ นางศิริทิพย์ ชินวงษ์ เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2551 กล่าวว่า ได้รับการบอกเล่ามาจากพ่อแม่และคนในครอบครัว เคารพบูชาองค์ตุคามรามเทพ ทำให้คนในครอบครัวมีความรักความสามัคคีปรองดองกัน พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

จากการสัมภาษณ์ นางสาวณัฐรญา สุขแก้ว เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2551 กล่าวว่า ได้รับการบอกเล่ามาจากพ่อแม่ว่า ถ้าบูชาองค์ตุคามรามเทพ จะทำให้เป็นคนมีจิตใจเมตตา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีสิ่งดี ๆ เข้ามาในชีวิต

จากการสัมภาษณ์ นายสิริ สุริโย เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2551 กล่าวว่า โดยส่วนตัวนับถือเคารพบูชาพระธาตุเป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจมาช้านาน เชื่อและศรัทธาองค์ตุคามรามเทพ เพราะบนบานได้ในสิ่งที่ขอ

จากการสัมภาษณ์ นายจिरเจษฎ์ เพียงสมผล เมื่อวันที่ 5 ตุลาคม 2551 กล่าวว่า มีความเชื่อและศรัทธาองค์ตุคามรามเทพ เพราะได้รับการถ่ายทอดมาจากครอบครัว

จากการสัมภาษณ์ นายประสิทธิ์ คุ่มปิยะผล เมื่อวันที่ 7 พฤศจิกายน 2551 กล่าวว่า โดยส่วนตัวชอบขอพรองค์พ่อให้ลดบันดาลให้ฝนตกต้องฤดูกาล เพราะตัวเองมีอาชีพเกษตรกรรม

จากการสัมภาษณ์ นายสำราญ พรรณรังสี เมื่อวันที่ 11 กันยายน 2551 กล่าวว่า ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว เมื่อครอบครัวใดมีความเชื่อ เคารพบูชาองค์ตุคามรามเทพทุกคน ภายในบ้านก็ให้ความเคารพด้วย เป็นการแสดงออกซึ่งความศรัทธาของคนในครอบครัวที่ต้องยึดถือปฏิบัติ การควบคุมพฤติกรรมของคนในบ้าน เพราะถือว่าองค์ตุคามรามเทพ ค้ำครองป้องกันอันตรายต่าง ๆ ให้กับทุกคนในบ้าน แม้จะเป็นสิ่งที่เราไม่สามารถสัมผัสได้ด้วยตา แต่ผู้คนก็เกรง อนุภาพขององค์ตุคามรามเทพ ไม่กล้าทำอะไรนอกกริดนอกรอย ดังนั้น องค์ตุคามรามเทพจึง มีผลในฐานะเป็นเครื่องมือควบคุมการประพฤติของคนในครอบครัวได้เป็นอย่างดี

สรุปว่าความเชื่อในองค์ตุคามรามเทพที่มีต่อด้านวัฒนธรรมนั้น เกิดจากการที่ ประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช เคารพบูชาองค์ตุคามรามเทพ ประพฤติและปฏิบัติร่วมกัน เป็นแนวทางเดียวกันอย่างต่อเนื่อง มีการสืบทอดเป็นมรดกทางสังคม ยึดถือปฏิบัติกันมาแต่อดีต ถือเป็นการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมที่มีขึ้นในท้องถิ่น

ตอนที่ 3 ข้อสรุปที่ได้จากการค้นพบ

3.1 ประวัติขององค์ตุคามรามเทพ ก่อนสร้างวัดดุมงคล

องค์ตุคามรามเทพ คือ เทวดา เทพ กษัตริย์ และเจ้าเมือง ท่านมัททวารกล้า 4 คน คือ พญาชิงชัย พญาหลวงเมือง พญาสุขุม พญาโหรา

3.2 ประวัติขององค์ตุคามรามเทพ พ.ศ. 2530 - พ.ศ. 2542

องค์ตุคามรามเทพเป็นวัดดุมงคลที่สร้างขึ้นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2530 นครศรีธรรมราช มีการตั้งดวงเมืองขึ้นใหม่และสร้างศาลหลักเมือง วัดดุมงคล สร้างขึ้นเพื่อเป็นของที่ระลึก ในการสร้างศาลหลักเมือง

3.3 ประวัติขององค์ตุคามรามเทพ พ.ศ. 2543-2550

องค์ตุคามรามเทพ เป็นวัดดุมงคลที่สร้างขึ้นและได้รับความนิยมสูงสุด

3.4 ลักษณะความเชื่อองค์ตุคามรามเทพ

ความเชื่อดั้งเดิม พบว่า ประชาชนจังหวัดนครศรีธรรมราช มีความเชื่อองค์ตุคามรามเทพ ซึ่งถือเป็นเทพศักดิ์สิทธิ์ ของจังหวัดนครศรีธรรมราช สามารถสรุปได้ดังนี้

1. เชื่อว่าองค์ตุคามรามเทพ มีฤทธานุภาพ มีความเมตตาต่อมวลมนุษย เป็นเทพ เทวดา ที่ปกป้องรักษาเมืองและดูแลพระบรมสารีริกธาตุ
2. เชื่อตามพุทธศาสนา นิกายมหายาน

3. เชื่อจากกุศโลบายของคนโบราณที่ต้องการให้คนละอายและเกรงกลัวต่อบาป
4. เชื่อในเรื่อง “ขอได้ไหวรับ”
5. เชื่อว่าผู้นับถือองค์ตุคามรามเทพ จะต้องเป็นคนดีและมีคุณธรรม

ความเชื่อในปัจจุบัน

1. เชื่อในพิธีกรรมอันศักดิ์สิทธิ์ของศาสนาพราหมณ์
2. เชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ อิทธิฤทธิ์ ปาฏิหาริย์ และทางไสยศาสตร์ของวัดถุมงคล

3.5 อิทธิพลของความเชื่อองค์ตุคามรามเทพที่มีผลต่อเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของจังหวัดนครศรีธรรมราช

ด้านเศรษฐกิจ

พบว่า ความเชื่อองค์ตุคามรามเทพมีผลต่อเศรษฐกิจ 2 ประการ คือ

1. ด้านรายได้หรือการกระจายรายได้ ทำให้เกิดอาชีพและรายได้ ประชาชนมีงานทำ ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนหมุนเวียนทางด้านการเงิน ก่อให้เกิดความสมดุลทางด้านเศรษฐกิจเป็นอย่างดี ส่งผลให้ประชาชนในท้องถิ่น มีรายได้มาเลี้ยงตัวเอง และจุนเจือครอบครัว สร้างความมั่นคงแก่ครอบครัว ชุมชนเกิดการสร้างงาน และส่งเสริมการประกอบอาชีพต่างๆ ภายในชุมชน ส่งเสริมให้เศรษฐกิจโดยรวมของจังหวัดนครศรีธรรมราชดีขึ้น

2. ด้านการท่องเที่ยว ปริมาณคนต่างถิ่นที่เดินทางเข้ามาจังหวัดนครศรีธรรมราช มากมายเป็นประวัติการณ์ การท่องเที่ยวมีผลต่อเศรษฐกิจและสังคมท้องถิ่น โดยก่อให้เกิดรายได้ ในรูปเงินตรา ทำให้เกิดเงินทุนหมุนเวียน ทำให้ธุรกิจการค้าในท้องถิ่นมีความคล่องตัวมากขึ้น มีรายได้จากการจับจ่ายใช้สอย ทั้งเครื่องอุปโภคและบริโภค และทำให้จังหวัดมีชื่อเสียงโด่งดัง ทำให้ประชาชนทั่วไปทั้งชาวไทยและต่างประเทศเดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช เพิ่มขึ้น

ด้านสังคม

ความเชื่อองค์ตุคามรามเทพ มีผลต่อด้านสังคม 5 ประการ คือ

1. กลุ่มสังคม (Social Group) เกิดกลุ่มสังคมใหม่
2. ครอบครัว (Family) ทำให้ครอบครัวมีความสามัคคี รักใคร่ ประองดองกัน
3. ชุมชน(Community)เกิดชุมชนเข้าพระ บริเวณวัด ร้านอาหาร ศูนย์การค้า ธนาคาร ไปรษณีย์
4. ชนชั้น (Social Class) เกิดการเลื่อนชั้นในสังคม

5. สหจร (Association) ทำให้เกิดสมาคมต่างๆ ขึ้นมาเพื่อจัดสร้างวัดอุโมงค์คลองค้อ อองคังตุคามรามเทพ

ด้านวัฒนธรรม

ความเชื่อของอองคังตุคามรามเทพ มีผลต่อด้านวัฒนธรรม 6 ประการ คือ

1. สถาบันครอบครัว (Family) ครอบครัวมีความมั่นคงเข้มแข็ง
2. สถาบันการศึกษา (Education) พ่อแม่ ครูอาจารย์ ได้ถ่ายทอดความรู้ ประวัติความเป็นมาของอองคังตุคามรามเทพที่ถูกต้องให้กับลูกหลานยึดถือปฏิบัติ
3. สถาบันศาสนา (religious) ศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจของคนในสังคมให้ประพฤติ ปฏิบัติในสิ่งที่ดีงาม
4. สถาบันเศรษฐกิจ (economic) ความเชื่อของอองคังตุคามรามเทพ มีคุณค่าต่อวิถีชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น ทำให้ประชาชนมีงานทำและมีรายได้เลี้ยงตนเองและครอบครัว
5. สถาบันคมนาคมขนส่ง (transportation) ทำให้การคมนาคมขนส่งมีการขยายตัวสร้างรายได้ให้กับองค์กรต่างๆ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ทำให้เศรษฐกิจท้องถิ่นดีขึ้น
6. สถาบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (science and technology) ส่งเสริมเทคโนโลยีต่างๆ ให้เจริญก้าวหน้า

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาเรื่องพัฒนาการความเชื่อในองค์ตุคามรามเทพ : กรณีศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการวิจัยเอกสารซึ่งสรุป การวิจัย การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะดังนี้

1. สรุปผลการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.1.1 เพื่อศึกษาความเป็นมาของ “องค์ตุคามรามเทพ”

1.1.2 เพื่อศึกษาลักษณะความเชื่อ “องค์ตุคามรามเทพ”

1.1.3 เพื่อศึกษาอิทธิพลของความเชื่อ “องค์ตุคามรามเทพ” ที่มีผลต่อ เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ของจังหวัดนครศรีธรรมราช

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

1.2.1 ประชากร

- พระสงฆ์ จำนวน 3 รูป
- พราหมณ์ จำนวน 2 คน
- ทายาท พล.ต.ต.ขุนพันธรักษ์ราชเดช จำนวน 2 คน
- นักวิชาการ จำนวน 3 คน
- พ่อค้าประชาชน จำนวน 20 คน

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- แบบการสัมภาษณ์ แบบเจาะลึก
- แบบสังเกต

1.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม (Field Research) โดยดำเนินการดังนี้ ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้ จากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในครั้งนี้ เพื่อนำมาศึกษาตามขอบเขตด้านเนื้อหา

ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากภาคสนาม ทั้งหมดจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยการบันทึกคำสัมภาษณ์ลงในเทปบันทึกเสียง หรือการจดบันทึก ตามความเหมาะสม ส่วนการสังเกตจะใช้วิธีจดบันทึกและการถ่ายภาพประกอบ

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

โดยวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. นำแบบสังเกต และแบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึกที่ตรวจสอบและแก้ไขเรียบร้อยแล้ว ลงเก็บข้อมูลในภาคสนาม
2. รวบรวมข้อมูลจากการสังเกต การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก
3. นำข้อมูลทั้งหมดไปวิเคราะห์

ขั้นจัดกระทำกับข้อมูล

1. นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาจัดระบบ หมวดหมู่ ตามประเด็นที่กำหนดไว้ในขอบเขตด้านเนื้อหา
2. นำข้อมูลที่ได้จากการสังเกต และการจดบันทึก มาสรุปสาระสำคัญตามขอบเขตด้านเนื้อหา
3. ถอดความจากการสัมภาษณ์ ที่บันทึกไว้ในเทปบันทึกเสียง โดยสรุปสาระสำคัญตามขอบเขตด้านเนื้อหา
4. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของภาพ และจำแนกภาพตามขอบเขตด้านเนื้อหา

การตรวจสอบข้อมูล

การตรวจสอบเพื่อหาความเชื่อถือได้ของข้อมูล และตรวจสอบความครบถ้วนของคุณภาพข้อมูล ตลอดจนผลสรุปของการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการสามเส้า (Triangulation) ซึ่งมีวิธีดำเนินการ 2 วิธีดังนี้

1. วิธีการสามเส้า ด้านระเบียบวิธีวิจัย (Methodological triangulation) โดยใช้เทคนิคต่าง ๆ หลายอย่างพร้อมกันในการทำวิจัย เช่น การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก แบบสังเกต เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาขององค์กรอุตสาหกรรม การประกอบพิธีกรรม อิทธิพลของความเชื่อองค์กรอุตสาหกรรมที่มีอิทธิพลต่อเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อให้สอดคล้องกันกับข้อมูลที่ได้ในช่วงแรก หลังจากนั้นจะเป็นการรวบรวมและวิเคราะห์เอกสารหลักฐาน งานวิจัยในเรื่องเดียวกัน และเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความถูกต้องมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจะได้เข้าไปคลุกคลีในชุมชน และเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่หลาย ๆ ครั้งเพื่อเป็นการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าที่ดีจะทำให้ได้ข้อมูลที่มีความเที่ยงตรงมากยิ่งขึ้น
2. วิธีการสามเส้าด้านเวลา (time triangulation) เป็นการสังเกตพฤติกรรมและการสัมภาษณ์บุคคล ในเวลาที่แตกต่างกันเพื่อยืนยันความถูกต้องของข้อมูล

1.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive analysis) โดยนำข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์เอกสาร การสังเกต และการสัมภาษณ์ ซึ่งจะใช้วิธีการวิเคราะห์ด้วยการจำแนกประเภทข้อมูล การเปรียบเทียบข้อมูลและสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ก่อนที่จะทำการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดนั้น ผู้วิจัยจะตรวจสอบความเที่ยงตรงของข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลทั้งหมดมาอย่างถูกต้องครบถ้วน หลากหลายและเพียงพอสำหรับเรื่องที่วิจัยและนำไปวิเคราะห์ต่อไป
2. พิจารณาแหล่งที่มาของข้อมูล เช่น พิจารณาความสม่ำเสมอของข้อมูลที่ได้มาใช้เวลาต่างกันแต่เรื่องเดียวกันและแหล่งรวบรวมข้อมูลอื่น ๆ ซึ่งเป็นที่มาของข้อมูลที่สำคัญ ๆ เพื่อใช้ในการวิเคราะห์
3. ช่วงเวลาที่เก็บข้อมูล โดยการตรวจสอบการเก็บข้อมูลในแต่ละช่วงเวลาเพื่อนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบ

1.3 ผลการวิจัย สรุปตามวัตถุประสงค์ ได้ดังนี้

1.3.1 ประวัติขององค์ตุคามรามเทพ ก่อนสร้างวัตถุมงคล

องค์ตุคามรามเทพ คือ เทวดา เทพ กษัตริย์ และเจ้าเมือง ท่านมีทหารกล้า 4 คน คือ พญาชิงชัย พญาหลวงเมือง พญาสุขุม พญาโหรา

1.3.2 ประวัติขององค์ตุคามรามเทพ พ.ศ. 2530 - พ.ศ. 2542

องค์ตุคามรามเทพเป็นวัตถุมงคลที่สร้างขึ้นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2530 นครศรีธรรมราช มีการตั้งดวงเมืองขึ้นใหม่และสร้างศาลหลักเมือง วัตถุมงคล สร้างขึ้นเพื่อเป็นของที่ระลึกในการสร้างศาลหลักเมือง

1.3.3 ประวัติขององค์ตุคามรามเทพ พ.ศ. 2543-2550

องค์ตุคามรามเทพ เป็นวัตถุมงคลที่สร้างขึ้นและได้รับความนิยมสูงสุด

1.4 ลักษณะความเชื่อองค์ตุคามรามเทพ

ความเชื่อดั้งเดิม พบว่า ประชาชนจังหวัดนครศรีธรรมราช มีความเชื่อในองค์ตุคามรามเทพ ซึ่งถือเป็นเทพศักดิ์สิทธิ์ ของจังหวัดนครศรีธรรมราช สามารถสรุปได้ดังนี้

1. เชื่อว่าองค์จตุคามรามเทพ มีฤทธาานุภาพ มีความเมตตาต่อมวลมนุษย์ เป็นเทพเทวดา ที่ปกปักรักษาเมืองและดูแลพระบรมสารีริกธาตุ
2. เชื่อตามพุทธศาสนา นิกายมหายาน
3. เชื่อจากกุศโลบายของคนโบราณที่ต้องการให้คนละอายและเกรงกลัวต่อบาป
4. เชื่อในเรื่อง “ขอได้ไหว้รับ”
5. เชื่อว่าผู้นับถือองค์จตุคามรามเทพ จะต้องเป็นคนดีและมีคุณธรรม

ความเชื่อในปัจจุบัน

1. เชื่อในพิธีกรรมอันศักดิ์สิทธิ์ของศาสนาพราหมณ์
2. เชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ อิทธิฤทธิ์ ปาฏิหาริย์ และทางไสยศาสตร์ของวัตถุมงคล

1.5 อิทธิพลของความเชื่อองค์จตุคามรามเทพที่มีผลต่อเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของจังหวัดนครศรีธรรมราช

ด้านเศรษฐกิจ

พบว่า ความเชื่อองค์จตุคามรามเทพมีผลต่อเศรษฐกิจ 2 ประการ คือ

1. ด้านรายได้หรือการกระจายรายได้ ทำให้เกิดอาชีพและรายได้ ประชาชนมีงานทำ ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนหมุนเวียนทางด้านการเงิน ก่อให้เกิดความสมดุลทางด้านเศรษฐกิจเป็นอย่างดี ส่งผลให้ประชาชนในท้องถิ่น มีรายได้มาเลี้ยงตัวเองและจุนเจือครอบครัว สร้างความมั่นคงแก่ครอบครัว ชุมชนเกิดการสร้างงาน และส่งเสริมการประกอบอาชีพต่าง ๆ ภายในชุมชน ส่งเสริมให้เศรษฐกิจโดยรวมของจังหวัดนครศรีธรรมราชดีขึ้น
2. ด้านการท่องเที่ยว ปริมาณคนต่างถิ่นที่เดินทางเข้ามาจังหวัดนครศรีธรรมราช มากมายเป็นประวัติการณ์ การท่องเที่ยวมีผลต่อเศรษฐกิจและสังคมท้องถิ่น โดยก่อให้เกิดรายได้ในรูปแบบเงินตรา ทำให้เกิดเงินทุนหมุนเวียน ทำให้ธุรกิจการค้าในท้องถิ่นมีความคล่องตัวมากขึ้น มีรายได้จากการจับจ่ายใช้สอย ทั้งเครื่องอุปโภคและบริโภค และทำให้จังหวัดมีชื่อเสียงโด่งดัง ทำให้ประชาชนทั่วไปทั้งชาวไทยและต่างประเทศเดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราชเพิ่มขึ้น

ด้านสังคม

ความเชื่อองค์จตุคามรามเทพ มีผลต่อด้านสังคม 5 ประการ คือ

1. กลุ่มสังคม (Social Group) เกิดกลุ่มสังคมใหม่
2. ครอบครัว (Family) ทำให้ครอบครัวมีความสามัคคี รักใคร่ ประองดองกัน
3. ชุมชน (Community) เกิดชุมชนเข้าพระ บริเวณวัด ร้านอาหาร ศูนย์การค้า ธนาคาร ไปรษณีย์
4. ชนชั้น (Social Class) เกิดการเลื่อนชั้นในสังคม

5. สหจร(Association)ทำให้เกิดสมาคมต่างๆขึ้นมาเพื่อจัดสร้างวัดอุ้มงคลองคังตุคาม-รามเทพ

ด้านวัฒนธรรม

ความเชื่อของคังตุคามรามเทพ มีผลต่อด้านวัฒนธรรม 6 ประการ คือ

1. สถาบันครอบครัว (Family) ครอบครัวมีความมั่นคงเข้มแข็ง
2. สถาบันการศึกษา (Education) พ่อแม่ ครูอาจารย์ ได้ถ่ายทอดความรู้ ประวัติความเป็นมาขององค์ตุคามรามเทพที่ถูกต้องให้กับลูกหลานยึดถือปฏิบัติ
3. สถาบันศาสนา (religious) ศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจของคนในสังคมให้ประพฤติ ปฏิบัติในสิ่งที่ดีงาม
4. สถาบันเศรษฐกิจ(economic) ความเชื่อของคังตุคามรามเทพ มีคุณค่าต่อวิถีชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น ทำให้ประชาชนมีงานทำและมีรายได้เลี้ยงตนเองและครอบครัว
5. สถาบันคมนาคมขนส่ง (transportation) ทำให้การคมนาคมขนส่งมีการขยายตัวสร้างรายได้ให้กับองค์กรต่างๆ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ทำให้เศรษฐกิจท้องถิ่นดีขึ้น
6. สถาบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี(science and technology) ส่งเสริมเทคโนโลยีต่างๆ ให้เจริญก้าวหน้า

2. อภิปรายผล

2.1 ประวัติขององค์ตุคามรามเทพ ก่อนสร้างวัดอุ้มงคลอง

จากการศึกษา พบว่า องค์ตุคามรามเทพ หมายถึง เทวดา เทพ กษัตริย์ และเจ้าเมือง โดยมีรายละเอียดดังนี้

องค์ตุคามรามเทพ หมายถึง เทวดารักษาเมืองนครศรีธรรมราช ผู้ทรงรักษาคุ้มครอง อาณาบริเวณทั้ง 4 ทิศ ทรงไว้ซึ่งฤทธานุภาพ และมีความเมตตาต่อมวลมนุษย ท่านมีบริวารเป็นทหารกล้า 4 คน คือ พญาชิงชัย พญาหลวงเมือง พญาสุขุม พญาโหรา ซึ่งสอดคล้องกับองค์ตุคามรามเทพของ(ชัย ป่ายางหลวง 2550) องค์ตุคามรามเทพ คือ เทวดารักษาพระบรม-ธาตุที่จังหวัดนครศรีธรรมราช สถิตอยู่ที่บ้านประตูทางขึ้นพระบรมธาตุ ในปี พ.ศ. 2530 เมื่อมีการตั้งดวงเมืองนครศรีธรรมราชขึ้นใหม่และสร้างศาลหลักเมือง จึงมีการทำพิธีอันเชิญองค์พ่อไปสถิตที่ศาลหลักเมือง เทวดารักษาเมืองโดยรอบศาลหลักเมืองนั้น(พล.ต.ท.สรรเพชญ์ ชรรมาธิกุล 2550) อธิบายไว้เป็นสามระดับหรือสามแนว ได้แก่ แนวแรก (ระดับล่าง) เป็นเทวดารักษาทิศ คือ เทวดารักษาทิศเหนือ ชื่อท้าวภูเวร เทวดารักษาทิศตะวันออก ชื่อท้าวจรตฐ เทวดารักษาทิศใต้ชื่อท้าววิรุพหก เทวดารักษา ทิศตะวันตก ชื่อท้าววิรูปักษ์ แนวที่สอง (ระดับกลาง) เป็นจตุโลกเทพ

คือ พระเสื่อเมือง พระทรงเมือง พระพรหมเมืองและพระบันดาลเมือง แนวที่สาม(ระดับสูง) เป็นไปตามคติพระพุทธเจ้า 5 พระองค์ ในจักรวาลของพุทธศาสนาฝ่ายมหายาน คือ พระไวโรจน พุทธเจ้าอยู่ตรงกลาง พระอภโยกพุทธเจ้าอยู่ด้านตะวันออก พระอมิตาภะพุทธเจ้าอยู่ด้านตะวันตก พระรัตนสมภพพุทธเจ้าอยู่ด้านทิศใต้ และพระอโมฆะสิทธิพุทธเจ้าอยู่ด้านเหนือ การสักการะ เทวาคารรักษาเมืองนครศรีธรรมราช แบบครบสูตร ใช้เครื่องบูชาอันประกอบด้วย ดอกไม้ 9 สี (หรือ 9 ชนิด หรือ 9 ดอก) รูป 9 ดอก เทียน 9 เล่ม หมากพลู 9 คำ ยาเส้น 1 หีบมือ และ น้ำจืด 1 แก้ว หรือ (1 ขวด) ราลึกลงเทวาคารรักษาเมือง ดังที่กล่าวนามข้างต้นตั้งจิตอธิษฐานตามใจปรารถนา

องค์จตุคามรามเทพ หมายถึง เทพประจำหลักเมือง เทพผู้มหัศจรรย์ แห่งอาณาจักรทะเลใต้ เทวประติมาของท่านประดิษฐานอยู่ ณ เชิงบันไดขึ้นสู่พระบรมธาตุ จากการศึกษาพบว่า ในช่วงประมาณ ปี พ.ศ.1300 ซึ่งได้รับอิทธิพลของศาสนาพราหมณ์อย่างมาก จึงปรากฏว่ามีประติมากรรมเกี่ยวกับเทพเจ้าให้เห็น เช่น บานประตูทางขึ้นลานประทักษิณ ข้างบานประตูไม้สักขนาดใหญ่แผ่นหนา ฝีมือแกะสลักสวยงามวิจิตรพิสดาร บนด้านซ้ายแกะสลักเป็นรูปพระพรหม บานประตูด้านขวาเป็นรูปพระนารายณ์ ซึ่งระหว่างทางขึ้นบันไดภายในวิหาร ยังมีรูปพระนารายณ์หรือบางครั้งเรียกกันว่า พระหลักเมือง พระทรงเมือง ประทับอยู่ฝั่งตะวันตก บางท่านก็ถือว่าเป็นกษัตริย์ลังกาในท่านั่งแพนงเชิง ทางทิศตะวันออก คือท้าวขัตตุคาม และทางทิศตะวันตก คือท้าวทศคามรามเทพ

องค์จตุคามรามเทพ หมายถึง กษัตริย์ หรือ อดีตบูรพกษัตริย์ราชาแห่งอาณาจักรศรีวิชัยสุวรรณภูมิ สันนิษฐานว่า ครองราชย์ราว พ.ศ. 1970 - 1810 ตามประวัติศาสตร์บ่งบอกว่าท่านคือ พระเจ้าศรีธรรมมาโสกราช หรือพระเจ้าจันทรภาณุ พระราชาผู้เปี่ยมด้วยพระบารมีประดุจดังพระเจ้าอโศกมหาราชแห่งชมพูทวีป พระองค์ท่านมีหลายพระนามเรียกขาน อาทิ ท้าวขัตตุคาม แต่ส่วนใหญ่นิยมเรียกว่า “จตุคามรามเทพ” อดีตบูรพกษัตริย์แห่งเมืองศรีวิชัยสุวรรณภูมิ เกี่ยวข้องกับการสร้างเมืองนครศรีธรรมราช จากการสืบค้นในเบื้องต้น พบว่า พระองค์ คือ พระเสื่อเมือง และพระทรงเมืองของจังหวัดนครศรีธรรมราช สันนิษฐานกันว่า “จตุคามรามเทพ” น่าจะเป็นชื่อของ “เทพพระเจ้าสองพระองค์” พระองค์แรกพระนามว่า “จตุคาม” ส่วนอีกพระองค์หนึ่งมีพระนามว่า “รามเทพ”

องค์จตุคามรามเทพ หมายถึง เจ้าเมือง เป็นเทวราชโพธิสัตว์ผู้ยิ่งใหญ่แห่งอาณาจักรศรีวิชัย มีอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ ทรงฤทธานุภาพช่วยคลี่คลายความล้มเหลว ประทวนโชคลาภ ความร่ำรวย ตลอดจนค้าคุณดวงชะตา ให้เจริญก้าวหน้า และเปิดเป่าอุปสรรคต่าง ๆ จากตำนานการสร้างเมืองนครศรีธรรมราช ของกษัตริย์พี่น้องสองพระองค์ ซึ่งเล่าสืบกันมาว่า ในปี พ.ศ. 1000-1018 ที่พระเจ้าจันทรภาณุเป็นผู้มีพระบารมีบุญญาธิการมาก ทรงครองสุวรรณภูมิ พระองค์

ทรงมีพระโอรสอยู่สองพระองค์ มีพระนามว่า “ขุนอินทรไสเรนทร์” คือท้าวจตุคามผู้พี่และ “ขุนอินทร-เขาเขี้ยว” คือ ท้าวรามเทพผู้น้อง แต่ทว่ายังทรงพระเยาว์อยู่ ต่อมาพระเจ้าจันทรภาณุ มีพระดำริที่จะยกทัพข้ามทะเล เพื่อขยายอาณาเขตไปที่ชมพูทวีป (อินเดีย) จึงมอบเมืองให้พระอนุชาคือ “ขุนหาญบุญไชย” อยู่รักษา ครั้งนั้นใช้ระยะเวลาในการรบถึงสองปี พระเจ้าจันทรภาณุ รัชชนะและอยู่ปกครองอินเดีย จนกลายเป็นมหาราชของอินเดียไม่ยอมกลับมาสุวรรณภูมิเป็นเวลา 20 ปี ต่อมาพระโอรสทั้งสองของพระเจ้าจันทรภาณุ คือ ขุนอินทรไสเรนทร์ และขุนอินทรเขาเขี้ยว ทรงเห็นว่า บ้านเมืองทรุดโทรมเพราะขาดกษัตริย์ปกครอง ครั้นจะตั้งตนเป็นกษัตริย์ปกครองแทนบิดาก็ไม่ได้ จึงได้อพยพผู้คนไปสร้างเมืองหลวงใหม่ที่เมืองข้างค่อม-ศิริธรรมราชและให้ชื่อว่า “ศรีวิชัยสุวรรณภูมิ” ในปีพ.ศ.1070 ตรงตามคำทำนายของพระโสมมहाเถระ และในฐานะที่ท่านเป็นปฐมกษัตริย์ของเมืองศรีวิชัยสุวรรณภูมิ พระองค์ได้สร้างขยายเมืองและซ่อมแซมบูรณะ พระบรมธาตุเจดีย์ ที่เริ่มทรุดโทรมลงเป็นครั้งแรก ร่วมกับชาวชวาและชาวพื้นเมืองเดิม หลังจากที่พระโอรสสองพี่น้องได้สิ้นพระชนม์ลง ด้วยคุณงามความดีของพระองค์ ประชาชนทั้งหลายจึงได้ยกย่องพระองค์ให้เป็นพระเสื้อเมือง และพระทรงเมือง มีฐานะเป็นเจ้าเมือง และขนานพระนามของท่านทั้งสองว่า “ท้าวจตุคาม และท้าวรามเทพ” ความเชื่อความศรัทธา และการบอกเล่าถ่ายทอดจากบรรพบุรุษสู่ลูกหลาน เนื่องจากการปลุกฝัง และการอบรมเลี้ยงดูในครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่ของ พาร์สัน (สมศักดิ์ ศรีตันติสุข 2536 : 46-48) กล่าวว่า การที่สถาบันครอบครัวมีบทบาทในการถ่ายทอด ชัดเจน อบรม สั่งสอนให้สมาชิกในครอบครัว เกิดการเรียนรู้ และยึดถือปฏิบัติเป็นบรรทัดฐานทางสังคม โดยเฉพาะที่บรรพบุรุษปฏิบัติยึดถือสืบต่อกันมาเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของจังหวัดนครศรีธรรมราช

2.2 ประวัติขององค์จตุคามรามเทพ พ.ศ. 2530-2542

จากการศึกษา พบว่า องค์จตุคามรามเทพ เป็นวัตถุมงคลที่สร้างขึ้นเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2530 เพื่อเป็นของที่ระลึกในการสร้างศาลหลักเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้จัดสร้างศาลหลักเมืองและวัตถุมงคลองค์จตุคามรามเทพรุ่นแรก (รุ่นหลักเมือง ปี 30) ซึ่งเป็นไปตามบัญชาขององค์จตุคามรามเทพ ดังแนวคิดปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ทางมิติวิญญาณขององค์เทพกับร่างทรง (เสาวภา ไพทยวัฒน์:2543) การที่องค์เทพเข้ามาสวมวิญญาณของมนุษย์ผู้เป็นร่างทรงเพื่อบอกกล่าวให้ พ.ศ.อ.สรรเพชญ์ ธรรมจาริกุล ไปจัดสร้างศาลหลักเมือง เพื่อแก้อาถรรพ์ที่ดวงเมืองถูกพวกพราหมณ์สาปเอาไว้ การถ่ายทอด ความรู้สึก ความคิด ผ่านร่างทรง เป็นปรากฏการณ์ทางสังคม อันเป็นที่มาของการปฏิสัมพันธ์ ความเชื่อที่วิญญาณสามารถติดต่อกับมนุษย์ได้โดยผ่านการเข้าทรง ตามหลักของความเชื่อประเภทวิญญาณนิยม ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาในสาขาวิชาปรัชญาและศาสนา การปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างองค์จตุคามรามเทพผ่านร่างทรงกับมนุษย์ จึงปรากฏลักษณะ การปฏิสัมพันธ์ซึ่งใช้การสื่อสาร บอกกล่าว เพื่อให้มนุษย์

ไปปฏิบัติตาม ก่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ ทางวิญญาณ การศึกษาอัตตะ(Self) หรืออัตตา หมายถึง ความเป็นนามธรรมที่ปรากฏในจิตวิญญาณของมนุษย์ แต่ละคนจะถ่ายทอดเป็นรูปธรรมในด้านการตัดสินใจ การปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นวิญญาณนิยม หรือ spirits จัดเป็นความเชื่อของมนุษย์ที่เป็นวิญญาณ (Soul) และจิต (mind) วิญญาณ (Soul) หมายถึง วิญญาณที่อยู่ภายในกายของคนที่มีชีวิตอยู่ เป็นตัวตนแท้ของคน เป็นรากฐานของชีวิต จิต (mind) หมายถึง คุณลักษณะต่าง ๆ ที่ประกอบด้วยความรู้ ความรู้สึก ความคิด เมื่อมนุษย์สิ้นอายุขัยจากโลกไปแล้ว วิญญาณได้ออกจากร่างมนุษย์ วิญญาณจะปรากฏอยู่ในโลกแห่งวิญญาณ ซึ่งจัดเป็น สิ่งที่นอกเหนือธรรมชาติ การเข้าถึงวิญญาณในสิ่งทีนอกเหนือธรรมชาติกับมนุษย์ จึงจัดให้มีพิธีกรรมการเข้าทรง สำหรับการเข้าทรงในสังคมซึ่งนับถือผี การเข้าถึงดวงวิญญาณของสิ่งทีเหนือธรรมชาติ และมีอำนาจในการคลันดาลให้กับมนุษย์ ก่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ทางวิญญาณ กระบวนการทางธรรมชาติ ในดวงวิญญาณและจิตวิญญาณ ทั้งในเชิงนามธรรมและรูปธรรม โดยเกี่ยวข้องกับความเชื่อมโยงในความหมายของคำว่า Soul spirit และ self (Alban C. widger 1922 : 176-181) โดยสามารถสรุปสาระสำคัญในเชิงความหมาย เชิงนามธรรมได้ดังนี้ Soul หมายถึง ส่วนที่เป็นอมตะวิญญาณมนุษย์ หรือวิญญาณของผู้ที่ตายแล้วหรือวิญญาณที่ไม่มีรูปทรง Spirit หมายถึง พลังชีวิตหรือส่วนที่มีสภาพเป็นอมตะหรือส่วนที่เสถียรภาพเป็นอมตะที่สามารถสื่อสารกับมนุษย์โดยผ่านการเข้าทรงได้ Self หมายถึง สภาพะจิตของแต่ละบุคคล ซึ่งเป็นต้นกำเนิดของกระบวนการและพฤติกรรมที่ปรากฏในด้านความหมายในเชิงรูปธรรม แนวคิดเกี่ยวกับอัตตะในการมองตนเองเกี่ยวกับร่างทรง เมื่อร่างทรงดำรงตนในการสวมวิญญาณขององค์เทพ ด้านร่างกายปรากฏอากัปกริยาตามลักษณะขององค์เทพ ร่างทรงรับความเป็นองค์เทพที่เข้าสวมวิญญาณ จะมีผลต่อบุคลิกภาพในระหว่างการเข้าทรง เพื่อการโน้มน้าวจิตใจให้ผู้อื่นมีความเชื่อ และให้การยอมรับในอัตตะของร่างทรงที่มีดวงวิญญาณขององค์เทพครอบครอง แนวคิดในการพยายามแสดงตนเพื่อให้เกิดการยอมรับของผู้อื่น จึงมีความสำคัญในการดำรงตนของร่างทรง ดังนั้น ความเชื่อในองค์ตุคามรามเทพ จึงสามารถนำเอาแนวความคิดนี้มาใช้ในการวิเคราะห์ถึงการนำเสนอตนเองของร่างทรง เพื่อให้ พ.ต.อ.สรรเพชร ธรรมาธิกุล ได้ไปสร้างศาลหลักเมืองตามท้องที่บอกกล่าวผ่านร่างทรงจนหลักเมืองนครศรีธรรมราชเสร็จสิ้นสมบูรณ์ตามขั้นตอนพิธีกรรมต่าง ๆ ที่ตุคามรามเทพบอกไว้

2.3 ประวัติขององค์ตุคามรามเทพ พ.ศ. 2543-2550

จากการศึกษาขององค์ตุคามรามเทพ คือ วัตถุมงคลที่สร้างขึ้นและได้รับความนิยมนสูงสุด ประชาชนทั่วไปให้ความสนใจขององค์ตุคามรามเทพมากขึ้น เกิดความอยากรู้ถึงประวัติความเป็นมา พิธีกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับองค์ตุคามรามเทพ จึงทำให้ประชาชนจังหวัดนครศรีธรรมราชมาใกล้ชิดศาสนา ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการหน้าที่นิยมของ มาลินอฟสกี มองว่าศาสนาเป็นการตอบสนองความต้องการความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ศาสนามีหน้าที่หลัก

ในการตอบสนองทางจิตวิทยา ลดความวิตกกังวล และอารมณ์ตึงเครียด อันเกิดจากความกลัวและความรู้สึกไม่แน่นอนในชีวิต หากปล่อยให้ความวิตกกังวล ไม่แน่นอนนั้นดำรงอยู่ อาจขัดขวางต่อการทำงานและความราบรื่น ต่อเนื่องของสังคม ด้วยเหตุนี้ มนุษย์จึงมีความเชื่อไว้เป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจ แนวคิดทางสังคมและศาสนาจะอยู่ภายใต้จิตสำนึกของแต่ละคน แนวคิดเหล่านี้จึงจำเป็นต้องถูกย้ำ (Reaffirmation) เพื่อความต่อเนื่องทางสังคม เพราะฉะนั้นเขาถึงมองพิธีกรรมศาสนาในฐานะที่เป็นเหตุผลอันชาญฉลาด ซึ่งสามารถรักษาอำนาจของกลุ่มคนไว้ได้ เนื่องจากชาวจังหวัดนครศรีธรรมราชและประชาชนทั่วไป ประสบกับปัญหาเศรษฐกิจ พวกเขาเหล่านั้นจึงต้องหาที่พึ่ง (มาลินอฟสกี 1939 : 954-955) พิธีกรรม เป็นสิ่งที่ปรากฏอยู่ในศาสนาและสังคมเกี่ยวข้องกับทุก ๆ ด้านของชีวิตมนุษย์ ช่วง พ.ศ. 2548-2550 กระแสความนิยมศรัทธาองค์ตุคามรามเทพที่เผยแพร่ ทั้งในวิทยุ โทรทัศน์ วารสาร นิตยสาร หนังสือพิมพ์รายวัน เสนอข่าวแพร่ภาพ ประชาสัมพันธ์ อิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ ผ่านสื่อมวลชน มาลินอฟสกี จัดเรื่องของศาสนาอยู่ใน Derived needs ในหมวดความต้องการทางสัญลักษณ์ ซึ่งการตอบสนองจะปรากฏออกมาในรูปของสิ่งที่เรียกว่า “ความรู้” ในที่นี้หมายถึง องค์รวมของปรากฏการณ์และหลักการต่าง ๆ เขามองว่าศาสนาเป็นระบบของกิจกรรม ซึ่งปรากฏอยู่ในพิธีกรรมและหลักปฏิบัติ กิจกรรมที่มนุษย์ปฏิบัติในแต่ละสังคม ย่อมปรากฏในลักษณะของการกระทำต่อกันอย่างมีความหมาย และจุดมุ่งหมาย เพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ ในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม เขาเห็นว่าสาระสำคัญของศาสนา เป็นเรื่องเกี่ยวกับกระบวนการทางจิตใจ ทางความรู้สึกของมนุษย์ เมื่อมนุษย์ต้องการเผชิญหน้ากับวิกฤตการณ์ในชีวิต ซึ่งเขาไม่ทราบว่าจะเกิดขึ้นเมื่อใด มนุษย์ย่อมมีความรู้สึกเศร้าโศกและวิตกกังวล พิธีกรรมจึงเป็นวิธีการกระทำหนึ่ง ซึ่งทำให้มนุษย์สามารถเผชิญกับวิกฤตการณ์เหล่านั้น โดยการสร้างเสริมขวัญ กำลังใจ ทศนคติที่มีคุณค่าและความมั่นใจในการต่อสู้กับอุปสรรคนานา ซึ่งเป็นการตอบสนองความต้องการทางด้านจิตใจของมนุษย์ ส่งผลให้ชาวจังหวัดนครศรีธรรมราช และคนต่างถิ่นหลังไหลเข้ามาจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อเข้าร่วมพิธีพุทธาภิเษกและเทวาภิเษกองค์ตุคามรามเทพ มากมายเป็นประวัตินิการณ์ ซึ่งไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน เพราะประชาชนขาดที่พึ่งทางจิตใจ

2.4 ลักษณะความเชื่อองค์ตุคามรามเทพ

จากการศึกษา พบว่า ความเชื่อดั้งเดิมของประชาชนจังหวัดนครศรีธรรมราช มีความเชื่อในองค์ตุคามรามเทพ ซึ่งถือเป็นเทพศักดิ์สิทธิ์ของจังหวัดนครศรีธรรมราช สรุปได้ดังนี้

1. เชื่อว่าองค์ตุคามรามเทพ เป็นเทพ เทวดา ที่ปกปักรักษาเมืองและดูแลพระบรมสารีริกธาตุ เชื่อว่าองค์ตุคามรามเทพมีอุทยานุภาพมีความเมตตาต่อมวลมนุษย์ ผู้ทรงคุ้มครองรักษาบริเวณทั้ง 4 ทิศ ท่านมีบริวารเป็นทหารกล้า 4 คน คือ พญาชิงชัย พญาหลวงเมือง พญาสุกุม พญาโหรา

2. เชื่อตามพุทธศาสนา นิกายมหายาน ที่มีการสร้างรูปเคารพเพื่อไว้สำหรับสักการะและอธิษฐานขอพร จังหวัดนครศรีธรรมราช มีความเจริญรุ่งเรืองทางด้านศาสนา ทั้งศาสนาพราหมณ์และศาสนาพุทธ หลักฐานต่าง ๆ ปรางค์เจ็ดชั้น โบราณสถานและโบราณวัตถุ เช่น เทวสถานเขาคา ในอำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช พระพุทธรูป เทวรูป พระนารายณ์ ศิวลึงค์ พระพิฆเนศวร หอพระอิศวร และหอพระนารายณ์ ประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช เคารพนับถือและบูชา “องค์จตุคามรามเทพ” ตั้งแต่ครั้งโบราณจากศาสนาพุทธซึ่งได้รับอิทธิพลบางส่วนมาจากพราหมณ์และฮินดู เห็นได้จากการสร้างรูปสักการะหรือรูปเคารพของเหล่าเทพทั้งหลายตามวัด ควบคู่ไปกับพระพุทธรูป

3. เชื่อจากกุศโลบายของคนโบราณที่ต้องการให้คนละอายและเกรงกลัวต่อบาป ศาสนาพุทธเราเชื่อกันว่า พระพุทธเจ้าทรงมีหลักธรรมคำสอนให้พุทธศาสนิกชนยึดปฏิบัติ โดยได้จารึกไว้ในพระไตรปิฎก เรื่องนรก-สวรรค์ และนำมาเล่าให้ลูกหลานฟัง เพื่อเป็นการสั่งสอน และต้องการให้คนละอายเกรงกลัวต่อบาป

4. เชื่อในเรื่อง “ขอได้ไหว้รับ” หรือการบนบาน การอธิษฐาน แต่เดิมองค์จตุคามรามเทพ มีแพร่หลายในวงจำกัดหรือแถบภาคใต้ของไทย บริเวณจังหวัดนครศรีธรรมราช และจังหวัดใกล้เคียง เมื่อกาลเวลาเปลี่ยนไป มีการพูดกันแบบปากต่อปาก อิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ของวัตถุมงคลนี้ เนื่องจากการบนบาน อธิษฐานขอพร แล้วสมปรารถนาในสิ่งที่ขอ เรื่อง “ขอได้ไหว้รับ” จึงเป็นที่รู้จักกันกว้างขวาง จนมีการนำมาค้าขายและกลายเป็นพุทธพาณิชย์อย่างที่เห็นกันอยู่ในปัจจุบัน

5. เชื่อว่าผู้นับถือองค์จตุคามรามเทพ จะต้องเป็นคนดีและมีคุณธรรม จากการบอกเล่าถ่ายทอดจากบรรพบุรุษผู้ลูกหลานว่าคนที่นับถือองค์จตุคามรามเทพ จะประสบความสำเร็จในชีวิตและหน้าที่การงาน บุคคลนั้นจะต้องเป็นผู้ที่มีความประพฤติดี ปฏิบัติดี มีความมานะ พากเพียร วิริยะ อุตสาหะ และมีศีลธรรม

ความเชื่อในปัจจุบัน

1. เชื่อในพิธีกรรมอันศักดิ์สิทธิ์ของศาสนาพราหมณ์ ว่าองค์จตุคามรามเทพจะต้องผ่านการปลุกเสกทั้งพิธีพุทธาภิเษกและเทวาภิเษก จึงจะถูกต้องสมบูรณ์และศักดิ์สิทธิ์ และสามารถคลบนันดาลสิ่งต่าง ๆ ได้จริง

2. เชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ อิทธิฤทธิ์ ปาฏิหาริย์ และทางไสยศาสตร์ของวัตถุมงคลคาถาอาคม เครื่องรางของขลัง วัตถุมงคลองค์จตุคามรามเทพ เป็นเครื่องรางที่น่าอัศจรรย์กว่าเครื่องรางของพระเครื่องโดยทั่วไป รูปแบบเป็นเอกลักษณ์และลักษณะของพลังงานภายใน ทั้งนี้เป็นเพราะเชื่อมั่นว่าอำนาจจากดวงตรากายสิทธิ์แห่งทะเลใต้ หรือดวงตราเทวราชโพธิสัตว์

เป็นเครื่องรางที่จะแผ่พลังลึกลับจากจักรวาลมาสู่ผู้สวมใส่ เป็นเครื่องรางที่จะให้พลังชีวิตให้ ความเป็นสิริมงคล สามารถเพิ่มพูนญาณทัศนะ เพิ่มอำนาจวาสนาและบารมีแก่ผู้สวมใส่

การศึกษาในประเด็นนี้ใช้แนวคิดเงื่อนไขทางสังคมที่มีผลต่อพัฒนาการความเชื่อองค์จตุคามรามเทพ ที่มีความเกี่ยวข้องกับการศึกษาศาสนา พิธีกรรมและระบบความเชื่อ ซึ่งคนในชุมชนใช้เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจ มีการประกอบพิธีกรรมในการรวมพลังของชุมชน เพื่อแสดงความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน ทฤษฎีที่สนับสนุน คือ ทฤษฎีความเชื่อของคนไทย หลักความเชื่อของคนไทยมีอยู่หลายลักษณะ เช่น ความเชื่อในองค์จตุคามรามเทพ เชื่อว่าพระองค์เป็นเทพศักดิ์สิทธิ์ สามารถที่จะให้คุณให้โทษแก่ตนได้ ลักษณะความเชื่อนี้ฝังอยู่ในใจคนไทยมาช้านาน เป็นความเชื่อที่ถูกปลูกฝัง ถูกอบรมเลี้ยงดูในครอบครัว ความเชื่อในองค์จตุคามรามเทพของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นที่ประจักษ์ต่อสาธารณชนทั่วไป ทั่วประเทศและแพร่กระจายไปต่างประเทศด้วย จากสิ่งตีพิมพ์ต่าง ๆ วิทยุ โทรทัศน์และเว็บไซต์ต่าง ๆ ทำให้จังหวัดนครศรีธรรมราชมีชื่อเสียงโด่งดัง และผู้คนเดินทางหลังไหลเข้ามาจังหวัดนครศรีธรรมราชมากมาย เพื่อกราบไหว้พระบรมธาตุ องค์จตุคามรามเทพและเช่าวัตถุมงคลองค์จตุคามรามเทพไปบูชาและมีไว้ในครอบครอง ความเชื่อเป็นความคิด ความเข้าใจที่มีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมของบุคคล เมื่อบุคคลมีความเชื่อ ความเชื่อนั้นจะเป็นตัวกำหนด ให้บุคคลปฏิบัติตามสิ่งที่ตนเชื่อ ทั้ง ๆ ที่บางครั้งความเชื่อนั้นอาจไม่อยู่บนพื้นฐานความเป็นจริงก็ตาม การที่บุคคลมีความเชื่อ เนื่องจากความคิด ประสบการณ์ของแต่ละบุคคล ซึ่งมีอำนาจในการควบคุมตนเองให้ปฏิบัติไปในลักษณะต่าง ๆ ลักษณะความเชื่อเกิดขึ้นได้ทั้งภายในและภายนอกตน โดยอาศัยทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมว่าถ้ามีเหตุการณ์เกิดขึ้นเป็นไปตามที่บุคคลหวังไว้ จะทำให้ความคาดหวังเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ความคาดหวังที่เกิดขึ้นจะขยายไปครอบคลุมพฤติกรรมหรือเหตุการณ์อื่น ๆ จนกลายเป็นบุคลิกภาพที่สำคัญในตัวบุคคลนั้น ความเชื่อ(มัลลิกา มัสอูดี , ชนิดา พาย้งยืน) ความเชื่อเป็นอารมณ์ความรู้สึก ที่เกิดในจิตสำนึกของมนุษย์โดยธรรมชาติที่จะยอมรับเห็นตาม มั่นใจ ไว้ใจ เพื่อพร้อมที่จะทำตามสิ่งหนึ่ง โดยไม่คำนึงถึงเหตุผลหรือการพิสูจน์ใด ๆ สิ่งที่มีทั้งสิ่งที่เป็นนามธรรมและรูปธรรม ความเชื่อจึงเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมาพร้อมกับมนุษย์ มนุษย์ในยุคดั้งเดิมก่อนประวัติศาสตร์ มีชีวิตอยู่ท่ามกลางธรรมชาติ ต้องเผชิญภัยพิบัติจากธรรมชาติ เช่นพายุใหญ่ ไฟไหม้ น้ำท่วม ฟ้าร้อง ฟ้าผ่า ฯลฯ มนุษย์ไม่รู้ ไม่เข้าใจ มีความหวาดกลัว ต้องการ ความมั่นคงปลอดภัย ไม่สามารถอธิบายหรือหาคำตอบได้ จึงคิดจินตนาการว่าคงต้องมีพลังอำนาจที่อยู่เหนือธรรมชาติเหนือมนุษย์ เป็นผู้ดลบันดาลให้เกิดเหตุเภทภัยต่าง ๆ หากไม่ต้องการได้รับภัยพิบัติก็ต้องบอกกล่าวพลังที่อยู่เหนือธรรมชาติต่าง ๆ จึงทำให้เกิดความเชื่อไว้ในธรรมชาตินั้นมีสิ่งที่มีพลังอำนาจเหนือกว่าธรรมชาติเหนือกว่ามนุษย์ที่จะสามารถให้คุณให้โทษแก่มนุษย์ได้ คือ ความเชื่อในพลังอำนาจเหนือธรรมชาติ (Supernaturalism) เป็นความเชื่อในอันดับแรกของมนุษย์จึงพากันเชื่อ

และถือว่าธรรมชาตินั้น ๆ มีชีวิตจึงมีการนับถือธรรมชาติ ต่อมาจินตนาการความคิดของมนุษย์ได้วิวัฒนาการจากการสงสัยในตัวธรรมชาติ ว่าคงจะมีอำนาจอะไรบางอย่างสิงสถิตอยู่ อำนาจที่สามารถคลั่งคลำให้เกิดความเป็นไปได้ในสิ่งต่าง ๆ นั้นเรียกว่า วิญญาณ(Spirit) วิญญาณที่ทำให้คุณทำให้มนุษย์เกิดความสุขก็เรียกเป็นเทพ เทวะ เทวดา ประเภทใดประเภทหนึ่ง ส่วนวิญญาณที่ให้โทษทำให้เกิดทุกข์ภัยก็อาจจะเป็นมารร้าย ผีสาง จึงเกิดเป็นความเชื่อถือในผีสาง เทวดา

มนุษย์ต้องผูกพันกับความเชื่อโดยมีอาจขาดความเชื่อจากชีวิตได้ ความเชื่อทำให้มนุษย์เกิดความมั่นใจ สบายใจ และเป็นพลังให้มนุษย์บรรลุถึงความสำเร็จได้ สิ่งที่มีมนุษย์เชื่อสามารถแบ่งได้ 3 ประเภทใหญ่ ๆ

1. ความเชื่อที่เกิดจากอารมณ์ เช่น ความรัก ความกลัว ความไว้วางใจ ความจงรักภักดี ความหลงใหลมั่นใจด้วยความกระตือรือร้นเพราะอยากเชื่อ (Credulity) เป็นความเชื่อแบบอัตวิสัย (Subjective) โดยความรู้สึกส่วนตัวของผู้เชื่อ เป็นสภาพของจิตใจที่ไม่ใช้เหตุผล ตัวอย่าง ได้แก่ ความเชื่อในศาสนา ลัทธิ ในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ในองค์ศาสดา ฯลฯ ความเชื่อนี้เรียกอีกอย่างหนึ่งว่าศรัทธา หรือเป็นความเชื่อแบบ ศรัทธาปสาทะ(Faith)

2. ความเชื่อที่เกิดจากการยอมรับในสิ่งใดสิ่งหนึ่งว่ามีอยู่หรือเป็นอยู่จริง(Belief) โดยอาศัยพยาน หลักฐานและข้อมูลสนับสนุน แต่ก็ยังยอมรับเชื่อในสิ่งที่มีเหตุผล ที่สามารถอธิบายได้ด้วยหลักของเหตุและผล

3. ความเชื่อที่เกิดจากองค์ความรู้(Knowledge) เป็นความเชื่อที่อาศัยการมีพยานหลักฐานที่สามารถพิสูจน์ได้ด้วยประสาทสัมผัส เป็นความเชื่อที่ยอมรับในสิ่งใดสิ่งหนึ่งว่ามีจริงก็ต่อเมื่อสิ่งนั้นสามารถพิสูจน์ได้ด้วยประสบการณ์จากหลักฐานที่เชื่อถือได้ เป็นความเชื่อในการยอมรับความจริงตามสภาวะเป็นภววิสัย (Objective)

พัฒนาการความเชื่อในองค์ศุคามรามเทพ จังหวัดนครศรีธรรมราช จัดเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกิดจากความเชื่อ ซึ่งสืบทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษ เนื่องจากการปลูกฝังและการอบรมขัดเกลาทางสังคม (Socialization) ในครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่ การที่สถาบันครอบครัวเป็นสถาบันพื้นฐานในการถ่ายทอดขัดเกลา บุคลิกภาพของบุคคล ขณะเดียวกัน การกระทำของบุคคลก็เป็นผลมาจากความสมัครใจที่จะกระทำเพื่อไปสู่จุดมุ่งหมายที่กำหนด ในวิธีการต่าง ๆ ซึ่งมีรากฐานมาจากความเชื่อ ค่านิยม ลูกหลานชาวจังหวัดนครศรีธรรมราชได้ถ่ายทอดลักษณะนิสัยในการเคารพมรดกทางวัฒนธรรมของบรรพบุรุษ เพื่อแสดงความกตัญญูกตเวทิต่อบรรพชน ระบบความเชื่อได้สืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน กาลเวลาที่ยาวนานทำให้พฤติกรรมที่ปรากฏต่อสังคมโดยรวม เปลี่ยนแปลงไป

ผลจากความเชื่อและความศรัทธา ในด้านการเคารพบูชา ความศักดิ์สิทธิ์ขององค์เทพ ซึ่งเคยถือปฏิบัติมาตั้งแต่ครั้งบรรพบุรุษ ทำให้ผู้ที่นับถือศรัทธาขององค์ศุคามรามเทพ มีความประพฤติ

ปฏิบัติที่ดีงาม มีความเจริญรุ่งเรือง เกียรติยศ ชื่อเสียงในชีวิต การประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ดีงาม การจรรโลงคุณความดีของบุคคลในโลกมนุษย์ จึงมีความสำคัญในการรักษาสังคมโดยรวมให้เป็นสังคมที่สามารถนำเอาภูมิปัญญาของบรรพบุรุษและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาหลอมรวมในเชิงสร้างสรรค์และสืบทอดไปสู่อนุชนรุ่นหลังอย่างไม่ขาดสาย

2.5 อิทธิพลของความเชื่อองค์ตุคามรามเทพที่มีผลต่อเศรษฐกิจ สังคม และ วัฒนธรรม

ด้านเศรษฐกิจ

แนวคิดเรื่องไขทางสังคมที่มีผลต่อพัฒนาการความเชื่อในองค์ตุคามรามเทพ ในการศึกษาความเชื่อโยง ความเชื่อในองค์ตุคามรามเทพกับระบบเศรษฐกิจ สังคม และ วัฒนธรรม ซึ่งแต่ละระบบจะมีบทบาทและหน้าที่ต่อสังคม รวมทั้งบทบาทและโครงสร้างที่มีความเชื่อมโยงกัน ผู้วิจัยใช้ทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่เป็นแนวทางการศึกษามาเป็นองค์ประกอบร่วม พร้อมการบูรณาการ กรอบแนวคิดที่ได้จากศาสตร์สาขาอื่น ๆ เช่น ปรัชญาและศาสนา คติชนวิทยาในลักษณะบูรณาการ สหสาขาวิชา ความคิดรวบยอดที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ นำไปสู่การอธิบายความสัมพันธ์ของเหตุที่มา(Causes) ซึ่งทำให้เกิดผล (Effects) และผลกระทบ (Impacts) ที่ปรากฏในสังคมท้องถิ่น

อิทธิพลของความเชื่อ องค์ตุคามรามเทพ ทางด้านเศรษฐกิจ พบว่า มีอิทธิพลต่อด้านรายได้ และด้านการท่องเที่ยว โดยมีรายละเอียดดังนี้

ด้านรายได้หรือการกระจายรายได้

จากกระแสความนิยมศรัทธาขององค์ตุคามรามเทพที่เผยแพร่ทั้งในวิทยุ โทรทัศน์ วารสาร นิตยสาร หนังสือพิมพ์รายวัน ทำให้เศรษฐกิจทั่วเมืองนครศรีธรรมราชคึกคัก สวนกระแสเศรษฐกิจที่ตกต่ำทั่วประเทศ จากการสำรวจเบื้องต้นของ (นายเชาว์ เต็มรักษ์ เมื่อวันที่ 12 เมษายน 2550) พบว่าผู้คนจำนวนมาก นอกจากจะมาราบไหว้บูชาองค์พระบรมธาตุเพื่อเป็นสิริมงคลตามปกติแล้ว พวกเขายังต้องการมีโอกาสมาราบไหว้บูชาองค์ตุคามรามเทพด้วย นอกจากนี้ยังมีร้านค้าต่าง ๆ ที่ตั้งอยู่บริเวณวัด เปิดเป็นศูนย์พระเครื่อง แผงจำหน่ายพระ ร้านใส่กรอบพระ ร้านจำหน่ายสายสร้อยสำหรับคล้องพระ เป็นการเฉพาะกิจอีกจำนวนมาก กลายเป็นตลาดการซื้อขายที่คึกคักทั้งด้านปริมาณ และราคาที่สูงยิ่งแบบไม่เคยมีมาก่อน กระแสความนิยมความเชื่อ ศรัทธา กลายเป็นกระแสรายได้ จากการสอบถามกลุ่มคนในเมืองนครศรีธรรมราชพบว่า กลุ่มผู้เช่าบูชา และผู้ทำธุรกิจให้เช่าองค์ตุคามรามเทพ สามารถทำรายได้แบบไหลมาเทมาทุกวัน หลายกลุ่มหมดหนี้สิน ทำมาค้าขึ้น รวยไม่เลิกเป็นเศรษฐกิจตามชื่อรุ่นไปตาม ๆ กัน ศูนย์วิจัยข้อมูลธนาคารกสิกรไทยคาดการณ์ว่ากระแสตุคามรามเทพ ทำให้กระแสเงินสดไม่ต่ำกว่า 22,000

ล้านบาทและเมื่อรวมรายได้กับอุตสาหกรรมพระเครื่องและธุรกิจต่อเนื่อง(การผลิตกล่อง การโฆษณา ฯลฯ) ก็น่าจะมีมูลค่าถึง 30,000 ล้านบาทหรือประมาณ 1.5 ของGDP ของประเทศไทย ข้อมูลและปรากฏการณ์เช่นนี้ได้สร้างความพึงพอใจร่วมกันของทั้งผู้สร้าง ผู้ประกอบพิธี ผู้ค้า ผู้ประกอบธุรกิจเกี่ยวเนื่องทั้งผู้รับและผู้เป็นเจ้าของ

กระบวนการเช่าจตุคามรามเทพแตกต่างจากการจองวัตถุมงคลทั่วไป เพราะนอกจากจะมีใบจองและจ่ายเงินล่วงหน้าแล้ว ยังมีการเปิดให้เช่าทางระบบอินเทอร์เน็ตผ่านเว็บไซต์ผ่านห้างสรรพสินค้า เช่น ห้างโรบินสัน ห้างโลตัส ห้างคาร์ฟูร์ ร้านเซเว่นอีเลฟเว่น นอกจากนี้ยังมีร้านอาหาร ร้านขาย ของชำ ร้านน้ำชา ต่างพร้อมใจกันเปิดแผงพระชั่วคราวขึ้นอีกมากมาย บางรุ่นที่ได้รับความนิยมสูงแม้แต่ใบจองยังสามารถนำมาเสนอขาย ทำราคาได้อีกหลายเท่าตัว

ด้านการท่องเที่ยว

ช่วงเดือนเมษายน - กรกฎาคม 2550 บรรยากาศภายในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช มีประชาชนจากทั่วสารทิศ เดินทางหลังไหลเข้ามาสักการบูชาและเช่าซื้อ วัตถุมงคลองค์จตุคามรามเทพ สร้างรายได้แก่ประชาชนอย่างมากมาย ทำให้คนแห่กันเปิดแผงพระ กันมาก ขนาดพนักงานบริษัทยอมทิ้งเงินเดือน ๆ ละ 7,000-8,000 บาท ออกมาเปิดแผงเช่าพระ เพราะมีรายได้วันละไม่ต่ำกว่า 2-3 หมื่นบาท การท่องเที่ยวเป็นแหล่งที่มาของรายได้ของคนในชุมชน โดยเฉพาะในบริเวณของตัวเมืองนครศรีธรรมราช กระแสจตุคามรามเทพ กระตุ้นการท่องเที่ยวจังหวัดนครศรีธรรมราช ให้คึกคักและเฟื่องฟูคนที่อยู่ในพื้นที่และคนที่เดินทางเข้ามาในจังหวัดนครศรีธรรมราชส่วนใหญ่ หันมาห้อยวัตถุมงคลองค์จตุคามรามเทพไปด้วยทุกที่ไม่ว่าจะเป็นสนามบิน สถานีรถไฟ สถานีขนส่ง ตามถนนหนทาง ร้านค้า ธนาคาร สถานที่ราชการ สถานศึกษา ไปรษณีย์ ศูนย์การค้า ศูนย์พระเครื่อง และวัด จากการเดินทางเข้ามาจังหวัดนครศรีธรรมราชจำนวนมาก ทำให้โรงแรม ร้านอาหาร ธุรกิจรถทัวร์ ธุรกิจบันเทิง รถสองแถวมอเตอร์ไซค์รับจ้าง ธนาคาร ไปรษณีย์ หรือแม้แต่ธุรกิจสายการบินก็ขยายการบริการ เฉพาะบริษัทการบินไทยประกาศเปิดเที่ยวบินเพิ่มขึ้นเป็นสัปดาห์ละ 38 เที่ยวบิน สายการบินต้นทุนต่ำอย่างไทยแอร์เอเชีย วันทูโก ก็เปิดกิจการเข้ามายังนครศรีธรรมราช การท่องเที่ยวจังหวัดนครศรีธรรมราช ประมาณการว่า การใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวในปี พ.ศ. 2550 มีแนวโน้มจะก่อให้เกิดเม็ดเงินกระจายไปยังธุรกิจต่าง ๆ มูลค่าประมาณ 5,000 ล้านบาทเพิ่มขึ้นร้อยละ 49 จากปี พ.ศ. 2549

จากข้อมูลที่ปรากฏประเมินได้ว่า “กระแสจตุคามรามเทพ” ได้สร้างมิติแห่งศรัทธาที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างมากมาย ต่อระบบเศรษฐกิจของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ทฤษฎีที่สนับสนุน คือ ทฤษฎีการแพร่กระจายวัฒนธรรม อิทธิพลจากภายนอกได้เข้ามามีบทบาท บุคคลอื่น ๆ ที่มีใจคนในท้องถิ่น ได้มีโอกาสเข้ามาท่องเที่ยวจังหวัด

นครศรีธรรมราช ก่อให้เกิดปัจจัยเสริมในด้านเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยวให้กับจังหวัด นครศรีธรรมราช และมีการนำเสนอ ในวารสารการท่องเที่ยว สิ่งตีพิมพ์ต่าง ๆ วิทยุ โทรทัศน์และ เว็บไซต์ต่าง ๆ ทำให้จังหวัดนครศรีธรรมราช มีชื่อเสียงโด่งดัง เป็นที่รู้จักของคนในประเทศและ ต่างประเทศ กลยุทธ์ทางการตลาดในการถ่ายทอดประชาสัมพันธ์ทางโทรทัศน์ในการทำพิธี พุทธาภิเษกและเทวาภิเษก การบันทึกเทปวีดิทัศน์ การจัดทำวีซีดี เพื่อเผยแพร่อย่างกว้างขวางและ วางจำหน่ายทั่วไป

บทพิสูจน์ที่สะท้อนให้เห็นความโด่งดังขององค์ตุคามรามเทพ ที่ชัดเจนที่สุดก็คือ กรณีที่ ศิริพร บุญเจริญ สรรพากรพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ออกมาให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับการจัดสร้าง วัตถุมงคลองค์ตุคามรามเทพ ว่าขณะนี้วงการพระเครื่องของจังหวัดนครศรีธรรมราช กำลังเติบโตอย่างมาก ซึ่งรวมแล้วมีเม็ดเงินสะพัดนับพันล้านบาทและกรมสรรพากรกำลังหาเรื่อง การจัดเก็บภาษีของธุรกิจกลุ่มนี้อยู่

ด้านสังคม

การศึกษาด้านสังคม หมายถึง การศึกษาเรื่ององค์การสังคม (Social organization) สิ่งที่ต้องทำความเข้าใจคือ องค์การสังคมคืออะไร ประกอบด้วยประเภทอะไรบ้าง และมี องค์ประกอบอะไรบ้าง องค์การสังคมเป็นกลุ่มคน (Human group) ประเภทต่าง ๆ ที่มารวมตัว กันเพื่อประโยชน์ หรือทำหน้าที่จำเป็นต่าง ๆ ในแต่ละสังคม จะมีกลุ่มคนอยู่ 5 ประเภทด้วยกัน คือ 1. กลุ่มสังคม 2. ครอบครัว 3. ชุมชน 4. ชนชั้น 5. สหกร โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. กลุ่มสังคม (Social group) เกิดกลุ่มสังคมใหม่ เช่น กลุ่มอาชีพปลุกเสกจตุคาม-รามเทพ จตุคามรามเทพ ซึ่งประกอบด้วย พระสงฆ์ พราหมณ์ และฆราวาส กลุ่มที่ทำเครื่องสังเวท ในพิธี เช่น บายศรี บายศรี คือ เครื่องเชิญขวัญ หรือรับขวัญ ทำด้วยใบตอง รูปคล้ายกระทง เป็นชั้น ๆ มีขนาดใหญ่เล็กตามลำดับ บายศรีเป็นภาษาเขมร บาย แปลว่า ข้าว และศรี แปลว่า ดีมีมงคล หมายความว่า ข้าวอันเป็นมงคลหรือข้าวขวัญ บายศรีเป็นของสูงที่มีค่าอย่างยิ่งสำหรับ ชาวไทย โดยเฉพาะในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะมีพิธีบายขวัญอยู่เนื่อง ๆ ใน ภาคใต้จะเห็นในพิธีทำขวัญนาค ปัจจุบันจะมีบายศรีให้เห็นบ่อยขึ้นในพิธีพุทธาภิเษกและ เทวาภิเษก องค์ตุคามรามเทพ กลุ่มธุรกิจตกแต่งดอกไม้ บายศรี กลุ่มค้าขายวัสดุอุปกรณ์ประกอบ พิธีกรรม กลุ่มเช่าพระ กลุ่มสุนทรียศิลป์(การปิดทองพระ) ฯลฯ

2. ครอบครัว (Family) ทำให้ครอบครัวมีความสามัคคี รักใคร่ปรองดองกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทำให้ครอบครัวเข้มแข็ง อบอุ่นและมีความสุข มีจิตใจผ่องใส รู้คิด และ กระทำในสิ่งที่ดีงาม สถาบันครอบครัวเป็นสถาบันพื้นฐานในการถ่ายทอด ขัดเกลาบุคลิกภาพของ บุคคล ขณะเดียวกันการกระทำของบุคคลก็เป็นผลมาจากความสมัครใจที่จะกระทำเพื่อไป สู่จุดมุ่งหมายที่กำหนด โดยวิธีการต่าง ๆ ซึ่งมีรากฐานมาจากความเชื่อ ค่านิยม และมีสถานการณ์

ต่าง ๆ เป็นเครื่องบ่งชี้ หรือเงื่อนไขโดยการแสดงพฤติกรรม เพื่อความเหมาะสมกับระบบสังคม ซึ่งระบบของสังคมในลำดับ 5 ประการ คือ

1. ประกอบด้วยความสัมพันธ์ระหว่างส่วนต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นบทบาท องค์กร สถาบัน ฯลฯ ซึ่งได้ทำหน้าที่อย่างสม่ำเสมอ และเป็นระยะเวลาานพอสมควร

2. ระบบสังคมมีแนวโน้มที่จะรักษาขอบเขตสังคม เพื่อป้องกันกันแทรกซ้อนหรือทำลายจากระบบอื่น

3. หากมีการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ขึ้นในระบบก็เพื่อการอยู่รอดหรือทำหน้าที่ที่ดียิ่งขึ้น

4. ระบบแต่ละระบบในสังคมทำหน้าที่ในการรักษาคุณภาพของสังคม

5. ระบบไม่สามารถดำรงไว้ซึ่งคุณภาพแห่งสังคมก็อาจสลายกลายเป็นส่วนหนึ่งของระบบอื่น หรือเปลี่ยนเป็นระบบใหม่

3. ชุมชน (Community) เกิดชุมชนเข้าพระ บริเวณวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร ประชาชนในพื้นที่หันมาประกอบอาชีพให้เข้าพระกันมากมายอย่างไม่เคยมีมาก่อน นอกจากบริเวณวัดพระมหาธาตุ-วรมหาวิหารแล้ว ขยายไปยังวัดอื่น ๆ และสถานที่ต่าง ๆ เช่น ร้านอาหาร ศูนย์การค้า ธนาคาร ไปรษณีย์ ฯลฯ

4. ชนชั้น (Social Class) เป็นองค์การสังคมประเภทระบบการจัดคนออกเป็นช่วงชั้น (Strata) โดยอาศัยเกณฑ์ สถานภาพทางเศรษฐกิจ สังคม (Socio economic status) แต่ละสังคม อาจจัดคนเป็นช่วงชั้นกว้าง ๆ ออกเป็น 3 ช่วงชั้นคือ ชั้นสูง ชั้นกลาง ชั้นล่าง (higher middle and lower class) แต่ละช่วงชั้นจะมีแบบชีวิต (Life style) เช่น เรือนชานบ้านช่อง เสื้อผ้า เครื่องใช้ อาหารการกิน การศึกษา อาชีพ และโอกาสของชีวิต (Life chance) เช่น โอกาสจะได้รับการศึกษาสูง โอกาสที่จะได้ทำงานดี มีรายได้สูง โอกาสในการที่จะมีสุขภาพดี โอกาสที่จะได้รับความยุติธรรมในคดีความแตกต่างกัน เป็นต้น

ระบบชนชั้น(class system) เป็นระบบที่มีอยู่ในสังคมสมัยใหม่ เป็นระบบเปิด (open system) ในแง่ที่ว่า ในช่วงชีวิตคน สามารถเปลี่ยนชนชั้นของคนได้ เช่น จากที่เคียด้า(Lower class)อาจขยับ มาเป็นชั้นกลางได้ เพราะมีการศึกษาดีขึ้น ร่ำรวยขึ้น หรือในทางกลับกันเดิมเคยสูง (higher class) เป็นเชื้อพระวงศ์ เป็นขุนนาง เป็นเศรษฐีแล้วตกยากกลายเป็นคนชั้นล่าง เพราะสิ้นเนื้อประดาตัว ไม่สามารถใช้ชีวิตแบบเดิมได้ ดังนี้ เป็นต้น

5. สหกร (Association) ทำให้เกิดสมาคมสร้างวัดอุ้มงคล หลายสมาคม เช่น หน่วยงานภาครัฐ โรงเรียน วัด ศูนย์ราชการต่าง ๆ ทำหน้าที่ผลิตวัดอุ้มงคลองค์ดูคามรามเทพ เพื่อหารายได้มาพัฒนาสถานที่ต่าง ๆ เช่น วัด โรงเรียน ศาล และศาลาการเปรียญต่าง ๆ

จากการลงภาคสนามและการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยพบว่า พฤติกรรมของบุคคลกลุ่มต่าง ๆ ที่เข้ามาจังหวัดนครศรีธรรมราชมีรายละเอียดดังนี้ คนทั่วไปมีอาชีพ มีงานทำ มีเงิน มี

รายได้เข้ามาอย่างต่อเนื่อง ทำให้คนอยู่ดีมีความสุข มีความเชื่อ ความศรัทธาต่อองค์ตุคามรามเทพ ไม่ไปเกี่ยวข้องกับอบายมุขต่าง ๆ ทำให้สังคมมีความสามัคคีและร่วมแรงร่วมใจกันประพฤติดี ประกอบอาชีพสุจริต ทำให้สังคมพัฒนาขึ้น การร่วมประกอบพิธีพุทธาภิเษกและเทวาภิเษกของประชาชนจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า มีคนในจังหวัดนครศรีธรรมราชและผู้ที่เดินทางมาจากจังหวัดต่าง ๆ ได้เข้าร่วมพิธีมากมาย และการที่คนเดินทางเข้ามายังจังหวัดนครศรีธรรมราช ทำให้มีรายได้เข้าจังหวัดนครศรีธรรมราชมากมายมหาศาล มนุษย์กับระบบความเชื่อและพิธีกรรม ทฤษฎีการหน้าที่นิยมของมาลินอฟสกี (B.Malinowski) มองว่า ความเชื่อและพิธีกรรมเป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจของมนุษย์ ศาสนาเป็นการตอบสนองความต้องการ ความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน ศาสนามีหน้าที่หลักในการตอบสนอง หลักในทางจิตวิทยา ลดความวิตกกังวล และอารมณ์ตึงเครียด อันเกิดจากความกลัวและความรู้สึกไม่แน่นอนในชีวิต การที่ประชาชนจังหวัดนครศรีธรรมราชและบุคคลภายนอกเดินทางเข้ามาจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อร่วมพิธีกรรมพุทธาภิเษกและเทวาภิเษก ทำให้มีความมั่นคงในจิตใจ ลดความวิตกกังวล และลดความตึงเครียดในชีวิตประจำวันได้ การมากราบไหว้ขอพร องค์พระบรมธาตุและองค์ตุคามรามเทพในแต่ละวัน มีประชาชนเดินทางมาทั่วประเทศและต่างประเทศเข้ามากราบไหว้ขอพรมากมายเป็นประจำทุกวันที่ไม่เคยมีมาก่อนในตัวจังหวัดนครศรีธรรมราชบริเวณวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารผู้คนพลุกพล่านตลอดทั้งกลางวันและกลางคืน

ด้านวัฒนธรรม

จากการศึกษาด้านวัฒนธรรม พบว่า ความเชื่อองค์ตุคามรามเทพ มีผลต่อด้านวัฒนธรรม 6 ประการ คือ 1. สถาบันครอบครัว 2. สถาบันการศึกษา 3. สถาบันศาสนา 4. เศรษฐกิจ 5. สถาบันคมนาคมขนส่ง 6. สถาบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

1. สถาบันครอบครัว (Family) ครอบครัวมีความมั่นคงเข้มแข็ง สมาชิกในครอบครัวมีความรักใคร่ สามัคคีช่วยเหลือซึ่งกันและกัน คิดและกระทำไปในทิศทางเดียวกัน ทำให้ครอบครัวอบอุ่นและมีความสุข มีจิตใจผ่องใส รู้คิด และกระทำในสิ่งที่ดีงาม ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่ สถาบันครอบครัวเป็นสถาบันพื้นฐาน เพราะมีบทบาทในการถ่ายทอดจัดเกลาบุคลิกภาพของบุคคล ขณะเดียวกัน การกระทำของบุคคลก็เป็นผลมาจากความสมัครใจที่จะกระทำ เพื่อไปสู่จุดหมายที่กำหนด โดยวิธีการต่าง ๆ ซึ่งมีรากฐานมาจากความเชื่อและศรัทธาประชาชนจังหวัดนครศรีธรรมราช มีความเชื่อ และศรัทธาในองค์ตุคามรามเทพ ถูกหลานและสมาชิกในครอบครัวก็ประพฤติปฏิบัติตามพ่อแม่ ปู่ ย่า ตา ยาย เคารพบูชาและมีองค์ตุคามรามเทพเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ

2. สถาบันการศึกษา (Education) พ่อแม่ ครูอาจารย์ ได้ถ่ายทอดความรู้ ประวัติความเป็นมาขององค์ตุคามรามเทพ ว่าเป็นอดีตบูรพกษัตริย์ของอาณาจักรศรีวิชัย ผู้ปกป้อง

คุ้มครองเมือง จะได้ไม่ไปยึดมั่น ถ้อยมั่นในความศักดิ์สิทธิ์ อิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ เพื่อให้ลูกหลาน ประพฤติปฏิบัติไปในแนวทางเดียวกัน เพื่อสืบทอดเป็นมรดกทางวัฒนธรรม ที่ยึดถือมาแต่อดีต เพื่อเป็นแบบอย่างให้แก่คนในสังคมในจังหวัดนครศรีธรรมราชไว้ยึดถือปฏิบัติ

3. สถาบันศาสนา (religious) ศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจของคนในสังคม ให้ประพฤติ ปฏิบัติในสิ่งที่ดีงาม ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการหน้าที่นิยมของมาลินอฟสกี มองว่า ศาสนา เป็นการตอบสนองความต้องการ ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ศาสนามีหน้าที่หลัก ในการตอบสนองหลักในทางวิทยา ลดความวิตกกังวล และอารมณ์ตั้งเครียดอันเกิดจากความกลัว และความรู้สึกไม่แน่นอนในชีวิต รวมทั้งความปรารถนาและความวิตกกังวลของมนุษย์ ต่อความ ล้มเหลวในกิจกรรมต่าง ๆ เพราะหากปล่อยให้ความกลัวและความวิตกกังวลต่อความไม่แน่นอนใน ชีวิตนั้นดำรงอยู่ ความรู้สึกเหล่านั้นอาจขัดขวางต่อการทำงานและความราบรื่นต่อเนื่องของสังคม

4. สถาบันเศรษฐกิจ (economic) ความเชื่อองค์คุณความร่ำรวย มีคุณค่าต่อวิถีชีวิต ของประชาชนในท้องถิ่น ทำให้ประชาชนมีงานทำและมีรายได้เลี้ยงตนเองและครอบครัว ทำให้ เกิดอาชีพและการแลกเปลี่ยนหมุนเวียนทางด้านการเงิน ทำให้สภาวะเศรษฐกิจของท้องถิ่นมีความ คล่องตัว สามารถที่จะสร้างความมั่นคงต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคม ทำให้คุณภาพชีวิต ของประชาชนจังหวัดนครศรีธรรมราชดีขึ้น

5. สถาบันคมนาคมขนส่ง (transportation) ทำให้การคมนาคมขนส่งมีการขยายตัว เช่น สายการบินต่าง ๆ ที่เปิดเส้นทางการบินเข้ามาจังหวัดนครศรีธรรมราชเพิ่มขึ้นจากเดิม การ รถไฟก็มีผู้โดยสารเต็มทุกขบวน ทำให้การรถไฟมีรายได้เพิ่มขึ้น การไปรษณีย์ ประชาชนส่ง ไปรษณีย์ภัณฑ์ พัสดุ ในแต่ละวันแน่นขนัดทุกไปรษณีย์ในเขตอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช บริษัท ขนส่ง ประชาชนเดินทางเข้าออกจังหวัดนครศรีธรรมราชมากมาย ทั้งกลางวันและกลางคืน บริษัท ขนส่งต้องเพิ่มเที่ยวรถ ตลอดระยะเวลาที่กระแสดูความร่ำรวยเป็นที่นิยมและศรัทธา

6. สถาบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (science and technology) ส่งเสริมเทคโนโลยี การออกแบบ เช่น แผ่นป้าย แผ่นพับ การพิมพ์ โฆษณา หลากหลายรูปแบบเต็มถนนทุกสายใน เขตอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช และอำเภอใกล้เคียง การออกแบบหล่อพระ ปั้นพระ ปัดทองพระ เทคนิคต่าง ๆ ถูกนำมาใช้มากมาย เป็นการส่งเสริมเทคโนโลยีต่าง ๆ ให้เจริญก้าวหน้า

วัฒนธรรม คือ วิถีชีวิตแบบแผนการดำเนินชีวิตของคนกลุ่มหนึ่งหรือสังคมหนึ่งเป็น แบบ (Pattern) ของวัฒนธรรมมีความหมายถึง การบังคับ (Dominate) ให้สมาชิกของสังคมต้อง ปฏิบัติตาม ตัวอย่างของการบังคับที่ชัดเจนที่สุด คือ กฎหมายรูปแบบต่าง ๆ นับตั้งแต่รัฐธรรมนูญ ลงไปถึงกฎจราจร กฎข้อบังคับ เป็นต้น แต่วัฒนธรรมบังคับคนของสังคมโดยไม่รู้ตัว เพราะเป็น การบังคับภายใน (Internal Control) เนื่องจากวัฒนธรรมได้รับการถ่ายทอด จากคนชั่วอายุหนึ่งไป ยังอีกคนชั่วอายุหนึ่ง ผ่านกระบวนการที่เรียกว่า การขัดเกลาทางสังคม (Socialization) วัฒนธรรม

จึงซับซ้อนหรือฝังลึกอยู่ในตัวตน (Internalization) ดังคนไทย คิดอย่างไทย พูดอย่างไทย พูดภาษาไทย บุคลิกอย่างไทย ทำทางอย่างไทย ทำไปอย่างอัตโนมัติ ไม่รู้ตัว ไม่ต้องคิดล่วงหน้า ผิดกับการที่จะพูดภาษาต่างประเทศ เราต้องคิดก่อนไม่ได้พูดได้โดยอัตโนมัติเหมือนพูดภาษาไทย

วัฒนธรรมเป็นการเคลื่อนไหวทางสังคม ซึ่งอยู่บนพื้นฐานของความสัมพันธ์ที่หลากหลายและเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา จะเห็นได้จากพัฒนาการความเชื่อในองค์ตุคามรามเทพที่เพิ่มสูงขึ้น และได้รับความนิยมน้อยกว่าแพร่หลายไปทั่วประเทศและต่างประเทศ วัฒนธรรมด้านความเชื่อ มักจะสอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิต และการประกอบอาชีพของประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ อาทิ ความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ขององค์ตุคามรามเทพ ชาวจังหวัดนครศรีธรรมราชเชื่อว่าเป็นเทวดารักษาเมือง ประชาชนให้ความเคารพ ศรัทธาและเชื่อว่าท่านเป็นเทพศักดิ์สิทธิ์ ที่สามารถช่วยเหลือผู้คนที่มีความทุกข์ทรมานขอต่อองค์ท่านดังกล่าวที่ว่า “ขอได้ไหว้รับ”

วัฒนธรรมชุมชนที่เป็นปึกแผ่น เนื่องจากอิทธิพลของจารีตประเพณีที่สั่งสมมาตั้งแต่บรรพบุรุษ คติความเชื่อต่าง ๆ ของชาวจังหวัดนครศรีธรรมราช ช่วยให้อวัฒนธรรมดำรงอยู่ได้ วัฒนธรรมอันดีงามของชาวจังหวัดนครศรีธรรมราช ทำให้คนทั่วไปมีความรู้สึกที่ดี และสร้างความเชื่อมั่นอันหนึ่งอันเดียวกันในสังคมไทย ทั้งนี้โดยการสนับสนุนความเชื่อต่าง ๆ และการเผยแพร่ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน จังหวัดนครศรีธรรมราชนับว่าเป็นจังหวัดที่มีความอุดมสมบูรณ์ในแง่ของวัฒนธรรม และสภาพแวดล้อมธรรมชาติ โดยเฉพาะความสัมพันธ์ของชาวจังหวัดนครศรีธรรมราชกับความใกล้ชิดศาสนา อันเป็นรากฐานที่เข้มแข็ง ประกอบกับประเพณี พิธีกรรม และความเชื่อท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทางสังคมทั้งภายนอกและภายในที่มีผลต่อจังหวัดนครศรีธรรมราช สภาพของวัฒนธรรมของจังหวัดนครศรีธรรมราชปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลง โครงสร้างทางสังคม การเผยแพร่วัฒนธรรมของชาวจังหวัดนครศรีธรรมราชในด้านความเชื่อต่อองค์ตุคามรามเทพให้เป็นที่ยอมรับของสังคมโดยรวมเป็นประเด็นที่น่าศึกษา และทำความเข้าใจ ในการพัฒนาของสังคมอันอยู่บนพื้นฐานของวัฒนธรรมประเพณีและวิถีชีวิตของชาวจังหวัดนครศรีธรรมราชให้ยั่งยืนต่อไป เนื่องจากองค์ตุคามรามเทพมีความเกี่ยวข้องกับพุทธศาสนิกายมหายาน จึงควรเผยแพร่ไปให้ถึงกลุ่มประเทศที่นับถือพุทธศาสนิกายมหายาน เชื่อว่าจะทำให้เกิดความศรัทธาและอยู่ได้ในระยะยาว รวมทั้งกลายเป็นสมบัติของชาติด้วย

3. ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาพัฒนาการความเชื่อในองค์ตุคามรามเทพ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ควรส่งเสริมให้ประชาชนมีความศรัทธาในคุณงามความดีขององค์ตุคามรามเทพ มากกว่ามามีคัมภีร์ในความศักดิ์สิทธิ์

2. ควรมีการส่งเสริมให้วัดและพระสงฆ์ เป็นที่ให้ความรู้แก่ประชาชนในเรื่ององค์คุณคามรามเทพ
3. ควรส่งเสริมให้หน่วยงานของรัฐให้ความรู้แก่ประชาชนในเรื่องประวัติขององค์คุณคาม-รามเทพ และทำการบูชาได้อย่างถูกต้อง
4. ควรนำงานวิจัยนี้ไปเผยแพร่แก่นุชนรุ่นหลังได้สืบคว้าต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

1. ศึกษาวิจัยปัจจัยการดำรงอยู่ขององค์คุณคามรามเทพ เพื่อให้เป็นที่เคารพของชาวจังหวัดนครศรีธรรมราชต่อไป
2. ศึกษาพิธีกรรมการปลุกเสกองค์คุณคามรามเทพที่ถูกต้องตามขั้นตอนของพิธีกรรม

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กิติ แก่นจำปี (2528) *ผีป่วนและสังคมชาวนาไทย* ม.ป.ท.
- งามพิศ สัตย์สงวน *หลักมานุษยวิทยาวัฒนธรรม ศูนย์หนังสือจุฬา* ม.ป.ท.
- จูรี จุลละเกศ (2541) *มานุษยวิทยาเบื้องต้น* ม.ป.ท.
- ฉัตรชัย สุกระกาญจน์ (2550) *จิตุคามรามเทพ ในคติความเชื่อ นครศรีธรรมราชและสิบสอง
นักษัตร พฤษภาคม* ม.ป.ท.
- ฉลาดชาย รมิตานนท์ (2527) *ผีเจ้านาย* ม.ป.ท.
- ตุลวัตร พานิชเจริญ (2536) *กระบวนการกล่อมเกลாதงสังคม* ม.ป.ท.
- ธวัช ปุณโณทก (2538) *ความเชื่อพื้นบ้านอันสัมพันธ์กับวิถีชีวิตในสังคมอีสาน ในวัฒนธรรม
พื้นบ้าน : คติความเชื่อ* ม.ป.ท.
- นฤธร อธิธิจรจรัส (2523) *ความเชื่อในผีสาวเวทย์มนต์ ของชาวไทยภาคเหนือ* ม.ป.ท.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2537) *ลัทธิเจ้าแม่กวนอิม* ม.ป.ท.
- บุญทวี อุปละกุล (2536) *สังคมประกิตของหมอชาวบ้าน* ม.ป.ท.
- ปราณี วงษ์เทศ (2542) *ความเชื่อเรื่องผีบรรพบุรุษของชาวมุ* ม.ป.ท.
- พงศ์สวัสดิ์ สวัสดิพงษ์ (2532) *สังคมวิทยาชีวิตประจำวัน : แนวทฤษฎีปฏิบัติสังสรรค์สัญลักษณ์
รายงานการวิจัยเสริมหลักสูตร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*
- ไพฑูริย์ มีกุล (2539) “การวิจัยเชิงคุณภาพ : ธรรมชาติของปรากฏการณ์ทางสังคม” เอกสาร
ประกอบการฝึกอบรมการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนด้าน
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ระหว่างวันที่ 19-23 สิงหาคม 2539 ณ ห้องประชุมหอ
แก้ว สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานสถาบันราชภัฏ
- ภิญโญ จิตต์ธรรม (2522) *ความเชื่อ* ม.ป.ท.
- มณี พะยอมยงค์ (2529) *วัฒนธรรมล้านนาไทย* ม.ป.ท.
- ยุทธนา อรุณปิติกุล (2541) *พิธีกรรมกินเจในสังคมชาวจีนภาคใต้ : กรณีชาวจีนในอำเภอตะกั่วป่า
จังหวัดพังงา วิทยานิพนธ์ สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัย (มานุษยวิทยา)
คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*
- วิรัช - นิภาวรรณ วิรัชนิภาวรรณ (2526) *ความเชื่อและพิธีกรรมของชุมชน “ในเรื่องการทรงเจ้า
และร่างทรง”* ม.ป.ท.
- ศิริพร จูตะฐาน (2533) “แนวคิดเรื่องความเชื่อและศาสนาในสังคม” ใน *เอกสารการสอนชุดวิชา
ความเชื่อและศาสนาในสังคมไทย* หน่วยที่ 1-7

- เสรี พงศ์พิศ (2539) “ไสยศาสตร์ในสังคมไทย” ใน *เอกสารการสอนชุดวิชา 12304 ความเชื่อและศาสนาในสังคมไทย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช*
- สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (2529) ความเชื่อเนื่องแต่ลัทธิศาสนาของชาวดำใน *สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ เล่ม 2 ม.ป.ท.*
- สุภาพร หงส์นคร (2539) “ประเพณี พิธีกรรม การเข้าทรงพ่อพญาสี่เขียวของชาวไทยยวน บ้านสี่คิ้ว ตำบลสี่คิ้ว อำเภอสี่คิ้ว จังหวัดนครราชสีมา” *วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาไทยคดีศึกษา (เน้นมนุษยศาสตร์) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*
- สุรสิงห์ตำรวม นิมนะเนา (2526) *ภาษาสัญลักษณ์ในพิธีกรรมถือนะตาม.ป.ท.*
- เสาวภา ไพทยวัฒน์ (2543) *การศึกษาม้าทรงของศาลเจ้า ในจังหวัดพังงาและจังหวัดภูเก็ต โครงการวิจัยสำนักงานคณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ ประจำปี 2543 สาขาปรัชญา*
- อมรา พงศาพิชญ์ (2538) *วัฒนธรรม ศาสนา และชาติพันธุ์ : วิเคราะห์ลักษณะสังคมไทยแนวมานุษยวิทยา ม.ป.ท.*
- เอมอร บุญช่วย (2544) “ตำนานและความเชื่อที่เกี่ยวกับทวดในคาบสมุทรสทิงพระ จังหวัดสงขลา” *วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ*
- Durkheim, Emite. (1915). *The Elementary Forms of Religions life*. New York : Free Press.
- Geertz. Clifford. (1968). “Religion as a Cultural System” In *Anthopological Apparaches To the Stuy of Religtoion*. Michael Banton, Ed. London : Tavistock Publications, Second impression
- _____ . (1973). *The Interpretation of Cultures Basic books* Publishers, New York.
- Golffman Erving. (1959). *The Presentation of self in Everyday life*. New York: Basic Books
- Tuner, Victor W. (1967). *The Forest of Symbols : Aspects of Ndembu Ritual*, Unit States of America : Cornell Univeristy.
- Weber, Max. (1963). *The Sociology of Religion*. Boston, Beacon Press.
- _____ . (1952). *The Protestant Ethic and the Spirit of Capitalism*. New York. Charley Scribner and Sons

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

หนังสือเชิญผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาพิจารณาเครื่องมือวิจัย

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ : วิทยาลัยอาชีวศึกษาปทุมธานี โทร. 8515 8517

ที่ : ศก 0527 1501- 2551 วันที่ : 29 กันยายน 2551

เรื่อง : ขอโอนครู เป็นผู้ที่เคยจบหลักสูตรการศึกษาระดับปริญญาตรี

มีผล : เริ่มสัปดาห์หน้า สร จักรวี วิทยาลัยอาชีวศึกษา

เนื่องด้วยนายเสนาสุธา จักรวีรัตน์ (บิดา)เกษียณอายุราชการจากวิทยาลัยอาชีวศึกษาปทุมธานี สาขาวิชาช่างไฟฟ้า สาขาวิชาช่างเทคนิค สาขาวิชาช่างอิเล็กทรอนิกส์ ได้โอนครูประจำที่วิทยาลัยอาชีวศึกษาปทุมธานี สังกัดวิทยาลัยอาชีวศึกษาปทุมธานี โดยโอนเป็นผู้ที่จบหลักสูตรการศึกษาระดับปริญญาตรี และโอนเป็นผู้ที่จบหลักสูตรการศึกษาระดับปริญญาตรี

จึงขอเสนอขอโอนครูเสนาสุธา จักรวีรัตน์ จากวิทยาลัยอาชีวศึกษาปทุมธานี สังกัดวิทยาลัยอาชีวศึกษาปทุมธานี ไปสอนที่วิทยาลัยอาชีวศึกษาปทุมธานี สังกัดวิทยาลัยอาชีวศึกษาปทุมธานี โดยโอนเป็นผู้ที่จบหลักสูตรการศึกษาระดับปริญญาตรี และโอนเป็นผู้ที่จบหลักสูตรการศึกษาระดับปริญญาตรี

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

นางสาวอรุณพร พงษ์พานิชย์
ผู้อำนวยการวิทยาลัยอาชีวศึกษาปทุมธานี

พืษท ๑๕๒๒.๑๕ (ก) ๑-๑๖๐

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมศาสตร์
สำนักงานศูนย์ สำนักแม่โขง
จังหวัดขอนแก่น ๓๑๑๒๐

๒๑ กรกฎาคม ๒๕๕๓

เรื่อง ขอเสนอขอทุนวิจัยไปศึกษาค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับ

บทวิเคราะห์กรณีศึกษา

เรียน ท่านอธิการบดี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมศาสตร์ จังหวัดสุโขทัย
ตามที่ขอเสนอขอทุนวิจัยไปศึกษาค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับบทวิเคราะห์กรณีศึกษา
เรื่อง บทวิเคราะห์กรณีศึกษา บทวิเคราะห์กรณีศึกษา บทวิเคราะห์กรณีศึกษา
เรื่อง บทวิเคราะห์กรณีศึกษา บทวิเคราะห์กรณีศึกษา บทวิเคราะห์กรณีศึกษา
เรื่อง บทวิเคราะห์กรณีศึกษา บทวิเคราะห์กรณีศึกษา บทวิเคราะห์กรณีศึกษา
เรื่อง บทวิเคราะห์กรณีศึกษา บทวิเคราะห์กรณีศึกษา บทวิเคราะห์กรณีศึกษา
เรื่อง บทวิเคราะห์กรณีศึกษา บทวิเคราะห์กรณีศึกษา บทวิเคราะห์กรณีศึกษา

ในกรณีนี้ขอเสนอขอทุนวิจัยไปศึกษาค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับบทวิเคราะห์กรณีศึกษา
เรื่อง บทวิเคราะห์กรณีศึกษา บทวิเคราะห์กรณีศึกษา บทวิเคราะห์กรณีศึกษา
เรื่อง บทวิเคราะห์กรณีศึกษา บทวิเคราะห์กรณีศึกษา บทวิเคราะห์กรณีศึกษา
เรื่อง บทวิเคราะห์กรณีศึกษา บทวิเคราะห์กรณีศึกษา บทวิเคราะห์กรณีศึกษา
เรื่อง บทวิเคราะห์กรณีศึกษา บทวิเคราะห์กรณีศึกษา บทวิเคราะห์กรณีศึกษา
เรื่อง บทวิเคราะห์กรณีศึกษา บทวิเคราะห์กรณีศึกษา บทวิเคราะห์กรณีศึกษา

จึงขอเสนอขอทุนวิจัยไปศึกษาค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับ

บทวิเคราะห์กรณีศึกษา

ศาสตราจารย์ ดร. กัญญาพร นนทบุรี
ผู้อำนวยการศูนย์ สำนักแม่โขง

ที่ขอเสนอขอทุนวิจัยไปศึกษาค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับ
พืษท ๑-๒๕๕๓-๑๕๒๒
พืษท ๑-๒๕๕๓-๑๕๒๒

ที่ ๑๖ ๐๘๒๓.๒๕ ๕๓ ๖๒ ๑๖๑

กรมศึกษาธิการ
สำนักงานเลขาธิการ
จังหวัดนนทบุรี 11120

๒๕๖๑ - ๒๓ ตุลาคม ๒๕๕๑

เรื่อง ขออนุญาตขอไปศึกษาต่อที่ต่างประเทศ

นายสมชาย ใจดี น.ร. ๑๒๓๔๕

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียน...
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียน...
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียน...
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียน...
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียน...

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียน...
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียน...
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียน...
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียน...
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียน...

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียน...

ขอแสดงความนับถือ

นายสมชาย ใจดี
ผู้อำนวยการโรงเรียน...

นายสมชาย ใจดี น.ร. ๑๒๓๔๕
โทร. ๐๒-๒๕๖-๑๒๓๔
โทร. ๐๒-๒๕๖-๑๒๓๔

ที่ ศบ 0522.15 (11) ๔16๐

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมศาสตร์
ตำบลบางมูล ตำบลป่าอ้อศรีค
จังหวัดสุโขทัย 61120

๒๖ กรกฎาคม 2551

เรียน ท่านอธิการบดี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมศาสตร์

เรียน ท่านรองอธิการบดี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมศาสตร์

เรียน ท่านผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมศาสตร์ และ ท่านผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมศาสตร์
เรียน ท่านผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมศาสตร์ และ ท่านผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมศาสตร์
เรียน ท่านผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมศาสตร์ และ ท่านผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมศาสตร์

โดยนิตินิติสัมพันธ์กับงานวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมศาสตร์ โดยดำเนินการตามมติที่ประชุมคณะกรรมการบริหารงานมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมศาสตร์ ครั้งที่ ๑๖/๒๕๕๑ เมื่อวันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๕๑ และมติที่ประชุมคณะกรรมการบริหารงานมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมศาสตร์ ครั้งที่ ๑๗/๒๕๕๑ เมื่อวันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๕๑ และมติที่ประชุมคณะกรรมการบริหารงานมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมศาสตร์ ครั้งที่ ๑๘/๒๕๕๑ เมื่อวันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๕๑

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ศาสตราจารย์ ดร.สุวิทย์ วิสุทธิพร

ศาสตราจารย์ ดร.สุวิทย์ วิสุทธิพร
ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ

บันทึกที่ ศบ ๐๕๒๒.๑๕ (๑๑) ๔๑๖๐

โทร ๐-2504-8515-7

โทรสาร ๐-2503-8864

ที่ กศ 0522.15 (1) - ๑ 16๘

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมศาสตร์
สำนักงานบุคคล สำนักงานปทุมธานี
จังหวัดปทุมธานี 11120

๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๑

เรื่อง ขอความเห็นชอบการแต่งตั้งอธิบดีกรมการศึกษานอกโรงเรียน

เรียน นายประทีป พงษ์พานิชย์ อธิบดีกรมการศึกษานอกโรงเรียน

เนื่องด้วยกรมการศึกษานอกโรงเรียน มีอธิบดีเกษียณอายุราชการในวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๑ และในระหว่างที่อธิบดีเกษียณอายุราชการแล้ว จะต้องแต่งตั้งอธิบดีคนใหม่ ซึ่งการแต่งตั้งอธิบดีคนใหม่ จะต้องดำเนินการตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการแต่งตั้งและโยกย้ายข้าราชการชั้นผู้ใหญ่และชั้นกลาง ซึ่งกำหนดให้ดำเนินการโดยคณะกรรมการคัดเลือกบุคคลเพื่อบริการราชการชั้นผู้ใหญ่และชั้นกลาง (ก.ค.ศ.) ซึ่ง ก.ค.ศ. ได้มีมติให้แต่งตั้งนายประทีป พงษ์พานิชย์ อธิบดีกรมการศึกษานอกโรงเรียน เป็นอธิบดีคนใหม่

โดยนายประทีป พงษ์พานิชย์ เป็นอธิบดีคนใหม่คนแรก ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมการศึกษานอกโรงเรียนมาแล้ว ๑ ครั้ง ตั้งแต่ปี ๒๕๓๖ ถึงปี ๒๕๔๖ และเคยดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมการศึกษานอกโรงเรียนมาแล้ว ๑ ครั้ง ตั้งแต่ปี ๒๕๔๖ ถึงปี ๒๕๕๐ ซึ่งการแต่งตั้งนายประทีป พงษ์พานิชย์ เป็นอธิบดีคนใหม่ครั้งนี้ เป็นการแต่งตั้งโดยมติของ ก.ค.ศ. ซึ่ง ก.ค.ศ. ได้มีมติให้แต่งตั้งนายประทีป พงษ์พานิชย์ เป็นอธิบดีคนใหม่คนแรก ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมการศึกษานอกโรงเรียนมาแล้ว ๑ ครั้ง ตั้งแต่ปี ๒๕๓๖ ถึงปี ๒๕๔๖ และเคยดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมการศึกษานอกโรงเรียนมาแล้ว ๑ ครั้ง ตั้งแต่ปี ๒๕๔๖ ถึงปี ๒๕๕๐

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

นางสาวอรุณทิพย์ พิเศษ
ผู้อำนวยการบริหารงานบุคคล สำนักงานปทุมธานี

นางสาวอรุณทิพย์ พิเศษ
โทร ๐ 2804 8818 7
โทรสาร ๐ 2804 8864

ที่ นธ 6822-18110-๑๕๔

กรมวิทยาลัยสุโขทัยนครราชสีมา
สำนักงานเขต อัญมณีไปรษณีย์
จังหวัดนครราชสีมา 31120

๙๙ กรกฎาคม 2551

เรียน นายสมชาย วัฒนศิริ ผู้อำนวยการสำนักงานเขต

จังหวัดนครราชสีมา เพื่อส่งมอบของของสำนักงานเขต

ตามที่สำนักงานเขตสุโขทัยจังหวัดสุโขทัยได้ส่งมอบของของสำนักงานเขตสุโขทัยจังหวัดสุโขทัย
พร้อมของของสำนักงานเขตสุโขทัยจังหวัดสุโขทัย ไปมอบแก่สำนักงานเขตสุโขทัยจังหวัดสุโขทัย
จังหวัดสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย
ผู้ได้รับมอบของของสำนักงานเขตสุโขทัยจังหวัดสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย
จังหวัดสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย

โดยวันที่ได้รับมอบของของสำนักงานเขตสุโขทัยจังหวัดสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย
วันที่ ๓๑ กรกฎาคม 2551 ถึง 31 กรกฎาคม 2551 ตามบัญชีแนบมาแล้ว โดยสำนักงานเขตสุโขทัยจังหวัดสุโขทัย
จังหวัดสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย
จังหวัดสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

นายสมชาย วัฒนศิริ ผู้อำนวยการสำนักงานเขต
จังหวัดนครราชสีมา 31120

แนบส่งเอกสาร นธพ ๖๘๒๒-๑๕๔
โทร ๐ 2504-8818-7
โทร โทร ๐ 2503-๑564

ที่ ศค. 0522.15.119 / 2159

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมศาสตร์
สำนักงานอธิการบดี
จังหวัดสุโขทัย 61120

๕๕ มีนาคม 2551

เรียน ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและพัฒนาสัตว์น้ำจืด สุโขทัย

เรียน อาจารย์ ดร. สมชาย ธรรมานะ

ตามที่ท่านได้ขอ ให้ขอรับทราบเรื่อง ดังนี้

เรื่อง ขอเสนอขอรับโอนทรัพย์สินของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมศาสตร์ จากศูนย์วิจัยและพัฒนาสัตว์น้ำจืด สุโขทัย ไปเป็นของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมศาสตร์ โดยที่ สัตว์น้ำจืดของศูนย์วิจัยและพัฒนาสัตว์น้ำจืด สุโขทัย มีจำนวน ๑๖๖ ตัว ซึ่งได้ขอรับทราบแล้ว โดยที่ สัตว์น้ำจืดดังกล่าวจะส่งมอบให้ศูนย์วิจัยและพัฒนาสัตว์น้ำจืด มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมศาสตร์ โดยที่ สัตว์น้ำจืดดังกล่าวเป็นทรัพย์สินของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมศาสตร์

ดังนั้น ขอเสนอขอรับโอนทรัพย์สินดังกล่าวไปเป็นของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมศาสตร์ โดยที่ สัตว์น้ำจืดของศูนย์วิจัยและพัฒนาสัตว์น้ำจืด สุโขทัย มีจำนวน ๑๖๖ ตัว ซึ่งได้ขอรับทราบแล้ว โดยที่ สัตว์น้ำจืดดังกล่าวจะส่งมอบให้ศูนย์วิจัยและพัฒนาสัตว์น้ำจืด มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมศาสตร์ โดยที่ สัตว์น้ำจืดดังกล่าวเป็นทรัพย์สินของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมศาสตร์

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ศาสตราจารย์ ดร. สมชาย ธรรมานะ

ศาสตราจารย์ ดร. สมชาย ธรรมานะ
ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและพัฒนาสัตว์น้ำจืด

ที่บันทึกที่มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมศาสตร์
โทร. 0 564 33157
โทรสาร 0 564 33158

ภาคผนวก ข
แบบสัมภาษณ์และสังเกต

ตอนที่ 3 ลักษณะความเชื่อองค์ตุคามรามเทพ

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

**ตอนที่ 4 อิทธิพลของความเชื่อองค์ตุคามรามเทพที่มีผลต่อเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ของ
จังหวัดนครศรีธรรมราช**

ด้านเศรษฐกิจ.....

.....
.....
.....

ด้านสังคม.....

.....
.....
.....

ด้านวัฒนธรรม.....

.....
.....
.....

แบบสังเกต

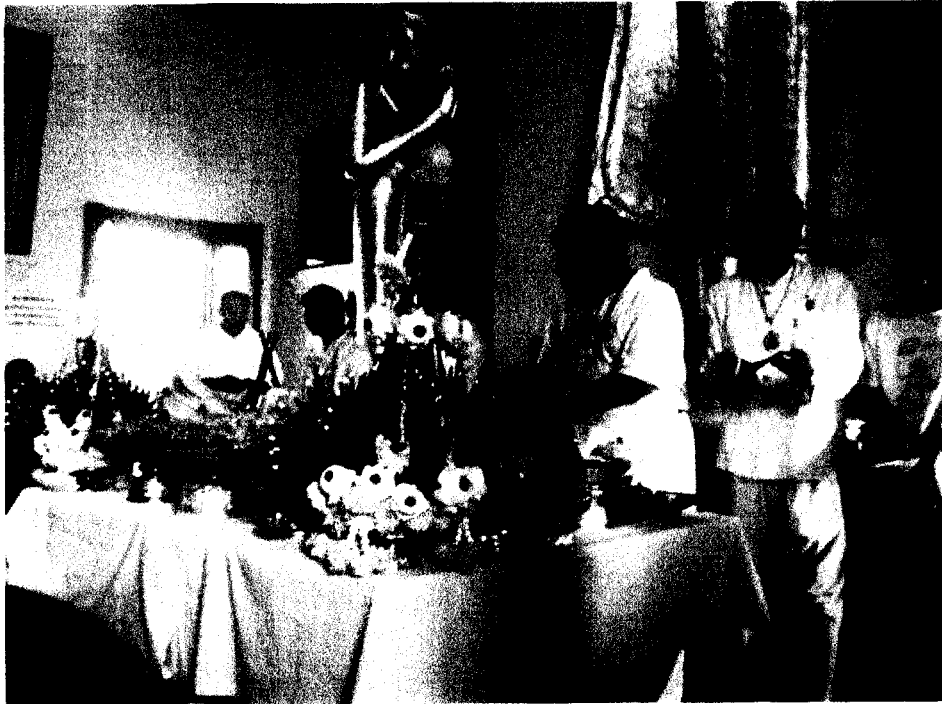
เรื่อง พัฒนาการความเชื่อในองค์ตุคามรามเทพ ระหว่าง พ.ศ. 2530 - 2550

กรณีศึกษา : จังหวัดนครศรีธรรมราช

การสังเกต เพื่อต้องการภาพประกอบ จึงได้กำหนดภาพประกอบดังนี้

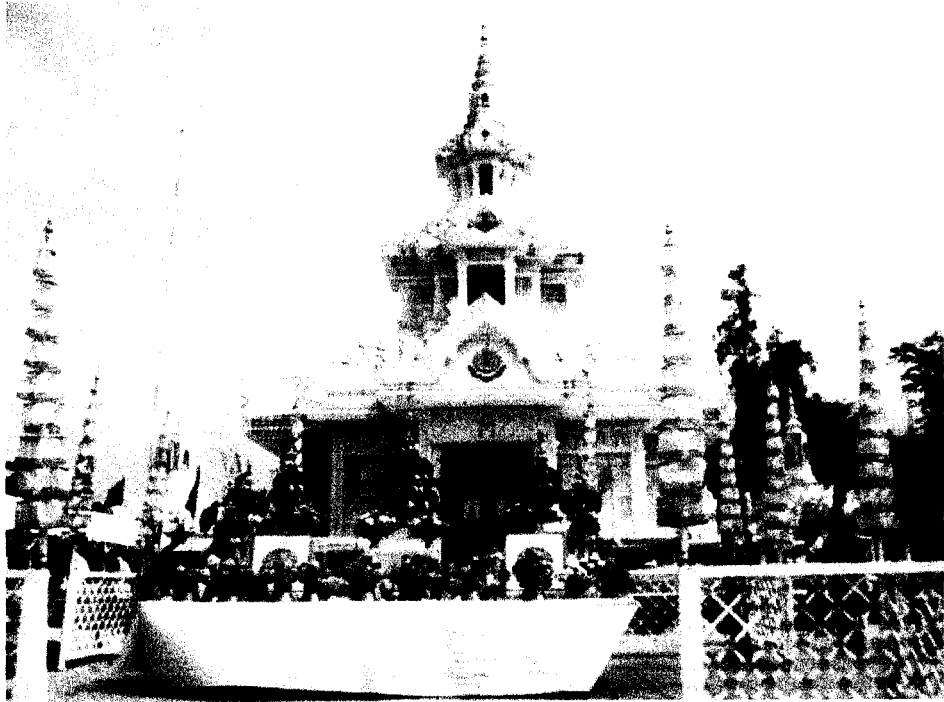
1. ภาพพิธีพุทธภิเษก และเทวาภิเษก
2. ภาพพิธีรดพิมพ์นำฤกษ์

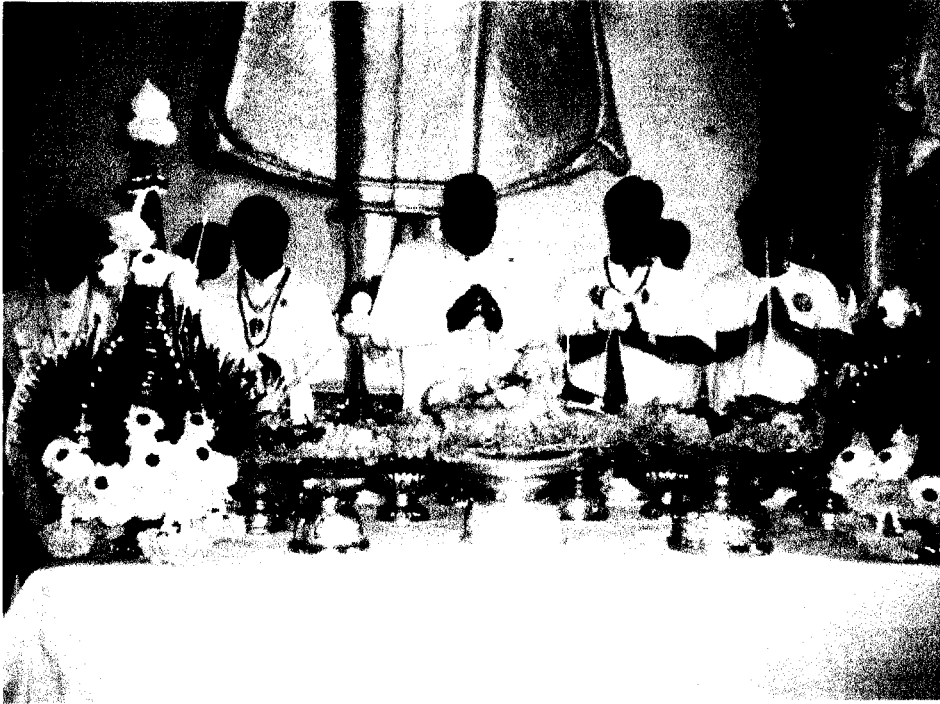
พิธีบวงสรวง

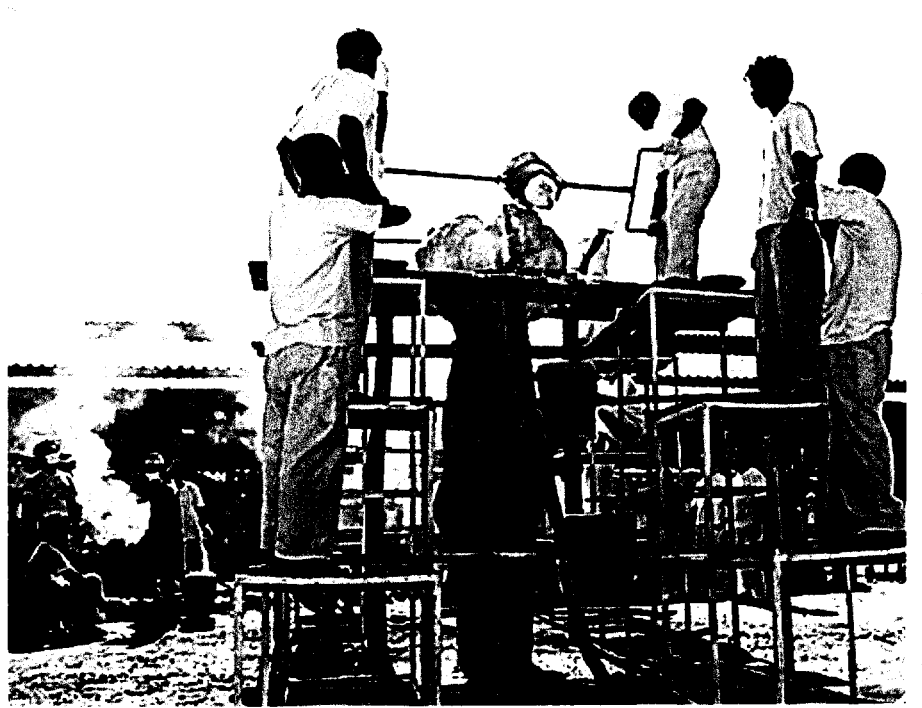

พิธีเททอง

พิธีกดพิมพ์นาถุข

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ นางสาวสุดา จิตต์รักษ์
วัน เดือน ปี เกิด 19 มีนาคม 2498
สถานที่เกิด อำเภอบ้านลาด จังหวัดนครศรีธรรมราช
ประวัติการศึกษา ศศ.บ. (ไทยคดีศึกษา) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2542
สถานที่ทำงาน 227 ถนนพัฒนาการคูขวาง ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช
ตำแหน่ง -